3 1761 07833683 1

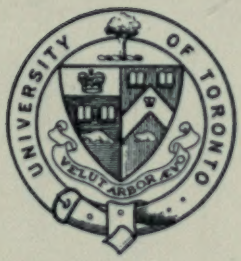

From the Library

of

PÁDRAIG Ó BROIN

Seanmóirí

seanmóirí muiże nuaḋaḋ,

. . tóżṫa . .

ar na láimṡcṙíḃinniḃ i leaḃarlann mór an Choláiṙḋe:

lar n-a n-aiṫṙcṙíobaḋ agur a żcur i n-eagar ag na macaiḃ-léiżinn do Chonnṙaḋ Chuilm Naomṫa.

an ḋara imleaḃar.

"Do-ċum żlóiṙe Dé agur Onóṙa na hÉiṙeann."

áṫ-cliaṫ:
m. h. żill 7 a Mac, Teor., Sráid Ui Ċonaill.
1907.

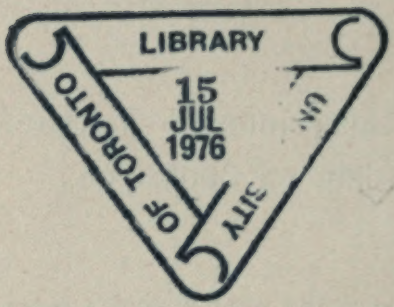

Nihil Obstat:

W. LANDERS, S.T.L., B.A.,
Censor Theol. Deput.

Imprimi Potest:

✠ GULIELMUS,
Archiep. Dublin.
Hiberniae Primas.

BX
1756
A2 S43
1906
im leabar 2

Réam-Rádh.

Do ghealladar dhíbh, a dháithe, nuair a thugadar imleabhar a h-Aon der na Seanmóirídh seo dhíbh go gcuirfimís i gcló a lán eile acu dá n-éireochadh le n-ár gcéadh iarrachd. D'éirigh go maith agus seo dhíbh anoir beart eile acu. Duine ar bith a léigfidh na Seanmóirí seo dhíbh gé gur toghadh na Gaedhilge atá iontu agus go dearbhfa, níor bh'fhéidir a mhalairt de ghéal a beith acu agus a ghlaine 7 a dhreire a'r a bí an teanga nuair a cumadh agus a ghníobadh iad na céadta bliadhain ó foin.

Tá ceapaighte againn leabhar eile Seanmóirí do thabairt dhíbh agus 'na dhiaidh sin cromfamuid ar fud éigin eile do dhul amach.

Gabamuid ár mbuidheachar ó n-ár gcroidhe amach leis an *Maynooth Union* agus le n-a lucht stiúrtha fá'n mbronntanas fialmhar, flaitheamhail do thugadar dúinn chum cuidiughadh leis an obair seo.

Na h-Eagarthóirí.

Coláiste Muighe Nuadhad,
Lá Bealtaine, 1907.

Clár an Leabair.

		Leathanach
Seanmóir	I.—Ar an mBreitheamhnas nDéidheanach - - -	1
,,	II.—Ar Soiscéal an Dara Domhnaigh de'n Aidbint - -	23
,,	III.—Teacht an Tighearna - -	38
,,	IV.—Ar an Aithrighe - - -	56
,,	V.—Ar an Aithrighe - -	76
,,	VI.—Gradh na Comhgharan - -	97
,,	VII.—Ar Ghlóir Flaitheamhnais -	113
,,	VIII.—Ar an gComaoin - -	124
,,	IX.—Ráth agus Bádh ár dTighearna -	144
,,	X.—Ar Eiréighe an Tighearna -	175
,,	XI.—Uirchóid an tSaoghail - -	184
,,	XII.—Toradh an Chuirp agus Imtheacht an Anma - -	197
,,	XIII.—An Bhreitheamhnas Déidheanach -	205

Seanmóirí Muige Nuadad.

Seanmóir a haon.

Ar an mBreitheamhnas Deireanach.[1]

(Do'n Chéad Domhnach de'n Aidbinte.)

Tunc videbunt Filium hominis venientem in nube cum potestate magna et maiestate.

Annsin cifid siad Mac an duine ag teacht i néal maille le h-iomad comhachta 7 mórdachta.

—Lúcás xxi. 27.

An féidir a beit sásmheach, a dearbhráithreacha, go mbéid breitheamhnaí geineamhla ag deilbeadh an tsaoghail seo i n-a gcuimhneochtar an cineadh daonna go comh-choitcheann, a bí ar maithain ó na h-uile aimhreasaibh 7 ó na h-uile áidhbhidh de'n doman, de gach aoir, de gach cinéal daoine 7 de gach gairm beatha i n-ar mhaireadar, do-chum cloidhe ó Béal an bhreithimh fírchirt féin chéad é an fonar futhain ar dligheach dóibh do fhalbhadh nó an doilgheas doi-chíochnuighthe ar dual dóibh d'fhulang?

Atá fé, gan aon amhras, fírinneach 7 chreidim é ar gach modh, a Thighearna, óir ir ponc éireachtach é de'n chreideamh 7 de'n chrábadh i n-ar mian liom mo beatha

[1] O'Renehan MSS., vol. 76, pp. 125-140.

do caiteamh 7 bár d'fagbáil. Ar dtaob amuig de'n breitheamhnas áirithe do béarfar ar gach aon ar uair a báir, atá, fós, breitheamhnas eile ann do-cum an céad breitheamhnas fin do coimh-neartughadh. Is moigéanar fin do na firéanaibh, gidheadh, is maith dubhónach do'n dhoinig damanta é, de bhrigh nach bfoighlóchaidh ár mbreitheamh a béal an tráth fin acht cum an chéad bheith do tuigsi orainn d'at-nuadhughadh go fíorfhaithe i láthair uile chineadhach an domhain.

Ó tá ré fír-chinnte go bhfuil breith fhuiblidhe le tabhairt ar an uile dhuine, atá ré anoir fiachtanach agam a mhiniughadh dhíbh cia h-é an neach úd do béar 'n-a hachtaran ar an obair thárgamhail seo 7 'n-a bhreitheamhain choitcheann ar na h-uile dhaonibh. Foillsigheann, iomorro, ár Sgreudeamh dhúinn-ne Sughab é Íosa Criosd, ar Dhia 7 duine i n-éinfeacht, do-bhéarfaidh an bheith orainn: *Tunc videbunt Filium hominis venientem in nube, etc.* "Annsin cífidh siad Mac an duine ag túirling ar néal lonnradh maille le mórdhacht do-fairnéire 7 le comhachtaibh ríoghamhla;" 7 is ó'n tráchtadh so tagraimgim an dá fhirinne seo do-ghníodhar uile órdughadh 7 eagar mo chomhráidh. An chéad fhirinne, ar an ádhbar go bhfuil an bheitheamhnas déidheanach i n-áirithe do'n uile dhuine, ní réidir, mar sin, le h-obair a chom-oireadh ughdaráis 7 fíréantachta do bainte le neach 'san mbith acht le Mac Dé. An dara fhirinne, ar an ádhbar sughab aige sin atá na mór-cháilidheachta sin, cuirfidh sé, gan contabairt, i ngnáthughadh iad chum fóláir do'n chuallacht beannuighthe 7 chum dóláir do'n dream mhalluighthe go fíorfhaithe. Gidheadh, is iad cáilidheachta éagsamhla doi-innsrte an bheithim mhórdha so na mbeo 7 na marbh mar aon le clódhaibh contráirdha na luathghaire 7 an éadóchair do chuirfidh a

dheilb 7 a láthairecht ar na firéanaibh 7 ar na neamh-fhiréanaibh do-ghnídheas iomfhláine mo theanmóra.

An Céad Roinn.

Tá ré 'n-a fhírinne chomh foiléir 7 chomh bunadharach sin ar n-a chuchuigeadh 'san Sgríbhinn Diadha gurab é Íosa Críost thiocfas chum breitheamhnas do dhéanamh ar bheodhaibh 7 ar mharbhaibh go nodéanann ré aon de phoncaibh bunáiteacha ár gcreidimh. An uair bhí toil le n-ár Slánuighteoir flán d'fhágbháil ag a abhcalaibh, ag fo na briathra déidheanacha do labair ré leo: "Is mithid dhomh-sa filleadh chum m'Athar féin 7 imtheacht chum bhur n-ionaid féin d'ullmhughadh dhíbh-se. Gidheadh, an fhaid a bhéidh sibh ar an saoghal so imtighidh 7 seanmóintighidh an Soisgéal ar fuaid na talmhan go h-uile, 7 má fiafhruighthear dhíbh cia thíd a labharthaoi, aithrighidh dhóibh gurab uaim-se do fuaireadhar bhur dteachtaireacht; óir atá comhachta do-chomhighthe agam-sa ar neamh 7 ar talamh, agus soisgéalaidh dhóibh gur mise an té thiocfas do bheith breithe ar beodhaibh 7 ar mharbhaibh. Slán agaibh, a abhcala, ag fo na neithe déidheanacha atá agam le rádh libh."

Léighimid i nGníomharthaibh na n-Abhcal 'san 10 caib. an uair d'áitheamhann an naomh abhcal Peadar na foighidheadail 7 na h-óghuighthe do thug Íosa Críost dó féin, foillsighean 'n-a measg sin uile dhúinn gur óghuigh an Tighearna dhóibh na publeacha do theagasg 7 fairnéir dhóibh go dícheallach gurab é féin atá ar n-a oighneadh ó Dhia mar bheitheamh bunadharach ar bheodhaibh 7 ar mharbhaibh. *Praecepit nobis praedicare populo et testificari quia ipse est qui constitutus est a Deo iudex vivorum et mortuorum* (Gníomhartha na n-Abhcal x. 42).

Cionnas ar n-a oirneadh ó Dia mar bhreitheamh dearbhtha ar beodhaibh 7 ar mharbaibh? An é nach bfuil an ceannas sin aige uaidh féin? Ní h-eadh, óir atá an t-ughdarás sin aige uaidh féin, mar is Dia é, ar an ádhbar go ndéineann comhachta an bhreitimh aon de na feadhmaibh foirmeallacha atá coitcheann d'uile Phearsanaibh na Trínóide. Acht fós, fuair sé an tighearnas so fá mar ar duine é, 7 dhe an t-Athair neamhda na comhachta so dó mar ar Mac an duine é. Do réir mar atá, ní h-é amháin naomhtacht gan chruthughadh i n-Íosa Chríost, acht fós, sháraigh iomda 7 naomhtacht chruthuighthe ann, 7 ionamhail a'r mar atá, ní h-é amháin eolas 7 thuigsin neamh-chruthuighthe, acht fós, thuigsin chruthuighthe, mar an gcéadna, is amhlaidh sin, do réir an teagasgthóra mhór-fhoghlumtha Anroilm, ar dtaobh amuigh de mhórchomhachtaibh an bhreitheamhnais atá coitcheann d'uile Phearsanaibh na Trínóide ion-adhanta, atá, mar an gcéadna, uachtaránacht na mórdhachta annsin go fonnmhadhach, 7 dá réir sin, is é ár mbreitheamh é ar dá mhodh; 'san déadh mhodh i gcáilidheacht a dhiadhachta 7 'san dara modh do réir a dhaonnachta. Má'r mian libh prionnádhbaigh na neithe seo do thuigsin as so na héarúin ar mearamhla 'r ar fearr do gheibhthe air.

Do thráchtas roimhe seo ar na prionnádhbaibh sin an tan adubairt mé gurab ó Dia fuair ár Slánuighthesoir an mór-cheannas so. Do réir mar ar Dia é, is é iomáigh fírinne an Athar é, 7 atá an naomhtacht chéadna, an fhírinneachtacht chéadna 7 an t-ughdarás céadna aige, 7 dá bhrígh sin, atá na comhachta céadna aige cum bhreitheamhnas do dhéanamh. Do réir mar ar duine é, atá iomad foirmeallacht na dhiadhachta as áithughadh go comhardha ann, mar adeir an naomh abstal Pól, 7 mar gheall ar aontacht phóirfearmaighthe na dhiadhachta

inr an daonnacht atá, dá brígh rin, comh-chothughadh na foighreachta diadha 'n-a daonnacht ion-adhartha. Oir do thug Dia dhó foighlíontacht a uile ughdar agus líonmhaireacht a dhiadhachta chomh iomadamhail agus do bh'féidir a roinn, agus ir ar an ádhbar ro adeir na diadhairí go bhfuair sé grádha iomda nach féidir a n-áireamh ag aimsir a beith comh-phréamhuighthe i mbroinn na Maighdine ró-naomhtha, agus dá brígh rin, ó chomh-chothuigh an t-Athair a foighreacht féin leis, gur roinn leis dá réir rin, a phréantacht. Agus, go fírinneach, gan an comh-chothughadh ro na phréantachta, níor b'féidir a rádh go bhfuil uile líonmhaireacht na diadhachta ag áitiughadh i ndaonnacht Mic Dé, agus ó tá an phréantacht rin ann, ní féidir leis gan a cur i ngnáthughadh. Agus ó nach ndéanann sé aon feadhmannas publidhe ná follamhanta 'gan beathaidh seo, ní mór dhó a dhéanamh 'gan beathaidh eile agus deireadh an traoghail. Agus go fírinneach, ir é seo contaghadh agus léar-aighneas an doctúra ró-fhoghlumtha San Aibistín ar na h-ádhbaraibh rin.

Acht tráchtaim níos ria ar na h-ádhbaraibh seo. Éirighean, fós, comhachta an bhreitheamhnas comh-choitcheann do dhéanamh, do bhaineas le Mac Dé go fonnmhadh, ó n-a cháilidheacht mar ar é ceann na h-Eaglaise go h-uile é, agus ó'n gceart do thuill sé trí n-a éiréirghe agus trí n-a bás. Aoubairt mé ó n-a cháilidheacht mar ar é ceann na h-Eaglaise go h-uile é, óir ir é féin go h-aonracánta, mar adeir an naomh abhtal Pól, ar ceann ar an gcorp múin-diamhrach seo agus ar céad-ghein ar meabh na marbh, agus innteann an t-abhtal céadna dúinn gurab é ar ceann mar ir aighe atá ró-cheannas ins na h-uile neithibh.

Atá trí ghnéithe de phríomh-chomhachtaibh ins an cheann seo do réir Naomh Biornáirdo má ghníomh comhlacht

ioir é 7 na ballaib, mar atá, príomh-ċeannar na h-oileámna, príomh-ċeannar na h-aontaċta 7 príomh-ċeannar na h-uaċtaránaċta 7 na h-áiro-ċéime: *Influit, unit, eminet.* Agus ir é Íosa Críost a fealbuiġeas na h-uile neiṫe, óir níor b'féidir leir beiṫ i n-a ċeann ar ċorp na h-Eaglaise go h-uile gan na h-uile neiṫe do beiṫ aige: *Ut sit in omnibus, ipse primatum tenens* (Col. i. 18); príomh-ċeannar na h-oileámna, mar ir uaiḋ do ġeibmid na h-uile ġráṫa: *Gratia per Iesum Christum facta est* (Coin i. 17); príomh-ċeannar na h-aontaċta, óir o aontuiġ ré le ċéile na luaiġṫe 7 na cineaḋaċa ionnar go nveapna ḋíoḃ aon ḟobal amáin; agus ir é do rgríor na h-uile neiṫe le n-a ċuid fola naor-luaiġ féin 7 d'aontuiġ neaṁ le talaṁ; príomh-ċeannar na h-uaċtaránaċta 7 na bárrduiḋeaċta, óir ir é ar uaċtarán ar na h-uile ḋaoinib, óir ir aige atá comaċta ar iad do riaġaluġaḋ, ar ḋuair 7 ar ḟionóir do ṫabairt ḋóib, 7 dá brígh rin, ir aige atá ceart ar breiṫeamnar do ḋéanaṁ orra.

Acht Déanann Mac De úráid 'ran mbeaṫaiḋ seo ver na céad príomh-comaċtaib rin atá aige mar ar é ceann na h-Eaglaise é. Giḋeaḋ, cuireann ar cáirde an tsear feaḋmannaċt 7 congḃann é i gcomair na beaṫaḋ eile. Doirteann sé 'ran mbeaṫaiḋ seo ionainn-ne, na baill, iliomad de ġráṫaib 7 de beannuiġṫeaċt; aontuiġeann sé 'ran mbeaṫaiḋ seo a baill le srianad na síoṫċána d'fág sé 'n-a ċorp múin-diamrad; acht i dtaoḃ príomh-ċeannair na mór-comaċta 7 an breiṫeamnair, ní ċuirfiḋ ar aon ċor i ngnáṫuġaḋ é go lá an breiṫeamnair ḋéiḋeanaiġ i n-a gcruinneoċtar an t-Ádam-fuil le ċéile cum breiṫeamnair.

Aoubairt mé roime seo do réir an abrtail ċéadna go mbaḋ ḋual dó beiṫ i n-a breiṫeam ar an gcineaḋ

daonna de bríg gur fulaing sé bár ar a son. Atá ceart nádúrtha aige cum breitheamhnar do dhéanamh orainn má mar ar Dia é. Atá, fós, ceart bunadharach do tugadh dó mar ar duine é, 7 ar dtaob amuig de ceart na h-uachtaránachta 7 na h-áirdi-chéime atá aige orainn mar ar é ceann na h-Eaglaise go h-uile é, atá, fós, ceart oligtheach aige ór ár gcionn tré n-a bár 7 tré n-a dhortadh fola. Cuirfear, mar sin, gairm choitcheann ar na h-uile daoinib do láthair a chathaoirleach breitheamhnair de bríg gurab Dia é, de bríg gurab Dia 7 duine i n-éinfheacht é, de bríg gurab é ceann na h-Eaglaise go h-uile é 7 má dheoig, de bríg gurab é a Slánuigtheoir é.

Cad é an fáth gur fulaing sé bár? Atá, ar dtús, cum sinn-ne d'fhargladh, 7 'san dara h-áit cum breitheamhnar do dhéanamh orainn: *In hoc enim mortuus est et resurrexit ut et mortuorum et vivorum dominetur* (Rómh. xiv. 9). Do bíomar-ne má mhograine an diabail do bí mar chigearna orainn, 7 do fhagar feirean uaidh sinn. Do bíomar-ne feicthe do'n diabal do fuair áird-cheannar orainn tré n-ár méirleachar 7 tré n-ár n-ath-dhogadh féin, 7 do bain feirean ar a láimh an láimh-sgríbinn do bí aige 'n-ár gcoinnibh. Samluigtear an ceart foir-líonta atá ag Íosa Criost cum breitheamhnar do dhéanamh ar an gcineadh daonna mar ar é ár gCruitigtheoir 7 mar ar é ár Slánuigtheoir é, le ceart choimh-uligtheach an príoghnó an árd-uachtaráin úd ór cionn a fhomhuighthe nó a iocuigtheoiri an uair fuagar sé an náimhead choigcríoch do chuig na fomhuighthe earaontacha céadna irtheach i n-a bhorbaibh dúthchair.

Atá, fós, ceart eile aige cum breitheamhnar do dhéanamh ar na daoinibh, do réir na noiadhairí bhoghlumtha, ar an ádhbar go dtugadar-san breith air-fean.

Do tugad briot daor air go neamh-cionntach; ni mór dó-fan, dá brig sin, na cionntai 7 an marlugad sin do diogal 7 do leasugad.

Nach ro-éagsamail le n-aitair é gur chuig a bpeitseamain gach uile gné fíréantacta i gcúis-fheagrad Mic Dé 7 gur chuaillead a nuligte bunáitseacha féin i n-a cúis-sin go ronnradach. Do tugad do Láthair Pioláto mar bitseamnach é, do fheagair ann ar a son féin 7 cionntuigear na piaonéidte bréagacha do tugad 'n-a agaid de claoine 7 de bréagairseact. Aomuigear Pioláto an fírinne, go bruil fé neamh-cionntach, 7 iar sin daoisann é ag rád: "An iarrtaoi oim-sa é? Imtigid, beirim suas dib é. Act cread é an t-olc a dein sé? Ni feicim-se cúis báis ar bit ann. Act má'r mian lib-se go bfulaingid sé bás, deinid duit toil féin leis, ionnlaidim-se mo lámha ar. Tiomnaim suas dib é i n-agaid gach neacta 7 fírinne, i n-agaid gach gné gnátaighe 7 fóis, i n-agaid mo cogcubair féin." A sgríobuidte, a fairsingeacha agus a teagasgtóirí an oligid, do fíreabar a bás air, act cread é an rát? Ar an ádbar go nderna sé iomad miorbal, gur slánuig sé na h-eslána, go dtug a rudaig do na dallaib, gur ait-beodhuig sé na maind. Ó'r i n-agaid gach gné cirte 7 fírinne do tugabar breit air 7 do cuireabar cum báis na cloire é, cread é an comall péine ar oireamhnach dib rá n-a comair? Atá, iomorro, an neach céadna úd le beit mar bheitseamain 7 'n-a diogaltóir oiaib, mo Tigearna, do daoin-bheatnuig rib mar dia-marluigteoir, mar buaidreartóir, mar neach fealbuigte le deaman 7 mar dhoc-duine. Act éirig, a Dia mhóra, 7 tabair breit in do cúis féin mar adeir Dáibhí: *Exsurge Deus, iudica causam tuam* (Sailm lxxiii. 22). Cuimnig ar an

easonóin do thugadar-san duit. *Memor esto improperiorum tuorum* (Sailm lxxiii. 22).

Comh-líonfar, gan amhras, athchuinge an phrailmchéadlaigh níogamhail, óir d'imthigh aimhrir na foighide agus fáilte Íosa Chríost tapaidh agus tiocfaidh am na fíréantachta agus an díogaltais. Foillseochaidh Dia úd do bí comh tárr, comh dí-mheasta sin go sheachnamhail agus go h-uathbharach, agus ionamhail a'r mar d'foillsigh sé a foighide agus a mhilseacht roimhe seo, mar an gcéadna, dearbhóchaidh sé a fhearg agus a mhórdhacht 'n-a dhiaidh seo do réir an Achair foghlumtha Aibhirtín. I n-a chéad theacht do chumhuigh a dhaonnacht ghlóire a dhiadhacht comh iomadamhail sin nár measadh é 'n-a Dhia ar aon chor, gidheadh, inr an dara cuairt a bhéar as deimheadh an tragoigil chaochlóchaidh a dhiadhacht úir-ísleacht a dhaonnacht comh iomadamhail sin thé lionmhaireacht a ghlóire nach ramhlóchtar le duine é. Óir cia h-é an duine dá dtiubhradh an nádúir go h-uile omós agus a cirid gach nídh ar measamhla agus ar mórdhálaigh an n-a luighe as a choraidh, cinn foimpeamla na mígne an baill-chirt agus uile comhachta an domain as fuirseach maille le sgéan agus chirt-eagla le n-a mbreitheamhnas déidheanach?

Téidheann San Chrisostom níor sia ar an dtráchtadh so óir adeir sé nach dligheach d'aoin-neach acht do Mac Dé beith 'n-a bhreitheamh ar na daoinibh ar an ádhbar gur cóir coramhlacht éireachtamhail do beith idir an mbreitheamh agus cáilidheachtaibh an bhreitheamhnais. Béidh uile torgha an bhreitheamhnais dhéidheanaigh froi-chéadfadhach nó ion-mhothuighthe. Is cuma chéadh é an t-ionad 'n-a mbéidh sé, más i nGleann Íosafat nó i n-áit ar bith eile, acht béidh sé ion-mhothuighthe. Béidh na h-uile dhaoine ionmhothuighthach ann. Tiocfaidh siad do láthair ann maille le n-a gcorpaibh, más glórmhar iadh, amhail luchd na

deig-ċinneamna, nó má'r malluiġte iad, amail luċt na droiċ-ċinneamna. Tura, a bean uasal mórúálaċ, do-beir an oiread ro ceanamlaċta 7 macnair dou' ċorp maille le h-órnáiriúíb iomda 7 le h-éadaċ deaġ-mairead daċ-áluinn, ciocraiġ tú ċum breiteamnair Mic an duine. Oċ! má bionn ré de mio-áid ort beit damanta, cionnar ġéaċraiġ tú an trát rin? ġéaċraiġ tú go firinneaċ maille le morġaċt bioċ-ġránna, le deilb ġséanmair, le ġéaċain aduaimair, nior ġráineamla 'ná na h-oill-fiarta, mar adeir an Sgríbinn Diadha, 7 nior duibe 'ná an ġual.

Béid fiaḃnéiḋe an breiteamnair ḋéiḋeanaiġ, mar an ġcéadna, ion-mocuiġteaċ 7 má leanamuid lorg 7 léar-aiġnear móran de na h-Aitreaċaiḃ naomta, ġeoḃaiḋ na deamain féin cuirp umpa ċum a mbeit ro-faicrione 7 ċum a ngéir-leanamain 7 a noiain-ġeara-áin féin do beit roi-ċéadraḋaċ nó ion-mocuiġte. Tairbeánrar ann an ċiniṫ, ar comarta le Mac an duine, de láṫair ilċineaḋaċ an domain, agus, dá brig rin, ó 'tá uile ṫorġa an breiteamnair ion-mocuiġte, ir dual do'n breiteam a riaġalóċaiḋ é beit amlaiḋ. Act ó nac bruil aon Peapra 'ran Tiṁonóid nó-naomta do ġab colann daonna act an Mac ċum beit ion-mocuiġte, ar an áḋḃar rin, ir dó go ronnraḋaċ ar ceart beit 'n-a breiteam orainn.

An bruil ré riaċtanaċ agam, a deaṙbráiṫreaċa, nior mó do ráḋ lib ċum go dtuigfeaḋ rib firinne na mbréiṫre seo, go breicfiḋ na h-uile ḋaoine Mac an duine 'n-a fuiḋe ar néal ag déanam breiteamnair ar an Áḋam-fuil maille le comaċtaiḃ flaiteamla. Act ir cuma do uile le luċt na h-an-toile. An tan ċuimniġim ar ċuirpteaċt uaċḃáraiġ na h-aimsire seo ramluiġtear ḋom go bruilmid tagaiṫe ċum na n-amann

ndéidheanach úd ar a dtráchtann an naomh Abrtal Peadar 'n-a dhara eipistil catoilice, mar a n-abrann sé go dtiocfaidh lucht fuige i fonomhaide ag leanamhain ainmhian na colna adéarfad: "Cá fiad ag triácht linn-ne ar ait-theacht Mic an duine. Cáid ag innsin dúinn go minic gur geall sé go dtiocfadh sé, acht cá h-uair tiocfar sé? Ó fuair ár n-aitheacha bás ní facamar éinneach do cáinig ó'n saogal eile ná atharfuigeadh ar bit ar an saogal so." *Ubi est promissio aut adventus eius?* (2 Peadar iii. 4). An é nach é seo an t-urlabhradh a tugann a n-ainmhiana i nó-dearmad ar fírinnibh bunáiteacha na Criortamhlachta fá ndeara ar iliomad de daoinibh? Acht cad é an fheagra do-beir an naomh Abrtal céadna orra? "'Seadh, 'sead" adeir sé "tiocfaidh Mac an duine i tiocfaidh ar an aimsir nach dóigh leat. Imtheochaidh na neamha tarainn, dealóchaidh na cáirde ar sgrádhmaire le héile i claochlóchtar leis an teinidh gach nídh atá le feicsin ar talamh. Amhail an gadhaidhe tigeann i gan-fhios 'san oidhche, is mar sin tiocfaidh lá an Tigearna d'éin-béim. Cífidh sibh é an uair nach smuaineochaidh sibh air." Acht is iad na clódha a cuirfidh a theacht i a fearta ar sgriosadaibh i ar chroidibh na ndaoine atá agam le cuardughadh 'san dara poinnte.

An Dara Roinn.

Ní féidir liom an dara poinn seo do thionnscnamh níos fearr 'ná leis an iomrádh so Naoimh Diomháire adeir, ó tá lá an bhreitheamhnais déidheanaigh 'n-a lá duairc i péin-éirice, 'n-a lá molta i dío-molta, béidh na malluigtheoiri ag fuireach leis maille le cuid-eagla i na deagh-daoine maille le lán-áthas, ar an ádhbar

gur órduig an Tigearna é ar mod go mbéid admaire fíormaide ar na malluigtheoiríb i dtaob a rámuighte, 7 go bruigid na deag-daoine coróin glórmhar 7 comha milre a ngabáltais 7 a nglan-dorgain. *Iudicii dies expectatur ab omnibus, ut et victi erubescant, victores palmam adipiscantur victoriae.*

Is ar an ádbar so deimhnigeann na Soiscéalaidhe, ag tráct ar an lá ndéideanach, go gcromfaid na malluigtheoiri a gcinn gur an talamh le h-éigean fganna-aidha 7 uaibáir, 7 go n'árdóchaid na deag-daoine a gcinn go dócharach 7 go neimh-eaglach 7 go mbéid fiad cuilte de luachgáir 7 d'áimh-intinn i dtaob comaid féanmar a bruargalta 7 a lasgraine d'fagbáil. Uch! cméad é an fát eagla, mío-dóchais 7 fgannaidha ar mó do na peactachaib 'ná láthaireamhlacht 7 amharc Íosa Chríost.

Aoeir Naoimh Bafal gur mó 7 gur peannaideamhla dóib é 'na uile fianta ifrinn 7 is ins an céill seo mínigear dé na briathra so ióib. *Quis mihi hoc tribuat ut in inferno protegas me et abscondas me donec pertranseat furor tuus?* (Ióib xiv. 13) "A Athair neamhda, dion 7 cumhuig mé." "Cméad é an comaince ar mian leat d'fagbáil, a peacthaig gráineamhail, do marbuig mé com minic sin?" "Leig dom fanamhain i n-ifrionn." "Acht is é ifrionn áras na n-uile fóirc pian 7 amgais." "Níl cás orm cío, fág mé i n-ifrionn 7 cumhuig mé leis na teintheachaib buileamhla 7 leis na larfhachaib greadacha, ionnas nach féidir liom téarnódh ar. Is fearr liom beith ag fulang na brian sin 'ná fearam aon nóiméad amháin de láthair an Bhreithimh seo." *Nec aspiciat me visus hominis* (Ióib vii. 8). "Ní féidir liom riabhas an Bhreithimh seo, Dia 7 duine i n-éinfeacht, d'fulang ná d'foighidead."

Atá a léir-fhios agam, a uairle, go dtugann Aitheasa na h-Eaglaise éifeacht eile do na bhiadhaibh seo lób, acht do-beir Naomh Barail an éifeacht úd dóibh i adeir sé go mb'fearr leis an noiomus neamanta beith ag fulang na bpian fíorghiaidhe gan fúil fóirithne 'ná seasamh cum aon amhairc amháin ó'n mbreitheamh. Créad é fáth an buaidheartha pó-mhóir sin? Atá, iomorro, de bhrígh go dtiubhradh aon amharc amháin ó'n mbreitheamh trí clóda nó athruighthe fá deara orra ag ar measa an ceann ar luga díobh 'ná an bar i 'ná ifrionn féin.

Béidh an céad chlóidh a thiocfaidh ar na malluighteoiribh i dtaobh láthairesacta Mic Dé 'n-a chlóidh fuatha i feirge. Dá mbadh féidir leo é, d'alfradaoir fuar é; dá bhféadfaidís, do maolfaidís 'n-a blúdannaibh é. Atáid ar buile 'n-a aghaidh, atá fuath aca dhó i fuathuighean feirean iad-san, acht, tar éis sin uile, ní fulaing dóibh é feicsin i beith fárta le n-a bhreitheamhnas orra.

Béidh an dara clóidh do thiocfaidh orra 'n-a chlóidh mío-dhócais de bhrígh go bfuil a fáin-fhios aca nach bfuil fé ar cumas dóibh teicheadh ó n-a láthair ná ó n-a bhreitheamhnas. "Imtheigh chum fada a'r féadfaidh tú é, a thuaghán, atá an faoghal ór do chomair. Slánuigh tú féin má'r féidir leat é, cumhduigh tú féin inr na cuarántaibh ar iar-sgéilta, bíodh tú féin i noubaisgéanaibh na bfraighsí, téighidh isteach tré piannaibh doimhne na talmhan, geobhaidh mise amach tú i cuirfead d'fiachaibh orit teacht doms' láthair."

Is é an tsean chlóidh 'ná an buaidhfead do chuirfidh láthairesamhlacht Íosa Chriosd ar chroidhthibh na malluighteoiri i lá an bhreitheamhnais dhéidheanaigh, de bhrígh go dtiubhartar breith orra do réir oligheach na firinne i

na cirte 7 ní do réir na noligteaċ do leanadar féin 'ran mbeataiḋ seo, óir ir é an Soirgéal, an ċrog, 7 créaċta Íosa Ċríosd do ċiuḃraiḋ bheiteamhnas orra 7 do ḃaorfaiḋ iad.

Uċ! Créad é an fáth aḋnáire 7 feirge do'n duine faiḋḃir, ranntaċ nár fmuain ar read a faoġail go léir aċt ar ċruinniuġaḋ maoine 7 airgid, nuair ċífiḋ fé bheit dá tabairt air do réir oliġiḋ na hoċtaineaċta 7 fin le bheiteamh do bí ċom tarcuisniġte, ċom hoċt fin, naċ raib cloċ aige do ċuirfeaḋ fé fá n-a ċionn. D'éis fin, a ḋuine mío-áḋmharaiġ, ḋona, ir do réir an oliġiḋ 7 an readta so na hoċtaineaċta críoċtamla do-béarfar damaint ort i dtaoḃ do faiḋḃir 7 do fláinte, le bheiteamh hoċt do fuġaḋ noċtuiġte i ḃfoflong agail, 7 do fuair bár noċtuiġte ar an gcroig.

Uċ! Créad é an fáth dóláir 7 bit-eagla do luċt an díomais 7 an uabair, nár fmuain riamh aċt ar iad féin d'árduġaḋ ċum uaċtaránaċta 7 áro-ċaiteime tré n-a gcleiseamhain 7 tré n-a ḃreaḋmanntar, 7 ċuġ iad féin fuar go h-iomlán d'uaill 7 d'ainmhéin an traoġail as com-ḃrúġaḋ na hoċt 7 na n-úir-íreal, an uair ċífiḋ riaḋ bheit ḋamanta dá tabairt orra do réir oliġiḋ na h-umlaċta 7 fin le bheiteamh do bí ċom úir-íreal 'ran traoġal go gur ḋeonuiġ fé maiteam go toileamhail ar read tríoċad bliaḋan i gceárdċa an traoir-ċrainn Íosep 7 gur ċeit re d'eagla go dtiuḃraiḋ na daoine ríoġaċt dó. D'éis fin, a ḋuine mío-áḋmharaiġ, ir do réir an oliġiḋ seo na h-úir-irleaċta do-béarfar bheit ḋamanta ort le bheiteamh do bí ċom umal, ċom tarcuisniġte roime seo.

Tar annso ċum bheiteamhnais, a ġluaire 7 tar maille leir, a ḋuine uasail, nár fmuain riamh ar aon

níd acht ar fámar do tabairt doo' ċolainn le cnaoi 7 le póit 7 le beit ag ite án bíd bladma 7 nár ċoirg riam riachtanas na mboct. Do bí dá Dia agat 'san beatáid seo, mar atá Dia 7 do bolg. Féach anoir Iosa Criost ar Dia fine. Ní mór duit teacht cum breitheamhnais, cia béid 'n-a breitheamh ort? An é do bolg béas 'n-a bhreitheamh ort? Ní h-eadh, go deimin, óir béid ré ag fulang na brian fiorrmaide maille leat i n-ifrionn. Acht do-béarfar breit ort le breitheamh measarda, fmachtuighe, neamh-dóiteamhail, do ċait dá fiċid lá 7 dá fiċid oide gan biadh gan deoch, 7 an tan do bí tartmhar ar an gcroiss nach bhuair le caitheamh acht fínéagma 7 domblas.

Tagaid ċum breitheamhnais, a luicht na neamh-ghlaine 7 an trmaraċais, do mhearadar go rabadar faor ó rinneadar dul trmaraċas 7 dul n-adaltrannas i gan-fios 7 go folaighead. Acht féaċaid! Atá dul dheacaide uile ar n-a fhionadh de láthair an nádúir go h-uile ór comair rúl dul mbreitimh. An amharcann rib an Mac do na Maighdine, dadh ghlaine 7 dadh ghealmnuide 'ná na h-uile óga 7 an ghlaineacht féin. Ir do réir na glaine 7 na gealmnuideacta do do-béarfar breit orraib 7 ir é an breitheamh do, do céadadh ar an gcroiss 7 'n-ar cuireadh coróin fhine air, do ainmneoċaid dul nualghar péine 7 amhgair dóib.

Tagaid ċum breitheamhnais, a luicht an díoghaltais, do mhear go mbadh tarcuisne fiorrmaide ar dul rórt uairle a'r mór-ċuire dá dtiubhradh rib maitheamhnas d'éinneach do ċuir fearg nó mío-oibliogáid riam orraib, 7 ag a mbíodh fuath bioċ-buan do-marbhta agaib do'n té labharadh aon focal amháin dochrach nó mío-fhuamhda, 7 nár b'áil lib teacht ċum aon foghuighe nó ceannfaċta leis go bráth. Téanam, a ċroidhe allta an mhic dhe, 7

féad air an noligead éadtr le n-a noaoirfar dú 7 féad ar do bheitheamh an Dia foighidheach, milis, ceannfa úd do éaid a beatha go léir ag déanamh maitheasa da náimhdibh 7 do dheonuigh guidhe orra ar an gcroich.

Tagaid-re dum bheithéamhnais, mar an gcéadna, a lucht na leirge 'n-ar gnáthach lib fanamhain ó Aifreann 7 ó fheanmóir 7 ó feirbíbh Dé le leirge 7 le radhaile 7 do-gníodh mainneachtnaidhe rá urnaighthibh 7 rá na deagoibhreachaibh, do éaid mórán bliadhan go neamh-éairbheach, 'n-ar fia leat fanamhain le h-aon Aifreann nó aon feanmóir amháin 'ná dá fhéidir lá do éaitheamh le n-dul rúghiad a'r le n-dul fáirrge. An amharcann fib dul nDia do bí dom cúramach fin dum dul fhánuighthe, do fhiubhail an oifreadh fin i n-dul noiaidh 7 do cuireadh dom minic fin dá dul leanamhain, do díodh ag fuireach lib leir an oifreadh fin foighidhe 7 maitheasa, féachaid anoir air. "Uch! Ni cualaing finn ar a radharc d'fhulang. Do b'fhearr linn-ne go mór finn do éaitheamh gan fuireach inr na largnaibh ghreadacha ar fead na fiorfhaidheachta 'ná aon amharc amháin de'n bheitheamh mórdha ro d'fheicfin."

Acht chéadh a dhéanfamuid-ne, mar adeir an Doctúir Naomhta San. Chrisostom, má dheimid dom mí-ádhmharach fin agus beith damanta go h-ifreann i dtaobh ár mbeathaidhe? Cad do dhéanfamuid nó cad do dhéanfamuid an uair cuirfear gairm orainn do láthair cathaoirleach bheithéamhnais ár Slánuighthesra a dhionnsnódhaid ár nsóláir 7 ár mí-dhócas leir na bhriathraibh seo: "Ar dhíomhaoin dom-sa teacht ar an traoghal so 7 bár d'fhulang ar an gcroich do dhul saoradh? Ar dhíomhaoin dom-sa an oifreadh fin de ghnáthaibh do thabhairt dib dum fib do naomhughadh, 7 mar d'fhorghail mé fuar dib cathaoirbheithéamhnais na h-aithrighe dum fib do fsuiol 7

d'ionnlaod ó nDun Breacaidh, mar d'oileas 7 do chothuigeas fíd lem' chuid fola 7 feola i gcraiminte Chuirp Chríost chum m'aontacta lid 7 oigreacht Flóirmhar do thabairt díb? Cá mhéad uair do bhuail mé as dorus do chroidhe 7 nach bhforglóchtá dom? Cá mhéad uair do theagaisgeas tú 7 do chuireas d'aimhiana i n-umhail duit chum go mbeathócht iad 7 go bhfillfeá chum do dhualgais? Cá mhéad feanmóirí do chualaid tú? Cá mhéad leabhar maith do léig tú? Cá mhéad compla chiú-eaglach do chonnaic tú? Cá mhéad cinneamhain gcéanmhar, dólásach 7 bás obann d'iompuig mórán eile 7 nár bog do chroidhe cathaigeamhail ar aon chor? Cad do b'féidir liom a dhéanamh nach ndearna mé duit? Féach mo dhigse, féach mo Shoisgéal, féach mo chroch, féach mo chréachta; mo dhigeadh do bhrisis 7 do chruaillighis, mo Shoisgéal go ndearnais gsige 7 fonomhaid faoi, mo chroch do faltnais fád' choraibh 7 mo chréachta d'fhorglais chomh minic a's do rinnis an peacadh. Acht féach anois ar do luchd géirleanamhna 7 ar do bhreitheamhain." Uch! Is croidhe bhisis an t-aigneas seo do luchd na malluigtheachta.

Aoeis Naomh Aibistín nó neach eile de na h-Aithreachaibh naomhta go dtairbeánfaidh ár Slánuigtheoir a chréachta nuadh-loitigthe do na malluigtheoiribh mar do thairbeán sé i n-allóid do Naomh Tomás iad, acht is cum cnídhe pró-chontrárdha do tairbeán Íosa Chríost do'n abhtal so iad as rádh leis: "Is mise féin atá ann, ná bíodh amhras ar bith agat air. Cuir do mheara isteach in mo chréachtaibh. Do chreid tú ar son go braca tú iad." Acht tairbeánfaidh sé a chréachta do na malluigtheoiribh cum iad do tharadh 7 do thamaint as rádh leo: "Féachaidh mise an duine úd do chéasadar ar chrois, féachaidh na chréachta do thugadar dom, cuimhnigidh oraibh féin, a thaoine barbardha, cuimhnigidh ar oibreachaibh bur

láṁ. Ná bíoḋ aṁṫar aġaiḃ ná ġur mire aṫá ann. Féaċaiḋ annṫo criocḃ ḃur mḃoṁḃaċta, ḃur neaṁ-ġlaine, ḃur noia-ṁarluġaḋ 7 ḃur noíoġaltair. Ag ro an cliaḃ o'ḟoṫġail mé go minic ḋíḃ, ġiḋeaḋ, níor ḃ'áil liḃ ḋul irteaċ ann; ag ro an ceann 'n-ar ċuireaḃar féin coṁóin ṡpíne air ṫré iomarca ḃur n-aoiḃnir; ag ro na láṁa 7 na coṫa do ċollaḃar le taiṁniġiḃ ar an ġcroiṫ ṫré n-ḃur neiṁ-ḟíréanṫaċt, ṫré n-ḃur luaiṫ-iomċar nó ioncamuiṫ 7 ṫré n-ḃur neaṁ-ġloine 7 ḃur ġcoṁḃaḋ.

Ego sum qui sum (Ecroo iii. 14). "Is mire, is mire féin aṫá ann." *Reduc me in memorias et iudicemur simul* (Isaiar xliii. 26). Cuiṁniġ oṁt féin, a ṫruaġáin, 7 cuġamaoir ṡá deara cia againn aṫá 'ṡan éagcóir, cura nó mire? *Narra si quid habes ut iustificeris* (Isaiar xliii. 26). Má's mire é, innis dom créad do ḃí d'uireasḃaiḋ oṁt ċum do ṡlánuiġṫe? Aċt má's cura é, an é naċ dtuilleann tú an ḟeannaiḋ 7 an náire ḟaoġalta aṫá tú ag ḟulang?"

Aċt créad do ṫiocfaiḋ do na coṫġaiḃ rin? An níḋ úd do reiṁ-innir an ṗíoġ-ḟáiḋ Dáiḃíḋ: *Videbunt recti, et laetabuntur; et omnis iniquitas oppilabit os suum* (Sailm cvi. 42). "Aṁaircfaiḋ na ṗíréin é 7 béiḋ tuilte de luaṫġáir aċt dúnfaiḋ na malluiġṫeoiri a mbéil." Béiḋ an neaṁ-ġlaine, an dia-ṁarluġaḋ 7 an naoṁ-aiṫir, an díoġaltar, an traint, an uaill-ṁian 7 an díomar, an ḟoṁaḋ 7 an ḟuaṫ mar aon le gaċ cinéal peacaiḋe 'n-a ngnáṫ-ḃort ó'n dtráṫ rin. Labair-re anoir ar do ṡon féin, a ḋuine ṁío-ġnáṫaṁail ṫruaiġ-ṁéiliġ, aon ḟocal aṁáin. "Uċ! Níl aon níḋ agam aċt aṁáin go ḃruil do ḃreiṫeaṁnar-ṡa díleas ceart. *Iustus es Domine; et rectum iudicium tuum* (Sailm cxviii. 137). Tá ḟuaṫ agam duit aċt aṫá tú ceart,

atá do bheit damanta orm creachuighthe, aidhbéil, gidheadh, atá rí comhthrom ceart."

Adubairt mé roimhe seo go dtabharfaidh Láthairneamhlacht agus Radharc Íosa Chríost ag an mbreitheamhnas ndéidheanach éifeachta nó-chontráirdhe inar an chuallacht beannuighthe, óir cíoch luchta an deagh-chroidhe é agus béidh siad ar n-a bhroin-líonadh le luathgháir thíre. An céadh fáth, ar an ádhbar go bhfeicfidh siad é le n-a súilibh féin, mar adeir Iób, agus i n-a gcolnaibh féin. Roimh an mbreitheamhnas ndéidheanach ní bhionn rochair na naomh roin-líonta agus do réir Tertuillianus ní bhionn beannuighthe acht roinn díobh. Amharcann a n-anama Dia, aithnighean siad Dia, féachann siad ar Dia, aghaidh ar aghaidh, ghrádhuighean siad Dia agus realbhuighean siad é; gidheadh, atá a gcuirp ag fanamhain 'san lobhtacht agus a gcuid fola agus feola i n-a luaithreamhán. Adeir Íosa Chríost do ghrádhuighear iad go dtiocfaidh ré i n-aithimeartacht. *Ecce venio cito et merces mea mecum est, reddam unicuique secundum opera sua* (Tairb. xxii. 12). "Féach, atáim ag teacht agus beirim mo luach-saothair liom chum a thabairt do gach aon do réir a oibreach. Bí tusa id' ghlúbuidhe dhíleas ionnsaigh agam, do bí do chorp ag coimh-oibriughadh leo' anam chum m'aitheanta do choimeád, agus atá ré aniar ceart go gcúiteochainn leo an maitheas do rinneadar"; agus coimh-fhreagraidh na naomh dó d'aon ghuth ag ráidh: "Bíodh mar sin, bíodh mar sin, a Thighearna, tar a Thighearna Íosa, tar a Shlánuighthoir ion-adhartha." *Amen, Amen, Veni Domine Iesu* (Tairb xxii. 20). Chéadh é an fáth luathgháire dóibh daonnacht naomhtha oirdheirc Íosa Chríost d'feicsin le n-a súilibh corpardha!

'Sé an dara fáth luathgháire do'n chuallacht beannuighthe láthairneamhlacht a mbreithimh, ar an ádhbar go bhfeicfidh

riad é ag déanamh díogaltais ar a náimhdib, dá raitear rá n-a dorais, ag tabairt náire coitcinne dóib 7 dá muinighiughadh le n-a féadain 7 le n-a éagaoid. Do bí tú, a Dia, rá mío-chlú 7 tarcuirne, acht atá tú anoir líonta de ghlóire. Do mharbhuigeadar 7 d'aithrigeadar tú ór do choinne, do rinneadar grige 7 fonomhaid fád' Soirghéal, acht ir iad do náimhde anoir do frórt 7 do chaitheamh aimsire 7 curbóiri laga do dhíoghaltais.

Ir é an treas rádh luathghaire do na naomhaib, ar an ádhbar go breicfidh riad cnoc íosa Críost 7 a chéadta. Fiafruighthear de ghnáth chéad rá 'n-a otairbheanfaidh ar dTighearna glóirmhar do-marbhtá a chéadta dóib inr na flaithearaib. Deir Naomh Beadar Chronológ gur chum tearthughadh i otimcheall fírinne a chuirp i n-aghaidh na droinge nár chreid go raibh colann follas aige. Deir Naomh Tomás gur chum go bhfoillfeochaidh ré ghéirne 7 bhreaghthacht a dhaonnachta naomhtha, do gheobaidh nuadh-ghlóire cinneamhnach thré n-a chéadtaibh lonnrachta. Deir Naomh Ambrós chum go gcuirfidh ré i n-uamhail do na h-uile dhaoinibh chéad é méad a dorain ré dhó, iad d'fhuarghlaodh.

Gidheadh, méadóchaidh na rátha ro, bíodh gur contráruda iad, rólár 7 meanmna na bhfiréan óir má atá ré cinnte go bhfoillfeochthar a lotha chum tearthughadh i otimcheall fírinne a chuirp, chéad é méad an áthair 7 na luathghaire dóibh rianta na lot n-uafal rin d'fheicfin ar an gcolainn maighdeanda, d'fhulaing iad leir an ngráidh éagmhaireach, ghlan úd do bí aige dhúinn-ne? Má tá ré fírinneach chum ghlóire a dhaonnachta do mhéadughadh, chéad é an rádh luathghaire 7 rólár dóibh féadain go múchfaidh an neach úd, do tarcuirnighead roimhe seo, thré lonnradh a chéadt uile foillre flaithearmhair; 7 rá dheoigh, má tá ré deimhneach go bhfoillfeochaidh ré a

chéadta cum a cur i n-uimhil dóib chéad é méad 7 mórdacht luach a bhuaigealta, chéad é an fád aoibhir 7 lán-mheanmna dóib a beit deimhnighte go bhuil riad ag fadhbáil a comhta 7 go mbéid riad dá fadhbáil an fad do béar Dia 'n-a Dia: *Tunc videbunt Filium hominis, etc.* "Annsin do éiridh riad Mac an Duine ag teacht 'n-a uile mhórdacht"; 7 do réir mar mhúrghlócaid a láthairneamhlacht, foirfhleacht, fearg 7 mío-dóchas inr na malluighteoiribh, ir amhlaid sin do thuibhaid ré ádhbar luathgháire, fóláir 7 foirtile do'n chuallacht beannuighte.

Críochnughadh.

Ir é nídh atáim ag iarraidh dóibh do chomhlíonadh feo, a éirtighteoiri nó-ghrádhacha, cuimheamh go minic ar na fírinnibh seo. Ní féidir bheith Dé do feachain chor ar bith. Béarraid ré bheith oraibh go firinneach 7 orm-sa mar aon libh. Gidheadh, an fad atáthaoi ar an traoghal so ir féidir libh cruadháil a bheitheamhnair do feachain. Caithidh sibh féin anoir ag corraibh fhora Chríosd atá milis, foighidheach, ionnas nach bhfulaingeochaidh sibh inr an mbeathadh eile láthairneamhlacht chith-eaglach fhora Chríosd go fearfach doi-cheannsa.

Anoir, a Thighearna, ní'l agat acht fmuainte fíochtána dom 7 ní mian leat mo dhíoghbáil; atá do fúile múnta, atá do láimha cuibhrighte; atá do cheann gan corrughadh 7 atá do chorp uile ar n-a cheangal fuar le tairngíbh ar an gcroich cum mé d'aith-leathughadh. Ir féidir liom, a Thighearna, mé thumadh in do chréachtaibh gan peannaid, 7 má iarraim maitheamhnas a'r trócaire ort i dtaobh an duille feill do thabairt duit, ir é do bár ar adhbhacóideach ar mo fhon 7 do thagróchar mo chúis chom maith agus guidh dá thaobh sin do-beir tú maitheamhnas dom.

Acht má leigim tairm tré m'fhaillighe an aimsir seo na nghár, is é do chuid fola a'r seola-sa, do chros, do chéadta, do láthair 7 do shabhaic do chionntóghaidh mé de náire 7 do líonfaidh mé de mhío-thócas.

Tar éis seo, a dhearbhráithreacha, créad é an amuigheacht 7 an neamh-mhothughadh dhíbh-se má ghnídí failligh 7 mainneachtnaidhe de churbóir bur slánuighthe 7 de bur luaidh-iompódh? Do bí mórán de na naomhaibh ann d'fhágh gleo an traoghail i dtaobh an bhreitheamhnas dhéidheanach d'fheicsin i dtaibhre 7 d'éaluigh gur an bhráthach cum martana ar fead a mbeathadh i dtréigeannas 7 fuaimneas. Ní iarrfainn-se an nídh seo ó nhur noiadha-fhlaithe acht go bhfuil a fháil-fhios agam go bhfuil fios 7 eolas ar an mbreitheamhnas nhéidheanach chomh miadhanach dhíbh-se 7 do bí ré dóidh-san, 7 ó'n am úd níl an Dúileamh fiothughthe i nhur bhárus, agus athchuingim orraibh gan bhréithre Dé do sheanmóirim dhíbh do leigean i ndearmad nó i mío-chuimhne, óir do sinne an Tighearna úrádh díom-sa 7 de'n chomhádh so chum fidhbre d'fhilleadh air féin.

(Tá beagán i n-earnamh annso.)

"Seanmóir do tharraing mé amach ar an leabhar fhrancach dá ngoirtear *Claude Joli*, ar n-a eisiomh-mhíniughadh 'san teangain Ghaedhilghe chomh díleas 7 do ráinig lem' lag-thuigsin a dhéanamh."

Seaghan Ua Connaire, 1770.

Seanmóir a Dó.

An Soiscéal an Domhnaig.[1]

(Do'n Dara Domhnaċ de'n Aidbint.)

Euntes renuntiate Ioanni quae audistis et vidistis.

Ar n-imċeaċt díb, innsig d'Eoin na neiċe do ċualabar agus do ċonnacabar.

—Maṫa xi. 4.

Adubairt ár Slánuiġteoir le deisciobalaib Eoin Baiptió: "Ar n-imċeaċt díb, innsig do bur máiġistir na neiċe do ċualabar agus do ċonnacabar; tá a radarc ag na dallaib, agus a siubal ag na bacaċaib; táid na lobair slanta; tá a n-éisteaċt ag na bodaraib; eiréiriġid na mairb; tá an Soiscéal dá teagasg do na boċtaib" (Maṫa xi. 4-5).

Na míorbailí do-ġníod Mac Dé ag tabairt na sláinte corporda do na daoinib, do-ġníod a ġrása na míorbailí céadna ar a n-anmannaib, óir ní leiġeasfaid sé cuid aca aċt ċum na coda eile do leiġeas; agus na míorbailí foir-imeallaċa do-ġníod sé, baid ċomarta ar na míorbailib inmeadonaċa iad d'oibriġeas i gcroiḋtib éagcruaide na bpeacṫaċ. An dronġ so ar a labaraṫar i n-ár Soiscéal, is í corad a teagaisg foillsiġeas na dall,—*caeci vident*,—óir is é sora Criosd an solas sírinneaċ foillsiġeas an uile duine tig ar an saoġal: *Erat lux vera quae illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum* (Eoin i. 9).

[1] Murphy MSS., vol. 101, pp. 160-179.

Roimh teacht Íosa Críost do bí an domhan imr an doirchadas. Do bíodar na pagánaig i ndoirchadas an iodhal-adhartha; créad é an doirchadas ar mó ar bith 'ná gan an Dia fírinneach d'aithint agus beith ag adhradh créatúirí bodhar balbh, obair a lámh féin. Do bíodar na Giúdaig imr an doirchadas de bhrig nach raib i noligeadh Maoise acht fíogair diamhair foluigthe na fírinne. Acht do tháinig Íosa Críost ar an raogal cum gach nío aca do foillriughadh: *Illuminare his, qui in tenebris et in umbra mortis sedent* (Lúcás i. 79); agus aneir an t-abhcal Pól ag labhairt ar an dá reacht, *Nox praecessit, dies autem appropinquavit* (Rómh. xiii. 12). D'imthig doirchadas oiche an trean-reachta agus do dhruid solas an lae leo .i. foillre an tSoisgéil.

An mian libh a fhior do beith agaibh an le h-Íosa Críost, an clann de'n tSoisgéal fíbh? Féach! An bhfuil fíbh glan-naomhaighe. Ar an gcomhartha ro mearaim gur bó-beag atá d'fír-chríostaighibh le fagháil agus gur bó-réarúnta aneir Eoin 'ran trear caibidil mar reo: *Dilexerunt homines magis tenebras quam lucem* (Eoin iii. 19): "Is mó do ghradhuigid na daoine an doirchadas 'ná an solas." Tá an domhan lán de dhoirchadas de bhrig go bhfuil sé lán de reachtaibh agus go bhfuil an uile reachtaibh uall: *in tenebris ambulant* (Sailm lxxxi. 5). Ní feiceann sé solas do-béanradh air an Tighearna Dia d'aithint mar ar iomchuibe; ní feiceann sé díomhaoineas agus fallracht an traoghail reo do-beir sé de hoga tar raidhbreas na nghrás. Ní feiceann sé aoibneas agus bó-bhreaghtacht na beatadh fíorghraide do thug sé i ndeanmad cum na glóire bige, díomhaoine, raoghalta, talmhaide, agus pléisiúir mhalluighte na beatadh so do beith aige. Ná cuir i n-uimhl duit féin go bhfuil tú ciallmhar, eolgarach, glic; go bhfuil tú ábalta i

ngnóṫaiḃ an traoṫail. Ní h-é rin an rolar atá de riaṁtanar oiṫe; ní h-é rin an rolar ṫug Íosa Criosṫ ar an raoṫal ro. Tá briṫ rin, tá riḃ vall agus ionnar go mbaḋ ḋeonaċ le Dia an rolar fírinneaċ úd do ḋoirtead i súilib ár gcoimriar, abramaoir Fáilte an Aingil tré impiḋe na Maiṫrine Muire. *Ave Maria, etc.*

Claudi ambulant: "Siubhlaiḋ na bacaiṫ go díreaċ." An siubhlann riḃ go díreaċ i sliṫiḋ an tSoiṫséil nó an siubhlann riḃ ar ḋol ar bit? Siubhlann riḃ, ir baoṫal liom, i sliṫiḋ na h-uiṁóide, nó tá riḃ leointe innte, fá mar ḋaṫar an fáiḋ le pobal Israel: *Usquequo claudicatis in duas partes.* "Cá fad béar 'riḃ bacaċ idir ḋá ḋomaiṁle" (III. Rioṫ xviii. 21)?

Aḋrann riḃ Dia agus Belial, tá bur seirbís ag Íosa Criosṫ agus ag an raoṫal. An mearann riḃ seirbís an dá máiṫirtir seo do ḋul i n-oireaṁain dá ḋéile atá ró-ḋontsáiḃḋa? An bruil síor agaiḃ go noeir Íosa Criosṫ naċ féidir seirbís dá máiṫirtir do ḋéanaṁ? *Nemo potest duobus dominis servire* (Mata vi. 24). Roiṁ ṫeaṫt Íosa Criosṫ ar an raoṫal, do bí naċ mór gaċ uile ḋuine bacaċ agus ní siubhlaiḋir i sliṫiḋ na sírinne. Do bíodar a sliṫte cam, sportálta. Ir uime rin do ḋuiread an fáiḋ i n-uṁail dóiḃ go bruil an Tiṫearna ar tí teaṫta go grod, ag ráḋ: *Parate viam Domini, rectas facite semitas eius* (Mata iii. 3): "Ullṁuiṫiḋ sliṫe an Tiṫearna, miniṫiḋ agus díriṫiḋ a ṫaráin."

Do bí dliṫe ag na Giúdaċaiḃ do ṫairbeánaḋ an níḋ baḋ ḋóir ḋóiḃ do ḋéanaṁ. Giḋeaḋ, ní ḋugaḋ fé cumar ḋum a ḋéanta. Baḋ fsáṫán é i n-a breiciuiḋ na fmáil do bíoḋ ar an anam, giḋeaḋ, ní glanaḋ fé na fmáil ḋéanta. Ir uime rin adeir an t-abrtal Pól:

Lex propter transgressiones posita est (Gal. iii. 19). "Tugad an dlige do na daoinib cum go n-aitheochaidís a gcuirthe." Gidheadh, ar dteacht Íosa Críost ar an saoghal, do thug sé na sgátha leis le n-a sublóchaid na daoine i slighidh an chirt: *Et faciam ut in praeceptis meis ambuletis* (Grec. xxxvi. 27). Adeir sé gur ab é sém an tslighe: *Ego sum via et veritas et vita* (Eoin xiv. 6). Do shubail sé sém ar dtúis 'san tslighidh, ag tabairt sompla an uile shubailce dúinn-ne: *Exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci vobis, ita et vos faciatis* (Eoin xiii. 15).

Sgrúduighidh dur gcroidhe, a dáirde, agus féachaidh an shublann sin mar órduigh an Slánuighthoir dúin. An ndéanann sin na deagh-oibreacha adubairt sé lib? Muna ndéanadh sin iad mar ar cóir, tá sin ró-bheag agus ní siú sin dur n-aimhniughadh mar chlainn; óir ní h-é amháin go shublann clann Dé go dírech, acht fós, bíodh ró-umhal, ró-éagcaidhe cum aitheanta Dé do choimeád. Bíodh a gcorp choidhche innealta le coraibh sheasamh cum a gcoimeádta ar an uile chontabairt. Do bíodar a gcorp so ag Dáibhidh, an sídh, an tan adubairt le Dia: "Do sinne mo chorp ionann le coraibh seasamh": *qui perfecit pedes meos tanquam cervorum* (Sailm xvii. 34).

Leprosi mundantur: "Táid na loibairi ar na nglanadh." Do b'éagcruar i measg na nGiúdaigthe an loibhre chorpardha agus ir ró-choitcheann atá loibhre sprionnadálta an pheacaidh i measg na gcridhorthaidhe. Tá go leor nach n-aithnigheann í. Tá gean ró-mhór ag mórán dí agus ní h-áil leo beith leighearta uaithi. Tá iliomad díobh le n-ar dóigh beith 'na bhfiléanaibh agus glan ó'n uile pheacadh, atá dá n-úrsaint féin i láib an uabair, na sainnte sin. Ní smuainid siad go bhfuilid uaibhreach, formadach, díoghaltasach, monabhrach, bíodánach,

mioṫaireaċ; ṫo bṫuilio líonṫa de ṫnúṫ aguṡ de ġráin ar a ṫcomarṫain. Ir díomaoin adeirid na ṫeanmóirid úde leo inṫ an aimṫid naomṫa ṫo: "Féaċ an liaiġ mór uile-ċomaċṫaċ do ṫáinig ar an ṫaoġal; iarṫaid air ṫib do leiġeaṡ; iarṫaid air bur naḋaiṫe do ṫabairṫ díb,"—*Domine ut videam* (Lúcáṡ xviii. 41).

A Ṫiġearna, roillid doṫċadar mo ṫuiġṫionа. Deonuiġ lúṫmaireaċṫ do ṫabairṫ dom' ċoraiḃ ionnaṡ ṫo mb'féidir liom siubal ṫo díreaċ ad' diaid. Leiġeaṡ mo loiḃre ionnaṡ ṫo bṫaġainn úráid comaċṫ m'anma, úráid mo ċéille, mo ṫoile, mo ṁeaḃraċ ċum do mór-ġlóire féin aguṡ leaṡa m'anma. Sáḃáil mé ó diaḃal na ṡainnte, an uaḃair, na ṫnúṫa aguṡ na dúire. Ionnal aguṡ ġlan mo loiḃre ionnaṡ ṫo bṫaiġinn roinn i mearġ na bṫíréan, aguṡ naċ mbéinn ṡgaṫa leo aṁail d'órduiġir ṡada ó ṡoin na loḃair do ṡgaraḋ leir na daoinib folláine.

Surdi audiunt: "Tá a n-éirteaċṫ aġ na daoinib boḋara." Do labraḋ Dia leir na daoinib inṫ na ċréatúirib. Innsid na flaiṫir a ġlóire: *caeli enarrant gloriam Dei* (Saiḷm xviii. 2). Adeir an ġrian, an ġealaċ, na réalṫanna aguṡ ċréatúirí an aeir, na ṫalmain, aguṡ na ṡairṫge: *Ipse fecit nos et non ipsi nos.* "Ir é an Tiġearna do rinne rinn aguṡ ní rinn féin" (Saiḷm xcix. 3). Adeireaḋ Maoire aguṡ na ráiḋe leir na Giúdaċaiḃ: "Éirt, Israel, ir mire do Tiġearna Dia do ċruṫuiġ ṫú aguṡ ṫuġ ó ṫalaṁ na h-Éigipṫe ṫú; na h-aḋair, ar an áḋar rin, aċt mé aguṡ na h-aḋair na déiṫe ṡaḷḷa" (Deuṫer xxxii. 6; Eċsoduṡ xx. 2, 3, 7rl). Aċt ní éirtiodar na Giúdaiġ leir na ráiḋiḃ; do ṡoraidiodar a ġcluara: *auribus graviter audierunt* (Maṫa xiii. 15). Níorḃ ṡuláir Iosa Críosṫ do ṫeaċṫ ċum cluara na mboḋar ro ċum cumair aguṡ

coile éirteacta do tabairt dóib: *tunc . . . . . et aures surdorum patebunt* (Isaiar xxxv. 5).

Féachaid, a dearbráithre, an bruil fíb leigeanta ó'n mbodaire, an bruil dur sluaga orgailte ag éirteacht le briathra Dé. Tugtar fá deara inr an Soirgéal go raib ár Slánuigtheoir ag leigeas duine bodair agus gur chuir ré orraid ar: *Et suspiciens in caelum ingemuit* (Marcus vii. 34). Ní díod ré ag ornaigil an tan tugaid a radaire do na dallaib, ná an uair do-beiread ré a fiubal do na bacaċaib, ná an uair leigearaid ré na lobair, ná an tan d'aitbeodaid ré na mairb, giodeid gur mó na miorbailí iad 'ná cluara duine bodair d'orgailt. Ní gan ádbar d'ornuig ré; ir uime d'ornuig ré ionnas go scuirfead ré i dtuigsin dúinn-ne gur ab í an bodaire do baineas dínn gan briathra Dé d'éirteacht agus gan aiteanta Dé do choimeád, giodeid nár b'féidir linn teacht chum na beatad fíorraide gan a gcoimeád. Chum a gcoimeádta ní fulair do neach creideamh do beit aige: mairead, a h-éirteacht tig an creideamh: *Fides ex auditu* (Rom. x. 17).

An gcluineann fíb gut Dé? An gcluineann fíb ornaigil an leinb naomta i trábla na beitile? Go mbogaid a gut leanbaide cruadar bur gcroidte; go mbeirid arta an urcóid, an díogaltas, an miorgail i n-aghaid bur gcomharsan, an grád saoghalta, agus ainmiana na colna; má deoig, an uile níd do béad contráirde do leas bur n-anmann.

Mortui resurgunt: "Eiréiridgid na mairb." Dobeir an Tigearna trócaireach mar chomarta gur ab é réin do táinig chum an cinead daonna do fábáil, eiréiridge na mairb. Dá loingsimír uimhir na gcriorgaidte, do-geobaimír go bruil ainm orra beit 'na mbeathaid,

ġiḋeaḋ go bruil riaḋ marḃ gan contabairt, amail ṛgríobar an t-Aingeal ċum Earbuiġ Sarḋair i leaḃar na dTairbeánta—*scio opera tua, quia nomen habes quod vivas et mortuus es*: "atá ainm ort tú beiṫ id' beaṫaiḋ agus tá tú marḃ" (Tairḃ. iii. 1)—óir is é an peacaḋ báṛ an anma, de bṛiġ go mbaineann na ġṛáṫa de aṛ beaṫa dó. Cá méaḋ cṛíoṛtaiḋṫe atá 'n-a mbeaṫaiḋ? An mór aca maiṛeaṛ i mbeaṫaiḋ na ngṛáṛ? Tá dream aca marḃ go h-iomḋlán. Is iaḋ so an muinnteaṛ aṛ a mbíonn mórḋáil de ṫaoiḃ a bṛeacaiḋe no ḟloiġeaṛ iaḋ maṛ ḟloiġṛeaḋ uiṛġe. Meaṛaiḋ dream eile aca a mbeiṫ beo, ġiḋeaḋ, táid marḃ de láṫaiṛ Dé. Do-ġní riaḋ ġniomaṛṫa éigin beaṫaḋ .i. obair éigin diaḋa. Ġuidid riaḋ Dia; éiṛtid le n-a bṛéiṫṛiḃ; téid riaḋ ġuṛ an eaglaiṛ; déanaid riaḋ caṛṫannaċt. Taṛ a ċeann ṛin, atá ġṛáḋ aca do'n ṫṛaoġal; táid iomaṛcaċ, mórḋálaċ, ṛanntaċ, díoġaltaċ aṛ ócáidíḃ; ní maiṫṛid riaḋ níḋ aṛ biṫ d'éinneaċ agus, leiṛ ṛin, is dóiġ leo go bruilid beo, ġiḋeaḋ go bruilid marḃ gan contabairt.

Féaċaiḋ, a ċáiṛde, an bruil an ċaṛṫannaċt, aṛ beaṫa do'n anam, i nḋuṛ gcṛoiḋṫiḃ; muna bruil, biḋid pó-ḋeimneaċ go bruil ṛiḃ marḃ agus naċ maiṫ-ġniomaṛṫa do-ġní ṛiḃ: naċ bruil aċt ainm beaṫaḋ oṛṛa agus ġuṛ coṛmail leiṛ na ġniomaṛṫaiḃ iaḋ do-ġníd na deamain inṛ na coṛṛaiḃ i n-a dtéid. Ġiḋeaḋ, do b'féidiṛ go nséaṛṛaḋ ṛiḃ: "Is fíoṛ go maḃamaṛ marḃ, ġiḋeaḋ, támaid anoiṛ eiṛéiṛiġṫe maille le ġṛáṛaiḃ Dé i Sacṛamaint na h-Aiṫṛiġe." "D'eiṛéiṛiġeamaṛ." Agus cionnaṛ tá a ḟioṛ ṛin agaiḃ? An bruil ḟioṛ agaiḃ cṛéaḋ é an níḋ eiṛéiṛiġe ċṛioṛtamail? Foġlumaiḋ ó'n abṛtal Pól é: *Christus resurgens ex mortuis iam non moritur; mors illi ultra non dominabitur;*

quod enim mortuus est peccato, mortuus est semel; *quod autem vivit, vivit Deo*: "Ar n-eiréirighe d' Íosa Criost ó mharbaibh, ní fhaghaid ré bás níos mó; ní béid aon chomhacta ag an mbás air ó ro amach, óir i dtaoibh gur éag ré aon uair amháin is i ngeall ar ár bpeacaidhne fuair bás; giodh, ar mbeith dó anois beo, is do Dia mhaireann ré" (Rómh. vi. 9, 10). Is í beatha an eiréirighe, ar an ádhbar sin, an beatha nach caillfear go brách acht do coimeádtar go fíorbhaidhe. Ar choimeádadhar go buan beatha na nglúar do fuaradhar i Sacramaint na h-Aithrighe? Nár fhilleadhar ar an bpeacadh? Nár mhuig ré buaidh oraibh? Nár éladh ré sibh? Ar tuiteadhar i n-a líontaibh? Nó an bfuil dhur mbeatha gearrtha le n-a mór-mhionca d'fhilleadhar agus d'aithfilleadhar ar an bpeacadh? Innéd do bíomar ag guidhe Dé; innisiu nach mbíomar ag tabairt na mionnaí mór? Innéd do thugamar déirc do'n bhocht; innisiu do rinneamar urúimhneacht. Do rinneamar trorghadh innéd; támaoid ar meirghe innisiu. Má tá sinn mar sin bímíd cinnte nár eiréirigheamar, óir ní h-ionann an t-eiréirighe sprionnadhta agus an t-eiréirighe corporda; tá ré so tuigthe do'n bhás. Labhair d'Aithbeodhuigh Mac Dé tar éis beith ceithre lá 'san uaigh, do fuair bás amhail do fuair ré an chéad uair agus ní éireochaidh ré níos mó go lá an bhreitheamhnais. Giodh, ní cóir do'n eiréirighe sprionnadhta bás d'fhághail ar chor ar bith; óir an beatha do-bheir uaidh, bíonn buan do shíor agus fós, tig bheith uirre gach uile uair, de bhrígh gur ab aithrighidh shíorraidh an té eiréirighear go síorraidh, agus is é an t-aithrighidh shíorraidh an té tar éis a theacaidhe do chaoi aon uair amháin nach dtuitfidh i n-aon theacaidhibh ag a mbadh riachtanach dó do chaoi airíg.

Féach an dtoing d'Aithbeodhuigh Criost go sprionnadh-

álta! Ní tuitfid níor mó 'ra' peacaó. Ní fuil Máire Magdealán 'n-a peactaé ar feaó na catrac, act caitfid sí an cuid eile dá beataid i bruaitar caillge. Ní filleann San Mata ar an gcéird do bí aige .i. publicánac. Ní mealann Saicéar duine ar bit níor mó. Ní déanann Pól géill-leanamain ar na cliortaid-tib níor mó. Léigmid ar mórán naom agus ban-naom eile ó foin anuas do rinne aitrige agus nár tuit 'san bpeacaó níor mó; agus rib-re tar éis bud bpeacaide do cur i bpaoiridin, nac gcuireann ruim i bpeacaidib nuada do déanam gan moill. Is mó-eaglac dúinn nár eiréirigeamar le Criost d'aitbeodar na marb cum nac n-éagfaimid níor mó. Ar mbeit do'n eiréirige 'na beataid nuaid—*ut ita et nos in novitate vitae ambulemus* (Rom. vi. 4),—ní fuil bud mbeatha nuad. An bfuilid fmuaintigte nuada agaib? An bfuil mian nuad agaib cum na beatad fiorfaide? An bfuil rib fonnmar cum riar Dé do déanam, cantannac do bur gcomairgain, umal, foigdeac srl. umal do Dia agus do bur n-uactaránaib? An bfuil bur mbréitre nuad agus an bfuilid ciallmar, eagnaide, geanmnaide?

An bfuilid bur ngniomarta uile nuad agus an bfuil rib féin go h-iomlán i nduaimib nuada. Ní déanfaid an t-anam tar éis na h-eiréirige na neite céadna ins na corpaib, mar nac mairfid na cuirp níor mó do'n beataid brúideamail: *Seminatur corpus animale, surget corpus spirituale*: "Cuirtear corp ainmianac, eiréireochaid an corp friomadálta" (1 Cor. xv. 44). Dá réir fin tar éis na h-eiréirige friomadálta, ní cóir d'ár gcorpaib mairgeachtain do réir beatad Adaim .i. ni cóir dóib gniomarta daonna do déanam act is cóir a ngniomarta uile do beit friomadálta agus mairgeachtain do réir beatad an Adaim nuaid, do

réir ár Slánuiġteora, Íosa Criost, ionnas gur b'féidir linn triall ó'n mbeatáid so gur an mbeata fíorraide.

Pauperes evangelizantur: "Tá an Soiscéal dá ċraob-scaoileadh do na boċtaib." An comarta deimneas tus ár Slánuiġteoir do deiscibalaib Coin Baistió cum a deimniuġad dóib gur ab é féin go fírinneach an Messias .i. suascaltóir, agus nach raib gnó aca súil beit le n-a atarraċ, tá sé com éascaimhail sin nach measraide go bfuil sé oireamhach do mórdacht Íosa Criost. Giodeadh, na h-oibreada so .i. tá a rabarc ag na dallaib; atá a siubal ag na bacaċaib; tá a n-éisteacht ag na bodránaib; táid na lobair leiġeasta; eiréiriġid na mairb; is iad so oibreada mór-comhacht Dé le'r féidir a diadacht do ċruthuġad go h-uasal. Giodeadh go bfuilid na boicht dá dteasarsc, créad é an t-iongnadh atá ann le'r féidir comhachta Íosa Criost do tairbeáin? Is é sin ar mian liom do ċraob-scaoileadh dib: an ċéad uair, gur comharta ar teacht an Messias an nann-fáisc do-gní sé de'n traoġal do na boċtaib; an dara h-uair, gur ab oireamhaiġe na boicht ċum an Soiscéal do ġlacadh 'ná an muinnteir eile; an treas uair, gur ab í an boċtaineacht an t-ullmuġadh ar fearr ar bit ċum an Leanb Naomhta so do ġlacadh i stábla na Beiċile. Do réim-innis an fáidh Isaias mórán bliadan roimh teacht Íosa Criost go mbadh cóir na boicht do teasarsc—*Evangelizare pauperibus misit me* (Lúcás iv. 18). Níor b'fuláir dó, dá brígh sin, an fáirtine do coimh-líonadh. Níor ġlac Maoire ná na fáidhe orra féin na boicht do teasarsc. Do labraidir leis na príġtib, leis na sasaristaib, leis na breiteamhnaib agus leis an bpobal go coitċeann. Giodeadh teasarsgann Íosa Criost go príomháideach na boicht, de

bríġ gur máiġiṫiṁ nuaḋ é do-beir riaġlaḋa nuaḋa uaiḋ. Na daoine boċta aġ féaċain ar a dtrioblóid aġus ar a n-aindeire, táid úir-íreal, tarcuisneaċ, díbeartá ó'n uile onóir saoġalta, ó'n uile ionnṁus baineas le h-onóir. Ní glactar iad i measg na ndaoine móir, broġlumta, raiḋḃir. Giḋeaḋ, ní h-é sin do Mac Dé, do ṫáinig ar an saoġal ċum a múineaḋ do na daoinib gur beannuiġṫe stáid na boċtaineaċta, de bríġ gur leo ríoġaċt nime. Do ḋeiġil sé na daoine raiḋḃe ar a ċuideaċtain, aġus níor b'áil leis aċt na boiċt mar ḋeiseobail. Do glaoiḋ sé iad i stáid na boċtaineaċta. Ní raiḃ de raiḋḃeas aġ na h-abstalaiḃ aċt droċ-báid aġus a líonta, aġus fós do ċuir sé orra a dtréigean: *Et protinus relictis retibus secuti sunt eum* (Marcus i. 18). Do ġairm Maṫa ar mbeiṫ dó aġ glacaḋ airgid na bpuibleaċ, aġus do ṫréig Maṫa gan ṁoill an t-ór 'r an t-airgead do bí aige ċum a leanaṁna. Is teagasg nuaḋ, dá bríġ sin, do ṁúineas Íosa Criosd do'n traoġal.

Pauperes evangelizantur: Tá an Soiṫséal dá ċraoḃsgaoileaḋ do na boċtaiḃ. Na daoine boċta so, atá ċoṁ táir, ċoṁ tarcuisneaċ sin aġ na daoiniḃ, is iad do glacar teagasg an tSoiṫséil. Is é an fabar ar mó ar féidir le Dia do ḋéanaṁ do na daoiniḃ, óir is é an teagasg foillsiġeas doṁċadas na h-intinne, do-ġní ábalta iad aġus do-ġní oiġní díoḃ ar ríoġaċt na bflaiṫeas. Ní féidir le ríġ éin-níḋ do ḋéanaṁ ar mó 'ná ar fearr ḋearbuiġeas a ċoṁaċta 'ná duine dúir-íreal do tarraing ó'n mboċtaineaċt i n-a raiḃ ċum go leor raiḋḃir do ṫabairt dó, iomad uġdaráis do ṫabairt dó 'ran uile níḋ, ar ċor muna bfuil ainm ríoġ aige go bfuil a ċumar aige; aċt fós, dá mb'féidir leis a ċoraṁlaċt féin do ṫabairt dó mar atá a aġaiḋ,

a fearra, a gut, a fúile agus a béara do tabairt dó, nach fíor nach dtearnóchaidh níd ar bit uaid le déanamh ar a fon? Is é ro do-gní ár Slánuigtheoir do na bochtaib. Do-beir ré a coramhlacht féin dóib, óir do rugadh é 'ran mbochtaineacht mar iad-roin; táid riad uireasbach mar eirean; ní fuil áit d'áirithe aca níor mó 'ná 'bí aige-rean ag nach raib ionad i n-a gcrompadh a cheann: *Filius autem hominis non habet ubi caput reclinet* (Matha viii. 20; Lúcás ix. 58). Táid riad droch-éaduigthe mar eirean; fuilingid riad tart agus ocras mar eirean; tréigeann an raogal iad mar do tréig ré eirean; do-beir táire dóib; oibeartar ar gach deagh-chuideachtain iad; ní éirtear leo; ní réachtar orra. Ag ro coramhlacht iongantach, tairbheach, glórmhar; óir do tog Iosa Criost an tarcuisne atá do-gradha leis an mbochtaineacht tar an nglóire do-geobadh ré dá dtairbeánadh é féin mar Mac Dé, mar Rig na n-aingeal agus na nuaoine, mar Áird-Tigearna an uile níd. An tan innistear do na h-aodairíb a teacht, ní abraid na h-aingil leo: "Do-geobaid rib Mac Rioga na hglaistear maille le go leor aingeal 'na timcheall, i brálár oirdheirc, i gcliabán óir, i lín-éadach mór-luaig, agus armáil ró-mór dá coimeád;" acht is é adubradh leo: "Do-geobaid rib leanb, (an bfuil níd ar bit ar laige 'ná leanb?) lín-éadach beag 'n-a timcheall ins an trábla." An bfuil bochtaine ar mó 'ná sin?

Do bí dá réarún ag Mac Dé cum teacht ar an raogal 'ran nioct so. An céad réarún, do-connaic ré 'ran mbochtaineacht móir-oignit, mór-fhubailcear, agus mór-fiúntar nach breicnidh na daoine innte, agus nár b'féidir leo d'feicsin go nádúrta; óir ar mbeit dó lán d'eagna agus d'eolas do tog ré an tráth céadna so. An dara réarún, ní fhuláir gur bain ré de'n

traiódṙeap a ṙgéim náduṙta agur an cumap ap gnáṫ leiṙ do ḋuṙ ap ḋroiódiḃ na noaoine, agur, dá ḃṙíġ ṙin, ġuṙ ḋuiṙ ré ap neiṁ-níó lonnraó an traiódṙiṙ. Is ṙíop naċ ṙéiḋiṙ le h-éinneaċ aċt le Dia aṁáin na neiṫe ro do ḋéanaṁ, agur ṙóṙ, ní ṙáṙuiġeann ṙiop oiṙdeapcaiṙ na boċtaineaċta Íoṙa Criopt; taiṙiṙ ṙin ní ṙuláiṙ, leiṙ, ġuṙ ab í an ṙtáiḋ ḋéadna ap meaḋón oiṙeaṁnaċ ḋum é ṙéin d'aiḋint.

Tapṙaingeann an raiódṙeap aiṙ ṙéin ġean an ḋroiḋe; is leiṙ ṙin ṙop-ṙógṙap an ráiḋ níoġḋa do na daoinib raiódṙe ġan ceangal a ġroiḋe do ḋuṙ inṫ an traiódṙeap: *Divitiae, si affluant, nolite cor apponere* (Saiḷm lxi. 11). Deiṙ ár Slánuiġṫeoiṙ ṙéin, "Inṫ an áit a ḃṙuil do ṙtóṙ, is ann atá do ḋroiḋe": *Ubi enim est thesaurus tuus, ibi est et cor tuum* (Maṫa vi. 21). Cá ḃṙuil do ġnáḋ? Map a ḃṙuil do ṙtóṙ, map a ḃṙuil d'intinn, map a ḃṙuil do ċeangal. Óṙduiġeann an Soiṙgéal ár ġroiḋe do ṫapṙaing ó ġnáḋ an traoġail agur ó ġnáḋ an uile níḋ baineaṙ leiṙ.

Is léiġeann umlaċta an Soiṙgéal do ċeaġaṙġaṙ dúinn diúltuġaḋ dúinn ṙéin. Adeiṙ Mac Dé leiṙ na ġroiṙgtaiḋṫib uile: *Discite a me quia mitis sum et humilis corde*: "Foġluimiḋ uaim-ṙe, go ḃṙuilim ceannṙa, umal, roiġdeaċ" (Maṫa xi. 29). Tá an ṁóṙḋáil neaṁ-ṙgaṙṫa leiṙ an raiódṙeap. Is uime ṙin adeiṙ an t-abṙtal le n-a ḋeiṙgiobal éinniḋ aṁáin do ċeaġaṙġ do luiṫ an traiódṙiṙ: *Divitibus huius saeculi praecipe non sublime sapere, neque sperare in incerto divitiarum*: "Óṙduiġ do ḋaoinib raiódṙe an traoġail ro ġan ḃeiṫ móṙḋálaċ agur ġan a noóċar do ḋuṙ inṫ an traiódṙeap i naċ ḃṙuil aon ṫṙiúṙáltaċt" (1 Taóġ vi. 17). Is maiṫ an ṙéaṙún, leiṙ, ġuṙ meaḋón oiṙeaṁnaċ ḋum ṫeaċt ḋum onóṙa, comaċta, agur uġdaṙáiṙ an traoġail

an raidhbreas, de bhríg go n-áiruigeann an muinntear ag a mbíonn ór cionn cáich. Deir San Aibirtín: *Ipsum* [*i.e., superbia*] *enim malum est quod important maxime divitiae incautis hominibus* (Tráct ar na Salm. cxxxvi. 5); *vermis divitiarum superbia est; difficile est ut non sit superbus qui dives est; tolle superbiam, divitiae non nocebunt* (38ad Seanmóir atá ar an rann ro: *Ne tardas converti ad Deum neque differas de die in diem*, Eccl. v. 8): "Is i an mhórdáil an t-olc ar mó tarraingeas an raidhbreas ar an muinntir nach mbíonn ar a gcoimeád air; is i péirt an traidhbir an mhórdáil; is deacair beit raidhbir gan beit mórdálach; fág an mhórdáil, ní déanfaidh an raidhbreas díogbáil." Deir an Soisgéal leis na criostaidhibh a muinigin do chur i nDia: *Nolite ergo solliciti esse in crastinum*: "Ná bíodh cúram agaibh 'ran lá i mbárach" (Matha vi. 34). An raidhbreas, iomorro, ceanglann dóchas an duine ag ar dóig leis teacht cum an uile maitheasa i ngeall air, agus gur féidir leis an uile dhochas do feachaint. Is uime sin labhras Dáibhidh an níg i bpeacraim an fíréin ag magadh rá luchd an traidhbir ar uair a mbáis ag rádh: *Ecce homo qui non posuit Deum adiutorem suum, sed speravit in multitudine divitiarum suarum et praevaluit in vanitate sua*: "Féach an duine nár ghlac Dia mar dhíonuigtheoir, acht do chuir a dhóchas i lionmhaireacht a raidhbrighe agus do rug buaidh i noiomhaoineas" (Sailm li. 9). An bfuil níos ar bith, deir San Aibirtín, ar dhíomhaoine 'ná an té faoileas gur mó an treimhdir ar féidir le n-a chuid airgid do dhéanamh dó 'ná ar féidir le Dia? *Quid vanius eo qui putat plus valere nummum quam Deum* (Tráct ar na Salm. li. 9)? Ar an ádhbar sin, ná bíodh cás oraibh i dtaobh bur mbochtaine níos mó; déanfaidh oireamhnach rib cum an tSoisgéil do

ġlacaḋ,—*Pauperes evangelizantur.* Is libṙe baineann an Soiṙgéal, de bṙiġ gur lib Rioġacht Nime,—*Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum caelorum* (Mata v. 3),—óir má's lib Rioġacht Nime, is lib na meaḋóin cum tṙiall cuiġe, de bṙiġ nac ṙtiúṙuiġeann Dia éinneac cum a ċṙíce gan na meaḋóin oiṙeamnaca do tabaiṙt dó roim ré.

Ná bíoḋ, dá bṙiġ sin, ṙoṙmad ar bit agaib leis an droing saiḋbis i dtaoib na ronna atá aca de'n tṙaoġal so, de bṙiġ go n-imteoċaiḋ ar neim-níḋ le n-a ṙoimṙ agus le n-a mórḋáil. Tabṙaiḋ sá deaṙa teacht an Leinb Naomta so agus ullmuiġiḋ sib séin roime. Do ṙuġaḋ é i gcṙuit ró-boċt i ṙtábla ṙuaṙ, lomnoċta, gan teine, gan teaṙaiḋeacht, ioṙ dá beaċaiḋeaċ, gan aoibneaṙ, gan ṙsiaċáileam, i bṙad ó tiġ a máṫaṙ, i lán d'ṙuacht, d'anṙó, agus d'uiṙeaṙbaiḋ. An muinnteaṙ aṙ boicte an bit is iad aṙ coṙamla leis, agus is iad aṙ mó ceaṙt an na tabaiṙtaṙaib, an na beannaċtaib, aṙ an naomtacht, aṙ an nglóiṙe do-beiṙ ré do gac aon do ġnáḋuiġeaṙ é go ṙíṙinneaċ.

Iaṙṙaimíd go dúċṙactaċ aiṙ an gnáḋ céadna agus an boċtaineacht aṙ iomċuiḃe do tabaiṙt dúinn-ne 'san tṙaoġal so ionnaṙ go mbéimiṙ ṙann-ṙáiṙteach i gaiḋbṙeaṙ na beaċaḋ ṙioṙṙaiḃe, an níḋ go dtugaiḋ ré díb-ṙe agus dom-ṙa. I nAinm an Aṫaṙ agus an Mic agus an Spioṙaid Naoim. Amen.

[Finit an 20aḋ lá de September, 1740.
Composuit Ioannes O'Brien, 1739.]

Seanmóir a Trí.

Teacht an Tighearna.[1]

(Do'n Treas Domhnach de'n Aibhint.)

Ego vox clamantis in deserto: dirigite viam Domini.

Mise guth an té éigeas ar an bhfárach: oirighidh fligh an Tighearna.
—Eoin i. 23.

Is cum tuirling i n-ár gcroidhthibh, a Chríostaidhe, do chuir Íosa Críost d'fiachaibh ar a réimh-theachtaire Naomh Eoin Baiptidh do theagasg dúinn fligh an Tighearna do réidheadh le réabadh agus le bhfeadh tríd gach toirmeasg do thigeas idir finn agus trócaire Dé. Acht créad iad na toirmisg do fgaras finn le n-a thrócaire agus le n-a ghráthaibh bhíoghmara? Tá, a dheaghbhráithreacha, na corcha gháineamhla malluighthe, le n-a faluighmhidh finn féin chomh minic fin, do chornamh i n-ár gcroidhthibh an tan bhadh chóir a múchadh le h-aithrighe fhírinnigh; na throch-chaontaibh 'beith comhnuighthach buaintreamhach ionainn an uair bhadh chóir a dtreasgairt le thoil go meirneamhail 'n-a n-aghaidh; na fiosraca nó ócáidí peacaidh, an charraig chontabhairtach, ar a finneamar go mór-mhinic roimhe fin loing-bhfeadh ar ár neimhchionntacht, do lorg agus do leanmhain an uair bhadh chóir dhúinn a reachadh go h-aifreach. I n-éan-focal, cum fligh an Tighearna do réidheadh agus d'ullmhughadh i n-ár gcroidhthibh mar ar cóir, ní fhuláir dhúinn ár mbeatha d'airthiughadh agus iompódh uirre go fírinneach.

[1] Murphy MSS., vol. 42, pp. 233-252.

Giḋeaḋ, cioḋ ġur ab é aiṫriuġaḋ ár mbeaṫaḋ an obair ar ruimeaṁla agus ar táḃaċtaiġe do b'féidir linn do ḋéanaṁ; bíoḋ ġur ab é an t-éinniḋ baḋ ċóir ḋúinn do beiṫ ar ár n-aire é, de bṗíġ ġur ab air ata ár n-áḋ nó mío-áḋ ṡíorraiḋe, monuar! trío an daill-ċiaċ ata ar uṁóṙ an domain, ní ḟuil níḋ ar biṫ ar a ṙmuainiu níor luġa 'ná air, de bṗíġ go ġcuiṙiu ar aṫ-lá an aiṫriġe de ġnáṫ. Aċt, a ċṙíorcuiḋċe, cad le n-a bṗuiltí ag feiṫeaṁ? Naċ bṗuil ḟora Cṙíoṙt ġaċ aon lá i mbéal a ḟeanmóiniḋe ag innsin díḃ an tubairte agus an mío-áḋa ḋoi-ċṙíoċnuiġṫe ata ré ag cruaḋ-baġairt ar luċt na neaṁ-aiṫriġe?

Naċ bṗuil ré ṙóṙ, go roilċeaṙaċ, ṙáṫ-púnoa ag labairt i n-ioċtar ḃur ġcroiḋe ag ṙáḋ: "Naċ miṫid díḃ éiriġe ar an duibeaġán agus ar na peacaiḋiḃ i n-a bṗuiltí ṙloiġte? Naċ miṫid díḃ cuiṁneaṁ ar an mbeaṫaiḋ ṡíorraiḋe? Agus tar éis an oiread roin de ḃur n-aimṙir do ċaiṫeaṁ i nduḃ-ṙgláḃaiḋeaċt an traoġail seo, naċ miṫid liḃ caṫaḋ agus iompóḋ oirṁ-ṙa"? Aċt créad é an ṙreagṙa ċuġann ṙiḃ ar an ngué ċeannṙa ċaoin-ṁiliṙ seo? Do-beiṙṫí, gan aṁṙar, ṙreagṙa, tarcuiṙneaċ de ċaoiḃ Dé, agus gan taiṙḃe de ḃur dtaoiḃ féin .i. ḋá leiṫ-ṙgéal díċéilliḋe do ċumaḋ. An céad leiṫ-ṙgéal, nár ċuġ Dia ṙór díḃ an congnaṁ miaċtanaċ ċum éiriġe ar an ṙtáid ċubairtiġ i n-a bṗuiltí. An dara leiṫ-ṙgéal, go bṗuiltí ceangailte ċoṁ daingean roin le claonṫaiḃ na colna naċ féidir liḃ ṙgaraṁain leo an ṙáṫ ro. Mar seo, a ḋeaṙḃráiṫreaċa, do ċuireann ṙiḃ an aiṫriġe agus leaṙ ḃur n-anmann ar cáiṙde. Ar dtúir, mar ar dóiġ liḃ go dtearṫuiġeann ġráṙa agus congnaṁ Dé uaiḃ ar an mian liom ṙáċt inṙ an ġcéad poinn dem' ċoṁráḋ. Inṙ an dara h-áit, mar ar dóiġ liḃ go dtioc-

faid an lá i n-a mbéid fíb níor lugha ceangailte do'n traogal agus do claontaib na colna agus inneamail cum beata ceapt chíortamail do leanmain ar a dtrácthad 'fan dara poinn. Ach cum go mb'feirrde do b'féidir liom mór-chontabairt agus dít céille na mbréag-leict-fgéal fo do tairbeáin agus do chuchugad díb, agus cum gur móide do racad ré cum glóire Dé agus leara anmann an choim-tionóil atá i látair, iarraimid cabair an Spioraid Naoim tré eadar-guide na Maigdine Muire ag rád: *Ave Maria, etc.*

An Céad Roinn.

Ní inoiu ná go déideanach do tornuig na peacaig ar milleán do tabairt do Dia tré mí-fiagaltacht a mbeatad. Ní inoiu, adeirim, do finneadar dícheall a eagna agus a féile do déanam cionntach i n-a laigeacht neim-cirt, óir ir féidir liom a rád go bfuil an daille feo com árda leir an bpeacad féin, de brig nár loirg ár gcéad-atair Adam leict-fgéal ar bit dá acarfad; agus i bfad ó feirg Dé do maolugad le h-aithéil a mío-fomóir agus a laige, adubairt go borb agus go díchéillide gur ab é féin do bí cionntach le n-a peacad tré an mhaoi do ceangail ré leir. Seo mar mheallaid an muinnteir do cuireadar an aitrige ar cáirde iad féin, óir ir é a bfreagra oiginn de gnáth, nach obair daonda an aitrige, gur ab é Dia amáin d'oibrigeadar agus d'airtrigeadar an chroide agus do-beir grád agus fubailce ann, atá i n-uireadba orra-foin, ionnad nach bfuilid fárta le feirg do cur air tré gan a mbeatha do leagugad, ach deirid go malluigte ainfrianta gur ab é féin ar cionntach le n-a gcruadar chroide agus le n-a neam-aitrige. Gideadh innfim díb, a chíortaidte,

an baoiṫ-leiṫ-ṡgéal ro oo bíoṙ i mbéal ġaċ peaċtaiġ oo ġnáṫ-ṁaiṙeaṙ inṙ na coṙtaiḃ, má bṙeaṫnuiġmío oe ṫaoiḃ Oé é, go bṙuil ṙé oioṙṙuiṙġ mío-buiḋeaċ; má bṙeaṫnuiġmío oe ṫaoiḃ an ṙeaċtaiġ, go bṙuil ṙé mí-ċeaṙt, nó, má bṙeaṫnuiġmío ann ṙéin é, go bṙuil ṙé buileaṁail, oo-ṙoiġniġṫe.

Aṙ otúiṙ, má bṙeaṫnuiġmío an ṙaoiḃ-leiṫ-ṡgéal ro oe ṫaoiḃ an ṙeaċtaiġ oo-beiṙ uaiḋ é, aoeiṙim go bṙuil ṙé mí-ċeaṙt, óiṙ ní ṙuil níḋ inṙ an ooman aṙ éaġcóṙaiġe 'ná tuṙa, a ṙeaċtaiġ ṁalluiġṫe, aġ a bṙuil oo ċṙoiḋe bṙuaċ-líonta le h-aiṁṁianaiḃ na colna, oo beiṫ aġ ġeaṙán aṙ Oia tṙé ġan blaṙ ná úúil oo beiṫ aġat oo'n ċṙáiḃṫeaċt? Nó an bṙuil níḋ aṙ ooman aṙ ionġantaiġe 'ná tnúṫ oo beiṫ aġat go n-aiṙtṙeoċaḋ Oia, ġan congnaṁ aṙ biṫ uaiṫ ṙéin, oo ċṙoiḋe atá ṙloiġṫe múċta i ġclaontaiḃ mí-ṙiaġalta, ionnaṙ go mbéaḋ móṙ-úúil aġat i noiaḋaċt aġuṙ go n-aiṙeoċṫá le mian milṙeaċt ċuiṁṙa na ṙubailci? Má tá an t-anoóċaṙ ro aġat, a ṙeaċtaiġ, iṙ oeaṙḃṫa ġuṙ ab ionann tú aġuṙ ouine oo ṁaiṙṙeaḋ aṙ oomblaṙ nó aṙ luiḃeannaiḃ ġeaṙḃa, aġuṙ 'n-a ḋiaiḋ ṙin tú 'beiṫ aġ ġeaṙán aġuṙ aġ caṙaoiṙ naċ bṙaġaḋ blaṙ miliṙ aṙ éiṁníḋ. Aċt aṫéaṙṙaiṙ liom ṙóṙ, ġuṙ oo Oia ṙéin baṫ ċóiṙ mian aġuṙ blaṙ oo ṫaḃaiṙṫ ouiṫ ċum a ḋliġe aġuṙ a aiṫeanta oo leanṁain aġuṙ oo ċoiṁ-líonaḋ, óá mbaḋ ṁaiṫ leiṙ go nṫéanṙá a ṙéiṙ. Tuṙa oo ċṙuailliġeaṙ tú ṙéin le cṙaoṙ aġuṙ le oṙúiṙ, tuṙa oo ċuiṙeaṙ teoṙa oo-bṙiṙṫe ioiṙ tú ṙéin aġuṙ tṙócaiṙe Oé, tuṙa, aoeiṙim, oo ṫéanaṙ oíċeall le oo ċṙoiċ-ġníomaṙṫaiḃ ġaċ neaġ-ṙmuaineaṁ atá in oo ċṙoiḋe ó náúiṙ oo ṁúċaḋ, na beaġ-ċomaṙṫaí ṙeo na neiṁ-ċionntaċta o'ṙan aġainn taṙ éiṙ peacaiḋ áṙ ṙinnṙiṙ, le n-aṙ ṙéiniṙ linn, le congnaṁ Oé, ṙilleaḋ aṙ an ġceaṙt

agus ar na rubailcíb. O! a duine dona, dar nóig, ní h-é Dia ar cionntaċ le gaċ droiċ-ghníom díob ro.

Áċt, a peaċtaig ċruaid-mhuinéalaig, díoú go n-oibreoċad Dia an mian agus an dúil reo ionnat ċum fligead do flánuigte le n-a bruilir ag reiteam, fiafruigim díot, lán de ċraor agus de dúir mar atáir, an n-aireoċtá oibriugad a grád an t-am do glaodrad ort; an n-éirtreá leir, agus gan tairbe, dar leat, ar éinnió áċt ar fólár agus ar aoibneas an traogail reo? An uair do comróċad le n-a gráraib tú, cad é an t-airtriugad beaċad do déanrá agus tú 'gá fiormúċad le do ċlaontaib ainmianaċa atá, fáirior, nóċeangailte leat tré do ċionnta féin agus ní tré earbaid grára Dé? Óir an Dia gráramail fadfuilingeaċ ro, lán d'foigne agus de trócaire, tá ré de gnáċ ag oibriugad i d'intinn ag fiorbodrad a féile do-aitrirte innte. Áċt, monuar! ní h-iad grára Dé teartuigear uait, áċt mar do glacair iad i gcroide lán d'ainneire agus de druailleaċt ionnar naċ n-oibrigid éinnió ann; agus fós, gur nó-beag an comruige do-gnío air, ar mod naċ bruil i larair na ngrár ag tuitim ann áċt mar grré teineaḋ ag tuitim i bruaċair lán de fmúiteán agus de falaċar do múċtar rul do ċigear go grinneall.

Giḋeaḋ, ċum na leiċ-fgéil dona ro do ċlaoċlód, fiafruigim díot cad é an t-uġdarás le n-a n-abrair gur ab uireasbaid grád ar áḋbar dod' mío-aitrige? Ní fuil, gan amras, d'uġdarás agat leir, áċt gur luġa comróċad ré duit fanamain innte 'ná éirge ar an traid malluigte i n-a bruilir. Áċt créad le n-a bruil do fúil? An bruil tnúċ agat grára d'faġbáil d'aitreoċar tú gan congnam 'ná com-oibriugad ar bit uait féin? Grára, adeirim, naċ brágraid ainmiana

ar bith agat cum troid 'n-a n-aghaidh, flabhrai le bruighead, ná cathaidhe cum buadha d'fhaghbáil orra: grádha, i n-éan-focal, do-béarfadh aithrighe fírinneach duit gan doilghear, gan deora, gan docamhail ar bith eile? Mo mhíle thruagh tú, a pheacthaigh boicht, ní fhaghair go brách grádha dílléilighe de'n tsórt so, óir dá neartmhaireadh do-ghéibeann duine ní leor iad gan míorbhaili ó Dhia. Ní fhuláir dó díceall do dhéanamh a chaointa agus a aimhiana do fhaothughadh, do fhaghamhain leis na neithibh ar ionmuin leis, agus iodhbairt do gach nídh do cheanglar agus do chongbar i ngeibeann é. Má tá agó ar bith agaibh annso, a ghiolltaidhe, féachaidh cad é an mhéid do choraim ré do'n mhór-naomh San Aibistín, é féin do fhaghamhain leis an falachan le n-a naibh ceangailte, agus cum na flabhrai do bruighead le n-a naibh cuibhrighte, bíodh gur oibrigh na grádha go foirlionta i n-a chroidhe; leis sin, a dhearbhráthreacha, gur dhóigh dhuit docamhlach, bhaitheadh dhuaidhéireach, leanbaidheacht dhólásach, agus cath-bhuadh é nach féidir d'fhaghbáil acht le troid na h-aithrighe. Tá fé deimhneach go laghuighean na grádha na docamhail seo. Sidheadh, bidhidh dearbtha nach múchfaidh go h-iomlán iad, agus gach n-aon do chuireas an aithrighe ar cáirde ag fuireach le grádha de'n chinéal so, gur duine é gan fuim i flánughadh fíorthaidhe a anma, de bhrígh gur andóchas atá aige nach coimh-lionfar go brách.

Acht má tá leicht-fheál uireasbaidhe na ngrádh mí-cheart de thaobh an pheacthaigh, tá fé, mar an gcéadna, diorthuighe, mío-buidheach de thaobh Dé, ar a gcuirtear na peacthaigh milleán na h-uireasbaidhe seo; óir admhuighe gur ab é Dia Áirde-Tighearna an domhain, agus, dá bhrígh sin, gur féidir leis an croidhe do chorruighe an uair ar maith leis é. 'Sé sin le rádh nach

bruil agat-ra, a peactaig mallugte, act do beata do caiteamh i n-aoibneas na colna agus i nglóire díomhaoin an traoghail seo, gan oipead agus fmuaineamh ar flainte an anma, ná ar congnamh ar bit cum do beata d'airtmughadh, act ag fíor-cur i n-aghaidh gnára Dé, comh maith agus go dtabairfead Dia gaor-ceas duit gan cúram ar bit do beit agat i mór-obair do flánughte, act gach mí-ghníomh gnáthamhail bad toil leat, do déanamh agus go n-airtheochad péin tú an uair bad toil leis é. Fiafruighim díot cad é an nuadh-foirgéal i n-a bruairir an ghealltanain seo? Óir tá sé deimhneach nach Soirgéal Iosa Críost do fuairir í, agus ní lugha atá an sean-peacht 'na coinnibh mar do chuchuighear an fáidh Isaias dúinn inr na focladh seo: *Stultus enim fatua loquetur, et cor eius faciet iniquitatem, ut perficiat simulationem et loquetur ad Dominum fraudulentur* (Isaias xxxii. 6).

Fá deoidh, ní fuil 'fa' leith-fgéal fo act buile agus díth céille, óir adeirir gur ab uirearbaidh gnára ar ádhar dod' mhí-aithighe. Gidheadh, do tairbeánar roimhe seo duit dá mbadh maith leat an fírinne do déanamh, go n-adhmálfá nach uirearbaidh gnár atá ort act uirearbaidh deagh-doile cum comh-oibriughadh leo; go n-adhmálfá, adeirim, gur minic d' airighir deagh-fmuainte flainteamhla i do chroidhe do-béarfadh, gan athar, buadh ar do claonthaibh agus ar d'ainmianaibh muna mbíodh do chruadar croidhe agus do neamh-aithighe, agus go n-adhmálfá, fós, go dtug do Dia uile-maith, le n-ar mian gach n-aon do fábáil, agus nár chuchuigh ar neimhnídh éinneach act cum a péin do déanamh agus cum é do fealbughadh, míle congnamh duit-re agus do gach peactach eile ar an domhan, do fcriúdhódh frib gan toirmeargh i fligidh na beatadh fíorfhaidhe, dá mbadh áil lib éirteacht

leir, agus toraḋ nó fuim do ḋéanaṁ dá ġlór beannuiġṫe, trócaireaċ.

Aċt i n-aiṁḋeoin reo go léir aṫéarfaḋ tú gur uireasbaiḋ gráṫ ataṁ ort. Mo ṫreasna ort ins an bronc ro: dá faid do ċuirfir an aiṫriġe ar cáirde gur luġaide na gráṫa é; de bríġ, dá faid do ċuirfir ar cáirde í, gur i méid do racar do ċoṁta, agus dá ṁéid na coṁta gur móide ṫarrainġeas Dia a ġráṫa uait; agus ar a fon go bruil anoir 'n-a Dia truaiġṁéileaċ trócaireaċ, go mbéiḋ, i mbeaġán aimsire, 'n-a Dia criṫ-easlaċ, uaṫbáraċ, lán de ċeart, d'feirg, agus de ḋíoġaltas; agus muna bruil gráṫa agat inoiu inneaṁail ċum filleaḋ ar Dia, do b'féidir i mbáireaċ naċ mbéaḋ gráṫa agat ċum feicsin go bruil ré riaċtanaċ agat filleaḋ air, nó uain aiṫriġe do ḋéanaṁ. Óir do b'féidir go laġóċaḋ nó go dtarrainġeoċaḋ Dia a ġráṫa agus a naoṁ-ġaoiṫe uait, ionnas go dtuitfeá i n-éaḋóċas iomṫán nó i fuaiṁneas i do ċoṁaiḃ,—an dá ċoṁarṫa ar uaṫbáraiġe agus ar cinnte ar ḋamnuġaḋ fíorṁaiḋe.

Tar éis a noubriamar cuirim i gcás go bruil uireasbaiḋ gráṫa ort, créaḋ do leanas ar aċt, má ṫigeann an bás ort ins na coṁaiḃ malluiġṫe i n-a bruilir ad' iomlat féin go laeṫeaṁail, gur duine caillte damanta go fíorṁaiḋe tú? Ó, monuar! dá ṁéid d'eaṁráid agus do ṁalluiġṫeaċt, ní leigfeaḋ easla ḋuit an ṫírinne d'innsin; aċt, bun-ór-cionn leis sin, is é aḋeimir go buileaṁail, earráideaċ naċ bruil tú cionntaċ ar éan-ċor i láṫair Dé tré do neaṁ-aiṫriġe, de bríġ naċ ar do ċumas féin ataṁ do beaṫa d'aisṫriuġaḋ aċt ar ċumas Dé aṁáin. Tá gaċ peacaċ do fuair bás ó ṫúis an domain saor, neaṁ-cionntaċ, ionnas naċ bruil isṁionn aċt i gcoṁair na bríṫéan fá

leit! Má'r fíor ro, adeirim, ní mirte duit gabáil de cláideamh tré do croidhe nó tú féin do teilgean ins an braighge, ag rádh go bruil fíor ag Dia an uair do cear duit dum aitrighe do déanamh agus dum do fábála, cibé ar bit mod i n-a gcaitrin d'aimsear. Mo chreadh, a chíorcaidhe, nach bocht an dít céille agus an dall' intinne é seo? Agus gur ab ar an ádhbar so adubairt an t-abstal le h-ionganta agus le h-uathbás tré mallughadh na croinge seo: "An mar seo beirir tarcuisne i bréile do-dhimrighe Dé?"

Nár dóir go tarraingeochadh a foighne dum aitrighe tú, i brath ó ughdar do tabairt duit lonnughadh agus maitheadhtain i do coitheabh? Gidheadh, tré do chruadhar croidhe, is é atáir-se ag déanamh chuinniughadh agus ag méadughadh feirge Dé duit féin le h-aghaidh an lae uathbáraigh úd do tiocfar i ngan fíor ort, i n-a dtabhar-far do gach n-aon do réir a oibreach ins an traoghal so.

Leis sin, a theachaigh boicht, is dóigh liom gur ab é an t-éan-dunadhar bhadh dóir duit do tharraing ar uiscarbaidh na ngrádh, gur móide bhadh dóir a n-iarraidh agus guidhe níor dúthrachtaighe dum iad d'fhagbáil; agus ins an am déadhna fgaraidhain le gach níodh do congbar uait iad; mar atá, fiosaigh nó ócáidí an theacaidh do theachadh go h-aiseach, oideallach, óir is é seo an modh ceart chíorcaidhail dum glóire do tabairt do Dia agus filleadh air. Acht 'gá rádh mar adubhairt go nuige seo gur ab é Dia ar Máighistir agus ar Aithe-Tighearna air an gcroidhe, agus an uair ar toil leis, is féidir leis mé do chomhuighe dum na h-aitrighe; 'sé sin le rádh, "ní fuil aithe agam air go fóill. Is mian liom fós, m'aimsear do caitheamh i fubailceas agus i n-aoibneas an traoghail, agus an tan do déanfar Dia éigean orm agus nach féidir liom cur 'n-a choinnibh, umlóchadh dó."

A Tiġearna naċ boċt an t-ullmuġaḋ é reo voḃ' ġráraiḃ oiṁḋeirce! Ir é reo, ar a ḟon roin, an t-ullmuġaḋ vo-beirid luċt na mío-aiṫrise nó na neaṁ-aiṫrise orra féin leis na baoiṫ-leiṫ-rséalaiḃ tuġaid uaṫa de ṫaoiḃ Dé, agus le n-a leiṫ-rséalaiḃ tubairteaċa tuġaid uaṫa dá vtaoiḃ féin, ar ar ġeall mé tráċt ins an varra roinn.

An Darra Roinn.

Ir ró-iongantaċ, a ḋearḃráiṫreaċa, tar éis giorraċt ár raoġail, neiṁ-ċinnteaċt ama an báis, rocaṁlaċt na h-aiṫrise, mór-nuiṁir na droinge ar a mbeirtear i gcoolaḋ an ḟeacaid, agus uaṫḃáraiḋeaċt a gcríoċe, go mb'féidir le neaċ ar biṫ leiṫ-rséil ḟuarraċa do ċearaḋ ċum na h-aiṫrise do ċur ar cáirde, agus naċ ḃruil contaḃairt ar biṫ eile do-ċímid ag baġairt orainn naċ noéanaimío díċeall ar a reaċnaḋ acṫ aṁáin contaḃairt ḟiorraiḋe an anma—níḋ ar do-ċuimriġṫe 'ná ro go léir; naċ ḃruil éinneaċ de'n ṁuinntir do ċuireas ar cáirde í, naċ n-aomálann riaṫtanas na beaṫaḋ d'airtriuġaḋ, agus naċ ḃruil ainḋeire ná mío-áḋ ins an doman baḋ ṁeara leo d'éirġe ḋóiḃ 'ná bár d'faġḃáil ins an tráth ḋona i n-a ḃruiliḋ; agus dá aiṁḋeoin rin, go ḃruiliḋ ċoṁ lag roin ċum an ċoinġill ċriṫ-eaglais reo do ṫréigean naċ noéanaiḋ acṫ baoiṫ-leiṫ-rséil leanbaiḋe, díċéillide do ṫabairt uaṫa; 'ré rin le ráḋ, baoir na h-óige, ainṁiana na colna, docaṁlaċt na h-aiṫrise agus eagla naċ ḃraiġiḋir buain-tsearaṁ innte. Ag ro na leiṫ-rséil díċéillide do-beir na peaċtaiġ ḋona dá dtaoiḃ féin ins an aiṫrise ata Dia d'iarraiḋ orra de ġnáṫ.

Ar dtúir aoeirid gur mian leo bliadanta na h-óige do leigean tarta agus fuireach le h-aimrir d'áirithe i n-a mbéid níor thuime agus níor inneamhla dum na mór-oibre reo do dur i ngníomh nó i gcrích, agus an thát foin nach mbéid níd ar bit le n-ar féidir a gcoisg ó aitrige do déanamh. Act fiafruigim dib cia tus deimhin nó riúráltacht dib go mairfead fib i gcomnuide an aimsear so do gearradar amach dib féin dum na h-aitrige do déanamh? Cia geall dib nach dtiocfad an bár i gan-fíor oraib ar fead na mbliadan so do dearadar dum subailcir na colna agus aoibnir an traoghail seo? Fiafruigim dib an barántа dileas dib an óige i n-aghaid an báir? Óir, gan thát ar an gcuid eile de'n domhan, féachaid ar beag-nuimhir bur gcarad féin, nach bfaghad fib foinn díob do gearr Dia amach i bfíor-túir a raoghail, a nirt agus a gcumair? "Mar an mblát bíor go mórdach ar maidin, um thátnóna bíor feirgte feoidte" (Sailm lxxxix. 6).

Dá nglaodfad Dia oraib-se, a peacdacha cruadhuinéalacha, ar fead na h-aimrire seo ar mian lib do caitheamh i n-aghaid a toile, chéad d'éireochad dib? Chéad an tairbe déanfad bur leit-ghéil dib? Nó an laghóchad an aitrige seo do cuirir ar cáirde, agus do gheallair do déanamh i n-am d'áirithe éan-chuid deo' mhío-ádh fiorfhaidhe.

Act, cuirim i gcár nach dtiocfad an bár i gan-fíor nó go h-obann oraib, chéad é an fád 'n-a ngeallann fib dib féin go n-airtheochad an aoir árda bur mbeatha agus bur mbéarla? Ar airtrig an aoir árda Solamh bad chéillide agus bad eagnaide míle uair 'ná fib-se? Nach an thát foin do chuaid a dhroich-ghníomharta inr an fhoct do b'aithne, ar mhó nach fuil teora le n-a mhalluigtheacht? Ar umluig an aoir Saul dum aitrige

do ḋéanaṁ? Naċ an uaip pin do ċionntuiġ pé i mbpéag-aḋpaḋ, i gcpuaḋaṁ cpoiḋe agup i n-éaḋóċap.

Do b'féidip, ap a pon pom, a peacṫaiġ, an tan tiocpap an aoip ápra go dtpéigpeá dpoiċ-béapa agup copċa d'áipiṫe. Giḋeaḋ, ní béiḋ taipbe ḋuit ann, de bpíġ gup doḋ' aiṁḋeoin agup tpé gan cumap do beiṫ agat a gcup i ngníoṁ do ċpéigip iad agup naċ le dúil aiṫpiġe ná le h-eagla lae an ċunntaip. Má'p dóiġ leat, a ċpoiḋe ċpuaiḋ, gup bpéag po, ní fuil agat aċt féaċain cad d'éipiġeap go laeṫeaṁail do'n dpoing do ċpíoċnuiġeap inp an bpeacaḋ, agup do-ċípip naċ pgapann gpáḋ an tpaoġail leo nó go pgapann an bár leo é; agup má ṫigid ó'n mbaoġal agup ó'n aicíd i n-a bpuilid, bíoḋ gup aipṫpiġ an deaġ-eolap agup an teagapg do fuapadap an taob amuiġ díob, do-ċípip an gpáḋ agup an t-anḋúil ċéadna aca inp an tpaoġal, na claonta céadna ċum caiṫiṁ aimpipe agup aoiḃnip na colna; agup inp an tpean-ċolainn cpíonuiġṫe feipġṫe, do-ċípip cpoiḋe óg, ainṁianaċ, do leanap níop beoḋa agup níop ciocpaiġe fubailcí raoġalta 'ná do pinne poiṁe pin, dá ṁéid do ṫeiṫid uaiḋ.

Agup bíoḋ naċ n-éipeoċaḋ an mío-áḋ po ḋuit-pe, a ċpíoptaiḋe, tá a fíop agat gup ab é Dia áipo-bpeiṫeaṁ agup puaġluiġṫeoip na h-uile aimpipe agup na h-uile aoipe. Leip pin, naċ bfuil pé foiléip, po-tuigpe agat go mbéid pé éadmap, peapgaċ leat tpé ṫúip do ċpoiḋe agup do faoġail do ṫaḃaipt fuap do'n diaḃal agup dá oibpeaċaiḃ; an túip peo, adeipim, do fíoraḋ, nó le n-a dtug pé map ċoraṁlaċt dúinn túip agup céad copċa na talṁan d'ópduiġ inp an tpean-peaċt d'iodḃaipt agup do ṫaḃaipt fuap do féin de ġnáṫ? Go deapḃṫa, ip eaglaċ liom go ndéanpaḋ pé leat map adubaipt an fáid Iraiap ag caraid leip na pagánaċaiḃ agup leip

na oícpeiomheadaib. "Gearrais," ar sé, "i sliab Libeanus an crann ar áilne agus ar uairle agus cuiris an cuid ar fearr de cum gach gnóda ar toil leo; agus déanais dia bréige de'n cuid ar meara de do n-a dtugais adhradh:" *De reliquo autem operatus est deum, et adoravit* (Isaias xliv. 15), agus is féidir liom do rádh gur ab é seo an nídh do déanais na peacdaig agus na saoghaltánaig, an trát so; óir gearrais amach an cuid ar taitneamhaige agus ar blácmaire dá saoghal cum obair an áidbeirtheora; agus an t-am nach bfuilid inneamhail cum obair an traoghail ná cum claonta na colna, déanais dia bréige de'n cuid ar meara dá n-aimsir do n-a dtugais adhradh agus do n-a ndéanais iodhairt náireach, sgannalach, —*De reliquo autem operatus est deum, et adoravit.* Giodh, geallaim-se dóib gur ab olc do racar so dóib. Tá focal Dé againn ag rádh i mbéal an abstail: "Cibé cuirfear isin an truaillidheacht, ní bainfear acht truaillidheacht agus lobtacht": *Quoniam qui seminat in carne sua, de carne et metet corruptionem* (Gal. vi. 8); agus fós, is focal nó rádh ró-coitcheann gur mar maireas duine, do-geibeas bás, ar mod nach lagduigeann an aois na loctaí; agus leis sin, nach bfuil nídh ar bith ar céilidhe agus ar admharaige 'ná ar mbéara do cheradh go h-óg mar adeir an fáidh: *Bonum est viro cum portaverit iugum ab adolescentia sua* (Threna Ier. fáidh, iii. 27).

Tá an fíninne seo, com cinnte agus com láidir sin nach féidir agus nach leigeann faitcheas do na peacthacaib a réanadh. Giodh, i bras ó n-a mbeatha do riaghlughadh dá réir, is é do-ghnídh arís leith-sgéal eile oícéilidhe do thabairt uatha; 'sé sin go bfuilid anoir ró-cheangailte isin na peacaidhib, go bfuil a slabhraí

ró-dainghean, ró-do-bhirte, na claonta i n-a bhuilio i n-aghann ró-beoda, ró-do-chlaoidte cum sgaramhain leo agus an uair do chíochnóchaid na claonta so nach é amháin nach leanfaid éan-nuadh-chlaonta, acht fós, go leanfaid gach uile fhabailce ar miachtanach. Acht fiafhuighim arís díot, a dhuine dhona, cia gheall duit go mairfeá leis seo do thuitim amach? Cuirim i gcás go mairfeá. Dar nodhaigh, ní fhuil dá dhoimhne nachar phéadha do lochtaí, nach i méid agus i nduinghne nachar do fhlabhraí agus do gheibeanna, nach móide leachnóchar an t-othar agus an uchóid i do chroidhe agus i d'aighne thuaillleochar d'anam go h-iomlán. Má tá agó agat ann, féach ar féim do beathadh féin agus do-chírir cad é an ghráin agus an fuath do bí agat ar dtúis ar na coscaibh do n-a bhuilir anoir tuigtha agus cad é an docamhal do bí agat cionntuighadh ionnta. Acht monuar! ní fhuil dá mhéid do chuadhair 'n-a dtaithighe, nach móide do chuaidh a neimh i bhreidhm orra, nach móide do sgaparr le dúil na h-aithrighe do thug ghára Dé agus ciall nádúrtha duit, ionnas gur leigir do'n mhéid do bí flán folláin deo' anam thuailliughadh go h-uile.

Ag seo an nídh go puinnteálta do-chífear gach seachtach i n-a beathaidh féin, má dhéanfar machtnamh uirre, agus dá mbreathnóchadh go ghrinn é, d'admhálfadh gur dícéillidhe an nídh do duine leigean dá chneadhachaibh lobhadh agus thuailliughadh, ag tnúth go mb'fhuaire iad do leigear é. Acht aoiridh go h-amadántamhail nach bhfuil claonta ar bith buain-trearmhach, do-leighirte, ná ainmhiana nach mbionn neamh-bhlasta, fuathmar le h-aimrir. Mo fhreagra orra, a dhuine gan chéill, go mb'fhéidir nach bhfuil claonta fá leith nó go h-aonracánach, nach laghuighean le h-aimrir; gidheadh, nach mbéadh tairbhe ar bith dhuit-se annsoin, de bhrígh go

mbéid na claonta go gceineamálta agat do fíor; óir na h-ainmhiana do threigfir le neamh-blas nó le neamh-dúil ionnta, fágfaid i gcomhnuidhe inneamhail, ullamh tú cum nuadh-chlaonta do leanmhain agus bí deimheach gur measa an dara staid 'ná an chéad staid: *Et fiunt novissima hominis illius peiora prioribus* (Mata xii. 45).

Fá dheoidh, a dhearbhráithreacha, an tan do-chídear an peacadach neamhmaitheadh na firinne seo agus dít céille na leith-shéal do-beir uaidh tré an aithrighe do chur ar cáithe, an tan do-chídear beag-taithe agus suaracar aoibhir an traoghail, adeir go mbadh mian leis a dtréigean, gabáil le Dia agus beatha chearr chíorthamhail do leanmhain. Gidheadh, i bhfad ó'n obair thaithigh seo do chur i nghníomh, tigear chith-eagla air, agus adeir go bfuil a chéim agus a threidheamhain com mór sin 'san traoghal nach féidir leis an t-airtheighadh ar luatha ar bith do dhéanamh go foilchearach nó i gan fíor; go bfuil eagla air nach bfaghadh buain-trearamh a dhéanamh, agus, gan taithe ar domhan dá anam, go mbéid a threidheamhain i gcontabairt a caillte agus go mbéid 'n-a chúis mhagaidh agus fonomhaide ag luchd a aitheanta.

Ag fo an trear leith-shéal díchéillighe do-beirid na raoghaltánaigh uatha; acht, a chíorthaidhe, ar a bfuil go h-áirithe ainm chíorthamhail, fiafruighim díot cad é an fáth 'n-a gcuirfir an aithrighe ar ad-lá? An bfuil fúil agat go n-airtheochaidh Dia tú an tráth nach bfuil tnúth agat, dá n-iompóchthá air, go dtabharfadh buain-trearamh duit. Chéad é an fáth 'n-a bfuil fúil agat le n-a thócaire ag fíor-thabairt tarcuisne agus masla dó, nach gcuirfeá do mhuinighin agus do dhóchas ann ag tabairt glóire agus onóra dó. Ó! a duine, cá bfuil ciall nó ceart an iomchair seo? Nach féidir leat, an

duid ar lúga de, tornugad agus féachain an bragfá fearamh amach go mireamhail, cruda i n-obair Dé. Dar ndóig, ir riú an nid a tártáil. Ó! a dearbráthair, an bfuil neach 'ran domhan do teilgfidhe le truim i gceartlár na fairrge coimigtighe, do béad ar comraidhe na dtonn ullamh dum a fhoigde gan fuireach, nach ndéanfad dícheall ar teacht i dtír de fnámh ful do tabharfad fuar é féin do dúthach agus do chaor na mara? Bíod orm nach ndeir leir féin: "Do b'féidir go dtéigfead mo neart mé agus nach mbéinn acfuinneach ná ábalta ar buain-trearamh do déanamh dum teacht dum talmhan, agus leir rin, ní déanfad dícheall ar bit dum mé féin do fábáil." Mo chreach! ní abrann fé rin act déanar gach dícheall ar féidir leir. Ní fágann fligte ar domhan gan tártáil. Tigeann go nuige an fnáithe déidheanach dá neart agus ní beidheann fuar é féin nó go mbíonn tnaodta le mór-éigean na mborb-tonn.

Agus tura, a chíorthaidhe, ad' threargairt féin, mór-tonnacha do dlaonta duid' múchad, maidm-fléidhte d'aimhian duid' fuadach le faill maria Iffrinn, agus tú, ingr an am gcéadna, gan cár, gan dobrón, ag meadóchain ar dóir duit dícheall do déanamh ar tú féin do fábáil, agus ag tomar do dumair a'r do neirt ar fead na beag-aimrire reo na fláinte, ionnar go gcaillir leo' fgriúdad agus léir-mear an t-am agus an uain do dug Dia duit dum tú do faorad ó'n mór-dontabairt atá ag nid orc, agus i n-a bfuil na milte eile 'gá dtreargairt ór comair do fúl. Act díod nach ndéanfá an buain-trearamh ro agus go bragad fligte dumhanc na fubailcí buad ar do laig-neart, dar ndóig, do caitfeá cuid deo' aimrir gan fearg do dur ar Dia, do dícheall ar a feirg do laghugad. Go h-áirithe, ní

méadóchtá an cirte mallusgte atá agat 'gá chuinnsuġaḋ le h-aġaiḋ lae móir-feirge an Tiġearna. An ċuid beag de, do b'féidir leat do laige do tairbeáin agus do ċur i n-uṁail dod' Dia agus do ráḋ leis: "A Tiġearna, do-ċíonn tú mo ḋúil agus mo laige. Créad fá deara nach bruil mo chroiḋe níor dílse duit, a Tiġearna, níor neaṁ-fuimeaṁla ins an traoġal bréagaċ so, agus níor daingne, níor treise i ngráḋ na firinne? Socruiġ, a Tiġearna, mo luaitinnn agus mo neaṁ-fearṁaċt; bain de'n traoġal an máiġirtreaċt atá aige ar mo chroiḋe, agus glac féin feilḃ dílear ann. Táim ċoṁ líonta sin de náire tré do-riantaċt mo beataḋ, nach leigfeaḋ eagla dom mo fúile do tóġḃáil suas ċugat-sa, a Chruċuiġteoir, agus a Tiġearna an uile níḋ, ná a ġeallaṁain duit do beit níor dílse ar so suas, de bríġ gur ḃrisear ċoṁ minic mo ġeallaṁain duit. Tá mo chroiḋe aġ éalóḋ uaim gaċ móimeint, ionnas míle uair tar éis do láṫair d'fáġḃáil le mo fúilib líonta le deoraiḃ, le doilġeas agus le chroiḋe-ḃrúġaḋ tré fearg do ċur ort, gur ċuireas an aṫ-uair leis an ócáid gcéadna do ċuireas roṁam do thréigean roime sin. A Dia uile ċuṁaċtaiġ, ó ċíonn tú mo laige agus an mór-ċontaḃairt i n-a bruilim, féaċ leo' fúilib trócaireaċa ar neaṁéireaċt mo meisnigh, ar díombuaine agus ar neaṁfocraċt m'aigne, óir tá a fior agam nach bruil comarṫa níor biṫ-ċinnte ar damnuġaḋ fiorṁaiḋe 'ná 'beit neaṁfearṁaċ mío-ċoinġeallaċ i n-ár gcroiḋe agus i n-ár n-aigne. Leis sin, a Slánuiġteoir, an fad do béad ion-ċorruiġte leo' ġráġaiḃ beannuiġte, déanfad díceall ar ċarad ort, agus má caillteas mé is fearr liom go mór mé do ċailleaṁain aġ déanaṁ an díchill seo ar fillead ar mo Dia agus ar mo Chruċuiġteoir

nach dtréigeann go brách an té loirgeann é go firinneach, 'ná fanamhaint i gcrích, gcruáintacht thuaillighthe, 7 i méirleachar 'na aghaidh, agus 'ná dul i n-éadóchar ar an nglóire do ghealladh, a Thighearna, do gach n-aon do mholadh agus do ghrádhadh tú go firinneach, deagh-rúnda"; an nídh d'iarraim-re dhíb-re agus dom fhéin.—I n-Ainm an Athar agus an Mhic agus an Spioraid Naoimh. Bíodh mar sin.

Ar n-a aithe-ghríobhadh le S. Ua h-Úghdair do'n Dochtúir Diadha, Seaghan Ua Murchadha, Garbhog Chonchaighe, 1817.

Seanmóir a Ceathair.

AR AN AITRIGE.[1]

(Do'n Ceathramhad Domhnach de'n Aibhint.)

Venit in omnem regionem Iordanis, praedicans baptismum poenitentiae in remissionem peccatorum.

"Do thiall do na criochaibh uile timcheall thoca Iórdán, ag craobh-fhaoiseach fhasnamainte na h-aithrige chum maithfheathair na bpeacaidhe"—Briathra do Léigimíd ag Naomh Lúcás, Soiscéalaidhe, an 3 caibhoil, 3 rann.

CRÉAD an t-iongantas fo do-chímíd i foircéal an lae inniu? Tá, a dearbhráithreacha, Naomh Eoin Baiste, réamh-theachtaire an Tighearna, ag thiall ar an bhráthach, ag craobh-fhaoiseach na h-aithrige i measg caithreacha agus coillte, i bhfad ó nadhaire a'r ó comhluadhar na ndaoine, ag leigean fuaime a ghotha beannuighte fá chriochaibh baoi comhfhogus do'n abainn Iórdánán nó Iórdán, ionnas, le binneas a ghlóir gus tharraing mór-nuimhir daoine cuillte de gach gné peacaidh ag éirteacht leis, agus, le milreacht a theagaisc, gus comhnuigh iad chum fuath fírinneach do bheith aca do'n pheacadh, mailles le mian dionghálta chum iad fein d'ollmhughadh le deagh-oibreacaibh chum fhighe an Tighearna do réidheadh i n-a gcroidhthibh, agus chum buain-threasraim innte.

Ag seo an t-iongantas ar a labhraim libh. Óir measraim gur iongantach mó-mhór cionnas do rug an gué beannuighte seo buadh ar chaontaibh agus ar mhór-

[1] Murphy MSS., Vol. 42, pp. 185-206.

ḟeascaiṙiḃ na ṙoiṁṅe ṙíṫ-ċreiṫmiġe ṙeo; an tan ṫo-ċím ṙinn féin ar a ḃṙuil aiṫne biṫ-ċinnte Dé, an teaṅarc aṅuṙ an ṙíṙinne ċéaṫna ṫo cṙaoḃ-ṙcaoileaḋ maille le conṅnaṁ ṅṙára an nuaiṙ-ṙeaċta, aṫá ṅan coṁṁóṙaḋ óṙ cionn ṅṙára an ṫṙean-ṙeaċta; ní ar an ḃṙáṙaċ aċt i ṅcoṁ-ċlor ṫo ṁóṙ-uiṁiṙ ṫaoine ṫo ṫionól ṅo toil-teanaċ ċum ṙinn ṫo ċlor; ní ṫo ṫaoiniḃ aṫá ainḃṙioṙaċ ar an ḃṙíṙinne aċt ṫo ṫṙoiṁ aṫá ṙeaṙaċ uiṙṙe, cioḋ ṅo ṙéanaiṙ í ṫe ṅnáṫ ṫṙé n-a ṅclaonṫaiḃ. Aṅ ṙeo an ṫṙeam aṫá ṫ'ualaċ oṙaiṁn-ne ṫo ṫeaṅarc. Aċt cṙéaṫ an ḃuaḋ ṫo-ḃeiṙiṁíṫ oṙṙa? Tá, ṅo n-éiṙṫiṫ linn ar uaiṙiḃ; ṅo ṫteilṅiṫ iaṫ ṙéin i láṫaiṙ Dé; ṅo n-uṁluiġiṫ iaṫ ṙéin aṅ coṙaiḃ an oiṫe ṙaoiṙṫine; ṅo mion-ṙcṙúṫaiṫ a ḃṙeascaiḃe 'na láṫaiṙ. Aċt ṫ'éiṙ ṙeo uile, an ṫteilṅiṫ ṫíoḃ ṙean-ioṙṙaḋ nó ṙean-éaṫaiḋ an ṙeascaiṙ aṅuṙ an ṅclúṫuiġiṫ iaṫ ṙéin le nuaiṙ-éaṫaiḋ na nṅṙáṙ? An mḃeiṙiṫ ḃuaḋ ar a noṙoċ-ḃéaṙaiḃ? An ṅcaṙaiṫ ar an ḃṙíṙinne ṫo ṫṙéiṅeaṫaṙ? I n-aon-ḟocal an noéanaiṫ ṫeaṅ-aiṫṙiġe?

Ní ṫéanaiṫ, a ṫeaṙḃṙáiṫṙeaċa, aċt ṙcáil ḟolaṁ na nṫeaṅ-oiḃṙeaċ, naċ leoṙ ċum aiṫṙiġe ṙíṙinneaċ ṫo ṫéanaṁ. Cṙéaṫ aṙ áṫḃaṙ ṫo'n ṁóiṙ-ṙíṙinne ṙeo? Tá, naċ ḃṙuil peaċtaċ ṫá ċeann-ṫṙéine, naċ mealłann é féin le ṙúil ṫeiṅ-ċṙíoċ ṫo ċuṙ aṙ a ḃeaṫaiḋ le h-aiṫṙiġe ṙíṙinniṅ. Aċt cṙéaṫ í an aiṫṙiġe ṙíṙinneaċ? In ṫá ḟocal iṙ í aṙ aiṫṙiġe ṙíṙinneaċ ann an aiṫṙiġe a ṅluaiṙeaṙ ó'n ṅcṙoiṫe aṅuṙ ó iomṙlán an ċṙoiṫe.

Iṙ ṫṙé eiṫoiṙ-ṫealuṅaḋ ṫo ṫéanaṁ iṫiṙ an ṫá ḟocal ṙo aṫá muiniġin aṅam a ḟoilliṙiuṅaḋ ṫíḃ cṙéaṫ í an aiṫṙiġe ṙíṙinneaċ, aṅuṙ cṙéaṫ í an aiṫṙiġe ḃṙéaṅaċ. Iṁṙ an ṅcéaṫ ṙoinn taiṙḃeáṁṙaiṫ mé ṫíḃ naċ ḟuláiṁ ṫo'n aiṫṙiġe ṅluaiṙeaċt ó'n ṅcṙoiṫe; iṁṙ an ṫaṁa ṙoinn naċ ḟuláiṁ ṫí ṅluaiṙeaċt ó iomṙlán an ċṙoiṫe.

Tugamaoir aire go dícealláid do'n rubailce riaghtanaigh so; riaghtanach, adeirim, óir, de bhrígh go bhfuilmid gach trát ag cuirim 'san bpeacadh, ir fíor go bhfuil sé riaghtanach againn gach trát aithrighe do déanamh agus gnáth-chleachtadh do déanamh dí cum teacht cum ár gcríche déidheanaighe, .i. Iosa Criost.

Impighid liom go dúthrachtach congnamh an Spioraid Naoimh cum mo thuigsin do foillsiughadh le n-a naomh-ghaethibh beannuighthe, ionnas go mb'fhéidir liom an mhóin-fhirinne seo do chaoch-scaoileadh cum glóire Dé agus leasa anma gach n-aon atá i láthair, tré mhór-luach ár Slánuighthesa, Iosa Criost, ag eadar-ghuidhe a Máthar Beannuighthe Muire, ag rádh Fáilte an Aingil.

An Chéad Roinn.

Is féidir linn an aithrighe do thabairt fá ndeara ar dhá mhodh; ag sin le rádh, mar ar rachamaint í, nó mar ar rubailce i d'ollmhuighead sinn cum na rachamainte do ghlacadh. Mar ar rubailce í, ní fuil innte do réir Naoimh Tomáir acht fuath toilteanach do'n pheacadh, maille le rún firinneach sinn féin do leasughadh agus buadh do bheith ar fhiomh-adhbar feirge Dé le n-ár ndeagh-oibreacaibh.

Anoir ó'n fíor nach féidir le fuath de'n ghné seo thiall acht ó'n gcroidhe tá ré, mar an gcéadna, cinnte go bhfuil an fuath so géir-riaghtanach cum na fíor-aithrighe agus nach bhfuil in gach aithrighe déantar 'n-a h-éagmais acht ceáil gan focal gan tairbhe. Mar chuchughadh ar an nídh seo nó ar an bhfirinne seo éirtidh le briathraibh Iosa Criost i mbéal a fáidh Erechiel: "Iompuighidh orm," ar sé, "déanaidh aithrighe; coisctidh bur gclaonta; agus déanaidh ath-nuadhachain oraibh go h-iomlán"; agus arís i mbéal an fáidh Ióel: "Iompuighidh orm,"

ar ré, "agur tionnṫcnaiḋ tṗorcaḋ, déiṁc agur uṁaiġṫe; glanaiḋ riḃ féin le deoraiḃ na h-aiṫriġe; réabaiḋ bur gcroiḋe, aḋeirim, agur ní h-iaḋ bur n-ionaṁ ná bur n-éaḋaċ:" *Scindite corda vestra, et non vestimenta vestra* (Ióel ii. 13).

Óir ir é gluaiseaċt agur fíor-ḋoilġeas an ċroiḋe aṁáin ar anam do'n aiṫriġe, de bríġ gurab í aiṫriġe an ċroiḋe rá leiṫ do-beir buaḋ ar an bpeacaḋ. Óir, fiafruiġim díḃ créaḋ an níḋ an peacaḋ? Tá, a Ċríosṫaiḋe, roġa ḋoilteanaċ do ġaḃáil leis an gcréaṫúir ġeaċ an Cruṫuiġṫeoir, ré rin le náḋ, roġa ḋoilteanaċ do ḋéanann an peaċṫaċ de ṁaiṫeas ḋail-leaṁnaċ ḋíombuan an traoġail seo, roiṁ maiṫeas ḋo-ḋuimṫiġṫe fíorṁaiḋe .i. Íosa Críosṫ, criḋe ḋéiḋeanaċ agur man ġaċ fíréin.

Anoir ó'r fíor gur ó'n ḋtoil agur ó ṁan an ċroiḋe ġeinteas an peacaḋ, agur gurab ins an gcroiḋe coṫuiġṫeas é tré buan-ḋoṁnuiḋe ins an olc, ir fíor, mar an gcéaḋna, gurab ins an gcroiḋe le taṫaiġe na rubailciḋe do trearcaṁṫar an peacaḋ. Óir nár ṁór an ḋíṫ-ḋéille do'n té do ḃéaḋ dá iṫe ag an loḃairt i n-a ḋoraiḃ, a láṁ do ġearraḋ de ḋum é féin do leiġeas, de bríġ naċ dtiubraḋ ġearraḋ na láiṁe congnaṁ ar doṁan leiġir dó? Mar an gcéaḋna, ir mór an ḋíṫ-ḋéille a ṁeas gur féidir an peacaḋ do ṫreascairt agur do ċlaonaḋ i n-ár mballaiḃ, de bríġ naċ ins na ballaiḃ aċt ins an gcroiḋe do ḋoṁnuiġeas ré, aṁail mar ċruṫuiġeas Naoṁ Eoin Criosoṫom ḋúinn ins na briaṫraiḃ ro-ṫuigṫe seo: "Ir é an croiḋe," ar ré, "ṫoḃar an uile rubailce agus an uile uilc, ní ḟuil neaċ ar ṫáid na ngrár aċt tré ġluaiseaċt ġeanmnuiḋe an ċroiḋe ná neaċ cionntaċ 'ran bpeacaḋ aċt tré ġluaiseaċt ain-ṁeasarḋa an ċroiḋe, óir," ar ré, "ní

fuil ré i gcumar na mball go h-uile ná fóir, i gcumar náthad an duine go h-iomlán é déanamh cionntach i n-aon peacadh athain gan gluaiseacht an choide, de bhrig nach bfuil peacadh gan toil ná toil gan aontughadh an choide."

Dá brígh sin, is féidir linn a rádh nach bfuil ins na ballaibh agus ins na céadfadaibh acht sclábuidhe, agus gurab é an choide ar áiro-chriadh agus ar máighistir orra, do déanar aithn díobh cum thoda i n-aghaidh a Chruthaighthora, dá frorradh go h-uile le n-a gaethibh cealgacha cum gach peacadh do chur i ngníomh; mailleis an scoir cum riubhail go raobh, an trúil ag feádaint go claon, an lámh ag lot na comharsan, an béal dá rír-ghearradh, an chluas ag cloistin na n-olc, an tuigsin ag tairbeánadh na bpeacaidhe, an toil dá ngrádhughadh. I n-aon focal, a dearbhráithreacha, is iad na céadfadaibh gluaiseas an peacadh agus is na baill, iad oibriughadh an choide, ar ádhbar cinneamhnach dóibh amail mar do-chímid cruthuighthe 'san scúisghadh caibidil déag de Naoimh Matha i mbriathraibh Chríost féin: "Ar an scroidhe," ar sé, "do gluaiseas agus do geintear gach droch-smuaineamh, dún-mharbadh, adhaltrannas, gach aidheacht, agus gach gné eile peacaidh (Matha xv. 19).

Anoir, a chríortaidhe, ó'r follas ar a nduibhramar sunnd ins an scroidhe do geintear agus do cothuighthear an peacadh, nach fíor sur do'n choidhe bhadh dheas gráin agus fuath do bheith do'n peacadh, ag comh-oibriughadh go díchealladh le grádha Dé, nár cheil fiamh ar neach dár chruthuigh, iad iomadamhlacht a thrócaire, cum aithrighe fírinneach do déanamh, mailleis le cathughadh agus doilghios iad feirg do chur ar Dia, cumhadh agus dobrón iad bheith cionntach 'san bpeacadh, agus fún dionghmálta gan tuitim ann go brách.

Seo iad na coinsill le n-a mbeirimid buaid ar ár náimad; seo iad na coinsill a threorruigear finn cum ár gcríche déideanaighe; rá deoig, adeirim, seo iad na coinsill nach féidir linn a beit againn gan toil an Choide, de bhrig gur ó'n gcroide tigeas an intinn agus gur ó'n intinn meartar ár ngníomarta. Óir ní fuil i n-ár dtroscad, i n-ár n-urnaighthibh, agus i n-ár nséipt acht neimh-níd i láthair Dé muna bfuil ár gcroide deighilte, scarta le gach taitneamh do'n feasad agus dá ócáidibh.

Seo mar mínigh an naomh fáid Ióel é tré oibriughad an Spioraid Naoimh, ag teagarc na droinge saoidhthighe ina na bruachraibh fo-tuigse seo: "*Scindite corda vestra et non vestimenta vestra*," dá dur i gcéill dóibh gurab i iodhbairt an Choide amáin a bíor taitneamhach i láthair Dé.

Ag seo, a chríortaidhe, an teagarc bad dóigh dúinne a dul i n-oireamain dúinn féin an tan mearaimid gur leor saoghtin iomlán ár bpeacaidhe do déanamh agus an bheitheamnar aithrighe do dúiteamh nó doimhligheadh. Óir cé go bfuilid seo tádhachad, folláin, riachtanach má táid coimh-seangailte le dólás agus le dodhrón inmheadónach tré beit cionntach 'gan bpeacadh, gidheadh, ní fuil toradh ná taitbe ionnta gan na coinsill seo. Óir bíodh gur déin ár lámh, ár dteanga i n-aon focal, ár mbaill go h-uile a leoghi-dhíchealla, níor táinig an Choide leo ar mhodh nach bfuilimid ar fhligid na fíoraithrighe, agus de bhrig gurab é an Choide do gnídear peacthaigh dinn, ir do'n Choide bad cheart aithrigis do déanamh dinn tré iodhbairt coiltheanach do déanamh dá dhaonthaibh mí-riaghalta.

Acht dá ndéanaimid comhriáid idir an géar-aireachar do gnídear an peacthach gan aon feasadh do dearmad i

n-a faoistin leis an neamh-fuim do bíos aige i n-a chroidhe d'aistriughadh nó d'at-nuadhain, nach mearraimíd gurab é léan-nochtadh na bpeacaidhe amháin de láthair an oide faoistine ar miadhanach dhuin na fíor-aithrighe? Ná mearaimíd, óir ní fuil críochnaidhe ar bith nach bfuil fíos aige nárb é mian áird Slánuighthora, ag tionnscnamh na h-aithrighe dhuin na bpeacaidhe i n-ar dtuitsamar tar éis baistidh do léigheas, go mbadh leor ár bpeacaidhe do dhul síos do'n oide faoistine, mailleis comharthaibh foirm-imeallacha cathughthe agus dobhróin. Dun ór sionn leis sin, tá fios ag an uile chríochnaidhe gurab é badh mhian leis go gcuirfimíd cosadh ar ár gcroidhe leis an aim éifeachtach go do ceapadh dúinn dhuin bhfeadh agus fsaoileadh do dhul ar gach fsonnra agus daingean do sinne ár náimhdibh, an peacadh, timcheall ár gcroidhe, agus dá éis sin, a mbáruighadh agus a dtreasairt go h-uile ó tháirla ar aon-láthair againn iad .i. ar macaibh féidh ár meabhadh.

Acht an gcuimhnídh i nginiomh na meodhain seo do thionnscain an Eagna fhíorghaidhe dhúinn dhuin fuaimhnis agus fláinte ár n-anmann? Ní dhuimhnídh, fáirsíor! Oir dhé an ndaill-dhiadh atá ar ár dtuigsi ir leor linn faoistin do dhéanamh gan ghnáth ná fuath do ghlacadh do'n peacadh; ir leor linn mar chroidhe-bhrúghadh, cathughadh agus dobhrón do tairbeánadh i n-ár n-aghaidh; mearaimídh gur leor an t-éigean do dhéanaimídh ar ár nádúr ag foillsiughadh ár gcoirtse dár n-oide faoistine, mar fháram i n-ár bpeacaidhibh, agus dhuin maithfeadhair d'faghbáil dúinn.

Acht dhuin go mb'fhéidir do thuigfeadh sibh earnáil agus urchóid na fmuainte seo féadadh chéadh an dícheall do sinne Saul ar fhearg Dhé do mhaolughadh, do thuill dhé dhé gan an aithne do dhuin Dhé air do choimh-líonadh an tan

do bí i gcogaḋ le muinntear Amalec, dá ḟor-fógraḋ dó iad uile do ṫreascairt agus do díbirt. Níor ċoimlíon Saul an aiṫne aċt do ḟáḃáil príġ na hoifige malluiġṫe seo. Uime sin, ċuir Dia an ráiḋ beannuiġṫe Samuel ċuige. An uair do ċonnaic Saul ċuige é, do ġlac imeaglа mór é agus d'aṁáil an ċoir do sinne sé, ag ráḋ: "Peacuiġeas, a ráiḋ beannuiġṫe, óir do ḃrisear an aiṫne do ċuir Dia orm. Do labrair liom i n-a ainm agus do ṫarcuisniġeas do ġlór. Do bí eaglа orm buaiḋreaṁ do ċur ar mo ḟluaġ, agus ní raiḃ eaglа orm a ċur ar Dia, agus leis sin ní fiú mé maiṫreaċas d'faġḃáil."

Cia h-é an t-aiṫriġeaċ le n-a mb'féidir d'aṁáil níor fearr agus níor ionnsaice 'ná an príġ comaċtaċ so? Aċt créad an freagra do fuair sé? Tá, gur labair an ráiḋ leis, agus go noubairt sé leis imṫeaċt, ag ráḋ: "An Dia seo ar ar ċuisir fearg, do rug buaḋ duit ar do náṁaiḃ, agus de bríġ go bfeiceann sé gluaiseaċt neiṁ-díliġ do ċroiḋe agus an intinn malluiġṫe le n-ar déanfaiḋ aiṫriġe, sé sin le ráiḋ eaglа mío-ċlú faoġalta d'faġḃáil, ní déanfaiḋ Sé trócaire ar biṫ ort."

Ag sin, a dearḃráiṫreaċa, fomplа nó-uaṫḃárać ar an aiṫriġe foir-imeallaiġ nać dtigeann ó'n gcroiḋe.

Féaċaiḋ arís créad do déin an príġ oirdearc Achab cum maiṫreaċair d'faġḃáil ins an gcoin i n-a raiḃ sé cionntaċ. Do réab agus do fsiac sé iomadaṁlaċt a doilġir an t-éadaċ nioġda do bí uime, agus do clúdaiġ é féin le garḃ-éadaċ nóin; do ċéar a ċolann le trorcaḋ agus le sréaḋanar. In aon focal do bí a doilġeas ċoṁ mór sin i gcoraṁlaċt gur ċuir sé iongantas éagsaṁail ar gaċ n-aon do connaic é. Do ċorruiġ sé Dia féin sé an deaġ-fomplа do ṫug uaiḋ cum gan díoġaltas

do déanamh air do láthair. Ach is é do rinne, do chuir Sé ar at-lá é de bhríg go bhfaca ré an fearamh ain-mianta do rinne cloidhe an fíoghmalluighthe reo ins an olc agus nach raibh in gach níth dá ndearna ré acht neimh-níth agus fcáil gan taisbe. Leis sin níor thug Sé dó acht maitfeachar aimfearóa ag rádh: *Non inducam malum in diebus eius* (III Rioghr xxi. 29), ré sin le rádh, "Ní dhéanfad dioghaltas air ins an tsaoghal so, acht tar éis bháis bainfead dioghal daor-dálach de in gach mí-ghníomh do rinne ar fead a beathadh."

Ó! a ghiortaidhe, ná fanaidh leis an mbreith ghuadh-dálaigh so. Is fíor go bhfuil Dia lán de ghócaire agus de ghuaigh-mhéil ag fior-bualadh dóibhre bhur gcloidhe 'gá iarraidh oraibh a n-orcailt dó cum feilb do ghlacadh agus buan-comhnaidhe do dhéanamh ionnta. Agus mara n-éirtidh sibh leis anoir i n-uaim ceanntra, ghuaigh-mhéiligh, bidhidh deimhnighthear go gcaithfidh sibh éirtheacht leis i n-am eile .i. i n-am bhur mbáis, adeirim, 'n-a leomhan fearghach dioghaltarach ag baint léar-chunntais dibh i ndhiaidh ngníomharthaibh do réir riaghalach a cirt do-chuimrighthe, agus ag roinn le gach n-aon do réir a bheathadh agus a oibreach.

Ná measaidh go gcuirfidh bhur n-urnaighthe, bhur ndéirc, ná bhur ndeagh-oibreacha fearg agus dioghaltas Dé ar gcúl gan aontughadh agus airtriughadh an chloidhe. Do b'féidir go ndéanfadh sibh liom gur féidir libh seo go léir do dhéanamh ar am bhur mbáis, agus ar an ádhbar sin nach gcuirfidh sibh go foill fhiain le n-bhur n-ainmhianaibh? Acht mo fhreagra oraibh gur dóigh-chéilligh an dóchas é, bíodh go mb'féidir a chuidiughadh, óir tá sé contabhartach de bhrígh go bhfuil bhur náimhde go h-uile .i. an diabhal, an saoghal, agus an colann ag déanamh dícill cum buadh do bheith ar bhur dtuisgse, agus a

toirmeas; c oiaiḃ aitriġe do ṫéanaṁ, agus ar an áṫbar foin nach gnáṫaċ an aitriġe ṫéanta i n-am an báis, taiṁbeaċ. *Poenitentia sera, raro vera.*

Cum na fiṁinne feo do ṫeiṁniugaḋ oíḃ, féaċaimíd cṡéad an oíċeall do finne Antiochus ar maiṫreaċar d'faġḃáil, do ṡéin mar léiġimío 'san Scríḃinn Naoṁa. An raiḃ peaċṫaċ riaṁ do finne aitriġe níor puiḃliġe 'ná a finne ṡé? An raiḃ peaċṫaċ riaṁ ag a raiḃ rún leoir-ġníoṁ do ṫéanaṁ níor mó 'ná bí aige? An raiḃ peaċṫaċ le n-a mb'féidir ruaṫ agus gráin do ġlacaḋ do'n ṫeacaḋ ní baḋ mó 'ná é? I n-aon focal, an raiḃ peaċṫaċ riaṁ do finne aitriġe do ṡéin an uile coraṁlaċta ní b'éifeaċtaiġe 'ná a finne ṡé? Agus tar éis feo uile ní fuair ṡé maiṫreaċar ins an gcoir i n-a raiḃ cionntaċ.

Do b'féidir go bfiaṙṡóċaḋ riḃ díom cṡéad an fáṫ naċ bfuair ṡé maiṫreaċar tar éis a noeaṙna ṡé? Innsim díḃ naċ é a beiṫ ar leabaiḋ an báis, naċ aon bfeiṫ ṫamanta do puġaḋ air ful ar cionntaiġ aitriġe do ṫéanaṁ, baḋ ċúis dó gan maiṫreaċar d'faġḃáil aċt an intinn maḷḷuiġṫe trí n-a noeaṙna ṡé an aitriġe .i. le fúil go raoiṙaḋ Dia é ó na pianaiḃ tinnir i n-a raiḃ agus go bfuiġeaḋ tar n-air an trláinte caillte trí iomaṫaiṁlaċt a ċoiṁa agus a ḋroiċ-ċleaṫta.

Anoir, a ṫeaṁḃráiṫreaċa, ó cionn riḃ go roiléir naċ bfuil maiṫ ar biṫ i bfaoistin, i otṙoṙcaḋ, i n-umaiġṫiḃ, i noéiṁ, ná i n-oibreaċaiḃ na h-aitriġe le ṫéile gan coṁ-oibriugaḋ an ċroiṫe, ṁe bríġ gur ó'n gcroiṫe tigear an intinn, agus gurab é uiṁearḃaiḋ ṁeiġ-intinne baḋ ċúis do Antiochus gan maiṫreaċar d'faġḃáil, ṫéanaiḋ oíċeall ag triall cum na h-aitriġe díḃ, bur gcroiṫe do cur i gcoṁ-oibriugaḋ le nḋur

mballaib, de bhíg nach bhuil i gcumar neach 'ran domhan beith deig-dheimhnigtheach an bhuil ré ar gcáid na ngrár gan faoigtin diaga, amail mar chuchuigear an píg eagnaide Solaim dúinn: "Ní fuil," ar ré, "fíor ag neach cia aca tuilleas ré fuath nó gráð," agus is mór an gonar dó é ar an áðbar an feað atá ré ainbhfiorach ar an gcoingeall i n-a bhuil go mbéið cnit-eagla air.

Dearbann an píg céadna dúinn gur beannuigte an drong ar a mbíonn cnit-eagla de gnát. "Óir," ar ré, "is í threoruigeas ár n-anmanna go cuan a ráðála, tré gcoirm agus fairrge chaogmhair contaðartaig an traogail seo; is í a ráðálas finn ar loing-bhireað do ðéanamh ar cheachtar de'n dá carrais ar baogalaige an domhan .i. an-dóchas agus éadóchas; is í a congbas finn ins an trligid dírig cum ár gcrídhe déidheanaige do fealbugað; rá deoig, is í an eagla seo a cuireas d'fiaclaib ornainn gnáit-chleachtað do ðéanamh de gach meodhan agus de gach fligid éireachtaig cum ár n-aicnige do ðéanamh rochairc. Act ní fulaing dílb féachaint go ginnn an bhuil an eagla ro meargaðа, agus cum ro do ðéanamh cugaid aire an bhuil bun n-aicnige ó chroidhe, agus má tá, féachaid an bhuil ó iomflán bun gcroidhe, nío ar ar geallas tráct 'ran dara poinn dem' domhnáð.

An Dara Roinn.

Is í an eagna céadna do thionntcain an aicnige mar meodhan éireachtach cum buaid do bheit ar an bpeacað agus ar ár gclaontaib tar éis baistid, a innsear dúinn i n-iomad d'áitib de'n Scríbinn Diaða gur Dia éadhmar é, agus nach maith leis éinne do beit painn-

fáirteac leir i n-ár gcumann ná i n-ár ngrád, agus, dá brig sin, nac fulair dúinn iompód air le h-iomflán ár gcroide, amail mar adeir sé i mbéal an fáig leremiar: "Loiscfid sib mé, agus do geobaid sib amac mé, an uair do éiallfaid sib orm le h-iomflán dur gcroide." An féidir le nid ar domhan a beit nior cuire 'ná so atá ár Slánuigtheoir beannuigte dá iarraid orainn? Ní féidir, dirt, mar ar mian linn go maitfead ár Slánuigtheoir dúinn ó iomflán a éroide, nac ceart dúinn aitrige do déanamh, maitfeadar d'iarraid, agus iompód air le h-iomflán ár gcroide, de brig gurab é amáin do cídeas na fmuainte ar uaignige agus ar iar-gcúlta do bíor i n-ár gcroide?

Óir cméad an t-eidir-déalugad atá idir an maitfeadar do-beir Dia dúinn agus an maitfeadar do-geibmid ó neac ar a gcuirimid fearg ar an raogal so? "Tá," ar Tertullianus, "nac beag leir an té ar a gcuirimid fearg go dtairbeánfaimíd cabuzad i n-ár n-azaid go n-aithócaimíd ár gcoir, go mbéimíd ullam dum fáraim, agus leoir-gnioma do tabairt dó, dum maitfeadair d'fagbáil uaid, ar a fon nac bfuil a fior aige nac bfuil ár gcroide ir an am déadna bruaid-lionta de miorcair agus de díogaltar. Gidead, cuirimid i gcár go breicfead fé an croide mar aon le gluaiseact na mball, nac fíor nac maitfead do'n té do cuir fearg air, mara breicfead fé a éroide ag comoibriugad le n-a déadfaidib dum cáir agus doilgir fíginnig tré gac marla, gac mío-clú agus gac díogbáil dá ndearna dó, mailie le rún diongmálta fáraim agus leoir-gnioma do déanam ionnta? Ní maitfead ar aon cor, agus, dá brig sin, a déarbráitheaca, bidid deimnigteac, an Dia seo, ar nac féidir éinnid do ceilt, ar ar cuireadar fearg tré iomadamlact dur breacaide,

bíodh deimhnighthear, adeirim, nach mbéidh fé fárta le nDhia gcathughadh foirmeallach. Féachaidh fé go glinn ar na fmuaintibh ar fia ifteach i n-dhiaidhe, agus ní maithfidh fé dhíbh acht do réir mar a dhídheas dhílir dó iad. *Repropitiaberis . . . sicut videris cor eius* (III. Rioghd. viii. 39).

Leir sin, a chríochaidhthe, bad cheart dhíbh dhul gcroidhe go h-iomlán do fhreagradh agus do ghríoghadh, le congnamh na nglár atá Dia ag tairgsint dhíbh go laethdeamhail, cum fuaigfimnidh do glacadh, ní h-é amháin do'n pheacadh, acht fós, do gach fiocair nó ócáid pheacaidh, agus géar-dheachadh do dhéanamh ar gach peacadh i n-a dhiaidh sin cionntach do thabairt ar aon-láthair .i. ar macáirne na meabhair, agus sheoid go cróda 'n-a n-aghaidh, dá dtigheadhaidh go h-uile le gaethibh bhioghmara, neartmara an chroidhe. Oir is iad na peacaidhe na h-Amalecitae malluighthe a chomhnuidheadh 'n-ár measg le n-a dhruilimidh i gcogadh amhail mar do bí Saul, agus tá aithne bith-chinnte Dé orainn, fá mar bí ar Saul, léirsheasmhach agus iodhbairt iomlán do dhéanamh dioibh.

Acht má dhéanaimidh aithfhir ar an fhíghdhíth-chéillidhe seo, do ghlac thuaighmhéil do fhíghe na hoidhche mallughthe sin thré eadar-ghuidhe a mhuinntire, agus go mbrisfimidh an aithne do chuir Dia orainn, is fíor nach dhruilimidh 'n-ár gcardhóghantaidhthibh dílse dó, de bhríghe nach dhruilimidh 'nár náimhdibh ag a náimhdibh; agus ar an ádhbar so is baoghalach liom go mbéidh ár maithfeadhach mar do bí maithfeadhach Saul gan fochar, gan tairbhe.

Chéad fáth 'n-a dtángadhar ar an faoghal so? An ndéanaimidh dearmad de'n teachtaireacht le n-ar cuireadh sinn? Tá, a dheardháithfeadha, cum eolair d'fhaghbháil ar Dhia, cum ghnátha do thabairt dó ór cionn an uile nídh, agus cum a réidhe agus a thoile do dhéanamh go fírinneach ó chroidhe.

Is de dóiṫ fmuaincṫe go dúṫraċtaċ agus go minic ar díomaoineas agus ar díombuaine an traoġail seo, ar an mbár, ar an mbreiṫeamnas, ar neam, agus ar iṫṁionn do-beiṫimíd do roġa aoibneas agus faiḋbreas na beaṫaḋ so, seaċ díċeall do déanaṁ ó iomflán ár gcroiḋe an faiḋbreas fíorṁaiḋe do faoċmuġaḋ dúinn féin le congnaṁ na nġrás; is de dóiṫ fmuaincṫe go laeṫeamail agus dáṁíġiḃ ar núin-diaṁas ár bfuargalta .i. ar ion-ċolnaḋ, beaṫaiḋ, bás, páir, eiréiṁġe ġlóṁar, agus deas-ġabáil ċaiṫréimiġ ár Slánuiġṫeora Íosa Criosd do ġlacaimíd an oiread seo faoċair oiaṁn ar son na beaṫaḋ tṁaillíġṫe seo, agus naċ mór go fmuaiṁimíd aṁáin ar níḋ ar biṫ do déanaṁ mar ġeall ar an Té do ċruċuiġ agus do ċeannuiġ sinn as fulang báir sceannalaiġ na croiṫe ar ár son.

Is de dóiṫ fmuaincṫe mar baḋ ċuiḃe ar a mórṫrócaire agus ar a ġéin-breiṫeamnas naċ gcoisceann a ġráḋ nó easla sinn ar ḟeaṫg do ċuṁ air. Is de dóiṫ a taḃairt fá deara go díċeallaċ agus go minic naċ bfuil táḃaċt ná taiṁḃe dúinn corc do ċuṁ ar ċuid d'ár gclaonṫaiḃ muna ndéanfaṁ díċeall ar buaḋ do breiṫ oṁra go h-uile. Ní leor dúinn, ar tṁall ċum na h-aiṫṁiġe, sinn féin do corc ar beiṫ uaibreaċ, easurramaċ, cé go bfuilimíd 'san am gcéadna oṁúreamail, bruiġeanaċ, cúl-ċainnteaċ, craorać, cruaḋ-ċroiḋeaċ le boċtaiḃ, éagcóraċ, mío-ċoinġeallaċ ár gcomaṁraṁ.

Is de dóiṫ a ṁear go minic agus go ruaiṁneaċ go bfuil coinġeall do-rcaoiltc oiaṁn uile Dia do ġnáṫuġaḋ ó iomflán ár gcroiḋe, agus ór cionn an uile níḋ agus ár gcomaṁra mar sinn féin ar son Dé, aiṫeanta agus tualgar ár nġaiṁe do ċoiṁ-líonaḋ, a ġnára d'iarraiḋ go h-úṁ-íreal agus de ṡíor, de bríġ naċ féidir linn aon ċoircéim aṁáin do déanaṁ ċum

Níoɣaċt Neimhe ɣan iad, labairt leir le h-iomṁlán ár ɣcroiḋe, aɣur éirteaċt leir ɣo h-aireaċ, úṫraċtaċ an tan do-ɣní ré d'onóir úimn labairt le n-ár ɣcroiḋe.

Ir de ḋíṫ, adeirim, an ponc móṁ-ṫábaċtaċ ro dár ɣcreideamh do ḃreaṫnuɣaḋ, aɣur do ṁeaḃruɣaḋ ɣo úṫraċtaċ aɣur ɣo lionmhar i n-ár ɣcroiḋe ataid óɣ aɣur árra, boċt aɣur raiḋḃir, íreal aɣur uaral, i n-aon ḟocal, an ċuid ar mó de'n ċineaḋ daonda i ngnáṫ leir an raoɣal ḃréaɣaċ ċúl-ċainnteaċ ro, tuɣṫa dá n-ainmhianṫaiḃ, floiɣṫe, báidṫe i n-ainḃfior aɣur i ḃreaḃaḋ. Seo iad do ċuireas toirmeasc orainn an aiṫ-riɣe do ḋéanaṁ mar ar cuibe de ḃríɣ naċ fuláir, ċum aiṫriɣe ċríoṫnaṁail do ḋéanaṁ, fuaṫ do ɣlacaḋ do'n ḟeaċaḋ; ɣiḋeaḋ, ir é uair do ɣlacaimíd fuaṫ dár ɣclaonṫaiḃ an uair naċ féidir linn a ɣcleaċtaḋ ní baḋ fía, nó an uair ar féidir linn a ɣcleaċtaḋ aċt go nɣlacaimíd fuaṫ aɣur ɣnáin dóiḃ le dúil tuitim i nuaḋ-ċlaonṫaiḃ. Aċt ní fmuainimíd ar ɣnáin ná fuaṫ do ɣlacaḋ dóiḃ ċionn feaɣ do ċur ar Dia.

Aċt ċum go mb'feairrde do ṫiocfaḋ liom an vaille reo do ċur i ɣcéill díḃ, aɣur ḃur dtuigṫe do foillriuɣaḋ ċum na h-aiṫriɣe do ḋéanaṁ ó ċroiḋe, tairḃeanfaiḋ mé díḃ go foiléir naċ leor dúinn fuaṫ do ḃeiṫ aɣainn do na coṁtaiḃ i n-a ḃruilimid cionntaċ, aċt fós, naċ fuláir dúinn cáṫ aɣur doilɣeas do ḃeiṫ orainn tré ḟeirɣ do ċur ar Dia.

Óir féaċaiḋ créad an tuirre aɣur an doḃrón do ḃí ar Éṫau an uair díol le n-a ḋeaṙḃráṫair, Iacób, a ċeart oiɣreaċta ar ṁéir díḋ ḋeaɣ-blaṫa ċum a ṫraoir do ṫáruɣaḋ. Féaċaiḋ créad an ɣol aɣur an fileaḋ deor do finne ré cé naċ faiḃ maiṫeas dó ann de ḃríɣ naċ faiḃ fuim aiɣe inr an ḃreirɣ do ċuir ar Dia; mar do b'é baḋ ċúis ḃróin dó an faiḋḃreas fao-

ġalta do ċaill ré tré díol a oiġreachta, agus dó bí an t-am céadna mian aige a dearbráthair do mharbadh ag rádh i gcumar áird: *Occidam Jacob fratrem meum*, "Marbóchad Iacób mo dhearbráthair" (Gen. xvii. 41). "Agus uime sin," ar Naomh Pól "ní raibh tairbhe dó i ngrádh áird-chaoi dá ndearna sé, agus ní fuair maitheamhnas air an gcoir i n-a raibh cionntach ó Dhia ná fós, ó n-a athair féin Isaac de bhrígh nach raibh dúil aige fearamhain leis an bpeacadh, *et non invenit poenitentia locum* (Eab. xii. 17).

Déanaidh machtnamh, a chríortaidhe, ar an gcruaidhbheith seo a rugadh ar Éabha tré comhnuidhe 'san bpeacadh; cruaidh-bheith, adeirim, de bhrígh nach bfuair maitheamhnas tar éis gach oiċill dá ndearna sé cum aitriġe do dhéanamh, cruaidh-bheith do thuill a intinn mhalluigthe féin dó de bhrígh nach raibh cár ná buaidhirt air sé fearg do chur ar Dhia acht sé an maitheamhnas raoġalta do ċaill sé. Seo an nídh badh ċúis dá aitriġe gan a beith tairbheach. Ar an ádhbar sin, féachaidh go h-aireach, dúthrachtach an bfuiltí cionntach 'san bpeacadh, agus más dóigh lidh go bfuiltí, cionntaighthi gan moill aitriġe do dhéanamh, glacaidh fuath agus gráin do'n pheacadh, bídh doilġeamhach, chroidhe-bhrúiġthe sé fearg do chur ar Dhia, díodh sin cionngháltas agaibh gan cuimhne ann arís.

Seo an modh ar a reachnóchaidh sibh an ċarthaing mhalluigthe ar a ndearna Éabha Loing-bhreagh. Seo í an aitriġe a choimhóchaidh Íosa Chríost cum dhuine bpeacaidhe do mhaitheamh dóibh, ag rádh lidh mar a dubhairt leis an mhaor do bí cionntach i n-adhaltranas: "Imtiġidh, tá dhuit bpeacaidhe maithte lidh, agus déanaidh díchealt ar ais fuath gan beith cionntach i bpeacadh": *Vade et iam amplius noli peccare* (Eoin viii. 11). Acht cum go ndéanfaimís ollmhuġadh orainn féin mar ar dual cum

na h-abrolóide seo ár Slánuigtheora beannuigte d'fagbáil go foirleonta, ní fuláir dúinn fuat do beit againn do'n peacad ór cionn an uile nid le n-a mb'féidir buaidirt agus doilgeas do chur orainn ar an saogal so, ór cionn gach tarcuisne, ór cionn gach tinnis, gach bochtaineacta, ór cionn gach uile nid le n-a mb'féidir díogbáil do déanamh dúinn i n-ár gclú saogalta, i n-ár saidbreas, i n-ár slainte, rá deoig, ór cionn ár saogail nó ár mbeatad. Óir atá aithe cinnte orainn Dia do gnádugad ór cionn an uile nid, aithe nach féidir linn a coimh-lionad gan fuat do beit againn dá náimad .i. an peacad; mar a dímid cruthuigthe 'san Scribinn Diadha: *Non potestis Deo servire et mammonae* (Mata vi. 24; Lúcás xvi. 13). Agus ó tá sé dearbtha nach féidir linn beit 'n-ár seladuidib ag an bpeacad, agus 'san am gcéadna 'nár gearbthógantaidib dílse do Dia, cionnas ar féidir linn maitheadas d'iarraid air ná d'fagbáil uaid muna mbrisimid gach sladrad agus gach ceangal atá ag an bpeacad orainn, agus muna dtugaimid rá deara chéad méid na feidge a cuireas ar Dia? Ar an ádbar so, a dearbráithreacha, gach am i n-a mbéid ár gcroidhe fuar, neamhfuimeamail ag triall cum na h-aitheidge, gach am 'n-a mbéid eagla orainn roimh gach leoin-ghnioma, trorcad, déise, agus urnaighte atá d'ualach orainn a déanamh tar éis faoistine, gach am i n-ár dóig linn gur leor dúinn ár bpeacaide d'innsin d'ár n-oide-faoistine, a's gan fmuaineamh ar na coingillib eile atá riachtanach cum na h-aitheidge, bímid deimhneach nach cathugad ná doilgeas cionn feidge do chur ar Dia d'oibreas sinn cum na h-aitheidge.

Act do b'féidir go bfiarfódad rib díom cionnas ar féidir gach peacad agus gach fiocair peacaid do feach-

nad an fead do bímid ar an faoġal so? Ó! a éiġeartaide an dóiġ nad féidir a feadnad? Má'r dóiġ lib nad féidir, ir iongantad an easpáid í, easpáid, aneiġim, do múdar agus do bádruiġear go h-iomlán ár gcreideamh. De bríġ, an fead béid ár n-anam coimeangailte le n-ár gcolainn, go bruilimid ar an gliġid dum ar gcéile, agus go dtaitbeánann ár gcreideamh dúinn nad cuġad brieit rábálta ná damanta ar nead nó go dtiġ ré dúm a éile; ar an ádbar sin go bruil ré ar dumar do gad n-aon aitriġe fírinneach do déanamh.

Do b'féidir go ndéanfad rib liom go bruil ré pódhuaidálad, pió-docamlad. Ó! a éiġeartaide, dá mb'féidir a beit míle uair ní bad éuaidálaiġe, ní fulaing dúinn buad do brieit air, nó táimid uile damanta go fíorbuide. Ir deimin go bruil ré cruaidálad, act do béarfad Dia congnam dib agus gealladm dib, má éiallann rib air go fírinneach aon doircéim amáin, go dtreorócaid rib ins gad uile doircéim ar sin amad de bríġ gur mian leis brióġmaireacht agus neamtmaireacht a ġrád do foillsiuġad ionaib. Tá ré cruaidálad, gan amhras, gad uile peacad agus gad uile ócáid peacaid do feadnad ar an faoġal so. Agus créad an t-ádbar nad mbéad? An féidir cuid do tabairt ar a dhéamadaib gan duad agus cuidbliód? Nó an féidir duine do leiġear ó lobair neimeamail gan pionós d'fulang?

Ar an mod gcéadna, ní féidir le duine beit 'n-a aitriġeach, muna ndéanfad ré iodbairt toiltean ad dá dhaontaib go h-uile. Ní féidir seo do déanamh gan duad agus éiġean. Tá ré cruaidálad, act tá meadrad rib go comhthom an cruaidáil seo leis an bpionós atá i n-áirithe agaib thé bur mbuain-trea-

fadh 'fan bpeacadh, do-éireadh fíb nach bfulaingeann fíb acht neimh-níth i gcomh-mórad leis an gceann-tréine reo. Leis fin, beirid buad orra aon uair amháin, agus éirid fíb chéad iomadamhlacht bus fóláir agus bus fuaimnis aigne; éirid fíb bus gcolann fá ghéar-fmacht na fhiorraighe nó anma agus bus gcroidhe go h-iomfhlán as comh-oibriughadh lib éum na h-aithrighe agus as feitheamh go luathgháireach le h-am an báis; éirid fíb mar a dothóchaidh agus mar a neartóchaidh Dia fíb éum na h-aithrighe, mar a milreochar díbh gach duadh agus deacamhail atá i n-a déanamh le bríoghmaireacht a ghrádha beannuighte.

Leis fin, a dhearbhráithreacha, tionnscnaidh i n-am ar aithrighe do déanamh. Abraidh mar a dubairt an mac mabairneach: *Surgam,* "Éirseochad," agus cormuighidh bur n-intinn éum oibre as nádh: *et ibo,* "agus rachad." Éirseochaimíd ar an marbh-fuan i n-a bfuilimíd agus rachaimíd. Acht cia go dtí n-a rachaimíd? Go dtí áit nDia—ní go dtí Dia mís-éuireach, díoghaltaireach acht go dtí Dia ghrádhmar atá mar athair as feitheamh linn. *Surgam et ibo ad patrem* (Lúcás xv. 18).

Acht chéad a dhéanfam dá láthair? Nó chéad a dhéarfam leis? Tá, go dteilgfimíd finn féin as a dhorraibh, agus go n-ionnalfam iad le h-iomad deor, agus go ndéarfam leis: "A Athair ghrádhmair, do peacuigheamar i d'aghaidh," *Pater peccavimus* (Lúcás xv. 21).

A Thighearna, táimíd caillte gan gairm tar n-air do fiaghlad do chirte. Acht tá áit muinighin in do ghóscaire, agus in do ghealladhnaibh neimh-mheallta.

Dubhairt agus do ghealladair dúinn nach gcuimhneochthá ar chorthaibh an pheacthaigh an tan d'athálfadh iad, go

n-iomṗóċṫá air an uair d'iomṗóċaḋ ort le h-iomṁlán a ċroiḋe.

A Ṫiġearna, reo rinn-ne anoir ollaṁ ċum trialla ort; glac linn anoir, a Ċruṫuiġṫeoir ḃeannuiġṫe, taḃair ḋúinn go ceannra an abrolóid ḃeannuiġṫe le n-a maiṫfear ár gcoiṁṫa agus ár gclaonta ḋúinn, le n-a neartóċṫair ár nḋóċar ar ro ruar, le n-a trieoróċaiḋ tú, rá ḋeoiġ, rinn ċum na beaṫaḋ ríoṁṁaiḋe do ċearair ḋúinn, níḋ atáim ag iarṁaiḋ oíḃ-re agus dom féin.

1-n Ainm an Aṫar agus an Mic agus an Spioraid Naoiṁ. · Amen.

Ar n-a aiṫ-rgríoḃaḋ ag S. ua h-Úġḃair, 1817.

Seanmóin a Cúig.

An an aitriġe.[1]

(Do Ċéadaoin an Luaiṫriġ.)

Convertimini ad me in toto corde vestro, in ieiunio, et in fletu, et in planctu. Et scindite corda vestra, et non vestimenta vestra.

Uime rin, adeir an Tiġearna, filliḋ-re ċugam-ra maille le nḃur uile ċroiḋe, le trorgaḋ, agus le gol, agus le bualaḋ boṫ, ag raġbaḋ ḃur gcroiḋe, agus nár ab iad ḃur n-éadaiġe.

—Ióel, ii., 12,13.

Nuair adeirim liḃ gurab oirċeas agus gur dual aitriġe do ḋéanaṁ, cia aca ar dóiġ liḃ, gur firinne agus gur ómuġaḋ bunaḋarać, do-ġairmṫa, nó fmuaineaḋ baraṁlać agus fos-fógra gan éifeaċt atáim ag luaḋ liḃ? Nó an ḃfuil fé miaċtanaċ aitriġe do ḋéanaṁ iar mbár ár Slánuiġṫeora, Íosa Criosṫ, do fil a ċuid fola ar ár son-ne, do bí ċoṁ glan, ċoṁ mór-luaiġ rin, go nḋéanfaḋ an braon ar luġa dí an doṁan go léir do flánuġaḋ? 'Seaḋ, ir dliġe éifeaċtaċ ata ġearrṫa amaċ do na peaċtaċaiḃ, agus ir brieṫeamnar gan uain aiṫ-éirteaċta do'n uile ḋuine do ċuiteas i bpeacaḋ, mar naċ ḃfuil fé ar ċumas dó dul go flaiṫeamnar muna ḃfilliḋ fé ar Dia le n-a uile ċroiḋe, agus muna n-oirġluiġṫear doṁur na Ríoġaċta neaṁḋa dó trér an aitriġe. Ní fuil an bairteaḋ, ar torać do na h-uile racramaintiḃ, an

[1] O'Renehan MSS., Vol. 76, pp. 85-100.

creideam, ar bun-áit agus ar columán do'n ċráḃaḋ, agus na ġráġa ar tionnsgnuiġteoir do'n luaiḋeaḋt agus ar tobar agus ar preáḋ do'n ġlóire, ní ḟuil riaḋ, aḋeirim, níor mhaċtanaiġe ċum ġlánuġaḋ an anma 'ná an aitpiġe do'n duine úd do ċruailliġ neimh-ċionntaċt a bairtiú leis an bpeacaḋ.

'Sé ġliġe i n-ar ċóir an aitpiġe pó-mhaċtanaċ go do ḋéanaṁ, mailles le doilġeas croiḋe ċríoċtaṁail, le leoir-ġníoṁ ċríoċtaṁail, agus le díoġaltas do bainean an t-aitpiġeaċ de péin i dtaoḃ fearg do ċur ar Dia, ar an áḋbar naċ maiṫeann le sacramaint na h-aitpiġe iomḟlán na péine tuilleann leis an bpeacaḋ aċt aṫruiġteann léiṫe an ḟian ríoġmaiḋe ċum beiṫ aimseartha nó teamporálta, ar ċeart do'n peaċtaċ a ċúiteaṁ mailles le h-ionnsacar agus le h-umhlaċt.

Iar sin críoch atá agam le ráḋ liḃ aċt tairbeánaḋ díḃ crioch é cruaḋáil nó tromḋaċt na h-aitpiġe, agus crioch é saor baḋ ċóir a rineaḋ ċum díoġalaċt agus ḟíréantaċt Dé do ċúitiuġaḋ, má 'r fada nó gearr, má 'r beag nó mór, má 'r buan nó díombuan; agus d'éan focal, crioch é an ċoṁ-ċuoṁaċt agus an ċoṁ-ḟreagraiṫeaċt b'oireaṁnaċ a beiṫ idir aitpiġe agus peacaiḋe an aitpiġiġ.

Agus atá an tarc so ċoṁ mór sin, go mbéiḋ mé lán-tráṫa má ċigeann liom tairbeánaḋ díḃ 'san gcoṁráḋ seo, go mbaḋ ċóir d'aitpiġe ḟírinniġ beiṫ trom, agus beiṫ freagraiṫeaċ, oireaṁnaċ i gcoṁnuiḋe do cáiliḋeaċta agus d'uiṁir na bpeacaiḋe.

Ċum go dtiubḟaiṁn moill iomċuḃaiḋ do mo ċoṁráḋ, agus gan na fmuaincе do ġníoṁ é do ċur ar míoṁórduġaḋ, aḋeirim an ċéad uair naċ bḟuil a ḟíor ag duine ar biṫ go biṫ-ċinnte crioch e an comall péine ar oireaṁnaċ do'n peaċtaċ gabáil tríd ċum cúitiṁ

do'n fíréantacht diadha d'éis a peacaide do beit maidte aige i gcrannaibh na h-aidhrighe, óir ní féidir leis innsin go puinnteálta créad é méad oipeamhnach na péine teamporálta go dí roimhe seo i n-a péin fíorraide.

'Sé rádh na dailli seo, de bhríg cum faideacht agus miorúin na péine so do thuigsin go foin-líonta, gur cóir aithint air dtúis cia aca mór nó beag an doilgheas croidhe do bíor ar an bpeacadh i dtaobh a peacaide, mar aon le fior méid na ngrádha do fuair ré agus na caithannacta atá aige; agus ní bíonn fior na neithe sin ag duine ar bith, agus ní fuil fior ag an Eaglais féin ortha, nuair nach foicheann sí gur an gcroidhe. An dara feadh, níor b'fhiáir aithint créad é tromdhacht, mailís, agus gráineamhlacht an peacaidh mharbhaigh, créad é méad an fuath atá ag Dia do na peacaidhibh seo, an fearg atá air d'á dtaobh, ar an ádhbar go bhfuil an dian teamporálta so, bíodh gur beag í, i n-a fuighidh fós ar feirg fíochuighthe an Tighearna, amhail adeir an t-Ughal William de Fhairir go nó-dearscnaighthe, agus ní tualaing duine 'san mbith ar na feachtaibh so do thuigsin go foin-líonta,—*delicta quis intelligit* (Sailm xviii. 13)? Óir cia againn le n-ar féidir tromdhacht, ain-mheasardhacht, gráineamhlacht, agus iarmairta náireacha an peacaidh do léir-thuigsin? Cia againn, a Dhia, do thuigeas comhachta agus cinnteal do chuid feirge,—*quis novit potestatem irae tuae* (Sailm lxxxix. 11)? Cia againn aithnigeas iomadamhlacht d'feirge agus do dhíoghaltais? Agus, d'á bhríg sin, cia againn le n-ar féidir ceart, buidheacht, agus tromdhacht na h-aidhrighe chíortamhla do thuigsin, mar aon leis an gcoimh-fhreagarthacht b'oipeamhnach a beith idir an aidhrighe agus an peacadh?

Aṫeirim 'ran dara h-áit, cé nać mbíonn fíor foirlíonta ag duine ar bit créad é an trliġe 'n-ar ċóir cúiteamh ar fon an ṗeacaid, d'éir rin, ċum nać mbéad an cúiteamh níor luġa 'ná an oibliogáid nó an ceangal díolaiḋeaċta do cuirṫear ar an bpeaċaċ, bad ċóir coimh-ṫreagairṫaċt beiṫ idir an aiṫriġe agus an peacad. Óir má órduiġear an ṫíréantaċt daonna, ar neimh-níd i gcoraimlaċt do'n ṫíréantaċt diaḋa, pianta contráirḋa do réir deiṫbire agus contráirḋaċta na gcoiṁde, agus má ḋaoiṁann an ṫíréantaċt agus an dliġe daonna na coiṁeada ar mó leir na pionóraiḃ agus na pianaiḃ ar mó, ir d'á réir rin do ṫtiúróċtar an ṫíréantaċt diaḋa gan aon aimhear.

Aṫeirim 'ran tres áit, agus ir iarmairt é do ṫarraingim ar an dá ṫírinne seo do ṫocaruiġear, ó nać bṫuil fíor ag duine ar bit créad é gné agus méid na péine teamporálta ar dual do na peaċtaċaiḃ gaḃáil tríṫe, ċum ṫíréantaċt Dé do ṫáraimh, agus ó atá an t-aiṫriġeać do dliġeann an ṗeannaid rin, rá oibliogáid ċoimh mór agus atá ré comaċtać air, é déanamh ṫreagairṫaċ d'á ċoiṁdiḃ, leanann de rin, gan aimhear, gur cóir do'n aiṫriġe beiṫ mór triom do fíor.

Atáid neiṫe áiride ann, do dliġeann mórán mearaiḋeaċta agus ceannraċta, ar ċor gur mó an eagla bad ċóir a beiṫ i dtaob iomarcaide ná uireasbaide imaċta; agus atáid neiṫe eile ann ag ar mó an díoġbáil do ṫigeann de beagán 'ná de mórán imaċta; agus ir de'n náduir rin an aiṫriġe ṁíorṫaimail. Ó atá an aiṫriġe ċoimh pó-riaċtanać do bad ċóir, mar rin, d'á foirlíonaḋ beiṫ triomda, daor-ḋálać, mar aṫeirid Tertullianus, agus i n-ionad í ṫágbáil do leiṫ foirbeaċta nó pléiriúir agus cogcuḃair an aiṫriġiġ féin,

baḋ ċóir i aiṫint le h-oibreaċa ṁaċtaṁlaċta agus péin-éiṁe.

Agus go fíoṁneaċ, má fágtar an oibleagáid nó an ceangal díolaiḋeaċta, do ṫúigṁid a ḋéanaṁ tar éis an bpeacaḋ ċum tṁom-ḋíoġaltar Dé do bogaḋ, do leiṫ toile agus oireaṁnaċta an aiṫṁiġiġ féin, cméaḋ é méaḋ mearaḃúaċta, aṫċoiṁpeaċta, agus ceannṫaċta nó neiṁ-ioṁarcaċta na h-aiṫṁiġe? Agus do réir na fliġeaḋ seo, do béaḋ ré fárta i dtaoḃ na bpeacaiḋe gráineaṁail do ṁinne ré, le iaḋ d'innsin go fuar, failliġeaċ le beagán gníoṁarṫa doilġiġ croiḋe d'ár-duġaḋ i n-a anam le cur i n-uṁail go bfuil ré doḃróṅaċ, caṫuiġeaċ i dtaoḃ a ṗeacaiḋe, agus má abṁann ré beagán coṁóineaċ Muire, nó beagán praiḋeaċ do léiġeaḋ i n-a bfarraiḋ sin, atá ré dearḃṫa go bfuil a ċuid aiṫṁiġe foiṁ-líonta. Agus ir cruċuġaḋ bunaḋarać ar an bfíoṁne seo, iomċar agus béara iliomaḋ gníomraiḋṫe ár n-aimsire, agus ir minic ḋaoṁaid iaḋ féin go h-iṫreann d'á ṫaoḃ, mar aon leis na coinṫeiṫiúnáiḃ maiṫṁeaċa le naċ mian aċt aiṫṁiġe fuarać do ċur ar an bpeaċtaċ i dtaoḃ feill-ġníoṁarṫa. D'á bríġ sin, ní fágtar an ceangal díolaiḋeaċta ċum tṁom-ḋíoġaltar Dé do ċlaonaḋ agus ċum é fáraṁ ar ḃoil agus foirḃeaċt an aiṫṁiġiġ go h-aonṁacánta, agus i gcaċaoir bṫeiṫeaṁnair na h-aiṫṁiġe má fágtar cúis an Tiġearna ar aon ṁoḋ ċum bṫeiṫeaṁnair agus fiaġluiġṫe an aiṫṁiġiġ, ní féidir leo a nduallgar do ḋéanaṁ go fiúntaċ muna dtugaid bṫeiṫeaṁnar air maille le cruaḋáil agus le comaill péine ró-beaċtuiġṫe.

D'á bríġ sin, baḋ ċóir ḋúinn-ne uṁluġaḋ do láṫair Dé agus a ṫimṫire, ár gcolann do fiaċtuġaḋ do bí ar n-a tṁaillíuġaḋ le fólár agus le fáiṁeaċt, ár

n-anam d'úir-íṙliuġaḋ le doḃrón, do ḃlair an ruġaċar agus an truaġmaireaċt ḟeaċaṁail, óċáidí éireaċtaṁla na h-aiṫriġe do ḋéanaṁ anoir de áḋḃaraiḃ ġráineaṁla ár bpeacaiḋe roiṁe seo, cuiṁneaṁ ar ár n-anam do ċoċuġaḋ agus d'oileaṁain níor mó 'ná ár gcolann, urnaiġte agus triorgaḋ do ḋéanaṁ go minic, agus finn féin do ċaoineaḋ de ló agus d'oíḋċe. Créad fáṫ na h-uṁlóide sin? Ataḋ ċum go n-onóiṙṙimiṙ Dia le n-ár n-aiṫriġe le h-eagla roiṁ an peiriacul peannaide do ḃíonn oṙainn,—*ut de periculi timore Dominum honoret*,—agus mar an gcéadna, ċor go mbéaḋ an aiṫriġe, ar taoiseaċ caṫa do Dia i n-aġaiḋ na bpeacaiḋe, ag ḋéanaṁ díolaiḋeaċta agus cúiteaṁ d'á ḟeirg,—*ut in peccatores ipsa pronuntians pro Dei indignatione fungatur*,—agus rá ḋeoiġ, ċor go gcuiṙṙeaḋ an aiṫriġe seo ar neiṁ-níḋ triḋ n-ár gmaċtuġaḋ teamporáilte féin, na pianta doċraċa oliġeaṫ d'ár gcionnaiḃ,—*Et temporali afflictione supplicia, non dicam frustretur, sed expurgat.*

I gcuiṙṙeaċt naċḃáraiġ na h-aimṙire seo i n-a bṙuilmiu agus buiṙbeaċt ġaiṙġ, uṙċóiriġ, mar aon le macnar aimiaṁarṫaċ móṙán de ċṁiorcaiḋeaḃ cealgaċa oṙṙa féin, ní leoġṙaimír, ar a móṙ. Labairt ar ḋaoṁḋálaċt árṙa miaġalaċ an Teampaill, agus ar lán moḋ ṙeannaideaṁail le n-a ġníomaiḃ peacaiḋe d'aiṫriġe i n-allóḋ. An tan labṙamuiu oṙṙa, ṙéaċtaṙ oṙainn mar ḋaoine miaḋáine naċ n-aiṫniġeann sliġṫe an traoġail, agus do ṫráċtann ar ġníomaiḃ tréigeannaiṙ naċ bṙuil i n-úráid, agus do naċ dtugann an Eaglais féin a toil ná a deiġ-ṁeaṙ.

Deiṁniġim go bṙuil an Eaglais comaċtaċ ar a roiṙċeadal agus a teagaṙg d'aṫruġaḋ agus d'iomlaoid i neiṫiḃ áiṁiṫe. Ní labadaṙ na miaġalaċa ro, baineaṙ

leir an aitrige, nuaċtanaċ go bit-ċinnte ċum slánuġaḋ an anma; do congbaḋ go dílear iad i n-aimsirib agus i n-ionaḋaiḃ áirithe, agus nior coimeádaḋ i n-áitiḃ eile ar aon ċor iad. Ins na h-uaisnib sin ní raiḃ sé dligteaċ ná lóġa iad do ċeannsuġaḋ. Do bíodar i n-a bsionóraiḃ gearrtha do luċt strianaċáir agus aḋaltrannair, do luċt corbaiḋ cuil agus do luċt ceall-airgna, do luċt iodal-aḋarta agus do luċt dún-marbta, do'n ċléir agus do'n pobal ċoitċeann; óir do bí sé folláin, tairbeaċ do'n Eaglais, do bí an uair sin ag sréamuġaḋ agus ag fár suas, riaġalaċa borba, cruaḋálaċa do ċeapaḋ agus do ċur i ngnáthaim ċum na creidmeaċa do buanuġaḋ i n-a nduailgib, ċum na tuatai do ċeasaġ agus ċum, ní h-é amáin droċ-fomlai sannalaċa d'aṫ-cóimuġaḋ, aċt fós, ċum peacaiḋe coisilte, resréideaċa do learuġaḋ.

Do bíodar séarúin mó-bunaḋaraċa ag na comairlib agus ag na páraiḃ, do bí ar n-a dtreoruġaḋ leis an Spiorad Naomh, leis na dligte sin do ċeapaḋ, amail agus atáid ár séarúin féin againn-ne 'san aimsir seo ċum na riaġalaċa sin do ċeannsuġaḋ. Do mearaḋ na riaġalaċa úrra céadna sin d'aṫ-nuaḋuġaḋ i gComairle coitċinn na Trente, agus do bí an Caiṫ-liconal onórach Sgortach mar aon le mórán eile dá mbrosdugaḋ mailli le n-a uile ċumar, aċt do ċongaiḃ an Spiorad Naomh, ar buan-treoraiḋe ar a Eaglais féin, oibliogáid a gcoimeádta sin fá ċomair na bpeacṫaċ, agus d'órduiġ do na oiréiḃ saoistine na sean-dligte sin do léir-tuigsin, cor go gcuirfidís i n-umail dá n-aitrigeaċaiḃ iad, agus ċor go mbéaḋ a n-aitrige ċom sgreagaṫaċ dá gciontaiḃ agus do b'féidir a beiṫ.

Ag so na neiṫe atá ar ċumar do'n Eaglais a

déanamh. Do cuir sí ar scúl aifrinn phuiblide agus do ceannruig sí aifrinn feiscéideach nó foluighte. Is maith dobrónach d'ár saoraile agus d'ár searsanaeacht do cuir d'fiaclaib uirre an t-athuighadh sin do déanamh ar a foinéasalaib agus ar a oligthib. Acht cum go dtaitbeochainn de comhrádh an Naomh-Athar Cyrillus, as tráct ar iomcar na h-Eaglaise adeir sé: "Ionamhail suiseann luinge do bionn i bfad ar seachrán saighse nuair bhaidhid siad go bfuil a long i mbaoghal báidhte agus gabann eagla a gcaillte iad, cairtid amach, cid gur deacair leo é, éadálacha ró-thaibheacha, ionnas go dtiocfad leo na h-éadálacha ar fearr 'ná sin, mar aon le n-a n-anmannaib féin do flánughadh agus do fábáil, is mar sin do'n Eaglais, óir d'aithuigh sí agus do ceannruigh sí riaghalacha áirithe de'n aifrinn árra, d'eagla an iomfháine do cailleamhain, agus cum nach nglacfad mórán de na creidmheacaib mío-dóchar i dtaob na smachta ró-éagsamhla so."

D'á bhrigh sin, níor chóir do duine ar bith scannail do thabairt do'n Eaglais i dtaob milseachta agus cneartacta na h-aimsire seo againn, mar do sinne *Novatius*. Bad dhligheach ag an Eaglais i n-allód gan abrolóid ná maitheamhnas do thabairt do sheachtaibh proch-fomplaodha gan aithrighe do déanamh roimhe; gidheadh, do-chonn sí go bfuil sé oiriamhach 'san aimsir seo abrolóid do thabairt dóibh ar dtúis, agus a cur d'fiaclaib orra aithrighe do déanamh i n-a diaigh sin. Níor cheaduigh an Eaglais i n-allód a bparaidisidhe ná a mbeatha eaglaise do thabairt tar n-air do fagaintaibh ná do luchd beatha eaglaise do bí cionntach i gcoimhthe canónda gan aithrighe do déanamh roimhe; gidheadh, ceadaighean sí anoir dóibh é, óir is athuighadh é seo atá ar cumar dí a déanamh, agus nár chóir do duine ar bith milleán do beith uirre d'á thaobh.

Acht tar éir sin, ní fuil sé ceart a dheidheamhain nach bfuil an aithisi dhíortamhail seo dom chuadhálach do fhíor agus b'oireamhnach a beith. Má tá an Easlait maithmheach ins na neithibh do ghníonn corp na h-aithisi, níl sí maithmheach ná dearmadach i n-aon nídh do ghníonn sriorad na h-aithisi. Is é sin le rádh, má d'athruigh sí aon chuid de na sean-mhagalacaibh ghátacha, níor athruigh sí tríd sin bhíoghmaireacht na h-aithisi. Óir créad é bhíogh na h-aithisi? Atá a beith thom, daor-válach agus beith coimh-fheagarthach, oireamhnach i gcomhnuidhe do ghné agus do thomhacht an pheacaidh. Acht ní bíonn bhíoghmaireacht na h-aithisi iomlán ná foir-líonta le déanamh oibreach uihlachta go puiblidhe, agus ní bíonn bhíogh agus fubhrtaint na h-aithisi foir-líonta i dtaobh í beith ar n-a ghátughadh i n-allódh do réir na gcanóin seanda. Óir créad é an t-iongantas do béadh ar an uile dhuine de'n aimsir seo, dá mbéadh cúig mbliadhna déag gearrtha amach dum aithisi phuiblidhe a déanamh do'n t-é béadh cionntach i n-adhaltrannas agus fiche bliadhain d'fear dún-mharbtha? Nuair do chitfeadh sé ar feadh ceithre bliadhna de'n aimsir sin fanamhain i bhrad amach ó'n eaglais, ceithre bliadhna eile taobh le geata an teampaill, ceithre bliadhna eile gan beith ag éirteacht acht le seanmóir agus le cuid de'n aifreann, go h-aimsir na h-orgála, agus na trí bliadhna déidheanacha i gcantaireacht agus iomláine an aifrinn d'éirteacht gan Sacramaint Chuirp Chríost do ghlacadh ar feadh na h-aimsire go léir? Agus créad é an t-iongantas do chuirfeadh sé orra dá n-ordóchtaoi 'san aimsir seo do'n t-é béadh cionntach i dtriaracht seanmalach, coitcheann, feacht mbliadhna cum aithisi phuiblidhe do déanamh, dá bliadhain díobh sin a chitfeamh i bhrad amach ó'n dteampall agus gan dul isteach ann leis na

creidmheadaib, dá bliadain eile gan beit ag éirteacht acht leis an teagasg criosdaidhe, dá bliadain eile beit ag éirteacht leis an gcantaireacht agus le roinn de'n airgeann, agus an bliadain déidheanach beit ag éirteacht le iomlaine an airrinn agus gan Sacramaint Cuirp Criosd d'faghail an uair sin. Uch! créad é an t-iongantas do béadh orra, dá n-óigdóchtaoi 'gan aimsir reo do'n t-é béadh cionntach i leadar éitigh do tabairt agus i briathraibh bréagaigh, aon bliadain déag cum aiteise puiblidhe do déanamh, agus cúig bliadna ar son meirge nó ólacáin gnátaigh.

Acht ní bionn brígh agus rubraint na h-aiteise iomlán leis na neitibh reo, acht tugamaoid rá deasa gan a dheidheamhain gur cóir do'n aiteise beit milis, ceannsa, agus do réir toile agus roisdeachta an aitigthigh féin. Ní cóir, ní cóir, adeirim, óir atá sí thom, daor-válach ó nádúir agus bad cóir í beit fheagaltach i gcomhnuidhe do na peacaidibh. Is mian liom réasún na neithe reo do tairbeanadh díbh, do réir Tertullianus. Gidheadh, atá aiteise na h-aimsire reo níos ceannsaighe agus níos lugha go mór-mhór 'ná thom-aiteise a laethe siúd.

An céad fáth, ar an ádhbar go bruil an aiteise mar aimsireacht na staoisreach-ionaid ag síréantacht Dé, bad cóir do'n aitigheach gníomh éigin do déanamh i n-a aghaidh féin bad choraimail leis an nídh sin do déanfadh feargh Dé i n-a aghaidh,—*pro Dei indignatione fungitur.* Atá ré miachanach go mbéadh comh-chuimhneacht éigin idir iomchar staoisigh-ionaid neach eile agus iomchar an t-é thugann an t-ionad dó; agus idir an t-é do-beir do neach roinn d'á aghaidh agus an t-é do glacann a comhachta uaidh. Adeir Íosa Criosd le n-a apsalaibh: "Do beirim comhachta dhíbh, cibé duine d'á maitfidh sibh

a peacaibe, atáid siad maidte aige, agus cibé peacaibe congbadaoi, atáid siad congbuigte. Is fíb-se mo comairbsi nó mo briocáirní; is cuige sin do toig mé fíb. Déarfaid fíb leo, ni h-é amáin go bfuil a bpeacaibe maidte aca, acd maidfid fíb dóib iad go feidmeadh éifeachtamail, ar don cibé peacad maidfid fíb-se dóib ar an dtalamh, béid sé maidte aca, mar an gcéadna, inr na flaitheasaib, agus cibé peacad congbadaoi ar an dtalamh, béid se congbuigte, mar an gcéadna, inr na flaitheasaib."

Agus do réir Tertullianus 'sí an aidmige ar comairba agus ar daoineadh-ionaid d'fhéadfadh Dé, nó, cum gur feadfi do cuigfead fíb é, is iad na fasairt ar comairbsi agus ar daoineada cada d'ár Slánuigtheoir Íosa Criost, agus, d'á brígh sin, is dóib ar iomcubaid féachaint go géar, breathnuigtheadh i n-a cúis, agus nío éigin do bad éasamail le feidhm Dé do cur mar bheitheamhnas aidmige ar an bpeacdach. Ó, créad é an nío do déanfad Dia i n-aghaid na bpeacdach? Do sgriosfad agus do damnódad sé iad. Acd ní mar sin do bíos sé súinn-ne; óir adtaimid é tréis an ughdais agus na comacta d'fág Íosa Criost aghaidh cum ár slánuigthe, agus coid maid agus atá sé d'fiadaib oraidh na peacaibe do léig-cuartughad; mar sin, bad éadail súinn bheitheamhnas aidmige do déanad do'n aidmigheadh coid comhthom agus do b'fhéidir linn é.

An dara fád do beir Tertullianus, ar an ádbar go mbad oideamhnach, ceadt Dia d'onórughad agus an éagcóir do-ghnídeadh i n-a aghaidh do léig-díol. Acd muna mbéad an aidmige tromda, daor-dálach, ní onórfad agus ní mó bainfid díoghaltas ar don Dé. Is nío nó-iongantach é mar do cumhuig sé cuige féin an díoghaltas do-ghnídeadh i n-aghaidh na noaoine, agus mar

d'fág ré an díogáltar do-gnítear i n-a agaid féin rá comair rasmamainte na hAifrinne. Atá an aifrinn reo i n-a iodhaigt acht créad é an iodhaigt? Atá iodhaigt de fhíorais dom-bhúigthe, buaidearthá, de ghnídhe úir-íreal, doilgeasach; agus ní féidir le duine na coingill ro do beith aige gan é féin do fhacthugadh maille le cruadháil agus le foighéigean. An féidir do dom-bhúgadh fhíorraidhe beith d'éan buidhin le rólár agus le rúgradh? An féidir do buaidhreadh fhíorraidhe beith comh-ionann le reargairseacht agus le taithneamhacht? Nó an bfuilid doilgeas agus umhlacht ghnídhe in-féidhtighthe, oireamhnach do uaill, do díomas agus do fhuaracas? Óir níl 'gan aifrinn acht díogaltar do bainneann duine de féin, agus, d'á bhfíg fín, badh ceart í beith borb, óir má bíonn sí lag, cneasta, fámh, rólárach, gan peannaid ar bith d'fhulang, cionnas ar féidir díogaltar do gairm dí. Bíonn an díogaltar do bainneann de dhuine eile éigceart, éagcórach agus daor-dálach, borb, mío-chuibreach, agus má bíonn díogaltar na hAifrinne le n-a ndíogaltar Dia gan éigceart nó éagcóir, badh cóir, d'á réir fín, í beith cruadhálach, comhthom.

Tar éis an ghructhugadh fín ní fuil uathbhás orm mar thug Naomh Cyprianus fogha de dá níth do theasdacaibh móra mar chúiteamh do Dia ar fon a bhreacaidhe .i. bás d'fhulang ar fon a gcreidimh agus beith i n-a martírigheachaibh, nó iad féin do thabairt fuar go h-iomlán d'Aifrinne. Má chuir tú fearg ar Dia, má iompuigh agus má theith tú uaidh, ní mór dhuit an onóir do bain tú de d'aireas air arís, agus díogaltar do bhaint díot féin go díogbhaireach ar a fon. Ar an ádhbar fín, tóg do fogha de dá níth, mar atá, faidheacht laethe do beathadh do ghiorrughadh le bás onórach ar fon do chreidimh, nó do

laete do mailliugad le tréadanar fada. "Téid irteac i mainirtir fá riaghluigad abbad éilliúde, ghráibtig," adeir an Pápa Stiopán le triar comactac áirithe do bí cionntac i bfeill-ghníom éigin, "nó má bíonn beata aonracánac, nó-docamlac agat, déan trorgad agus tréadanar, déan urnaighe agus déarca agus deagh-oibreacha. Ná bí doiúde i measc cuideachta ghinn agus rúgraid, óir ní fuil an nío rin oireamnac do reactac dom mór leat; ní mór ráram do tabairt do Dia inr an mío-ómór do tugad dó. Ní mór go noíghalaid d'aithrige é agus dor go nséanfá go tairbeac í, ní mór í beit trom, fada."

'Sé an nío ro do dug do Naom Isidore de Seville a rád gur cóir ráram fírinneac do tabairt do Dia, ionnas go mbéad an aithrige fírinneac mar an gcéadna. Ní fuláir aithrige do déanam coim-freagartac do ghné agus do thromdact an peacaid, na hoiric-ghníomarta do daorad agus do rianad, agus deora do filead dom líonmar agus dom flúirseac agus do bí rólár orainn roime seo as déanam peacaid. Ó! ir breag an ráram agus an cúiteam ar feirg fíochmair an Tighearna má bíonn an t-aithrigeac ráirta le rád go bfuil catugad 7 doilgear chroide air i dtaob reirg Dé do brortugad i n-a aghaid, agus a ghealladhain nac dtuillfid ré í fearta. Ó! créad é feadar an díoghaltair do baineann an t-aithrigeac de féin má dúirigeann ré i n-a anam beagán d'oibreacaib doilgir chroide do léigeann ré ar leabar urnaighe nó do chualaid ré i seanmóir. A ghníorthóide, atá anoir as éirteact liom, an mbéad rib ráirta le ráram dom lag, com deamóil, dá ndéantaoi éagcóir ainiarmartac nó marlad fuilteac oraib? Ó! ir oirdearc an cúiteam díolaidheacta dúinn ar son ár mbreacaide aithrige do déanam i n-éadaigib áilne

puṙpuiṙ oo ḃlaiṫeann oe'n ṫruaṙaċaṙ aguṙ oe'n oíomaṙ. Ó! iṙ bṫeaġ oo ḋéanann an ḃean uaṙal ṙo oo ṙeacuiġ ṫṙé móṙḋáil aguṙ ṫṙé ḋíomaṙ a h-aiṫriġe coṁ-ċuoṙomaċ o'á ṙeacaiṙḋiḃ nuaiṙ ṫiġeann ṙí ċum ṙeiṙḃíṙe Dé líonṫa oe ṙíoṙaíḃ aguṙ o'éaṙaiġiḃ ṙṙóil, le n-a ġṙuaiġ go cuaċaċ, baċallaċ aguṙ 'na ṫṙilṙeánaiḃ cíoṙṫa, lán oe ṙlúṙ oeaġ-ḃolaiḋ, le n-a ṙiaclaiḃ oo ġlanaḋ aguṙ oo ġealaḋ go ṙó-ċúṙamaċ, le liġ aguṙ le peinṫeáil aṙ a h-aġaiḋ, maṙ aon le móṙán o'óṙnáiṙíḃ oeaġ-ṁaiṙeaċa eile maṙ an ġcéaona. Ó! iṙ bṫeaġ an cúiṫeaṁ ḋíolaiṙeaċṫa oo ḋéanann an ṫ-aiṫriġeaċ ṙo le Dia, aṫá cionnṫaċ i n-ainṁeaṙaṙḋaċṫ, i ġcṙioṙ aguṙ i nġluṫaiṙeaċṫ, aguṙ iṙ bṫeaġ baineann ḋíoġalṫaṙ oe ṙéin an uaiṙ oo ċuaiṙḋuiġeann ṙé na ṙeolṫa aṙ milṫe, na h-éiṫ aguṙ na h-éanlaiṫ aṙ blaṙṫa aguṙ aṙ oaoṙ-luaiġe, an ṙíon aṙ ṙeaṙṙ aguṙ aṙ oeaġ-blaṙṫa aṙ ṙéiḋiṙ o'ṙaġḃáil. Iṙ maṙ ṙeo oo-ġní Teṙtullianuṙ áḋḃaċṫ oe na h-aiṫriġiḃ milṫe ṙeo, nó leiṙ na caiṁn-tiḃ ġéaṙa, ġonṫa oo ṁaṙluiġeann ṙé aiṫriġe ṙallṙa na noaoine.

'Sé an ṫṙeaṙ ṙáṫ oo beiṙ an ṫ-aṫaiṙ céaona, ġuṙ cóiṙ oo'n aiṫriġe beiṫ móṙ, ṫṙiom aguṙ coiṁ-ṙṙeaġaiṙ-ṫaċ oo ṁailiṙ an ṙeacaiḋ oo ṙíoṙ, aṙ an áḋḃaṙ náṙ ċóiṙ Dia oo ċuṙ aṙ ḋíṫ na ciṙṫe go h-iomṙlán oo bí aiġe ċum ṙionóṙ oo ṫaḃaiṙṫ oo'n ṙeaċṫaċ i oṫaoḃ na ṙéine ṙíoṙṙaiḋe; aguṙ o'á ṙéiṙ ṙin, baḋ ċeaṙṫ ḋó leoiṙ-ġníoṁ nó ṙáṙaṁ éiġin oo ḋéanaṁ leiṙ, ċum na ṙéine ṫeaṁpoṙálṫa aṫá ġan cúiṫeaṁ ṙóṙ o'íoc. Óiṙ iṙ é ṙin an éiṙeaċṫ aṫá aġ na bṙiaṫṙaiḃ ḋiaḃala oocaiḃla ṙo: *temporali afflictione supplicia aeterna non dicam frustratur, sed expungit.*

Dá noéanṙaḋ Dia linn oo ṙéiṙ coṙṙuiġṫe a ṙíṙéanṫaċṫa, oo léiṙ-ṙcṙioṙṙaḋ ṙé an peaċṫaċ go

ríorraiḋe; acᵗ ḋá ndéanfaḋ ré linn do réir ríor ċlaonta a ṫrócaire, do ṫabarfaḋ ré maiṫeamnaṁ dúinn. Acᵗ amail a'r gurab aon níḋ amáin an ṡíréanṫacᵗ agus an ṫrócaire seo ann-san, mar sin, ní mian leis pionóṡ ríorraiḋe do ṫabairt do'n ṡeacṫaḋ ná ṡóṡ, maiṫeamnaṁ iomlán roiṁ-lionta do ṫabairt dó. Má'r amlaiḋ sin é, créaḋ do-ṡní ré? Aṫruiġeann ré an pionóṡ ó beiṫ ríorraiḋe ċum beiṫ ṫeamporálta agus ṁ ċum an-pionóṡ ṫeamporálta so do rċuiṡ ceaṗṫar an bṡeiṫeamnaṁ aiṫriġe. Acᵗ níl ré ceart ar aon ṁoḋ do'n aiṫriġeaḋ gan an pionóṡ sin do ċúiṫeaṁ go díċeallaċ, meanmnaċ, agus buiḋeaċar do ṫabairt do Ḋia i ndaoḃ a ṡeaṁg ṡíoċmar do rċaipeaḋ ṫré ṫoraḋ ṡólárać a ṡacṙamainṫe.

Atá an aiṫriġe i n-a meoḋan idir ṗáir Mic Dé ar ṫaoḃ agus na pianta ríorraiḋe ar an ṫaoḃ eile, agus 'ré an abṙolóid ṫugṫar do'n ṡeacṫaḋ i ġcaṫaoir bṡeiṫeamnaiṁ na h-aiṫriġe ar éiṙeaċt ḃunaḋaṡaċ ar luaiḋeaċṫaiḃ do-ċuimriġṫe áṙ Slánuiġṫeora Íosa Criosṫ, do laġduiġ agus do ṫṙeabluiġ an-ċomaċta agus uaċṫaránaċt iṙṙinn. Agus baḋ ċeart do'n ṫráṫaṁ, atá d'ṡiaċaiḃ ar an bṡeaċṫaċ a ṫabairt, cúiṫiuġaḋ ar ṁoḋ éigin ar son aṫruiġṫe na péine úd iṙṙinn, agus cibé níḋ béaḋ earbaḋaċ iar an mbáṙ agus an ṗáir seo do ḋéanaṁ ruar.

Créaḋ é éiṙeaċt na mbṙiaṫar sin? An ḃṙuil níḋ ar biṫ earbaḋaċ iar mbáṙ agus páir áṙ Slánuiġṫeora? An é nár ḃain ré ar láṁaiḃ an diaḃail duilleoġ nó billéaḋ áṙ bṙeacaiḋe? An é nár sċuiṙ ré agus nár ṁúċ ré iad i n-a ċuid fola? An é naċ ḃṙuil a luaiḋeaċta agus a ṫuilleaṁna go do-ċuimriġṫe? An é naċ ḃṙuil comaċta na sṙoiṙe cumaraċ ar peacaiḋe an doṁain go coiṁ-ċoiṫċeann do léir-sċuiṙ? Ní

féidir linn amhrar ar bith do déanamh de'n ponc so d'ár gcreidfeamh; agus d'á réir sin, créad é an nió béadh earbadach dúinn iar mbár agus páir Íosa Críost? Agus créad é fád do'n abhtal a rádh go ndearna feidhean fuar tré n-a bár gach nió atá earbadach nó i n-uimhearbaidh orainn? Ní mór go bhfreagróidh Origenes agus Theodoretus an ceist seo.

Táid dá nió i bráir Íosa Críost, mar atá, a luaidheachta nó a tuilleamhna agus ionchuidheacht na luaidheacht gcéadna. Atáid a luaidheachta, gan aon amhrar, do-chuimhnighthe, don gur leor iad chum maitheamhnar i n-a bhreacaibh d'fagháil do dhaoinibh an traoghail, agus do mhilliún raoghal eile ar céadna. Sidhead, is é ionchuidheacht agus toradh na luaidheacht sin do baineann linn uile fá leith nó go rannamhail, agus d'á bhrígh sin, bhí dhearg dúinn uile a dtoradh d'fagháil. Ní mór dúinn brígh agus comhachta na bhfian d'fulaing fé ar ár son-ne d'fagháil, don, amhail do flánuigh a dhon-fhoin an raoghal go léir, go flánódhadh ár gcion-na nó ár n-aithrighe agus ár dtréadhanar aonchuighthe le n-a dhoin-sin, sinn-ne mar an gcéadna. Agus leis an mhodh sin déanfamuid-ne fuar i n-ár gcolnaibh féin cibé nió atá earbadach dúinn iar a bár mór-luaigh sin, agus cuirfimid compórd ar Íosa Críost mar do sinneamar a bár tairbheach dúinn.

Mar sin an é nach dtugann tú fá deara go n-abrann Naomh Pól, do bí deimhnighthe de'n fhírinne, gur fhachtuigh fé a chorp agus gur thug fuar é amhail daor-óglach chum fhlábachta d'eagla é féin do dhaoradh d'éis mórán do theagasg? Níor leor leis mar fhulaing Íosa Críost ar a shon, agus níor leor leis mar do fhil a chuid fola ar an gcroich ar a shon; do chuir fé fearg ar Dhia agus is é sin an nió bhí chúir dó aithrighe dhuadhálach,

trom do déanamh, ionnas go ndéanfaidh fuas cibé níd do bí earbaidhe air tar éis a báis fin.

Is iad na trí h-aithisidhe, Peadar, Muire Magdalén, agus Pól na trí h-aithisidhe ar mó agus ar oiridheirce ar a dtráctann an Tiomna Nuadh, agus do ghnáthuigeadar fin uile tréadhanas agus fmachtughadh na colna ar fead a mbeathadh. Do cuir Peadar fearg ar an Slánuighteoir an uair do fédan ré trí h-uaire é, ag rádh: "Nil aithne ar bith agam air"; acht ni raibh milleán aige air nuair do ghul ré go géar i dtaobh a loctar; agus, ré mar do bídadar a dheoradha géar, is amhlaidh fin do bídadar flúirseach, lionmhar, agus 'fan uair céadna fíorfhaithe, buan, ionnas go ndeir an Naomh Clement i Leabar na Sacrughadh do fgríobh ré iar mbár Peadair: "An é nár maith an Slánuighteoir dó a ainm do féanadh? Ni h-eadh, óir ni h-é amháin gur maith ré dó é, acht fós, do rinne ré i n-a riaghalathóir agus i n-a ceann é ar an gcoimh-tionól abrtalda; d'éis fin, ar an ádhbar gur feacuig ré, bad mhian leis a aithighe beith coimh-fheaghaidhe d'á feacadh, agus, d'á bhrígh fin, do bíodh d'á caoineadh do fíos."

Is í Muire Magdalén an dara duine. Ni féidir a dheimhniughadh le fírinne an raibh fí cionntach go feadhmach i bpeacadh na neamh-ghlaine; acht is mó an choramhlacht fírne atá le cheideamhain nach raibh le cur i n-a leith acht fuaighcar, árd-intinn, gléarthacht agus iomad geana do'n traoghal agus d'á aoibhneas, loctha atá ghnáthach agus pó-choitcheann i measc ban uasal agus ireal na h-aimfire seo, agus loctha gur beag an cúiteamh do déanaid le Dia d'á dtaobh. Acht ar na lochtaibh fin do rinne fire aithighe thíochadh agus cúig bliadhna. Aoubairt Chíort léithe imtheacht i fíochdáin, agus do deimhnigh ré dí go rabhadar a peacaidhe maithe

aici. Do ṡaor ré í i n-aġaiḋ bṗeiṫeamnaṫ obann dáṙaċtaċ aguṙ cinn-ṁiṙe nó diorṙuiġeaċta na bṖaiṙiṙineaċ 7 na n-Iúdaċ. D'onóṙuiġ ré í le n-a Láṫaiṙeaċt taṙ éiṙ a eiṙéiṙġe, aguṙ taṙ éiṙ ṙin uile, do ḋaoṙ ṙí í féin ċum móṙán tṙéaḋanaiṙ aguṙ móṙán oibṙeaċ ṙmaċtaṁail do ġnáṫuġaḋ go ṙṙíoċnaṁaċ, díċeallaċ, aṙ n-a h-éaduġaḋ féin le ṙaiċ-éaduiġ, aġ luiġe i leaḃaiḋ cṙuaiḋ aguṙ aġ iṫe piṙeaṙlaċ, póṁaiṙe aguṙ luṙ ṙiaḋáin. Aċt cṙéad é ṙáṫ an tṙéaḋanaiṙ ṙeo? Atá, iomoṙṙo, ionnaṙ go mbéaḋ a h-aiṫriġe coiṁ-ṙṙeaġaṙṫaċ d'á peaċaiḋiḃ.

Is é an Naoṁ Pól an tṙeaṙ duine. Do ġéiṙ-leaṅ ré Eaglaiṙ Dé aċt is tṙé neaṁ-aiṫne aguṙ uiṁeaṙḃaiḋ eolaiṙ do ṁinne é, maṙ ṁóiḋiġeann ré féin, aguṙ tṙé ġṙáḋ laṙaṁail do bí ṙallṙa, bṙéaġaċ. Do ċualaiḋ ré aguṙ d'ḟoġluim ré ó Béal Íoṙa Ċṙíoṙt féin go ṁaiḃ ré i n-a ḟoiṫeaċ toġṫa ċum a ainm do ċṙaoḃ-ṙcaoileaḋ aṙ ṙuaiḋ na talṁan go h-uile, aguṙ taṙ éiṙ ṙin ní ċuġann ré ṙeaṙġaiṙeaċt aṙ biṫ d'á ċolainn. Ní h-é aṁáin go ṁaiḃ a ṙṙioṙaiḋ aġ oibṙiuġaḋ ċum an tSoiṙġéal do ċṙaoḃ-ṙcaoileaḋ aguṙ do ḋainġniuġaḋ; ní h-é aṁáin go ṁaiḃ a ċṙoiḋe d'á ṫṙéiḋeaḋ le doiliġeaṙ aguṙ le doḃṙón i dtaoḃ a ṗeaċaiḋe féin aguṙ i dtaoḃ peaċaiḋe na cláinne do ṁuṙ ré go ṙṙioṙaḋálta i n-Íoṙa Ċṙíoṙt; aċt fóṙ, níoṙ ḋuṙ ré ṙoṙaḋ cóṁṙaiṙ aṙ biṫ d'á ċolainn, —*Nullam requiem habuit caro nostra* (2 Coṙ. vii. 5). Fulaingeann ré aṙ ġaċ aon nóṙ, aṙ an taoḃ amuiġ leiṙ na ġéiṙ-leanaṁnaiḃ cuiṫeaṙ i n-a aġaiḋ aṙ ṙon a ṫṙeiḋiṁ, aguṙ aṙ an dtaoḃ iṙtiġ leiṙ an ngnáṫ-ṙmaċtuġaḋ do-ḃeiṁ ré d'á ċolainn aguṙ leiṙ an móṙ-ṫṙéaḋanaṙ do ġnáṫuiġeann ré,—*Sed omnem tribulationem passi sumus* (2 Coṙ. vii. 5). Aċt cṙéad é an ṙáṫ? Atá, maṙ baḋ ṁian leiṙ cúiṫeaṁ aṙ ṙon a ṗeaċaiḋe aguṙ a

aitriġe do beit coiṁ-fhreagartaċ dóib. An bfuil na h-aitriġiġ móra oiṁdearca go mealltа, a dearbráitreaċa, i dtaob a meas go bfuil an coṁ-curomaċt go ioir an bpeacaḋ agus an aitriġe fiaċtanaċ, agus i dtaob a n-aitriġe beit buan, cruaḋálaċ? Nó an fíb-re féin atá mealltа? Créad é an freagra ar féidir liḃ a tabairt dom? Aċt muna bfuil de ḋáraċt oraiḃ a ráḋ gurab iad sin do bí mealltа, créad é an meas baḋ ċóir ḋíḃ a beit ar bur n-aitriġe féin, go dtugann bur raḋaile agus bur reargaireaċt fá ndeara oraiḃ i beit coṁ lag-bhioġaċ, coṁ díombuan sin?

Atá ḋá níḋ le maċtnaṁ do ḋéanaṁ orra 'san aitriġe; mar atá, a fiaċtanas agus a cruaḋáil nó a tromḋaċt, agus aṁuiġeann an Easlair go h-iomḟlán an dá níḋ seo. Atá an aitriġe pó-fiaċtanaċ, gan aon aṁras; ní fuláir í ḋéanaṁ; agus atá sí tuilte de ċruaḋáil agus de ċromḋaċt. Ní mór do'n aitriġe beit corraṁail ar ṁoḋ éireaċtaṁail le taoiseaċ-ionaḋ sínéantaċta Dé agus ní mór do'n aitriġeaċ, as ar aċruiġ Dia a ḟian síorraiḋe cum beit aimseartha nó teamporálta, é do leor-ḟáraṁ. Agus is é seo urlabra na Scríbne Diaḋa, Comairleaċ an Teampaill, agus na n-Aitreaċ Naoṁta.

Tar éis sin, aḋeirid cuid de na h-Aitreaċaiḃ Naoṁta go bfuil an aitriġe seo i n-a long-ḟort duaḋṁar nó raoċraċ, agus mórán eile díoḃ gurab bann deor agus fola í. Aċt do réir mar do-ġníḋí-se í, ní mór an raoċar ná an duaḋ bíor innte. Ní ḟileann fíb fuil ná deora d'á taoiḃ, aċt do fuaireaḃar-se amaċ recréid nó súin-diaṁair naċ iaḃ a ḟíor aca sin, agus gan aon fmaċtuġaḋ ná foir-éigean do tabairt díḃ féin, éirġeann fíb fuar i nḃur

n-aitriġeaċaiḃ d'aon toiġ, d'aon iarraċt, nó d'aon ḃéim; aċt créad é an réarún aitriġeaċa do ġairm díḃ? Ní cóir droċ-úráid do ṫabairt do'n focal onóraċ go na h-aitriġe, nuair baḋ cóir ḃur n-ainm féin do ṫabairt díḃ, ir é sin, mealltóirídhe agus cluiċeoiríḋe mar adeir Naoṁ Iorḋánus gan aon fhleáḋaċar,—*Non paenitentes sed illusores.*

Tuġann Naoṁ Ambróisius fá deara móráin fóirt aitriġeaċ d'iomċáineas an Sciḃinn Diaḋa agus na h-Aitreaċa go hó-ṁinic. Atá cuid díoḃ, adeir sé, do ċreidfeann go ndéanaid siad aitriġe nuair ḟanaid ó ġnáṫuġaḋ na sacramaint. Agus ir aitriġiġ mealltа iad. I n-ionad a breacaiḋe do smaċtuġaḋ, teiṫid ó na leiġeasaiḃ miaċtanaċa ḋóiḃ ċum gníma d'faġḃáil nó do ṁéaduġaḋ. Atáid dream eile díoḃ le n-ar mian aitriġe do ḋéanaṁ le n-a n-éaduiġiḃ agus le n-a n-óinḋíoḃ saiḋḃre agus le n-a ngnáṫ-ḟuaraċas. Agus ir aitriġiġ ró-ṁealltа iad, óir i n-ionad a n-aitriġe do ḋéanaṁ oireaṁnaċ d'á gcionnsaiḃ, congḃáid siad áḋḃar agus ócáidí na breacaiḋe céadna. Atá, fós, dream eile díoḃ le naċ saiṫneaṁaċ aċt breiṫeaṁnas aitriġe las, ceannsa, neaṁ-ḋocaṁail, agus le naċ maiṫ é beiṫ fhreagarṫaċ, oireaṁnaċ do nuiṁir agus do ċáiliḋeaċt a breacaiḋe. Agus cníoċnuiġeann an naoṁ-aṫair go h-iomráiḋte leis an gcoṁráḋ so; gurab mó de chíoraiḋeaḃ do ċonnaic sé do ċogain neiṁ-ċionnsaċt a mbairtiḋ 'ná d'aitriġeaċaiḃ do ginne aitriġe ḟolláin, maiṫeannaċ iad gníma na sacramainte do ċailleaṁain,—*facilius inveni qui innocentiam servarint quam qui egerint paenitentiam.*

Cníoċnuiġmíd, a uairle, ár gcoṁráḋ, agus bainfimid ar trí neiṫe ċum tairḃe ár n-anma. An céad ní, ní mór ḋúinn ár n-aigne d'aṫruġaḋ, agus má

ċpeideadar go roiċe reo go bruil bur n-aiṫriġe iomflán roiṁ-lionta i dtaob coṁóin Muire do ráṫ, i dtaob éirteaċt le h-aipreann, i dtaob beaġán upnaiġte aṫċomaire do ráṫ, agur fó-déarca do ṫabairt uaiḃ, ná biḋiḋ mealltа níor mó, agur ná leanaiḋ bur reaċrán níor ria; óir ata ré ceart go mbéaḋ an aiṫriġe ċoṁ fireagarṫaċ agur ir féidir é i gcoṁnuiḋe do ṫromḋaċt an peacaiḋ, agur, d'á brig rin, ir le h-oibreaċaiḃ fmaċtaṁla eile do coiṁ-lionfar í.

An dara níḋ cuarḋaiġiḋ rib féin agur féaċaiḋ an mór de peacaiḋiḃ do ninneaḃar, féaċaiḋ ar ċlaon bur rúl, ar ṁoḋuġaḋ bur láṁ, ar ċorruiġṫiḃ bur gcroiḋe, bur miangar agur bur fmuainte, agur fáirior! ir mór an cirte peacaiḋe do-geoḃaiḋ rib ann; agur má óṫouiġeann an Eaglair briṫeaṁnar aiṫriġe géar, fada ar ron aon peacaiḋ aṁáin, créad é méid tromḋaċta na h-aiṫriġe baḋ ċóir a óṫouġaḋ ar ron móran ḋíoḃ? Agur créad é méid na h-aiṫriġe baḋ ċóir a óṫouġaḋ má'r ḋóiġ liḃ gur feaċnaḃar fearg Dé i dtaob a ráṫ go bruil doilġear croiḋe oraiḃ mar ċuireaḃar fearg air, agur i dtaob beag-pian éigin d'fulang do cuireaḋ mar briṫeaṁnar aiṫriġe oraiḃ leir an pagart?

Ó! a fíol naiṫreaċ nime (óir ir é reo ainm do-beir Naoṁ Eoin ar na lúḋaiġtiḃ), a flioċt na naiṫreaċ nime, cia do ṁúin díḃ fearg Dé do feaċain le fliġtiḃ ċoṁ boga, ċoṁ cneasta ro? Ná biḋiḋ mealltа níor ria, déanaiḋ toṫaiḋ fiúntaiċ de'n aiṫriġe, óir ir leir an aiṫriġe go h-aonṫaċanta do ḋainġneoċaiḋ rib fíréantaċt Dé díḃ féin.

Tá an ċuid eile de'n tseanmóir reo ar iarraiḋ 'fa' láṁ-fgríḃinn.

Ar *Claude Jolie*

Seaġan Ua Connaire, 1769.

Seanmóin a Sé.

Sráid na comársan.[1]

(Do'n Dara Domhnaċ de'n Ċarġaor.)

Scitis enim quae praecepta dederim vobis per Dominum Iesum.

Óir is fiorać dóib na h-aiteanta do tugar dóib trid an Tigearna Iosa Criost.

—I Thes. iv. 2.

Do-beir an t-abstal Naomh Pól le tuigsin do na Thessalonicenses agus 'na n-ainm-sin do'n domhan uile, ag raoin-leanmhain an tSoisgéil réamh-ráidte gur de na príomh-aiteantaib tug sé dóib ar Fuiálaimh a Tigearna, Iosa Criost, an sráid comh-cáinneać do ċeangail orra a beit aca dá ċéile; óir tá sé d'ualać orainn gan eiroin-dealbaó a déanamh idir ċarad agus námhaid, acht gać n-aon do sráduġaó go firinneać, díoó gurab é an námhaid ar fíochmaire é; agus fós, gać marla agus éigceart i n-a raib sé cionntać i n-ár n-aġaid do mhaiteamh dó ó ċroidhe. Is ar an ár-aitne cruaid seo ar mian liom tráct i dteagasg an lae indiu le h-uġdaráis ár dTigearna Iosa Criost; cruaid-aitne adeirim, óir tá iliomad amadán ar an saoġal comh-ċeannda leis an noiomg ar ar tráct Naomh Jerome, ag miniuġaó nó ag cur gluaise ar Soisgéal Naomh Matha, adeir go gcuireann Dia aitne doi-déanta orainn an tan d'órduiġear dúinn, ní h-é amáin gan díoġaltas do déanamh ar ár náimhdib, acht mait do déanamh dóib

[1] Murphy MSS., vol. 42, pp. 168-185.

agus a ngráduigad go firinneach. Giúdaí, cum na dia-mharluigteoirí cruailligte reo do éladéló díb déanfad díceall ar a tairbeánaí díb go h-adcomair nach é amáin nach bfuil grád do tabairt d'ár náimhdib 7 mairt do déanamh dóib i n-agaid gach uile do finneadar orainn doi-déanta ionnta féin, iar n-a dtrádtad inr an céad poinn dem' comhrád, acht fós, go bfuilid fiad ceairt, céilliúe, fiadanaise, iar n-a dtrádtad 'ran dara poinn.

An Céad Roinn.

Cum a chuducad díb, a dearbráithreasa, roi-déantadt na neithe d'órduigear Dia dúinn .i. grád do tabairt d'ár náimhdib 7 mairtéamh dóib, ní féidir liom fiadnaise níor fearr do tabairt díb ar an nídh reo 'ná aithne bith-chinnte Dé féin; de bríg go bfuil fé uileceairt, ní féidir leir oligthe mí-ceairt do cumad ná do chur i bfeidhm orainn. Agus an uair nach bfuil aithne 'ran Sgríbinn Diadha ar foiléire agus ar fo-cuigse 'ná an aithne ar a dtrádtaim, ir follus go bfuil fé d'ualach ar gach n-aon a coimh-lionad. Tá an aithne seo chomh fo-cuigse frin, adeirim, nár aontuig Dia miniugad air bith do déanamh uirre, bíodh nár órduig fé aithne do choimeád chomh minic léithe, mar ir follus inr an 23 caibidil i n-Exodus, mar a n-abair fé, "Má theangmálair le bó do chomarpan, cuir ar fagbáil í, má theangmálair le h-aral an té dus marla duit, ar lár nó treargartha rá'n ualach, déan fuireach agus tóg é"; agus inr an 25 caibidil de Leabar na Sean-focal, "Má bíonn ocrar ar do náimhid, tabair biad dó, má bíor tart air, tabair deoch dó." Ní chíochnuigear an Eagna Díomhaithe le gach deag-airm do dus uaid inr an

trean-fear ar an bfonc fo, acht aneir fós, ísfa Criost linn inr an nuaid-fear: "Cloistí," ar sé, "gur cóir do duine a ċarfa do sháthugad 7 fuat do beit aige dá náṁaid. Giodh, innsim dib nach fuláir dóib bur náṁde do sháthugad, mait do dhéanaṁ do'n ṁuinntir a bfuil fuat aca orraib agus guide ar luċt séin-leanaṁna 7 buaidhearta do ċur orraib; óir muna dtugann sib sháth acht do'n ṁuinntir do-beir sháth dóib chéad an dualgar do ċuilleann sib? Nach ndéinid na fuibliocánaig féin aṁlaid sin? Muna mbeannuigeann sib acht do bur sgáirdib 7 do bur ndaoinib ṁuinntearṫa, chéad an nídh eile do-ghnídh sib? Nach ndéinid na dídh-cheidṁige mar an sgéadna"? (Matha v. 43-47). Ní leor leis sinn do dhéanaṁ maitheasa dár n-eascáirdib, acht fós, is toil leis go ndíbreochamaoid gach fuat 7 miorgail ar ár sgroidhe, ċum a lionadh le fíor-dheasuigeacht sháthá. Ag seo mar ċuis Slánuigtheoir an domhain an sháth neaṁ-choitcheann so an náṁad mar ċomharba ċinnte do na deisgiobail, ċum eiseir-dhealbadh a dhéanaṁ isin fséin 7 gach sroinn eile de'n ċineadh daonna; agus 'na diaidh sin, ċum iad d'árdughadh i gcaithréim ċoṁ mór sin go mbéidis i gcuibe éigin cosaṁlach le Dia féin agus 'na gclainn toghta ag an Athair Siorraidhe. Agus ċum go gcuirfidís na subailcí luaċhaṁa seo i ngniomh do ċoiṁ-ċeangail orra le bagarta .i. go maitheadh féin do gach n-aon do ṁaitheadh go fírinneach; ag bagairt go ndaorfadh gan truaig-méil gach n-aon nach mbéadh trócaireach ar a ċomharsain. Ag seo an nídh do ċímid cruthaighte i n-iliomad áiteann de'n seacht nuadh go sonnradhach 'san saoghal i n-a bfuil i mbeagán focal suim gach nídh badh ċóir dhúinn d'iarraidh. Ní gnídheamaoid maitheamh dúinn acht mar ṁaitheamaoid do cháċ. Is uime sin d'fiafruigh

príonnta na n-abrtal de'n Tigearna cá méid uair do maitfeadh do'n domhanrain, nó an maitfeadh feacht n-uaire dó. D'fhreagair Criost é ag rádh nach feacht n-uaire d'órdaigh do maitheamh acht feacht n-uaire fá feacht, 'fé rin le rádh, do fíor, agus do thug an fompla so uaid. "Do bí," ar fé, "rígh áirithe ag a raibh mórán gabáltuighthe, nó feadhmannaigh le n-ar mian leis cunntas a dhéanamh. Ar dtúis, tugadh dá látair aon díobh, do dligeadh mile talaint dó .i. fuim mhór óir, agus d'innfeadar a lucht fríothálthe do'n rígh nach raibh níd ar bith ag an bhfear so le tabairt dó: uime sin d'órdaigh an rígh é féin, a bean, agus a clann do díol mar fárfadh i n-a fiadh. An tan do chualaid an duine dona bheith an rígh teilgear é féin i n-a fiadhnaise ag iarraidh air go díoghraiseach beagán aimsire do tabairt dó 7 go ndíolfadh go h-iomlán é. Nuair do connaic an rígh an t-éagcruth i n-a raibh do corruigh a chroidhe le truaigh-mhéil dó ionnas nach é amháin go dtug aimsir dó mar d'iarr air, acht gur mhaith na fiadh go h-iomlán dó. Leis sin gluaiseas go luathgháireach, agus iar n-imtheacht dó do carad air fíor-bhochtán, ar a raibh beagán fiadh aige. Rithear chuige agus aoubairt leis a ndíol gan fuireach. Éigeas an duine bocht agus iarr air tríocaire a dhéanamh air, ag móidughadh go ndíolfadh i mbeagán aimsire iad, acht níorb' áil leis an bhreitheamh mío-thruaigh-mhéileach sin, acht beireas air agus cuibhigeas i ngéibeann lán-daingean é. Iar gclos na mío-thrócaire seo do'n rígh shráfamail néamhráidhte do chuir teachta dá gaisim dá látair, agus d'éis earmailt pó-mhór do tabairt dó tré n-a mío-thrócaire agus a mío-thruaigh-mhéil dá dhearbhátair bocht, d'órduigh a ceangal go docht, dochardeach, agus a teilgean gan moill i nduibheagán fíor-chumang. Agus mar sin

do déanfar m'Athair Síorraidhe libh-se," do ráid Criost, ag cur críche air a comráid. Leis sin, a dearbhráithreacha, muna maithfidh sibh do chroidhe gach olc dá ndéanfar oraibh, bídid deimhneach nach maithfidh an t-Athair trócaireach aoin-níd díbh.

Cum cruthughadh eile do-thuigse a thabairt díbh ar foi-théantacht na neithe d'órduigheas Dia dúinn, breacraid mé díbh beagán de na comhlaibh do-bein ár Naomh-Mháthair an Eaglais dúinn atá fíor-ghaolmhar le suim mo chomráid. Agus ar dtúis, an comhla ar éireachtaighe agus ar cothruighthe díobh .i. Iosa Criost, ár dTighearna agus ár Slánuighthеoir; féachamaoid créad an cunntas do-bein an seachtar Naomh-soirgéalaidhe air; do-cífimid nach riaibh acht seasarg bioth-buan i n-a bheathaibh ar talamh ar maitheamh dá náimhibh, agus gráid do thabairt dóibh. Cá méid marla d'fulaing ré ó'n gcineadh daonna ar read a beathadh? Cá liacht diamharlaibh tugadh do'n ainm beannuighthe ion-adhartha? Cá méid sraith diablaidhe tionnsgnuighthead cum a clú do laghughadh? Fá deoidh, cá méid ionnsuidhe earcáindeamhail thugadar na fainiríniogh agus sciobaighthеoiri an oilithe ar a dtheasgairt d'aon iarmhacht? Anois, a dearbhráithreacha, cionnas do sinne an Rígh uile-chomhachtach do díoghaltas ar an muinntir thug marla dó? Ag seo mar do sinne é, ag déanamh maitheasa do-cuimhnighthe do'n domhan, ag leighеas na n-éagcruaidh, ag aith-beochain na marbh, agus ag lionadh na n-lúdaighеach díombuidheach le miorbhuiltibh do-áirmhighthe a dtócaisne agus a chomachta.

Gidheadh, dá méad agus dá éagramhlacht an foighne agus an charthannacht do, ní cuireadh iongantas ar bith orm an tráth sruaidhighim ar gach mí-ghníomh do sinneadh ar read réime a páise. An tan do-chím an Tighearna uile-

comaċtaċ, Árd-Mháighistir neime agus talmhan, an bit fíorraibe, do riaghluigeas an cruinne le n-a rméideaḃ, as pógaḃ a deirciobail do rinne feall air agus as gairm go ceannsa caraid de; an tan do cuimhnigim ar an scuradh chóra ro ceangailte go dlúit do'n chois, d'éis a buailte agus a rgiúrrála ar mhod nach rinneadh leis an scoilteaċ ar truaillighe bí ar talamh riamh; an tan do-cim arís an Slánuighteoir grádhmar as cruinniugaḃ an laoch-neirt do bí aige an trát rin, as tógbáil a fúl ruas cum na bflaitheas, as árdughaḃ ar a gut nach beas fann-marb, agus i n-aoinfeacht leis an bhut ndéidheanach de'n anáil, as déanamh éigin ar an Athair Síorraibe, mar adeir na h-Aitreaca naomhta, cum maitreaċas iomlán d'fagḃáil do'n chroinn malluighte do éag é ins an scoil uaċḃaraigh diablaide i n-a radharc cionntaċ, agus as cur grára neamhcoitcheann i n-áirithe dóib; an tan, adeirim, do rmuainigeas neach ar bit ar na gníomharaibh iongantaċa ro an Tighearna, ir dóigh liom d'aimhdeoin claonta na colna agus lagaċair ár nádúrta truaillighte go mbéid lán de taire agus de thruaigh-méil agus ullamh cum maiteamh le deagh-chroide gach uile agus mi-ghníoma dá urcóiroige do b'féidir leis an náman ar miorgairige do déanamh air. Agus, go firinneaċ, ir croide iarainn agus anam práir do béaḃ as an té nach leanfaḃ an rompla comh-foillreaċ reo. Acht, a duine dona as a bhruil rún dioghaltais, créad ar dóigh leat an tan tairbeanfar duit an nídh rinne do Dia, le linn dul cum báis dó, leis an noroinn malluighte do éag é? Créad an leith-rcéal do-béanfair uait i ndiúltughaḃ maitreaċais do tabairt doo' dearbráthair? Do b'féidir go ndéanfaḃ tú gur le méid an uile do rinne ré ort. Gidheaḃ, riarraighim díot, ar ceangail ré go

dlúit do'n droig tú? Cá bruil an doṁóin fríne nó deilgneaċ do ċuir ré ar do ċeann? Cá bruil na tairngní ċuir go daingean tré do ċoraiḃ agus tré do láṁaiḃ? Cá bruil na reiliḋe do ċaiṫ i d'éadan. Má deirir gur Dia Críoṫ, agus dá brígh rin, gur féidir leis gaċ níḋ ar toil leis do ḋéanaṁ, agus dá réir rin, naċ raiḃ ré ċoṁ deacaṁlaċ aige maiṫeaṁ dá náiṁdiḃ a'r atá againn-ne, mo fhreagra ort, gur Dia fírinneaċ gan aṁhras Críoṫ, giḋeaḋ, gur ab é ráḋ na ndiaḋairí go h-iomḟlán, agus fós, gur ab ponc dár gcreideaṁ é nár fulaing ár Slánuiġṫeoir aċt an méid i n-ar duine é, 'ré rin le ráḋ, gur ab í a ḋaonnaċt go h-aonracánaċ le congnaṁ foirn-neartaṁar gráṫ do ṁúscnuiġ an cat uaṫḃáraċ ro na croiṫe, bíoḋ gur i leiṫ a diaḋaċta cuiṁdeas luaċ a páire agus a oibreaċ; agus fós gur fírinne do-ċlaoidte de'n ċreideaṁ ċéadna gur fulaing agus go bruair bás ar ár son ar ṁod go bruil ré deiṁneaċ go mb'féidir le gaċ uile duine tré congnaṁ an Spioraid Naoiṁ maiṫeaṁ go h-iomḟlán dá náiṁdiḃ, agus an aiṫne seo gráḋa na comarran do ċoiṁ-líonaḋ go fírinneaċ.

Aċt ċum naċ mbéaḋ leiṫ-ṡgéal ar biṫ agaiḃ, a ṁíorṫaiḋte inr an bponc ro, do b'féidir liom na mílte rompla ṫabairt díḃ ar ḋaoine laga ro-ṁaiḃṫaċa mar rinn féin do ṁair iliomad de ċorṫaiḃ ar éagraṁ-laiġe ar a mb'féidir rmuaineaṁ agus ṫug comarṫaí neiṁ-mealltа ar gráḋ fírinneaċ do beiṫ aca dá náiṁdiḃ; aċt de brígh go bruilim dearḃṫa naċ beag cuid díoḃ ċum duine ar biṫ ag a bruil mian a anam do ṡábáil do ċorruiġe agus do rsreagaḋ ċum na mór-aiṫne seo do ċoiṁ-líonaḋ, ní áiriṁeoċad aċt fíor-beagán díoḃ.

Aon ró-oiriḋearc díoḃ, an gráḋ síoṫ-buan do

ċorṅaiṁ Dáibíd an ríġ d'aṫair a ċéile Saul. Cá liaṫ am aġur ionad i n-ar ṁeaṙ an ríġ malluiġṫe reo caṙaid Dé do ṫreaṙgairt. Giḋeaḋ, Dia bíoṙ do ṡíoṙ aġ ṙaiṁe ar a ḋroiṁg toġṫa, níoṙ ḟulaiṁg a neiṁ-ċionnṫaċt do ṫuiṫim i líon a náṁad; aġur Dáibíd i bṙad ó beiṫ i gcoṁaċtaiḃ an eaċtṙannaiġ reo, do ċuiṙ Dia eiṙean go minic i gcoṁaċtaiḃ Dáibíd. Aċt ní h-é aṁáin naċ ṙinne Dáibíd díoġaltaṙ air, aċt ṙóṙ, do ċorṅaiṁ gṙáḋ ṡíoṫ-buan dó, ionnaṙ an té ḋá aiṁsáil ṙéin do ṁaoiḋiġ gur leiṙ do ṫuit Saul d'éiṙ báṙ a ḋeiġ-ṁic Ionathan i dtúiṙ an ṫṙluaiġ 'ṙa' gcaṫ, i n-ionad luaṫ-ṙaoṫaiṁ do ṫaḃairt dó, gur ċuiṙ d'ṙiaċaiḃ a ṁaṙḃaḋ dá láṫair. Is ṫṙío ṙin agus gaċ deaġ-ṙún eile dá ṙaiḃ aiġe baḋ ṫoil le Dia ṙeaṙ do ṁéiṙ a ḋroiḋe ṙéin do ġaiṙm de, gaiṙm naċ bṙuair aon ríġ roiṁe ná d'á éiṙ i n-Iṙṙael.

Ṙéaċamaoid, maṙ an gcéadna, ar an móṙ-naoṁ Stiaḃna, an céad ṁaiṙtíṙeaċ, ṙéaċamaoid, adeiṙim, cionnaṙ do bí laṙaiṙ díaḋa na caṙṫannaċta i n-a ḋroiḋe beannuiġṫe aġ iaṙṙaid maiṫṙeaċaiṙ do'n droiṁg míoṫṙócaiṙiġ do bí dá ċuṙ ċum báiṙ aġ ṙáḋ go díoġṙaiṙeaċ: "A Tiġeaṙna, ná cuiṙ an ċoiṙ reo i n-a leiṫ." Ṙeaċamaoid ar an gcuid eile de ḋeiṙciobalaiḃ an Tiġeaṙna i bṙíoṙ-ṫúiṙ na h-Eaglaiṙe; naċ bṙaġamaoid an ceaġaṙġ céadna uaṫa? An bṙuil aoin neaċ díoḃ do ṙinne díoġaltaṙ ar a náiṁdiḃ, nó an bṙuil aon díoḃ náṙ iaṙṙ go dúṫṙaċtaċ leaṙuġaḋ agus ṙlánuġaḋ na muinnṫiṙe ċuiṙ ṡíoṙ-ḃuaiḋṙeaṁ oṙṙa.

Ṙá ḋeoiḋ, ṙéaċamaoid ar na h-aiṅeġíoṙtaiḋeaḃ ṙéin, cá liaṫ mí-ġníoṁ do ṁaiṫiḋ dá náiṁdiḃ. Giḋeaḋ, do b'ṙéidiṙ go noéaṙaḋ duine éigin liom naċ ar ṙon gṙáḋa Dé ná de ḋṙuim creidiṁ do-ġní ṙiaḋ é. Adeiṙim leaṫ, a ḋríoṙtaiḋe, gur ab é ṙin an níḋ do

damnóchaid tú ; óir má'r féidir leis an noí-chéimeach mar gheall ar tabairtear éigin nó beag-luaidheacht éigin eile maitheamh dá náimhid bad chóir go mbad fuirist do gach críochtaighe, ní h-é amháin, maitheamh dá náimhid, acht fós, a ghráduigad go fírinneach thé an luach do-chuimhnighthe gheallann Dia dó i n-a thaob. Ádbar eile, gan amhras, do damnóchar na milte de na críochtaighibh, laighead an docamhail do-geibhid ag maitheamh ar fon tairbhe raoghalta agus nó-méad an docamhail de-geibhid aoin-nídh maitheamh ar fon Dé ; óir cá méid marla agus tarcuisne d'fhulaingimid go roighneach ar fon raidhbhir bhéidhe an traoghail seo an tsáth nach maithfimíd an t-olc nó an charaid ar lugha ar bith ar fon Dé.

Monuar ! is bocht an dailleadh seo, a chríochtaighthe, is truagh, aneirim, go dtabharfaid duine i n-a chéill náduirtha ar neamh-nídh maitheamhach dá earcáistoibh agus go noiúltóchaid é ar luach do-áirimhighthe do-cuimhnighthe Dé, ar a ghealladhnaibh agus ar a bhagarthaibh. Anoir, a chríochtaighthe, ó chionn fhad go bhfuil an aithne seo .i. maitheamh d'ár gcomharsanaibh agus gráid tabairt dóibh roi-théanta, ní amháin ar fon Dé, acht fós, ar fon cúis nó neithe raoghalta, tairbheantaid mé dhíbh go bhfuil an nídh seo fochraic, céillighthe, miadhanach, ar ar gheallas thárthas ins an dara poinn.

An Dara Roinn.

Muna mbéad gur chongaibh Dia ar a láimh féin ceart thíoghaltas do théanamh agus go dtug bheithéamhain dúinn ar talamh le n-ar féidir go h-aonracánach an ceart so do chur i ngníomh ; ar an dtaoibh eile dá dtabharfad raoin-chead thíoghaltais do gach n-aon fá leith, chéad an bheatha nó an fearamh do béad againn

ar an raoġal ro? Ní béaḋ, ġo dearḃṫa, acṫ neiṁ, claiḋeaṁ, aġur teine i láiṁ ġaċ duine. Cia béaḋ deiṁneaċ dá anam? Cia air naċ mbéaḋ faiṫċeas dul amaċ i meaḋón an lae? Óir, fiafruiġim díḃ an bfuil aoin neaċ i nḃur measg aġ naċ bfuil náṁaiḋ. Ġo dearḃṫa, ní fuil, muna bfuil duine éigin ró-áḋṁarach ann naċ ndearna an t-olc ar luġa ar bit ar a ġcoṁarġain, nár labair focal ar an trliġe, aġur nár ṫug féaċain tarcuisneaċ air, óir níor beag aoin níḋ díoḃ ro ċum náṁaiḋ a ḋéanaṁ. Fiafruiġim díoṫ, a fir an díoġaltair, ar ċuir sé fearg riaṁ ar do ċoṁarġain, nó naċ rabair ċoṁ ullaṁ ċum buaiḋeartа ċur air aġur ataoi anoir ċum díḃreirge a ḋéanaṁ air? Ġiḋeaḋ. dá dtugaḋ Dia an raoir-ċeaḋ rin duit díoġaltar do ḋéanaṁ ar do náṁaiḋ, ní béaḋ muna dtaḃarrad an ceaḋ céadna do dul náṁaiḋ ort-sa; aġur ar an ġcoin-ġeall rin cá h-áit i n-a mbéiṫeá cian ó ṁoin? Ir dearḃṫa ġur ṁaḋ ó ṫuitfeá le díḃreirg d'earcaiḋ. Leir rin, beir buiḋeaċar le Dia do ċuir teora le claonṫaiḃ aġur le cuṫaċ luċt an díoġaltair, aġur uṁlaiġ tú féin ġo luaṫġáireaċ fá n-a ḋliġe ċeart, ċiallmar, riaṫanaċ.

Do-ċionn rib, a ċríoṫaiḋe, ġo bfuil ré riaṫanaċ aġainn ċum fláinte na colna ġan rún díoġaltair do beiṫ aġainn. Ġiḋeaḋ, ir míle mó atá ré aġainn i ndaoḃ fláinte an anma, óir ir d'ár ġcreideaṁ é mar a léiġmid aġ Naoṁ Eoin abṫal 'ran ṁaṁa caiḃidil i n-a n-abair ré naċ bfaġamaoid maiṫeaṫar i n-ár ġcionnaiḃ muna maiṫeamuid ó ċroiḋe ġaċ olc a déantar orainn. Dá bfiġ rin, a luċt an díoġaltair, creád ar aigne lib, nó an ṁonn lib maiṫeaṁ ġo bráṫ? Má'r ṁonn, ir fíor ġur díċéilliḋe an níḋ deiġ-ġníoṁ do ċur ar cáiṁde. An é ar mian leat fíoṫċáin do ḋéanaṁ ar uair do

báir? Acht, mo léan! ní h-é an t-am é, óir gach a maitear an tráth sin, ir i d'aimdeoin do maitear é, de brig gur ab é eagla bheithe fír-chirte Dé do chuireas d'fiachaib an tríochcáin bhéige seo do déanamh, i nach bhfuil acht scáil na fír-fíochcána baoi ceart duit a déanamh ar seal do aogail agus do flainne, bíodh, inr an am so féin, gur le docamal pó-mór, nó do b'féidir gur thé eagla na sacramaintí do thiúltuigeadh duit, do-beirinn an maitheadar so ó do béal, agus do chroidhe an t-am céadna lán de nimh agus de ceilg an díogaltair. Fáirior! do-chímid go laethamail daoine leigeas orra maitheamh dá náimhdib i n-éagcruas ag caradh ar aigne céadna an díogaltair an uair do-geibid a flainne. Adeirim leat a beith comh deimheadh de bheith do damanta agus dá mbéadh Dia tar éis do daoine.

Ó, a chríortaidhe, ir truaig-méileadh díombádach an tráth seo luct an díogaltair. Ir díombádach, adeirim, a mbeith ar seal a mbeathadh i n-a nduaidh-náimhdib ag Dia, a mbeith i n-aighann inr na cleathaib ar contabartaige dá mb'féidir le peacadh a beith. Ní féidir leir an té a bíor inr an tráth mallaighte seo sacramaint do ghlacadh gan dia-mharbhadh, comaoin do déanamh gan naomh-aithir a tabairt d'fuil agus d'feoil Chríost; ní fuil tairbe dó i lódhadh ná i gcomaoin na naomh; gach trioghadh, gach déirc, gach claon-mharbadh dá nduanann, ní fuil tairbe dó iontha. Focal an Spioraid Naoimh atá againn leir an nídh seo, a dearbhráithreacha, ag labairt i mbéal an abstail, Naomh Pól; dá dtugadh (ar sé) a fairdhreas do na bochtaib, dá nduanadh an cráthadh nó an aithrige ar géire, dá gcraobh-scaoilfeadh an Soirgéal a'r go n-iompóchadh na milte cum creidimh, dá nduanadh, fós, na miorbailí ar iongantaige, agus, má deodh, go bhfulaingeochadh na pianta ar goiridhe ag aomhail an

éireoiṁ, ní fuil fóċar air biṫ dó ann ċum na beaṫaḋ fíorfhaiḋe, de bríġ go bfuil a éiroiḋe reiriġṫe lán-folaṁ ó'n gcaiṫannaċt, do éruailliġeaṙ gaċ deaġ-ġníoṁ dá ndéanann.

Aṫá fompla pó-eaglaċ, pó-uaṫbáraċ air an nío reo againn i gcairt an Teampaill nó na h-Eaglaiṙe air dír ċaṙaḋ do bí inṙ an gcaṫair *Antioch* i bfíor-ṫúṙ an éireoiṁ, aon diob *Sapricius* do bí i n-a ġaġaiṙt, agus an ṙeaṙ eile i n-a ḋuine ġaoġalta. Do ṫuit amaċ ṙeaṙg ḋoṁ móṙ rin do beiṫ iomṙa an dír reo níoṁḃ ġéiniṙ ríoṫċáin do ḋéanaṁ eaṫoṙṙa. I mbeagán aimṙire dá éiṙ rin do gabaḋ an ġaġaiṙt ṫré aṁáil an éireoiṁ. An ṫan do ċualaiḋ *Nicophorus* go maiḃ dá gcúṙaḋ ċum ionaiḋ a báiṙ do ġluaiṙ gá n-a ḋáil, agus do ṫeilg é féin dá láṫaiṙ ag iaṙṙaiḋ air go dúṫraċtaċ maiṫeaṁ dó, agus ríoṫ do ḋéanaṁ leiṙ ag ráḋ le h-iomaḋ déaṙ: "A ṁaiṙṫíriġ Íosa Críosṫ, déan ṫrócaire oṁ-ra an peaċtaċ, iṙ mire ṙinne an t-olc, iṙ mire ċuġ an maṙla, agus, dá bríġ rin. iaṙṙ gaċ ráṙaṁ aṙ ṫoil leaṫ, óiṙ ċréaḋ an ráṫ 'n-a mbéinn-re im' náṁaiḋ ag an ṫé d'aṁáluiṙ Críosṫ." Iaṙ ráḋ na mbṙiaṫaṙ ro dó, cuiṙeaṙ é féin go h-uṁal air a ġlúiniḃ, aċt ní maiḃ maiṫ dó ann. Giḋeaḋ, iṙ olc do ċuaiḋ rin do *Sapricius*, óiṙ aṙ ṫeaċt do láṫaiṙ a ċéaṙta dó, ṙiaṙṙaiġeaṙ de'n ċroċaire cad é an nío cuiṙṫeaṙ i n-a leiṫ. D'innir dó ġuṙ maṙ ġeall aṙ a beiṫ i n-a ċríoṙtaiḋe agus i n-a ġaġaiṙt, ag ráḋ dá ṙéanṙaḋ an ṙeireaṁ rin, naċ é aṁáin naċ cuiṙṙiḋe ċum báiṙ é, aċt róṙ, go bṙaġaḋ naċmuṙ agus raiḋḃreaṙ. "Muna n-iaṙṙaiṫ oṁ aċt rin" aṙ ré, "ṙcaoil go h-éaṙgaiḋ mé, óiṙ iṙ pó-ṫuiṙiṙ liom rin do ḋéanaṁ." An ṫan do ċonnaic *Nicophorus* rin, aṁáluiṙ go h-áiṁ go mbaḋ ċríoṙtaiḋe é féin. Leiṙ rin do ṙuġaḋ air agus do

cuireadh cum báir é ar an láthair, agus do chuaid, gan amhras, go reilig na bhfláitheas agus na glóire, do cháill an fagart mallaighte *Sapricius*. Is le cuid-eaglais agus le h-uamhan pór-mhór aneir Naomh *Cyprian*, do fcríobh an ftair feo, 'n-a bheicim méid uilc agus uiréóide an díoghaltais, an trád nach féidir a múchadh le maithiúneacht féin, mar cimíd i fcéal an fagairt mhíadhmhaighe dona fo d'fulaing go leor roimhe fin ar fon an dheidimh.

Ar fin, a ghiorraidhe, do-cimíd cad é an t-ainmhide do dhéanann fhiorais an díoghaltais de'n té ag a mbíonn fí, óir nochtann fí é de gach cáilidheacht daonna dá raibh aige, déanann beathaidheadh cuthach de, cuireann cogadh ar an gcruinne de ghnáth; ní h-ionnthaoibh le n-a cháidibh ná le n-a ghaoltaibh é, ní leigeann eaglais do neach muinnteardhas ná cumann do dhéanamh leis, de bhrígh nach bfuil fúil aca d'fagháil uaid acht marla agus tarcuisne. Ar an dtaoibh eile, an té a mhaitheas dá námhaid agus dhealmadas gach olc agus mí-ghnióm do rinne air, bíonn i ngrád agus i dtaitneamh ag Iudh a aitheanta, iompuigeas an námhaid ar miorgaisighe cum a bheith i 'n-a cathair fíréinneach aige, ionnas an mhuinntear le n-ar mian a bhárughadh roimhe fin, ias bheicfin a dheannradhta dóibh, go dtabharfaidís a n-anam ar a fon. Is é an maitheadhas agus an ghrád in-mheasta do thabhaingeas beannacht Dé orainn go foir-líonta, do dhéanann beatha agus saoghal an duine ádhmharach, fuaimneasach, agus a bás neimh-eaglach, beannuighte, agus dá éis fin, do-beir reilig dó ins an mbeathaidh fíorraidhe. Leis fin, a dhearbhráithreacha, atá ré ro-thuigse, fuidhte go bfuil an grád ro ar a dtráchtaim rochrach, céillidhe, riachtanach. Sídheadh, chéadh an níd an grád ro, nó cionnas ar cóir úráid a dhéanamh de.

Inr an ionad ro mealladr urmór an domain iad réin ag rád nad beag neide d'áiride a déanamh cum na h-aidne reo a coimh-lionad; cuid aca adeir gur leor beannacad agus labairt le n-a náman, agus gin réin le h-eidir-dealugad .i. má bío i gcéim ní bad mó, nó má beannaigid ar dtúr dóib, agus dá réir gin nad bruil d'fiadaib orra labairt le daoinib bodta nó dáire act an dé labarrad leo ar dtúr; drong eile adeir gur leor dóib mian beid aca maid do déanamh dá náinnib bíod nad gcuirfidír an dúil reo i ngníom go brád; cuid eile doirgear iad réin ó monadar agus adeir nad díogbáil é éirteadt le cád ag trádt go h-olc ar a náman; drong díob do mearad nad bruil díogbáil dóib gan cár ná trioblóid do beid orra dré mío-áid a gcomarran munab iad réin ar cionntad leir; drong a dreidear nad bruil toirmeasg orra díogaltar Dé a guide dá náinnib, an tan nad ndéanaid réin díogaltar orra; rá deoid, cuidid lucht an díogaltair le n-a leid-fgéalaib i n-ainbfior dom mór gin go n-abraid do réir na h-aidne gin nárb fuláir dúinn an cinéal céadna gráda a beid againn dár náinnib do béad againn dár ngaol agus dár gcomgar, nío nad réidir a déanamh; agus ag cur leir gin adeirid an uair nad réidir a ngrádugad ar an mod ro, ní fuil cairde i n-a ngrádugad ar aon dor. Ag gin, a dfiorcaidde, iomáide lucht an díogaltair agus na beatad diablaide malluigde do leanaid.

Crídcnugad.

Anoir, a déarbráidreadca, cum an tsaob-nóir agus na h-uirdóide mallaigde reo do dlaoidead agus do dur ar neim-nío glaodmaoid focal Dé dár gcongnamh,

aneir inr an scúiseað caibnioil de Naoim Mata Soisséaluide: mire bur sCruchuiscéoir, bur dTisearna, bur nDia, bur mBreitheam agus bur luaé-raotair, agus in gaé cáilideacht díob ro fógraim díb bur naimde do srádugað. Ag rin le ráð mear do beit orra, ár scroide do lionað le srád firinneaé dóib, agus an srád rin d'foillriugað le n-ár ngniomartaib, labairt go ceannra leo, agus guide orra com luaé leir an muinntir do rinne mairt dúinn, agus rin, ní h-é amáin do'n droing do rtad ó olc do déanam dúinn, acht fós, do'n droing ag a bruil an claideam tarraingte orainn, ar aithir ár n-Athar Siorraide.

Ó! a chíorcaidhe dá mbað dóig liom go mbéað aoin-neaé annro gan srád aige da náimdib do tairbeánrainn dó cionnar bað cóir dó an aicío contabairtaé ro do leigear, ar dtúir le féaéain go glinn ar chroir agus ar fáir Chríorc. De taoib eile, do tairbeánrainn dó lám díbreargaé Dé ullam cum caor an díogaltair do theilgean ar a ceann coimheaé, malluigteaé. Amír do tairbeánrainn dó irrieann orgailte agus eirean ag riubal ar a bruaé; do gnídrinn é thór-chróaire Dé maitheam dá náimdib, agus do gealltainn dó ar an gcunntar go brað, gan contabairt, maitheamnar in gaé coir i n-a raib cionntaé i n-aghaid áird-comaécta Dé. Giodeað, má dúlcaigeann coim-oibriugað le srágaib an Sriorraid Naoim, agus gur fearr leir a anam do damnugað 'ná maitheam dá dearbráthair, ir é mo mear é gur diabal i gcolainn daonna é, agus iodbairt críorrairde d'feirg doi-chríochnuigte Dé; óir do réir abrtail srádaig an Tisearna Naoim Eoin Soisséalaide gaé n-aon d'fuaduigear a dearbráthair ir dún-marbtóir é, agus ir bitheamnaé do Dia agus do duine, mar a neir: *Omnis qui odit fratrem homicida est* (I Epirtil iii. 15).

A Dia uile-comhachtaigh, iarrtamaoid ort go dtugtaidh an grádh firinneach do dár náimhdibh. Iarrtamaoid ort frioptaid na milir-cheanntacta tré n-a maitheamaoir ó chionn a gcionta do chách, agus 'n-a ndéantamaoir maith i n-aghaidh an uilc. Ó cuimir féin an aithne seo i bpeidhm orainn tabair dúinn tré do mhór-thócaire congnamh agus teanntas na ngrádh do gheallair dúinn. Cuimhnigh, a Thigearna, ar an ngeallamhain tugair dúinn tré d'fhéile do-cuimrigthe .i. ár gcorpa uile do mhaitheamh dúinn ar son sinn do maitheamh dár ndeaghráthreachaibh, A Thigearna tar éis tú féin do ghrádhugadh agus do thaitneamh tar an uile nídh ar an saoghal so, agus ár gcomharsain mar sinn féin ar do son, tabair an athcuinge seo dúinn .i. a beith ceangailte leat-sa agus leo sin le slabhraidhibh na caithannachta fíorghraidhe, nídh iarraim dhíbh-se agus dom féin. I n-Ainm an Athar agus an Mhic agus an Spioraid Naoimh. Amen.

Iar n-a scríobadh le S. Ua h-Ughdair do'n Dochtúir Diadha, Seaghán Ua Murchadha, .i. Carbog Corcaighe, 1817.

Seanmóir a Seact.

An Glóir Flaitheamhnais.[1]

(Do'n Dara Domhnach de'n Charghas.)

Domine, bonum est nos hic esse.

Ó! a Thighearna, is maith dúinn do beith annso.

—Mata xvii. 4.

IS mór, a chompána, do théid na daoine ar feachán ó'n tsligidh dírigh cum na glóire fíorraidhe, do chuireas go dall, amuigeach, gan céill a nodóchas, a gcroidhe 7 a n-anam i dtaithneamh beag ghearr an traoghail seo, gan áird nó smuaineadh aca ar Dhia, ar fhíorraidheacht a ghlóire nó ar bheatáid fhíorraidhe a n-anam mar ar cóir. "Is maith," adeir Lucht an traidhisi 7 na raoghaltacha, "dúinn do beith annso," contráidhe do theagasg San Bheanáird adeir go forghailte linn nach maith do beith 'san traoghal so. Is tsiobhlóideach, buaidhearthach, contabhartach an nídh do beith ins an áit nach bhraghaimid acht díomhaoineas agus buaidhreadh croidhe 7 intinne; ins an traoghal cleasach so, adeirim, atá lán de chorthaibh, de ghráidheacht, de'n uile bochtacht, 7 de bhuaidhreadh. Tógamaoid, ar an ádhbar so, a cháirde, ár gcroidhte 7 ár n-intinn suas cum Dé 7 dearcamair le súilibh na tuigse 7 le lóchrann an chreidimh do thug sé go trócaireach dúinn ar na gnáthnaibh breágha aoibhne, áilne úd na glóire fíorraidhe atá aige fá n-ár

[1] Murphy MSS., Vol. 50, pp. 373-390.

gcomhair, an áit a gtiúrraigeann an captannacht, an ciúineas, an luachgáir 7 an t-iol-gáirdeachas fíorrraide, an áit a reinnteas go fíorrraide le gotaib binne tán molta 7 buidheachais do Dia uile-chomhachtach, an áit, rá deireadh, gan críoch nó deireadh ar a n-éirgeann amach an Solus nó-cumhra úd ó Sgáthán na Trionóide, do-gníonn na daoine tré raogal na raogal rúgach, beannaighte. Agus adhraoimid le Naomh Peadar do connaic beagán de glóir Chriost ar an raogal so: "Is maith dúinn do beith annso." Agus ar son nach féidir le cuigse daonna an traogail mhóir go h-iomlán méad, breathacht, gairdeas, mórdacht, 7 glóir tighe Dé, na n-aingeal, 7 na naomh do mhinuigadh mar ar coir, déanfaidh mé mo dícheall le nid éigin do dearugadh díb ar an coimhdeacht uasail so na glóire do béar, i mo bagramhail 'na dealgbhruidheadh as lucht na raogaltacta do cluinfear é, 'na fólár as lucht na daonnachta 7 an chrábaidh, 7 'na fáruigadh as oroinn na cuimhealtachta. Agus mar do fáid Maoise mór, do réir aithne Dé, coinnleoir óir i dteampall Dé, oirnealta le feacht lóchrainn, cum folus do tabairt do'n tigh go h-iomlán: "Déanfaidh tú lóchrainn," arsabairt Dia, "7 cuirfidh tú ar an gcoinnleoir iad ionnas go dtabharfaidh folus ar an uile thaob uatha:" mar seo do-béarfaidh mé feacht néarúin síos annso, do béarfaidh, mar an oirdeadh sin lóchrann, oirdeadh folais fíorrraide dhuit 7 cuigsiona, 7 do béarfaidh ort beagán de teampall glórmhar fíorrraide Dé, na naomh 7 na n-aingeal d'feicsin 7 do rádh le Naomh Peadar: "Ó! a Thigearna, is maith dúinn do beith annso."

Is é mo chéad lóchrann nó cuirfidh mo chéad smuaineadh ar flaithearnas na naomh, féile, mórdacht 7 maitheas Dé 7 a chúirte ar a dtráchtann an fáid le h-iongantas

an-mhór. Adeir sé: "Is mór an áit í, agus ní'l críoch aici; is ró-árd í, agus do-chuimhneach í." Nach mór an teach 'na bhfuil an Ríġ 'na chomhnuidhe ag a bhfuil comhachta gan chríoch, méad gan tomhas, a bhfuil a chúram ór cionn an uile ní, a fairdhireas do-chaithe, a theaġlach ór cionn cuntais, gur ab iad a laethe an tríomhaidheacht, a bhfuil a beatha gan claochlódh, agus a bhreáġthacht ró-ġeanamhail? Nach mór an teach úd a bhfuil a ballaí déanta d'ór, a urlár de chloichibh uaisle agus de phéarlaidibh, a phortaidhe de chiorcal foillsech, agus 'na gcluintear go ríomhaidhe fonn molta agus buidheachais? So an teach 'na bhfaġtar go h-aoibhinn an uile fháruġadh agus fólas, an uile luathġáire go foilbh, agus an uile fairdhireas gan earba. So an teach, teach, adeirim, na glóire do dhírbheas ó n-a dhómhribh, ó n-aballaibh agus ó n-a ġeataibh an uile dhuaidhreadh agus tríobhlóid, an uile fuath agus iomchnúd, an uile dhólás agus dubhailce, agus 'na bhfuil fhoda an aoibhneasa fhíorthaidhe dá leathnuġadh féin le fuarlaoidhibh na glóire ar na naoimh. Ó, a mhíġeacht an aoibhneasa fhíorthaidhe! ionnas ní h-aorthar go bhfáil ar an óige, ní caithfear an bhreáġthacht, ní fhuaraiġeann an ghrádh, ní lagthar an trláinte, ní laġhuiġtear an t-iol-ġáirdeacháil, ní chríochnuiġtear an beatha, mar atá Dia ionnas ó nach dtearthuiġeann ní ar bith. Ó, a Thiġearna, bhadh mhaith dhúinn do bheith inár an áit seo.

Inár an tsaoghal áit, atá mar lóchrann agam mórdhacht agus fhubailce ár Slánuiġtheora Íosa Chríost, do thuirling anuas ar na flaithibh ar fhochrach a Athar Naomhta, agus do ġlac colann daonda i mbroinn na h-Óige Muire, agus d'fhargail le n-a chuid fola an té do chruthuiġ sé agus do cailleadh leis an bpeacadh, chum bealach do dhéanamh dhó tríd ghráidhe na cathrach naomhta isteach go Sgáthán na Trínóide. Ó! a chompána, goidé an fáth gur fhubail

ré trío réagúimid mailíreacha an traoghail ro? Goidé an fát gur fil ré na frotha deora go minic ar fon peacaidhe na ndaoine, ar guidh ré go dútrachtach ar fon fláinte na n-anam, ar foillrigh ré púin-diamhara na bhflaitheas dúinn le briathraibh 7 miorbuiltibh móra, ar órduigh ré an Eaglais Catoilice Rómánach ar an dtalamh, dár mhinigh ré an Scriptiúir naomhta, ag ar fág ré na reacht Sacraimintí dúinn! Goidé an fát a raibh ré beo mar deoraidhe boicht, 7 a bhuain ré bár ar éiann na croiche nochtuighe iodh dír bitheamhnach ór comhair an traoghail go h-iomlán. Atá, cum geata na glóire do dhuit do peacaidhe féin i d'aghaidh d'fhorgail duit. "Muna mbéadh gur glac ré roirm daonda air féin," adeir Peitear Damian, "ní raghadh an duine go brách ruar go glóir flaitheamhnair." Ar an ádhbar ro rmuain, a compánaigh, créad mar béar an duine fór ar fon go ndearnadh duine de Dia. Dearc ar an luach le'r cheannuigh Mac Dé an glóir fíorraidhe dhuit 7 tuigfidh tú créad é méad 7 bhreáthacht na glóire seo. "Féach," adeir Eochtúir foghlumtha, "créad é méad le'r cheannuigh ré í, 7 do-éirigh tú, mar ro, créad an nídh do cheannuigh ré, ó do chorain rí a chuid fola dhó. bár 7 páir i gcrann na croiche. Goidé, méad mar rin, na beathadh úd do bain a beatha de Chríost"? Ó! ir mór, bhreágh, glórmhar an beatha fíorraidhe atá ag Dia fá do chomair i dtigh na naomh. Annro ir féidir leat a rádh le Naomh Peadar, "Ó! a Thighearna, ir maith dam do beith annro."

Inr an tsear áit mar lóchrann le rolus do thabairt duit ar an nglóire fíorraidhe, cuirfidh mé fíor leoirghníomharta na naomh i n-a mbeathaidh ar an traoghal ro do bí pó-naebárach i rúilib an traoghail 7 pó-iongantach le rmuaineadh orra. Goidé an nídh nach ndearna riad

le congnamh ghrádha Dé? Goidé an nió le gnúis foilbhis, fúgadh nár fulaing riamh? Goidé an faochair nár ghlac riamh? Goidhe an chuadháil nach ndeachaidh riamh tríthe cum buaidh do thabhairt ar an traoghail, ar an gcolainn, 7 ar an diabhal? Goidé an fáth fo? Atá, mar ghealladh ar Dhia 7 ar an nglóire fhíorfhaidhe d'fhághbháil uaidh. Le dóchar a fhághbhála do thréig na milliúin an raoghal, a fhaidhbhear, a onóir, a ghlóir, 7 a poimp. Do líon riamh na mainistreabhacha le crábhadh, do thréig riamh a dtighthe, a dtíorthta, a gcáirde, 7 a maoin raoghalta. Ó! goidé méid do dhuid iadh féin idir chlochaibh cruadha, fuara, ghlasa ar fead an domhain, 7 do líon na fáraighe 7 na cnuic 7 na gleidhte 7 na coillte foltacha, dorcha, uaigneacha, i measg nathrach nimhe 7 beithidheach allta, fíochmhar, i bhfad ó chaomhadh ag déanamh aithrighe, 7 do chlaoidheadar iadh féin le córdaibh caola, cruadha, cnáibe, le flatraibh géara dhraoighin, le flaidhfibh móra iarainn, ag fgreadadh fuar ar Dhia d'oidhche 'f de ló ag iarraidh trócaire 7 ghlóire air? "I n-a gcuid feola do bí riamh beo ar an raoghal," adeir Naomh Aguistín, "acht le n-a gcroidhthibh do bí riamh 'na gcomnuidhe i neamh na naomh." Ir fiadhnaire do'n fhírinne feo Siomon Stilíta do bí 'na fearamh ar fead ceithre fichid bliadhain fá'n aer le fioc, le fneachta, le gaoith, le gréin, 7 le fearthainn ar forta mhór, árd, chloiche, gan fuidhe, gan luighe, ag iarraidh trócaire ar Dhia 7 a chuid de'n ghlóir d'fhághbháil uaidh. Ir fiadhnaire, fós, na mílte 7 na mílte naomh eile dá raibh na h-úird fiaghalta lán, do baineadh fuaim 7 macalla ar na cnocaibh le gárthaibh guil 7 caointe, 7 ar na carraigeacaibh móra ag déanamh na h-aithrighe. Ní bhréagfead riamh mé, na maighdeana beannaighte, na baintreabhacha cráibhteacha 7 na coinfeireoirí naomhta ar fead an uile aora de'n

traogal ó cruitiġeaḋ é, 7 na mairtiriġ ġlórmara d'fulaing bár 7 pionóir le claideam, le fleaġ 7 le croic, le h-iarainn deargta, le beiticeaċaib allta, craoraċa, náṁaideaċa, 7 le larracaib móra. Nać mar ġeall ar Dia 7 ar an nglóir d'faġbáil uaiḋ d'fulaing riad na rianta móra ro? Ar an áḋbar ro, cuiriṁid anoir, a compána ar ár noibirt, ornaiġe 7 ġol doilġearaċa ruar cum na brlaitear agus, mar adeir San Agustin, béid luaṫġáir 'ran tír naoṁta ordinn, an áit ar réidir linn a ráḋ: "Ó! a Tiġearna, ir mait do beit annro."

Inr an ceaṫramaḋ h-áit fóġanraiḋ mar dréimire dúinn le dul ruar cum rolur beaġ d'faġbáil dúinn ar an nglóir fíorraide, nó mar lóċrann le raiḋbrear na caṫrać naoṁta d'feicrin, an rann cruinne go h-iomlán do cruticiġ Dia ar neiṁ-níḋ. Féać, nać mar ġeall orr, a compánaiġ, do cruticiġ ré na flaiṫ-ir leaṫna, an mór-fairringe ro ór do cionn, an ġrian, an ġealać, na réalta, 7 na dúile, leir an órduġaḋ iongantać le n-a bruil riad 'na ruiḋe. Nać é Dia do cruticiġ an t-ór, an t-airgead, na cloća uairle, 7 na péarlaí, le ġać níḋ iongantać, uaral, mór-luaiġ dá bruil ar feaḋ an domain, fá'n dtalaṁ, ór a cionn, inr an brairrge, nó tart timċeall an clanaiġ? Nár tuġ ré duit tuigre 7 toil do d'anam, rolur doo' fúilib 7 blar doo' béal, aer doo' anáil do leiġean 7 do tarrainġ, éirteaċt doo' cluasaib, toibreaća le d'fuaraiḋ, luibeanna le do leiġeas, torta 7 ġać uile níḋ ata ar an raoġal ro cum do coduġaḋ? Ó Dia go fírinneać do-ġeibmíd an uile níḋ aca ro inr an traoġal ro, 7 mórán mór de neitib maite eile. Ar an áḋbar ro, má tá an oideas rin de cúram aige 'nár dtimċeall inr an ngleann boċt ro na díbeartaċta, goidé méid

na neiṫe maiṫe úo o'ollṁaiġ ré inṙ an ṫír nuaió oo'n ṁuinnṫiṙ oo ġab nó oo-beiṙ ġean ꝛ ġnáú óó? Má ġníó ré an oiṙeao ro oe ṁaiṫ uá náiṁoiḃ inṙ an ġcabán ċnáiúṫe reo Áoaiṁ, ġoiné ṁéiṫ oo ṫéanfaiú ré uá ċáiṙoiḃ i n-a ṗalár foillreaċ ġlóiṙe? "Ġan aṁaṙ," aoeiṙ Naoṁ Aguiṙtín linn, "iṙ mó ata le teaċt 'ná iṙ féiṙiṙ linn oo ṁíniuġaó, maṙ oo ṫeaṙḃaṙ na bṙiaṫṙa ro an Abṙtaiṙ úúinn: 'ní ṗaca púil niaṁ,' aoeiṙ ré, 'ní ċualaiú cluaṙ ꝛ ní ṫeaċaiú iṙteaċ i gcṙoiúe ouine niaṁ neiṫe níoṙ bṙeáġṫa 'ná na neiṫe ata ag Ója ṗá ċoṁaiṙ na bṙíṙéan i n-a ṫiġ ġlóṙmaṙ féin." So an áiṫ, a ċompánaiġ, i n-aṙ ṁaiṫ úúinn beiṫ.

Féaċamaoiṙ ṗóṙ, aṙ an onóiṙ, aṙ an ngaiṙm ꝛ aṙ an ngṙiaoam oo-beiṙ Ója uá ċáiṙoiḃ féin aṙ an raoġal ro u'ṗóġanfaiú maṙ lóċṙann úúinn. Níoṙ ċeaṙtaiġ niaṁ ó ċṙuċuġaó an ooṁain, in ġaċ aoiṙ oe, oaoine coṁaċtaċa inṙ an mbeaṫaiú ṙṙioṙiaoálta oo ċuiṙ ċṙoiúe oaoine eile aṙ laṙaú le bṙiaṫṙaiḃ ṗaoḃṙaċa, neaṁóa, ꝛ oo líon iao le teaṙ-ġnáú Oé, o'áṙ uṁluiġ ṙlaṫa ṙtiúṙṫa ꝛ coṙóineaċa impiṙeaṁla na Ġṙéige, na Peṙṙia ꝛ na Róiṁe le ġaċ níġeaċt eile baiḃaṙóa ata aṙ ṙeaú an ooṁain. "Ata Ója," aoeiṙ an ṗáió, "nó-ionġantaċ i n-a naoṁaiḃ" (Sailm. lxvii. 36), leiṙ an mbṙiġ Agus na ṙubailcí móṙa oo-beiṙ ré úóiḃ i meaṙg ceann niożaṁail an ṫṙaoġail ṙo, i n-aġaió ṗóṙ, na mbeiṫiúeaċ ṙiocṁaṙ, ṙiaúáin ꝛ uiabal iṙṙinn. Iṙ ṙiaúnaiṙe oo'n ṙíṙinne ṙo na naoiṁ úo oo ṁúċ le n-a naoṁṫaċt na laṙṙaċa móṙa, oo ċuiṙ na cnuic ꝛ na ṙléiḃṫe aṙ a n-áiṫ, oo ċiopmuiġ na h-aiḃneaċa, o'áṙ ġéill an ṙaiṙṙge, na ṙlaiṫiṙ, ꝛ an ġṙian, éanlaiṫ an aeiṙ, ꝛ éiṙg móṙa na ṙaiṙṙge. Agus má ḃi an oiṙeao ṙin oe ġean ꝛ oe ġnáú ag Ója aṙ na cṙéaṫúṙaiḃ oaonoa oo ḃí oílig óó, go otuġ ré oo úaoiniḃ ṙimpliúe, beaga,

bocht, bocht, onóir 7 comhacht dom mór rin i measg daoine mór, raibhre, comhachtach an traoghail ro, gcivé an onóir, gcivé an glóir nach otiubhraid dóib i Rígheacht na Trionóide pó-naomhta. "Créad do béar ingr an cíp," adeir an doctúir miligr-bhriathrach linn, "má tá an oireas rin d'fhairringe geana ingr an mbealach?" Ní iarrann an ponc ro orm leanamhain air níor fuire, mar atá gach nío do baineas leir dom follas roiléir rin agus atá an ghian inniu ór do domhain ar na flaithearaibh.

Téigmío ar ár n-aghaid mar rin 7 féachamaoid ar an reireadh lóchrann le n-a dtuigtear gach ráras anma 7 cuirp, gach aoibneas 7 taitneamh mór do bí ag na naomhaib i n-a mbeathaid ar an raoghal ro cum reirbír Dé do déanamh, ar mod, mar geall ar an ngrád do bí aca air, 7 ar an nodócar do bí aca 'na thócaire, go raib riad lionta de rath Dé 7 Dia ionnta mar do bíor an teine 'ran iarann deirg do tarrraingtear amach ar an teallach, 7 leir an trárad do bí aca i nDia dá iomchar 'na gcroidibh go rinne riad dearmad de'n traoghal go h-iomlán, dá maitear, dá onóir, dá aoibneas, 7 dá roimp, dá otoil faor fein, dá tír, dá gcáirdib 7 dá ndaoinib, ag dul tarrta féin ar bárr larrach geana 7 gnáda Dé ag iarraid an phriorúin dorcha, corrdha ro d'fágbáil, 7 eiteog do tabairt ruar cum na bhlaitear ag cainnt leir na bhriathraib ro. Dáibhid naomhta le Dia: "Do fágoctar mé nuair do cídhid mé do glóir." So an curróir tus ar fátharc na mbocht, Naom Proinntear glórmhar, a rád le Dia 'na rianta mórа, corrdha: "Atá an glóir atá ag feitheamh orm dom mór rin go bruil ráram agam in mo uile féin." Seachain, ar an ádbar ro, a compánaig m'anma, a colann, ir leat ata mé ag cainnt, cleasuigeacht 7

lionta an traoghail ro; iomcar go roighead a buaidhreadh 7 a anró; lean lorg na naoi; creuráil, glan 7 nigh d'anam boct anoir in do beathaidh le deoraibh 7 le h-oibreacaibh na h-aithrighe firinnighe ionnas go dtiucfadh leat a rádh go binn i bfeagcht na gliabhe fiorfhaidhe na bhfiathra ro le Naoi Peadar: "Ó, a Tighearna, ir maith dhúinn beith annro."

"Bímíd ag imteacht," mar adeireadh Clann Israel leo féin i n-aoir ḟóige Aoin-Mic Dé, "le h-aghaidh ar Mac Muire, ionnas go ndéanfaidhe rúghadh rinn." So an reachtmhadh lódhmann aghainn le h-aghaidh an Sliabh Rioghna catharach naomhta. Do bí, a compánaigh, Íosa Criost i n-a iomcar, ní h-eadh amháin i n-a árdruighthe, chomh trócaireach, seanamhail, 7 shráthmar rin, acht fós, i n-a leanbuighthe, a'r go dtarruingeochadh fé chroidhe na ndaoine cum shráth do thabairt dó, 7 an tan do bíodh aon chuid aca faoi ghruaim, cuireadh, dobrónadh, dobeireadh an chuid eile de n-a gcáirdibh, le n-a gcroidhthibh do thógbáil, cuireadh dóibh cum dul d'aghaidh ar Mac Muire na h-Óighe 7, mar adeir Naoi Ieronimus, leis an neart do bí 'gan diadhacht i bfolach faoi bhrat na daonnachta i gcroidhe an leanbáin neamhda, Íosa Criost, do bíodh, gan choill, rúghadh, foilbhir ar chod chomh h-iongantach rin go ndéanfaidh dearmad de'n traoghal go h-iomlán 7 d'oileamain, fós, bíd nó óige do ghlacadh. Dearbhuigh ministrí an chirt féin, do cuireadh cum Íosa Criost do thabáil, an firinne ro nuair d'fill siad tar n-air gan é leo 7 aoubairt siad nár labhair duine riamh mar do labhrar an duine ro. Is fiadhnaise dam, fós, ar an bhfirinne ro na trí ráithe do chonnaic a dhaonnacht, mar adeir Naoi Aguistin, 7 d'aidhraigh dá dhiadhacht; mar an gcéadna, an peacthach puiblighe do bí ag éirteacht go h-aireach le n-a bhiathaibh mar do theagh-

aiṫg ré le glóir naonda neiṫe diadha, mar adeir Paulinus naomhta linn. Do ċruṫuiġ Naomh Peadar fírinne an ċomhráid ro nuair adubairt ré leis an dTiġearna féin: "Ó! a Thiġearna, cia ċuige a raċamuid; agat féin atáid briathra na beaṫad maiṫeannaiġe." Do rinne ré mar ro amaċ mar nár bṫéidir a fháṫamh aċt nuair do bíodh ré ag amharc ar a Máiġistir glórmhar, 7 ó mheid an tróláir do bíodh aige ag amharc air nuair do ṫairbeáin ré beagán dá glóire comparda dó ar an sliabh, dubairt ré na briathra ro: "Ó! a Thiġearna, is maiṫ dúinn beiṫ annro." Ó! a compánaiġ, má fáguiġeadh go deimhneaċ beagán de glóir Críosd 7 a ġeanamhlaċt Naomh Peadar 7 na daoine, chéadh é mar aċċuinge do fáróċadh ré sinn le mórdaċt a glóire, i n-aibéir na fíorṁaidheaċta i gcuideaċtain na n-aingeal 7 na naomh, an áit ar féidir linn a rádh: "Ó! a Thiġearna, is maiṫ dúinn beiṫ annro."

Anois, a compánaiġ, tug mé síos duit na locṫainn, feaċt díoḃ, le n-a dtug mé le tuigsin duit beagán de'n glóir úd atá ag Dia rá do comhair. Sanntuiġmíd gan fopar i n-ár mbeaṫaid le Naomh Beannárd do beiṫ ar hallaiḃ an Tiġearna. Siúd ár dtír fuar ór ár gcionn. Siúd an tír do coṫain a ċuid fola d'Íosa Críosd. Smuain go minic uirre, a ċaraid; raoċruiġ 7 sanntuiġ dúit féin í le leoir-ġníomhaiṫeaiḃ; diúltaiġ i gcomhnuide do'n diabal 7 dá oibreaċaiḃ. Glac le h-Íosa Críosd 7 leis na fuḃailcíḃ; cuir snían le do ċéadṫaḃaiḃ ainmianaċa, smaċtuiġ an-toil na colna atá dod' ṫairgint go tiġ na bpian. Ó! sanntuiġmíd beiṫ ar hallaiḃ an Tiġearna, an áit a bṫeicfimíd féile 7 mórdaċt Dé 7 a dúirte, breáġdaċt 7 fuḃailce ár Slánuiġṫeora, Íosa Críosd, na naomh 7 na n-aingeal, 7 comhdaċta an ċruṫuiġṫeora i n-a ċréa-

ṫúiriḃ, an onóir ⁊ an ġairm do-beir ré d'á ċáirdiḃ 'ran traoġail ro, an t-aoiḃneas, fós, ⁊ an ráraḋ do bí aca aġ déanaṁ reirbíre Dé. Ó! a ċompánaiġ, déanamuiṡ an aiṫriġe, ó 'rí an t-aon bealaċ aṁáin atá aġainn le dul tríd ċum Mac Muire na h-Óiġe d'feicrin 'n-a ċúirt ġlóiriṁail féin, ⁊ ċum doilġeara naoṁṫa do ṁúrġlaḋ in do ċroiḋe cuiṡ 'na diaiḋ na briaṫra ro eile: "Múrġail ruaṡ, a boċtáin, ⁊c."

I n-Ainm an Aṫar ⁊ an Mic ⁊ an Spioraid Naoiṁ. —Bíoḋ maṡ rin.

Míceál ua Longáin, d'aiṫ-rgríob, 1819.

Seanmóir a n-Oct.

AR an gcomaoin.[1]

(Do Dhomhnach na Pailme nó an Aibair.)

Dicite filiae Sion: Ecce Rex tuus venit tibi mansuetus.

"Innsidh d'ingin Sion: Féach do Rígh ag teacht ort, lán de mhilreacht agus de cheannsacht." Briathra léigtear ag Mata Soisgéalaidhe 'san t-aonmhadh caibidil dhéag d'a chionn a fhíche, agus an cúigeamhadh fann.

Deirim fá dearna dhá chinéal daoine ag dul isteach go Jerusalem. Cluaisigidh an céad chinéal díobh roimhe; fáluigidh na bóithre le craobhacha glasa, leathadh a n-éadaighe roimhe agus bainidh fuaim ar na fréamhacha le gáirdeachar chum a dhul i n-uthail dhó chéad é méad a ngrádha agus a bhrómhar dhó, agus cad é an luathgháir do bhí orra roimhe. Loisgeann an cinéal eile tré iomchuidh agus tré mhorgair dhiablaidhe, an uile fhórt meodhain agus flighe chum a gclóire dhó lagughadh. Déanaidh díchell ar an muinntir a choimeádadh cuideachta dhó, do tharraing uaidh—i n-aon focal loisgidh an uile ádhbar agus an uile fhligh chum a chorgartha agus a dhul dhá choir.

So comhlacht nó iomáig fhirinneach an dá chinéal daoine, nó chíorthaidhe, a thigeadh chum Íosa Chríost do ghlacadh 'san gcomaoin naomhtha ag cuireadh nó féachta solamanta na Cásga. Tiocfaidh an céad chinéal díobh

[1] Murphy MSS., vol. 42, pp. 105-126.

roime cum cuireaḋ do tabairt dó teaċt cum comhnaiḋe i n-a gcroiḋe, agus cum riaghluiġte ionnta i gcáilíḋeaċt Ríoġ. Ullmhuiġid riad go cúramaċ lóirtín anma dó le h-aitriġe fírinneaċ, le faoiḋoin iomlán, le croiḋe-bhúiḋeaḋ agus le doilġeas i n-a bpeacaiḋe. Seo í an deaġ-ċomaoin, ar ar mian liom tráċt 'ra gcéad roinn dem' ċomhráḋ. Ní ġlacfaiḋ an cinéal eile é aċt le coimh-éigean 7 le deacaṁail pómóir, agus de bhríġ go n-órduiġeann an Teampall nó an Eaglais é i bpéin a malluġaḋ agus a ngearradh amaċ ó ċomaoin na naoṁ, nó na gcriortaiḋe. Leigid riad cráiḃteaċt agus diaḋaċt orra féin go foirmeallaċ ċum a tabairt le cuigrin gur ullmhuiġeadar iad féin mar do b'oireamhnaċ ċum na mór-bainirte rin do ġlacaḋ agus ċum naċ bréaġraiḋe orra mar ḋaoine earráideaċa malluiġte, ar ṁoḋ go nuaḋ-ċéadraid agus go nuaḋ-báruiġid a Slánuiġteoir beannaiġte. Ag rin an droċ-ċomaoin ar a dtráċtrad 'ran dara roinn. Aċt ċum go mb'feárrde ciocraḋ liom an teagasg ro do chuċuġaḋ dúiḃ, agus ċum gur móide maċaḋ ré ċum glóire Dé agus leara anma gaċ n-aon dá bruil i láṫair, guideamaoid congnaṁ an Spioraid Naoiṁ trié eadar-ġuide na Maiġdine glóriṁaire Muire, ag ráḋ, "'Sé do beaṫa, a Muire, srl."

An Ċéad Roinn.

Nuair ġlacaid daoine ar lóirtín árd-ġlaiċ no duine onórach, déanaid diċeall an reompa do beiṫ néata glan roime. Cóiriġid é le táirpéiriḋe agus le h-éadaiġe glana, cuirid urrad-ċiġe raiḋḃir ann—i n-aon focal, déanaid an uile níḋ ċum compóirt agus ráraiṁ do déanaṁ do'n duine oirḋeirc rin. A anmanna criortaṁla, ir oirḋeirce Iosa Criort, do

leigeann rib oraib do teact ar lóirtín ċugaib 'ran aimrir beannaigte seo, 'ná ríġte agus árd-flaithe an domain le céile, óir tá a ċataoir breitheamhnair ór cionn na n-órd ainglidhe go h-uile; atá a ġlóire, a ċumhacht, agus a mórdacht fíorġraidhe, neamh-ċríochnaighe. Leir rin, a ċríortaidhe, créad é an cúram agus an t-imṫníom 'n-ar cóir dib a beit oraib, ċum an t-ionaid, nó an reomra 'n-ar mian lib a ġlacad, do ġlanad agus do ġsiomradh, do ċórugad agus d'ornáidiugad, 'sé rin le rádh, lóirtín dur n-anama, ar mod nach fuláir dib an uile ṡal, agus an uile ṡalcar do tógbáil ar, 'sé rin le rádh, an uile peacadh, an uile ḋroċ-ċleachtadh, ainṁianna an craoġail agus na colna, le saoirdin ġlan, agus le h-aitriġe fíorinneach. Ní leor ro. Ní fuláir an lóirtín rin do córugad agus d'ornáidiugad. Act créad iad na h-ornáidiḋe ar éigean do ċur ann? Tá, a ḋearbráithreacha, na rubailcí críortamla; mar atá, creideamh neamhtar, dóchas láidir, caritannacht dian, geanamnaidheacht mór, agus umluigeacht iomlán. Ag rin na h-ornáidiḋe iarrar Dia ar an anam ċum coimh-ċeangail agus pórta leir, ċum a ionaid comnaidhe do ḋéanamh ann, agus ċum a ċompánaiḋe agus a coimh-leacaiḋe dílir do ḋéanamh de.

Aithriteas dúinn i Soiscéal an lae indiu, a ḋearbráithreacha, go raib Íosa Críost ar n-a dul isteach go cathair Ierúsalem ar muin asail, gur fiubail ré ar éadaighe daoine, agus ar craoibib glasa do leathadh roimhe 'ran tsligidh. Má'r ioṁáig, nó corabhlacht, dul isteach an tSlánuigtheora go cathair Ierúsalem dá dul isteach i n-anam an duine 'sa gcomaoin naomhta, bad ċóir go múinfeadh fuirm an ċéad dul isteach dúinn créad bad ċóir a ḋéanamh ċum finn féin d'ullmhugad i gcomair an dara cinn. Samhluigid, nó cialluigid na

h-ainmhidhe éigciallaidhe, do réir bhreitheamhnais na ndiaidhidhe, bhúidheamhlacht, claonta, agus ainmhiana an duine. Samhluighid na h-éadaighe ainmhiana an draoghail agus na colna. Cialluighid na géaga, nó na craoibeacha glara, poimp agus iomarca an draoghail ar fuaraighe agus ar díombuaine 'ná duilleabar na gcrann ar n-a gcaitheadh leis an ngaoith. 'Sé miniughadh an nídh seo, a dheaghbháidhteacha, gur mian le h-Íosa Criosd as tuirling 'san anam dó 'sa gcomaoin naomhta, an uile dúil agus mian mí-riaghalta do dhíbirt ar, go ngrádhfaidhe é féin roimh aitheas agus roimh aoibneas, roimh ghradam agus onóir, roimh fuaimneas agus roimh dhíomhaoineas an draoghail bhréagaigh seo, go ndéanfaidhe iodhaigh dó do chlaonta, do mhaitheas agus do mhaoin an draoghail—i n-aon focal, go ndéanfaidhe iodhaigh dó do'n uile nídh atá contrárdha do ghrighas an tSoisgéil.

Ní gan múin-diamhair, gan toirg, a cuireas an Sgríbhinn Diadha síos dúinn an puinteálta sin go raibh an t-ainmhidhe, ar a raibh Íosa Criosd as marcuigheacht as dul isteach go cathair Ierúsalem, ceangailte, agus gur ghaoileadar na h-earbail é, cum é feolaidh go dtí n-a Máighistir. Nach dóit-chéillidhe agus nach neamh-éireachtaighe an peacadh 'ná na beathaidhigh nó na h-ainmhidhe ar éigciallaidhe, óir tá sé ceangailte cuibhighthe le n-a ordha agus le n-a dhioch-cleachtadh. Ní fuláir go ghaoilfidh reighbírigh an Tighearna é le h-abraidhidh agus le maitheamhar 'na peacaidhe cum a cur i n-oireamhain cum coimh-cheangail le h-Íosa Criosd 'sa gcomaoin beannuighthe. Tá síos agaibh, a chríostaidhthe, go bfuil an té bíos cionntach i bpeacadh 'na ghlábuidhe as an bpeacadh agus as an diabal. Dá bhrígh sin, cum filleadh ar Íosa Criosd agus cum a beith rann-páirteach le n-a dheirciobail 'sa' draoigthe agus imr na príb-

léiriúde atá aca tré toraḋ na deaġ-comaoine, ní fuláir éirġe ar an dub-ġláḃaiḋeaċt náireaċ, ġannalaċ roin le faoiṫoin ġlan. Ní fuláir na flaḃraí cinneaṁnaċa do ḃriseaḋ a ċongḃar an peactaċ cuiḃriġte agus a ċoimeargar é ar lear anma a ḋéanaṁ. Níor ḃ'fuláir an t-uan Cárġa, le n-ar fíoraḋ ár Slánuiġteoir i gcraṁaint na h-altóraċ, o'ite ar ṁoḋ o'áiriṫe agus do réir fuirmeaċa o'áiriṫe. Ar otúr níor ḃ'fuláir an t-uan Cárġa o'ite 'gan oiḋċe agus ní 'gan lá, fíoġar an ċreiḋiṁ atá doṁċa, deacaṁlaċ, 'ré fin le ráḋ, naċ fuláir an ċomaoin do ġlacaḋ le creiḋeaṁ láiṫiṁ; an céad ċoinġeall atá miaċtanaċ ċum teaċt le toraḋ go bóṫo an Tiġearna. Níor ḃ'fulaiṁ é beiṫ nórta, ní beiṁbiġte; níor ḃ'fuláir go ngeoḃaḋ an teine fríṫ. Fíoraṁ an teine gráḋ Dé ionnar ċum deaġ-ċomaoine a ḋéanaṁ, naċ fuláir caṫannaċt tearaiḋe ḋian, gráḋ fírinneaċ do Día agus do'n ċomaṁgain gan fuaċ ná miorġuiṁ do beiṫ ċum aon duine; naċ fuláir fíoċċáin agus muinnteariḋar a ḋéanaṁ le n-ár náṁaiḋ. D'órduiġeaḋ an t-uan Cárġa o'ite le leiṫíriḋe agus le luiḃe fearḃa a ċiallaiġeaṁ fmaċtuġaḋ na colna. Má'r fonn liḃ, a ċríorcaiḋte, teaċt ċum na mirtéiriḋe naoṁta ro maṁ ar dual, ní fuláir díḃ ḃur gcéadfaḋ do fmaċtuġaḋ, ḃur bpoimp, ḃur n-uaiḃreaċt agus ḃur ngráḋ díḃ féin. Ar fmaċtaḃar an ċolann an fead na h-aimfire beannaiġte de'n Ċarġaoir? Ar ċoimeádaḃar an trorġaḋ do réir ḃur n-acfuinne?

Níor ḃ'fuláir aġ ite an uain Cárġa crior a ċur timċeall na n-úḃann, 'ré fin le ráḋ, ċum deaġ-comaoine a ḋéanaṁ naċ fuláir a ḃeiṫ ġeanmnaiḋe, finn féin o'ionnlaḋ agus do fġiomraḋ ó'n uile fal agus falċar neaṁ-ġeanmnaiḋe, óir ní féidir le Día nó le

h-Íora Críost lucht na dúire d'foighneam. Fá deoid, d'órduigeadh an t-uan Cárga d'ithe go tapaid agus le dúthracht. Do bhi an Sgríbinn Diadha a éireacht dúinn .i. gur ab é an t-uan foin, an Cáirg nó an eiréirghe a dhalluigeas fhighe nó bealach. Bad dóigh go mbadh bealach fírinneach an Cáirg, nó an eiréirghe seo ó thárid an fheasaid go tárid na nGrár, ó bheathaid mallughthe mí-fhaghalta go beathaid aingliúil chíorthamail; ionnas go mbadh dóigh an trighe nó an bealach so do dhéanamh gan mhoill, gan cáinse ar domhan.

Is é Íora Críost i naomh-sacramaint na h-altóirach beatha agus oileamhain ár n-anama. Is beatha fírinneach a cuid feola, agus is deoch fírinneach a cuid fola. Is é fein a dheimhnighear dúinn é inr na foclaib seo a léighimid 'sa seiseadh caibidil, fann 56, de Naomh Eoin Soisgéalaidhe mar adeir: *Caro enim mea vere est cibus et sanguis meus vere est potus.* Ar so is léir linn go n-iarrann an beatha fhriothaltha neamhda foin na coinghill dhéadna, agus go dtuigann na torthe céadna léithe, do réir a nádúire fein i fhighid na nGrár, iarrar nó beirear an beatha chorporda léithe i fhighid na nádúire daonda. Acht cum na beathaid corporda dul cum maitheasa dúinn, atá dá coinghiall riachtanach. Ar dtús ní fuláir dúinn gcile beo neamhthar do beith aghaidh cum a dhileasadh; 'sa dara h-áit ní fuláir an gcile a beith folláin, agus faor ó'n uile aineagal. Má thearthuighean an céad coinghiall uainn, ní dhéanfaid an beatha dhileasáil ar bith; ar mhod nach dtabharfaid cothughadh ná oileamhain ar bith uaithe. Má thearthuighean an dara coinghiall uainn dhéanfaid fí, gan amhar, dhileasáil iomchóir i cum aineagail agus falcair, agus i bhfad ó chomhgar do chur ar an duine tinn nó bheoithe, threarcharóid

agur múchaid é, agur fós, do b'féidir go dtiocfaó a bás de.

Mar an gcéadna, cum fachamaint beannuighte Cuirr Naomhta an Tighearna dul cum maitheasa anma dúinn, atá dá coinneall riachtanach: an céad coinneall ár n-anamna beith beo neartmhar le gráca na rábála; an dara coinneall iad a beith faor ó'n uile aineagal, 'ré rin, ó ainmhiana an traoghail agur na colna, aicídí frioghadálta contabairteacha. Má tá ár n-anam ar dtáid mharbhtach le dú aon peacaó amháin marbhtach, ní pacaid an comaoin cum focair ná maitheasa ar bith dó; ní h-é rin amháin, acht déanfaid an aithighe nó eiréighe níor chuadálaighe agur níor contabairtaighe 'ná roimhe rin mar adeir Naomh Pól linn inr na briathra ro, má tá ár n-anam lag claoidte leir na droich-mhianaibh a riaghluighear ann, ní béid maitheas ná tairbhe dó 'ra gcomaoin.

Iarrann an t-abhtal céadna, ag fsríobaó cum na gCoimintianach, mar coinneall riachtanach cum deagh-comaoine, iad réin d'fhoghlaim agur do fsrúdughaó— coinneall atá coimh riachtanach roin i púilib an abhtail go ndeimhnighean ré dúinn go mbíonn an muinntir a bíor 'na éagmais cionntach i bhuil agur i bheoil Íosa Chríoirt ag ithe agur ag ól a mbreitheamhnair féin. Acht ní fuláir dúinn a fíor a beith againn chéad a tuigeann ré leir an bhfoghlaim agur leir an fsrúdughaó ro. Is pointe dár gcreideamh é, fós tá ré fuidhe le coimhtionól Beannighte Trent go bhuil fsrúdughaó nó tárdáil ró-riachtanach cum faoiseamh glan do dhéanamh nuair a bíor duine ar dtáid peacaid marbhtaigh cum gan comaoin naomh-aithreach dia-mharbhaighe do dhéanamh. Acht an leor roin i gcomhnaidhe? An bhuil éin-níd eile le déanamh? Nó an iarrann an t-abhtal ar an uile

fóirt reactaiġ acht an táirdáil roin amáin? Ní leor roin, a dearbráithreaca, tá cáir ann a iarrar coingill eile; óir fiarfuiġim díb cionnar do leomhfaidh cuirpteoirí agus anfhianaidhe puiblidhe tar éir comhnaidhe fada inr an uile fóirt malluiġteacta agus droicġníomhacha, cionnar, adeirim, do leomhfadaoir imteacht d'aon toirg ó cathair beannuiġte na faoistoine go bórd an Tiġearna? Leir fin créad a ċiallaiġear duine dá gcrúdugad féin go firinneach? Ciallaiġeann, a dearbráithreaca, nach fulair do duine tar éir fad-comhnaidhe do déanamh i bpeacad agus i malluiġteacht, tornugad le beatha nuaid do leanamhain, cur fuar go h-iomlán do na cleachta malluiġte earráideacha 'na raib ré múcta, báidhe le cian d'aimrir, an uile fiocair agus ócáid peacaid do feachaint, comhartaí firinneacha aitriġe agus eiréirġe friothadálta do tabairt uaid, réidheadh agus síothcáin do déanamh le n-a náimhid, coimh-lionad do déanamh do réir acfuinne i gcuid agus i gclú na gcomharban,—' n-aon-focal, teacht cum beith 'na nuaidh-chéadúir tar éir an trean-duine do chaitheamh de leir an aitriġe.

Ar roin uile, a chíorthaidhe, ir follus cum deagcomaoine a déanamh agus le teacht le torad go bórd an Tiġearna nach fulair do duine beith glan ornáideach. Tugaid aire freirialta do'n dá focal ro a ciallaiġear mórán. Adeirim ar dtús nach fulair a beith glan, 'ré fin, nach fulair-a beith faor ó'n uile peacad marbhtach ar a dtugamaid gnáth ghrád na gábála nó gnáth na neamh-cionnta, learuiġte le h-aitriġe firinneach; ní fulair dó ráram do dhabairt uaid inr gach droic-ġníomh dá ndearna ré roimhe fin, 'ré fin, ráram agus comhlionad do déanamh inr gach nídh do fuair ré, nó do bí aige go neamh-dhirtheanach, ráram a déanamh i gcuid

agus i gclú na gcomharsan, fíochdáin agus péitéasach a déanamh le n-a earcáirde go fírinneach agus ó chroidhe, agus muna raib ré i n-acfuinn nó i gcoingheall na neithe reo do choimh-lionadh, ní fulaing dó, an chuid ar lugha de, a beith ar aigne a gcoimh-lionadh chomh luath a'r ir féidir leis; cuirim leis reo nach fulaing dó a beith tuigsionach, eolgarach go leor i bhfiomh-pointí a chreidimh, i bhfiomh-dualgais a fhlighead beathadh agus fin i bréin thoch-chomaoine naomh-aithrighe do dhéanamh. Tugaid fá deara chéad aneirim, a dearbhráithreacha; má tá fib i n-aineolas nó cionntach i n-aon mhilleán de'n tsórt so, ní lia faoistoin agus comaoin do-ghnídh fib 'ná dia-mharlugadh, ar mhod go bfuil ré d'ualach oiaibh tar éis eiréirghe ar an aineolas sin faoistoin gheineamálta do dhéanamh agus fin ar fead na h-aimsire do sinneadhar comhnaidhe ann; gan sin níl fádáil 'nhun gcionn. Bíadaim go bfuil ré d'oibligáid oim fearamh ar an bpointe seo de bhrígh go bfuil fíor agam go bfuil mórán daoine 'san aineolas subairteach mí-ádhbarach so, 7 ar an ádhbar sin, ar an gcarán díreach go h-ifrionn.

'Sa dara h-áit, chum deagh-chomaoine a dhéanamh ní fulaing a beith oiniúnach, 'ré fin le rádh, a beith lán de fhubailcíbh criortamla; mar atá, creideamh, dóchas, caritannacht, umlacht, mearaidhacht, geanmnaighеacht agus mar sin, a ghnídheas fuar an tráth sona sin ghrása na rádhála. I dtaobh na gcoingheall eile ar miadhanach, i dtaobh na colna, atá 'fíor ag an uile dhuine nach fulaing a beith ar céadlongadh ó mheadhon-oidhche amach, 'ré fin, gan éin-nídh d'ithe ná d'ól mar oileamhain, mar leighear, ná ar mhod ar bith eile. Agus go mbadh éasca do dhuine é féin do chórughadh go néata, glan do réir a acfuinne agus a fhlighead beathadh. Tá 'fíor ag an

uile duine, mar an gcéadna, nach fulaing teacht cum na comaoine naomhta le modhamlacht, le h-urraim agus le fómhor fó-mhór, le h-eaglais coimh-mhearghta le dánacht agus le dian-dúil choimh-ceangail le h-Íosa Criost. Ag sin, a chríostaidhe, na coingill bhadh ceart nó bhadh dóigh do dhuine a thabhairt leis go bhfuil an Tigearna. Cuardhuighidh sibh féin ar an ócáid seo. Sgrúdaighidh bhur gcroidhe agus bhur gcoscubhair. Féachaidh an gnáth na coingill beannuighthe seo agaibh 'san aimsir d'imthigh tharaibh, nó an bhfuil sibh ar aigne dícheall do dhéanamh a mbeith agaibh ar so suas. Iar dteacht cum comaoine dhíbh, atá sé deimhneach cum so a dhéanamh nach fulaing do dhuine duadh agus thiobláidh go glacadh air; agus fós coimh-éigean do dhéanamh air féin. Gidheadh, ar an dtaobh eile, atá an focal agus an tairbhe tharraingeochaidh sibh ar an gcomaoin, le í a dhéanamh ar dheagh-ghnáth, do-aithnirte, do-chuimhighthe, óir is í an deagh-chomaoin maith ar mhó agus ar tábhachtaighe dob' fhéidir libh d'fhagháil ar an saoghal so. Is urradh nó geall í leis an mbeatha fhíorraidhe. Do-bheir sí iomadamhlacht ghrásta agus tiodhlaicthe beannuighthe orainn. Lionann sí sinn le neart agus le meanmna chum ár ndualgais do choimlionadh, chum searmhain amach go cróga i n-aghaidh gach cathughadh agus buaidhreadh dá gcuirtear orainn, agus chum buadh a bheith ar náimhdibh uile ár slainte fíorraidhe. Baineann sí ár dtaitneamh de'n traoghal, dá mhaitear, agus dá mhaoin bhréagach, dá onóir agus dá ghradam, dá aitear agus dá aoibhneas. Neartuigheann sí sinn 'nár laighe, cuireann compóid orainn 'nár mbuaidhreadh, cuidigheann linn 'nár dtriobhlóidibh, agus 'nár n-éagcruas. Soillsigheann sinn 'nár ndoirchadas, agus 'nár n-aineolas, agus, níor mó 'ná sin go léir, coimh-ceanglann go h-imheadhónach sinn le h-Íosa Criost ar

mod nad mbíonn ionainn i gcáilidheacht ach aon pearra leir.

'Sé ár Slánuigtheoir beannuigthe féin a múineas an firinne compórdamail seo dúinn 'sa tSoirgéal mar a n-abrann sé: *Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem, in me manet et ego in illo.* "An té itheas mo chuid feola agus ólas mo chuid fola, comhnuigeann ionam-sa agus mise ann-san" (Eoin vi. 57). Ó, a mhaitheas agus a thrócaire do-airmirte Dé. Ó, a féile gan teora! Ó, a charthannacht do-chuimhigthe! Ar so, a dearbhráithreacha, is furasa an mhuinntir a théanas deagh-chomaoin d'aithin; óir má's fíor, ó's fíor gan chontabairt, go dtigeann an Slánuigtheoir chum comhnaidhe ionnta tré dheagh-chomaoin a théanamh, ní bíonn malairt riaghlacha ná smaointe aca ach riaghlacha agus smaointe Íosa Chríost féin. Labhraid siad mar é agus gníomhuigid siad mar é. Féachaid, a chríostaidhe, an bhfuil an níd mar so dá bur dtaob-sa agus do chirid fíd go glinn, foiléir firinne a noubairt lid. Anois, a dhearbhráithreacha ionmhuine, tar éis maitheasa agus toraid na deagh-chomaoine do thairbeánad díb, is mitid níd éigin a riáid lid ar an droch-chomaoin, agus a thairbeánad díb chéad é an fuath agus an ghráin baid cheart dúinn a beith uirri,—níd ar ar gheallas tráth 'sa dara poinn.

An Dara Roinn.

Cibé ar bit flighe 'na nglacaim an droch-chomaoin, ní feicim innte ach súr eagla agus uathbáir; agus chum fíor nó folus beag éigin a thabairt díb uirri, ní fuláir é d'aithris díb cionnas aneir an Spiorad Naomh

féin uirri 'ran Sgríbinn Diaḋa. Múineann sé ḋúinn ar dtús go n-iṫeann agus go n-ólann an té glacas an ċomaoin ar ḟroċ-ṫáid, a breiṫeamnas féin, 'sé sin le ráḋ, a ḋamaint fíorraiḋe féin. 'Sa dara h-áit, go ndéanann é féin cionntaċ i bruil agus i bfeoil Ċríosd. 'Sa tríomaḋ h-áit go nuaiḋ-ċéasann agus go nuaḋ-báṫuigeann an Slánuigteoir sráḋmar .i. a Dia agus a Fuasgaltóir. Créad ar uaṫbáraige 'ná sin, a ċríosdaiḋṫe? Naċ leor é ċum sgannraḋ agus cniṫ-eagla a ċur orainn agus a ċur d'ualaċ orainn díċeall do ḋéanamh gan tuicim i dtubairt ná i míḋóċas ċoṁ mór sin. Ar dtús iṫeann agus ólann an peacṫaċ a glacas an ċomaoin ar ḟroċ-ṫáid a breiṫeamnas agus a ḋamaint fíorraiḋe féin. *Qui manducat et bibit indigne iudicium sibi manducat et bibit, etc.* (1 Cor. xi. 29). An dtuigeann sib, a ḋearbráiṫreaċa, éireaċt na bfocal sin? Créad a ċialluigeas níḋ d'iṫe nó d'ól? Ciallaiġeann ár mbeaṫa agus ár n-oileamain do ḋéanamh de, ciallaiġeann, adeirim, é d'iompóḋ 'nár mbriġ agus 'nár ṡubṫaint féin, óir iompuigeann an beaṫa ċaiṫimid i bruil agus i bfeoil, agus déanann suas roinn ár sgoilne. Mar an sgéadna, ciallaiġeann duine d'iṫe agus d'ól a breiṫeamnais féin, é d'iompóḋ 'na ṡubṫaint féin agus ċum a beiṫ 'na roinn díliṫ dá ċolainn go nádúrṫa; agus ar nós naċ féidir le duine an beaṫa nó an oileamain a ċaiṫeann sé do sgaraṁaint leis tar éis a díleaġála, mar an sgéadna, nuair a díonn sé de ṫubairt agus de míḋóḋ ar duine a breiṫeamnas d'iṫe le comaoin diamharuigṫeaċ, ní féidir leis, ag labairt go coiṫċeann, é féin do ṫarraing uaiḋ, 'sé sin le ráḋ, gur ró-ḋeacair ḋó a déanamh; fós naċ fuláir míorbail ó láimh Dé uileċomaċtaiġ ċum a ṫabairt tar a dir.

'Sa vara h-áit, an peactaé a ɡlacar comaoin ar ṗroé-ṫtáid, déanann ré é féin cionntaé i ḃruil agus i ḃreoil Íosa Criosd do ṫuailliuɡaḋ. Níl amṫar ar doman ná ɡur coir pó-uaéḃárać neiṫe coiṫeasṫa ar biṫ do ṫuailliuɡaḋ, óir 'ra' traoɡal ro féin do éiḋeann riḃ ɡo nuóiɡṫear agus ɡo loiṫɡṫear an ṁuinntir a bíos cionntaé i ngoid roiṫeaé coiṫeasṫa, i mbriṫeaḋ nó i robáil teampall agus i n-earráidiḃ eile de'n ṫrór roin. Aéṫ dá mbéaḋ duine éom malluiɡṫe rin agus racramaint beannuiɡṫe na h-altóraé—na h-Aḃlanna beannuiɡṫe rá n-a ḃruil copp ion-aḋraiɡṫe Dé agus duine—do éur rá n-a éoraiḃ nó do éaiṫeaṁ 'ra múnlaé, riarruiɡim díḃ cad é an rionór nó an bár do ċeapraḋ riḃ dó? Ar a ron roin tá ré cinnte ɡur mó an marla do-beir an té ɡlacar an éomaoin ar ṗroé-ṫtáid d' Íosa Criosd, 'ná rin ɡo léir, de ḃriṫ ɡur mó ruat an tSlánuiɡṫeora beannuiɡṫe d'anam nó do éoscubar ṫuailliɡṫe le corṫa déiṫtineaṁla 'ná do neiṫiḃ raoɡalta dá ɡráineaṁlaét. I n-aon ḟocal, cad é an ɡráin agus an t-uaéḃár do Día, ṫoḃar an uile ɡlaine agus an uile naoṁtaéta, é féin d'ḟeicsint i mbéal ṫuailliɡṫe le briaṫra barbarda, le mionna agus le móide, le malluɡaḋ agus le diamarluɡaḋ, b'ḟéidir ar ċeangain ṫuailliɡṫe le monabar agus le cúl-cainnt; i ngoile mío-órduiɡṫe le nearт meirge agus póiṫiṁeaéta ataí 'na ḟeamlar agus 'na éarn-aoiliɡ, lán de ḃréantar, de ḟainnt, de díoɡaltar agus de'n uile loét dá ɡráineaṁlaét agus dá déirtiniɡe, ar ḟuaṫmaire leir 'ná uaiṁ lán de ṁeoiɡteaét agus de ḃréantar. Ó créad é uaéḃár agus ɡráineaṁlaét na ṗroé-éomaoine! Riarruiɡim díḃ-re an féidir a ḟaṁail do éloṫ ɡan criṫ-eaɡla agus uaéḃár? Ar a ron roin, tá ro uile, ráiriop, ríṁinneaé.

'Sa tríomaḋ h-áit, an peacṫaḋ a glacar an ċomaoin ar ṫroċ-ṫráṫo nuaiḋ-ċéarann agus nuaḋ-báṫuiġeann ré Íosa Críosṫ, 'ré sin, tugann ré an marla céadna ḋó, agus déanann é féin ċoṁ cionntaċ agus dá ṫaiṁnġéalaḋ ré an aṫ-uair do ġnoiċ é. Cia ċreidfeaḋ sa muna mbéaḋ go noeiṁniġeann an Sgríbinn Diaḋa ḋúinn é? Ar so ir léir linn go n-aṫ-nuaḋann an peacṫaċ leis an ṫroċ-ċomaoin naoṁ-aiṫiseaċ, dia-ṁarluiġṫe sin páir agus peannaid Mic Dé go h-uile ar an áḋḃar go ndéanann cailleaṁain agus ceilg-ṁéiseaċ ar Íosa Críosṫ ar nós lúḋaṁ, buaileann ré ar an gcluais é, gaḃann de ġnáin-treiḷí 'na éadan, gsiúrralann é, cuireann coṁóin deilgneaċ ar a ċeann agus taiṁnġéalann an aṫ-uair do'n ġnoiċ é. Ir é an peacṫaċ féin a ċoiṁ-líonar an ciomna uaṫḃáraċ truaiġ-ṁéileaċ sin ar ṁoḋ gur féidir linn a ráḋ go ḋána mar aon leis na Doċtúiri Naoṁṫa gur cionntaiġe an ṁuinntir a glacar an ċomaoin ar ṫroċ-ṫráṫo 'ná na lúḋaiġ do ċuir Íosa Críosṫ féin ċum báis, de bríġ gur tré ainḃfior do cuireaḋ ċum báis é. Deiṁniġeann Naoṁ Pól ḋúinn dá mbéaḋ aiṫne aca air, naċ gcuir-fidís riaṁ ċum báis é. Sidéaḋ, na ṫroċ-ċríoṫaiṫḋe aṁálaṫ gur ab é Íosa Críosṫ a nDia, a máiġistir agus a n-áiro-ḃreiṫeaṁ; creidfeann siad go bruil sé láiṫreaċ i sacramaint na h-alṫóraċ, aḋrann agus onóraann é 'sa sacramaint céadna, agus ar a son son sin marluiġeann siad a fearsa nó-naoṁṫa ar an moḋ ar truaiġleánta ar ar féidir cuiṁneaṁ. Níor ċuir na lúḋaiġ ċum báis é aċt aon uair aṁáin aċt cuireann na ṫroċ-ċríoṫaiṫḋe ċum báis é ċoṁ minic a'r a glacaid an ċomaoin ar ṫroċ-ṫráṫo. Do ċuir na lúḋaiġ ċum báis é nuair a bí sé féin ullaṁ ċum báis d'fulang ar son an ċinniḋ daonda; agus cuireann na ṫroċ-

criortaiode cum báir é 'na staid glórmair do-marbta agus nuair bad ceart doib a adrad agus fómór a tabairt dó.

Ni féidir cuimneam ar coir an méirligh agus an tréatúir lúdáir, eaglaine agus oit an cinid daonda, gan cnit-eagla agus uatbár. Act fiafruigim dib nad bruil na criortaiode a glacar an comaoin ar staid peacaid mairb com cionntach leis an tréatúir mall-luighe sin nó fós, nior cionntaighe, oir 'sé baramail agus breitheamnas mórán de na h-Aitheada Naomta nár cheid lúdár gur b'é Iosa Criost Mac Dé nó má cheid, gur mear sé go saoradh sé é féin ó n-a náimad gan mórán trioblóide ná duaid. An áit n-a ndéanaid na droch-criortaiode cailleamain agus ceilg-méirleach ar an té admálar siad a beit 'na Dia, 'na cruthaigheoir, agus 'na áird-thighearna aca, nár coir go mbéad eagla orra go ndéanfaide an díoghaltas céadna orra do sinnead ar an gcealgaire agus an méirleach sin? Tá 'fior agaib uile, a criortaiode, créad d'éirigh dó, agus créad an crioch d'imthigh air. Ag so mar d'éirigh dó. Do thuit sé i n-éadóchas iomlán, do chroch é féin le neart buile, do péab agus do sgoilt a chliabe, do sgéithigh a ionadan ar, agus d'imthigh a anam go fíor-íochtar ifrinn.

Créad i mar criche i seo do theipeobal an tSlánuighteora? Déanann Dia go pró-minic díoghaltas 'sa traoghal so ar an muinntir a marbhuigeas agus a thuaillighean fuil agus feoil Iosa Criost le pionós agus le sgiúrsaí saoghalta; mar atá, cailleamain buidhe, mío-chlú, tinneas, anacra agus báir obanna thuaigh-méileacha. Seo an nidh d'aithris Naomh Pól do na Corinthianaca agus, fáirsiom, a thuiteas amach go pró-minic 'nár measg-na ar son nach gcuirimid suim ná

moṫuġaḋ ann. Giḋeaḋ 'ré rionóṙ aṫá ceaṙṫa, ġeaṙṙṫa amaċ oo'n ṙoċ-ċomaoin cṙuaḋ-ċroiḋeaċt, calcuiġṫeaċt, aġuṙ neaṁ-aiṫṙiġe. I n-aon ḟocal, oamaint ḟíoṙṙaiḋe, óiṙ iompuiġeann an ṙoċ-ċomaoin innte ṙéin ṙá leiṫ ġoiṁ aġuṙ uṙċóiḋ, móṙán oe na coṙṫa aṙ uaṫḃáṙaiġe aġuṙ aṙ ġṙáineaṁla, óiṙ iṙ ḋiombuiḋeaċaṙ 'ṙa ġcéim aṙ áiṙḋe ṙoċ-ċomaoin oo ḋéanaṁ, oe bṙiġ go noéanamaiḋ úṙáiḋ oe'n ṁaiṫeaṙ aṙ mó aṙ ṙéiṫiṙ le Ḋia oo ḋéanaṁ ḋúinn aṙ an ṙaoġal ṙo ċum an ṁaṙla aġuṙ na h-uṙċóiḋe oo ḋéanam ḋó aṙ mó aṙ ṙéiṫiṙ le ouine oo ḋéanaṁ. Iṙ coiṙ ċoṁ uaṫḃáṙaċ ṙoin í, a ċṙíoṙṫaiḋṫe, naċ cualaċaṙ ṙiaṁ a ṙaṁail, oe bṙiġ go ngaḃann ṙí oe ċlaiḋeaṁ i ġcṙoiḋe a caṙaḋ, a ṙiṙ ṙóṙḋa, a oeaṙḃṙáṫaṙ, a ḋionuiġṫeoiṙa, a h-aṫaṙ ionṁuin ceannṙa. I n-aon ḟocal, iṙ í coiṙ aṙ malluiġṫe aṙ an ḋoṁan í, oe bṙiġ go n-ionnṙuiġeann ṙí i bṙeaṙṙaiṙ Ríġ na Ríġṫe, Áiṙḋ-Ṫiġeaṙna an uile níḋ, aġuṙ uġḋaṙ an uile ḃeannuiġeaċṫa. Ḋe na coṙṫa ḋia-ṁaṙluiġeaċa iṙ í ṙeo aṙ ġṙáineaṁla, oe bṙiġ go ḋṫṙuailliġeann ṙí an níḋ aṙ ḃeannuiġṫe 'ṙa ġcṙeiḋeaṁ. Iṙ coiṙ ḋia-ṁaṙḃṫaċ í, oe bṙiġ go nuaḋ-báṙuiġeann ṙí Íoṙa Cṙíoṙṫ aṫá 'na Ḋia ḟíṙinneaċ. Uċ! cṙéaḋ é uaṫḃáṙ, uṙċóiḋ, aġuṙ ġṙáineaṁlaċṫ na coiṙe ṙin. Cṙéaḋ é an ċṙiṫeaġla, an ṫ-anṙaḋ aġuṙ an ṫ-uaṫḃáṙ baḋ ċóiṙ ḋíḃ a ḃeiṫ oṙaiḃ, a ṁuinnṫiṙ úḋ 'na ṙaiḃ ṙé oe ṁío-aḋ ṫuiṫim i ġcoiṙ ċoṁ h-iomaṙcaċ, ċoṁ ġṙáineaṁail ṙin? Aṙ a ṙon ṙoin go léiṙ, ná ḋéanaiḋ aiṫṙiṙ aṙ an malluiġṫeoiṙ cuiṙṙe lúḋaṙ. Ná ṫuiṫiḋ i n-éaḋóċaṙ. Tá ṫṙócaiṙe Ḋé oo-ċuimṙiġṫe, óá ṁéiḋ aġuṙ óá eaṙṙáiḋiġe ḃuṙ ġcoṙṫa. Iṙ ceaṙṫ ḋíḃ ṙóṙ, ṙúil a ḃeiṫ aġaiḃ le maiṫeaṁnaṙ o'ḟaġḃáil ionnṫa aṙ ċoinġeall go nḋéanṙaḋ ṙiḃ ṙéin ġaċ uile níḋ aṙ ḋual ḋíḃ. Giḋeaḋ, ná ḋéanaiḋ moill aṙ ḋoṁan na meoḋaiṙ oo ċuṙ i

ngníomh ar mhaitheas dum díoghaltais agus feirge Dé do dhul ar gcúl atá ar an mbuille dhun tuitim orthu.

Ní h-uathbhásaighe a noubhramas go dtí seo ar ghoimh agus urchóid na droch-chomaoine 'ná na neithe eile a fhiolmhuighear uaithe agus a leanas í, óir do-beir trí thí gnéithe báis léithe go mó-mhinic, bás corporda, mar atá, anbhás, nó bás obann, bás fhriothaltha, mar atá, caillteamhain na fhubhailcí nduthaidhe, naille intinne, chuadchroidheacht iomlán, fuath agus mío-thaithneamh do neithe fhriothaltha, claonadh dhun an uile fhóirt urchóide agus mallughtheachta, agus má dheoidh, an bás fhíorthaithe. Dúnann trí an dorus i n-aghaidh thócaidhe Dé, déanann trí an aithrighe, nach mór, doi-dhéanta, an duine ar lugha dhe, mó-eachtannach, mó-dheachmhlach le déanamh; ach 'tá an nídh ar mhionnfharálta leanas uaithe go gcomh-cheanglann trí an té bíos cionntach innti le mhionnfa an dorndadair. Is é Íosa Críost féin adubhairt é, ag labhairt ar lúthar (bhadh dóigh a thuigfidis do'n uile dhuine do dhéanfadh aithris air ins na h-eaglaisibh agus 'ga mhallughtheacht 'na maith fé cionntach): "Atá aon 'ndul measg, ar ár Slánuighthoir beannuighthe, atá 'na diabhal"; ionnas gur féidir a rádh le firinne go mbíonn an té ghlacann an dhomaoin ar dhroch-thaitis, rórta, comh-cheangailte leis na fhriothaibh ifrinnda, agus, dá bhrígh sin, roinn-fháisteach leo 'na n-urchóid, agus 'na gcruadh-mhuinéalaighe, 'na bhuath do Dhia uile-chomhachtach—i n-aon focal, 'fan uile dhroch-cháilidheacht d'aithrigh iad ó a beith 'na n-aingligh dhun a beith 'na ndiabhalaibh. Ar do is fusas an mhuinntir a dhéanar droch-chomaoin d'aithin tar cách, óir ar mbeith dóibh d'aon nádúir leis na diabhalaibh, nó fós 'na ndiabhalaibh i bhreathain, ní féidir leo a dhéanamh ach oibreacha an

diabail agus na friorairí malluigte; nó ag labairt níor cinnte, is é an diabal oibriugear ionnta agus a cuiriugear leo ar mod nach gnátach 'na mbéal acht briatra barbarda, mionna agus móide móra, eargaine agus malluigadh, briéaga agus éiteach, monabar agus cúl-cainnt. Tá a gcroidhe lán le falcar an peacaid, a n-intinn agus a fmaointe tógta fuar go h-iomlán le h-iomadamlacht de durbóiri agus de neitc mío-chlúmla, náireacha. I n-aon focal, tá a mbeatha go h-iomlán i mío-órdughadh iongantach, truaigh-méileach.

Sgrúdaigidh rib féin, a chriortaidhe, ar an ócáid seo, agus féachaid cionnas do cait rib bur mbeatha go nuige seo. Féachaid cméad aneir bur gcongcubar féin lib air. D'féidir go noéamhadh rib liom go bruil an nid seo ró-fánach; mo chreach nach raib sé fánach! Acht, fáilfior, nil sé acht ró-ghnátach agus ró-coitcheann mar is follus cum a beit fárta deimheach de. Bíodh 'fior agaibh go bruil dá chinéal dia-marluigte ann. An céad chinéal déantar tré uilcóid, an dara cinéal tré meadhball agus tré ainbfios. Is follus go mbionn an muinntir a glacar corp naomhta an Tighearna go fearach ar dhroch-gnáth cionntach i noia-marlughadh tré miorgail agus tré uilcóid. Is díobh-sa an muinntir úd a bíor deimheach iad féin a beit ar gnáth peacaid mharbhaigh agus a tigear go clár na comaoine gan faoisdin do déanamh, nid, fáilfior, acá ró-coitcheann; is díobh-sa an muinntir úd ar ar eitigeadh an abgolóid, agus a tigear ar a fon fein go dána, diablaidhe go bórd an Tighearna, a cuireas amach níor mionca 'ná ar dóigh le daoine é. Agus fá deoid, is díobh-sa an muinntir úd a geibeas an abgolóid acht a ceileas a breacaidhe 'sa bhaoisdin, a cuireas briéig-mhocht nó a ceileas gnéid-

comhairleaí éigin airtrigeas cinéal agus nádúir an pheacaid. Sidheadh, ir iad daoine ar mó bíos cionntach 'ran nduil-mharlugad urcóideach so, na h-aitrigeacha bréagacha a déanas saoigdin glan, acht nach n-aitrigeann a mbéarla, nach ndéanann aitrige ar bit, nach seachnann riocair nó ócáidí an pheacaid, nach bfuil, adeirim, i n-aigne coimh-lionadh do dhéanamh i gcuid ná i gclú na gcomharsan 'ná riotcáin do dhéanamh le n-a náimhid—do iad, a ghíorraidhe, an muinntir ar mó bíos cionntach 'sa nduil-mharlugad urcóideach so.

Teilgimíd sinn féin indiu, a ghíorraidhe, i bhfiadhnaise ár Slánuigtheora, agus impidimíd air gan bás a thabairt dúinn ar an gcáid gcáineamhail sin, adhamadid d'éan-guth: "A Tigearna agus a Íosa Ghíost, gleactamadid sinn féin 'do láthair, admhálamadid sinn féin cionntach, agus iarramadid maithmeadar ort 'san uile mharladh gcáineamhail a thugamar duit' gcuid fola, agus duit' gcuid feola fíor-uairle ó dhionnsgnadh an tsaoghamaint beannaigthe sin na h-altóirach. Toimisg orainn, a Tigearna, agus coisg sinn ó dhuitim go brách i miofhortún agus i dtubairt comh mór sin, tabair bás a céad uair dúinn. A Slánuigtheoir, ná leig dúinn teacht i ngar duit' élár beannaigthe gan a beith glan, oireamhach do réir d'oird agus d'órduigthe dúinn. Cuir d'ualach orainn teacht chuige leis na coinsill beannuigthe ar fiachtanach dó, le cosgcubar glan gan teimheal, le h-anmanna cuillthe de'n uile fhubailce, le dian-dúil comh-cheangail leat, ionnas nach bfuigimíd ár mbás ann, 'sé sin ár mbás nó ár ndamaint fíor-fhaithe; acht 'na aghaidh sin, go bfuigimíd ár mbeatha ann .i. ár mbeatha fíorfhaithe do réir do geallamhnacha mórda féin dúinn. An nídh atáim ag iarraidh díb-se agus

dom féin. I n-Ainm an Athar agus an Mhic agus an Spioraid Naoimh. Amén.

Ar na scríobadh le Seafan Ua h-Uigbair do'n Doctúir Diadha Seafan Ua Murchadha, Earbog Corcaighe ag Mainistir na Manach i gCorcaig. 1817.

Sirim beannacht an Léigheora.

Seanmóin a Naoi.

páis 7 bás ár dtigearna.[1]

(Aoine an Céasta.)

Christus dedit semetipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate, et mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum.

"Do doinbir Criost é féin ar ár son, ionnas go bruaigliódaí sé sinn ó'n uile olc, 7 go nglanfaí sé sinn mar pobal pó-taitneamhach 7 mar lucht leanamhna dó féin." Briathra Póil Abstal 'san dara caibidil de'n epistil cum Tícus, sann a seachtmhéag.

IS ionsantach, uachárach, a cáinde, an tairbeánach aderr an fáid Isaias do fuair sé féin ar Dia mór na n-uile comhacht: *Vidi Dominum sedentem super solium excelsum et elevatum . . . Seraphim stabant super illud: sex alae uni et sex alae alteri: duabus velabant faciem eius duabus velabant pedes eius et duabus volabant.* "Do-connaic mé," adeir sé, "Dia 'na shuide i gcathaoir áird, aoibhinn, agus an t-ord ainglide dá ngoirtear Seraphim ar an gcathaoir 'na timcheall, sé sgiathán ar gach aingeal díob, dá sgiathán díob sin as folach a gnúise agus a aighe, agus dá sgiathán as folach a cor, agus gan comhnuide orra acht dá molad agus dá onórughad" (Isaias vi. 1-2). Nuair do-connaic an fáid beannuighe seo sin, adubairt sé leis féin: *Vae mihi, quia tacui, quia vir pollutus labiis ego sum* (Isaias vi. 5). "Is maith dam-sa nach bfeadaim labairt ná Dia do molad

[1] Murphy MSS., Vol. 83, pp. 99-145.

de bhíg nach bruil mo béal glan." Agus an tan tug sé an marla dó séin deirtear go dtáinig aingeal dá ionnsuige agus caor dearg i mbéal teanchaire aige i n-a láimh, agus d'iompuig sé an chaor isteig 'n-a béal, ar mod go ndearna sé dionghálta é cum Dia do sholadh.

A cáirde ghrádhacha, do-chimid-ne an Dia céadna úd imdu, Iosa Criost, ár Slánuigtheoir. Ní 'na fuide i gcathaoir ghlórmhair atá sé, act i n-a fearaim ar trí taimgíb i gcrann na croise. Ní gsiathain aingeal do-chím ag folchadh a ghnúise agus a aigte, act é lán de fmugairdib na gceirtearnach ndiablaide, malluigte, 7 cóta amadáin air ag folchadh a chuirp agus a chos, ag gabáil 'na ball magairt agus fonnmóide tré chathair mhóir Ierúsalem, agus an cóta sin ag teangbáil fá n-a choraib, dá leagadh ar a béal agus ar a ghnúis i lathaig 7 i lábán na gnáide. Ní fogair aingluide do-chluinim ag teacht i n-a timcheall ag rádh: "Ir naomhta, naomhta, naomhta ainm an Tigearna, Dia na sluag," act fuaim 7 bhiorgarnach alt chuirp mo Shlánuigtheora dá tarmaing ar cuibreach a bhréagh agus a bréitheach leis an fíneadh tuga dir i gcrann na croiche. 'Sé nídh do-chluinim uplabra na n-órd ag bualadh bara, corra, agus troigte mo Slánuigtheora ag an g-cineadh lúdaigeach ag rádh gan stad: *Tolle, Tolle, crucifige eum* (Eoin xix. 15). "Tóg, tóg, croch, croch, buail, buail, daob, daob, marb, marb an bitheamhnach." Ní corónn ghlórmhar do-chím fá n-a cheann, act corónn sphine .i. dornán mór de theilgnib géara ag pollad a chinn go cnámh agus go h-inchinn. Ní h-é an tairbeánadh a fuair Peadar, Séamar, agus Eoin ar Shliabh Tábor, an áit a dtáinig Maoise agus Eilias 'na gceann, agus do chonnacadar ár Slánuigtheoir lán de dhealladh agus

de ghlóire. *Et resplenduit facies eius sicut sol, vestimenta autem eius facta sunt alba sicut nix . . . . Et ecce vox de nube, dicens: Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui: ipsum audite.* "Agus do lonnruig a aghaidh mar an ngréin 7 do déineadh a éadaigh bán mar an sneachta . . . . . Agus féachaidh, táinig guth ó neamh ag rádh: 'Is é seo mo Mac dílis do rótaitneigeann liom; éisdidh leis-sean'" (Mata xvii. 2-5). Do-chím inniu, ní h-é deallramh na glóire nó na gréine i n-a gnúis, acht dath an ghuail agus é 'n-a chnocaibh dubha agus gorma. Ní h-é Maoise ná Eilias do-chím ag teacht 'na timcheall, acht biteamhnach ar gach gualainn de 7 eisean mar thear bitheamhnach i n-a lár nó eatorra isteach. Do-chluinim é féin go truaigh-mhéileach, bocht, ag gol ar an Athair fhorruidhe agus ag iomcharaidh fá n-a fhágbáil go bronach 'n-a aonar ar mhodh go gcualaidh neamh 7 talamh an sgreadach chruaidh chráidhte do leig sé ar, ag rádh: *Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me.* "A Dhia! Ó! a Dhia, chéad fá'n tréig agus ar fhéin tú mé innisin i n-aimsir mo riachtanais agus mo dhoghrainne" (Mata xxvii. 46). Ní chluinim guth an Athar ag teacht ór a chionn dá amháil mar Mac dó féin mar do sinne ar Sliabh Tábor; acht is é nidh do-chluinim innisin ar Sliabh Calbarí ag an g-cineadh lúdaigheach: *Vah, qui destruis templum Dei, et in triduo illud reaedificas, salva temetipsum; si Filius Dei es, descende de cruce.* "Fuch! Fuch! Fút a bhitheamhnaigh, nach tú adubairt go leagfá Teampall Dé agus go g-cuirfeá suas arís i trí laethe é? C'áit a bhfuilid do chomhachta anois? Sábáil tú féin, a bhoctáin. Tuisling ar an g-croich sin, má tá comhachta Mic Dé agat" (Mata xxvi. 40).

Do-chím an ceathar-dúile mar aon leis seo ar

:mioċnuġaḋ, na caiṁṁiġeaċa ag ṡcoltaḋ, na cuiṁṗ maiṙḃa ag éiṁḋe ar tuambaiṙe, agur an raoġal uile i n-aoin ṁeall ċeoiġ agur deataiġ le h-uaċḃár ṡá bár agur ṡá ṗáir mo Ślánuiġteora, ar ṁoḋ ġur ṡéiṙiṁ liom-ṡa a ṡáḋ mar ḋubairt an ṡáiḋ Isaiar: *Vae mihi, quia tacui, quia vir pollutus labiis ego sum* (Isaiar vi. 5). Mairg daṁ-ṡa, darab éigean beiṫ im' ṫoċt de bṁíġ naċ dtig liom ṡcaiṁ páire mo Ślánuiġteora do ċur i ġcéill! Is móṁ do béaḋ d'feiṙim orm an teanċair úd do ṫáiniġ ṡá ḋéin Isaiar do ṫeaċt ċugam, do ġlanṡaḋ mo béal ṡul naċainn do ċuaiṙuġaḋ na neiṫe ṙeo roṁam, go ṡreiṙialta de bṁíġ naċ bṡuil ṡíor agam cia ar a dtiubṙad m'aġaiḋ inoiu ag Iaiṁṁaiḋ conġnaiṁ ġṁár. Ní h-ionntaoiḃ ḋam, dar leat, an t-aṫair neaṁḋa do ṫairḃeáin an oiṁead ṁin de ḋroċ-aġaiḋ dá Aon-Mac, ġé ġur ḋoiṁt ré allaṫ ṡola i n-a ṡiaḋnaiṙe, agur ġur ġuiḋ ré é trí h-uaiṙe 'ran nġáiṙdin ag Iaiṁṁaiḋ cailiġ na páiṙe do ċur ṫaiṁiṙ: *Pater mi, si possibile est, transeat a me calix iste.* "A Aṫair, má'ṙ féidiṁ é, deonuiġ an ṫailiġ ṙeo do ċur ṫaṁ" (Maṫa xxvi. 39). Agur níor b'áil leiṙ aon ṡocal ṡuṁṫaṫa do ṫabairt dó. Is deacair ḋam aġaiḋ do ṫabairt ar an Mac féin, óiṁ ní ṡuil duine ar biṫ ar mó atá i bṡeiḋm ṡuṁṫaṫa 'ná é féin, 7 ġan é dá ṡaġḃáil. Ní ṡuiaṙ ḋam aġaiḋ do ṫabairt ar an Sṙiorad Naoṁ le h-aṁuinn d'Iaiṁṁaiḋ aiṁ, óiṁ is é ṡuṁṫaṫ ċuġ ṙé do'n dara peaṁṙain de'n Tṙionóid: *Nec cogitatis quia expedit vobis ut unus moriatur homo pro populo et non tota gens pereat* .i. "Is cóṁa aon duine aṁáin do ċur ċum báiṙ 'ná cáṫ uile do ḋaṁnuġaḋ" (Eoin xi. 50). Is deacair ḋam aġaiḋ do ṫabairt ar na h-ainġil, óiṁ ní ṡuil riaṫ féin aċt ag ġol agur ag ġárṫa agur ag ġairm coimirce. Is ró-annaṁ taoḃuiġeaṙ ṙeanmóiriúṫe

ar bit Muire Máthair féin inniu mar ar gnát ar uairib eile, de bríg gur deacair athcuinge d'iarraid ar mnaoi boicht mar í ar tórraim a h-Aoin-Mic. Ní raib Muire againn riamh go dtí an uair i n-ar céadaid é act i n-a h-eochair le h-aghaid forbtheach óir-chirte na nglár d'fhorgailt, mar adeir an buaball milir-bhriathrach San Bearnard: *Nihil nobis Deus voluit dare nisi per manus Mariae transveniret.* "Níor b'áil le Criost aoin tiodhlaicthe do leigean cugainn act tré lámaib na Maighdine Muire." Mairg, ni fuil riachtanach againn inniu leir an eochair seo, mar deir an Bearnard céadna. *Quia clavus penetrans factus est clavis reserans.* Do rinneadh eochair de na tairngíbh do buaileadh i gcoraib agus i lámaib mo Shlánuighthora agus de'n tríleag le'n forgladh a thaobh agus do leigeadh óir-chirte na nglár béal ruar rá'n raoghal; ar mhoid, mar leat, ní fuil eochair de riachtanach orainn; óir nuair bhitear arís nó córra ní fuil eochair de riachtanach ar aon duine cum aoin níd dá bhfuil istigh ann do bhuain ar. Mairg, do bhiteadh córra cuimir an Choimhdeadh inniu. Níor fágadh aon ball slán 'ran aird naomhta seo na nglár .i. Criost, ár Slánuighthoir, mar adeir Isaiar 'ran chéad chaibidil: *A planta pedis usque ad verticem capitis non est in eo sanitas* (Rann 6). Atáid ná gláraibh béal ruar ar mhoid, mar leat, nach bhfuil riachtanach againn le Muire mar eochair, gidheadh, d'aimhdeoin a nuabaist mé, ní leigfidh mé dhíom aghaidh do thabairt ort inniu, a Muire, de bríg mar nodhig, nach noiúltóchaidh tú rinn rá impidhe do chur ar t-Aoin-Mic gláraibh do dheanamh orainn agus rá chuidiughadh deor le d'Aon-Mhac milir do chaoineadh; agus, dá bríg sin, leigimir uile sinn féin ar ar nglúinibh, agus abhramaoir fáilte an aingil Gabriel do Muire: *Ave Maria, etc.*

Christus dedit semetipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate, et mundaret sibi populum acceptabilem sectatorem bonorum operum. "Do ċoirbir Críost é féin ar ár son, ionnas go bruargliocaḋ ré sinn ó'n uile olc, 7 go nglanfaḋ ré sinn mar ḟobal ró-ṫaitneamaċ, agus mar luċt leanamna ḋó féin" (Titus ii. 14). Is mó an mear, a ċáirde, bíos ioir ḋaoine glice nó críonna ar an intinn le n-a dtugann duine tiodlaicte nó taḃairt uaiḋ, 'ná an mear baḋ ċóir do beiṫ ar an nid féin; de brig gur mó an buideaċar do béaḋ ag an uile ḋuine críonna nó céilliḋe ar tiodlaicthib dá laiġeaḋ do ġeoḃaḋ ré le deaġ-toil nó le deaġ-aġaiḋ, 'ná ar bronntar dá ṁéaḋ do ġeoḃaḋ ré go diúltuiġteaċ nó go ceaṙaċtaċ. Dá brig sin, nior leor le Críost,ár Slánuiġteoir, a dtug ré de tiodlaicthib suaṁ do'n ċineaḋ daonna ó ṫoraċ ċruṫuiġte an domain go dtí an lá 'n-ar ṡineaḋ ar ċrann na croiṙe céaḋa é, gan a bár 7 a beaṫa do ṫaḃairt ar ár son; agus d'eagla go ṡilfiḋe naċ le deaġ-toil nó le deaġ-aġaiḋ do béarfaḋ ré a bár ar ár son, d'fógair an bollṙcaire beannuiġte, Doċtúir na g-Cineaḋaċ agus ṙeaṙmóntuiḋe na Fírinne .i. Pól, ag ráḋ de ġuṫ áno, mór, ḟolur-ġlan: *Christus dedit semetipsum pro nobis.* "Do ċoirbir ré é féin ar ár son de ḋeoin a ċroiḋe 7 a intinne," aṁail a déarfaḋ ré go foilléir: "An bruil a ḟior agaiḃ, a ḟíol Áḋaiṁ, céaḋ é an t-áḋḃar ar ṫeiṫ Críost do'n Eigipt 7 nár ḟulaing ré an bár ar bur son nuair do bí an Rig Ioṁuaiḋ dá iarraiḋ ḟul d'fág ré a ċliaḃán nó a ċrior ceangail? An bruil a ḟior agaiḃ céaḋ é an t-áḋḃar nár ḟulaing ré do na ṙṙionnṙaiḃ nó do ṙgriobnóiriḃ an ḟobail a ġaḃáil 7 a ṁonca do ċuiṙeaḋar cuige? Aon áḋḃar aṁáin go gcineaṙálta do

bí aige leis: *Nondum venit hora mea* (Eoin ii. 4); de bhríg nach dtáinig an uair ar mhéid leis bár d'fhulang. Giodh, indiu,—*Sciens Iesus quia venit hora eius, ut transeat ex hoc mundo ad Patrem* (Eoin xii. 1),—do bí a fhios aige indiu go dtáinig an uair ar mhéid dó bár d'fhulang, flaitheamhnas d'orgladh, 7 an cineadh daonna, do bí le h-uchd an domain tuilleadh 7 ceithre míle bliadhan, do leigean isteach, Dá bhríg sin, ionnas gur mhóide dhuit m-buidheachas ar Chríost adeir Pól: *Dedit semetipsum pro nobis.* "Do thoirbir sé é féin de dheoin a chroidhe 7 a intinne ar ár son." Ó! a cháirde, is aithbéil méadh an ghrádha so agus na trócaire do thairbeáin ár Slánuigtheoir dúinn 'san toirbirt naomhta so do sinne sé air féin do láimh a náimhdhe ar ár son, óir i n-aimsir na toirbirte seo do bí a fhios aige go maith go g-coimh-lionfadh sé gach aithis agus imdheargadh, gach masla 7 gach mío-mhodh, gach páis agus gach pianódh dár neamh-páidheadar na páidhe do theangmháil dó, mar admhuigear sé féin as Lúcás Soisgéalaidhe: *Ecce ascendimus Ierosolymam, et consummabuntur omnia quae scripta sunt per prophetas de Filio hominis.* "Féachaig, atáim ag dul go h-Ierúsalem ionnas go dtiocfadh bhriathra an fháig isteach dom' thaobh-se" (Caib xviii. Rann 31). Do chuir sé, dá bhríg sin, beirt de na h-abstalaibh chum na cathrach ag páidh an cháisg d'ullmhughadh roimhe féin 7 an fuiréar déidheanach.

Adeir an t-Athair naomhta Bonaventura gur fhan Chríost amuigh, an fead do bí fiadh sin istigh, ag caint le n-a Mháthair, ag rádh mar seo: "A Mháthair ró-mhilis, ní fuil amhras agam-sa 'san méadh d'fhulaingis ar mo shon le trí bliadhna déag ar fichid i dtíoghtaibh fuara, coimhgheacha, ag seitheamh liom ó áit go h-áit, dom' dhíon ar inghreidhm, ar bhuadhairt, ar líontaibh agus ar cheal-

gaib mo náṁad; dá brís rin, ní fuilim-re doṁ díombuideac rin nac dtiubhsim méad na h-oibliogáide do chuir tú orm. Anoir, a Buime agus a Mháthair, bíodh a fíor agat go dtáinig an uair do réir tola m'Athar 'n-ar cóir damh-ra bás agus páir d'fulang ar son na h-Athdaṁ-chloinne. Do-chíridh tusa, dá réir seo, mire i mbáthadh ar athghnáth cuma agus ceangailte mar bhitheamhnach le hórdaibh ró-dhigne, cruadha, caola, cnáibe, go leor dorn dá mbualadh orm; corróin fsine ar mullach mo chinn agus mé dom' éadadh mar shógaire. 'Na diaidh seo chídh tú marbh mé idir do dá láimh féin, agus gan comhacta agat fuirtacht ar bith do thabairt dam. Dá bhrís rin, ar an ádhbar gurab é seo mo dhomhadh déidheanach leat, tabair dam do beannacht, agus guidim tú ar uchd m'Athar beith foighdeach agus do thoil do chur do réir tola m'Athar, fá bás d'fhágbáil damh-ra ar son an chinidh daonna." D'fhreagair Muire é ag rádh: "A Mhic mh'anma agus mo chroidhe, a dhalta m'uchta agus áilleáin mo shúl, agus a shúg mo chloch, d'umhluigh riamh do do Mháthair; a dhompánaigh agus a chuideachta, ir truagh liom-sa an riocht rin i n-a mbéidh tusa. Ní féidir, a Mhic na nghrás, go bhfeicfidh na súile seo agam-sa tusa ar do shíneadh i gcrann na páine agus tairngidhe ceann-ghalbha ag péabadh do ball, agus tabairt anoir bás dam sul do-chídeadh rin. Agus de bhrís go bhfuil fíor méad do chumair agam, fuargail an cineadh daonna ar shlighe éigin eile, agus gan do bás do thabairt agus mo bás-sa mar aon leat. Má dhóuigh an t-Athair neamhda do bás ó'n tsíorraidheadh mar dhíolaidheadh ar son cionta na noaoine, fág bás gan pian, gan céadadh, gan chroidhe."

D'fhreagair Iosa é ag rádh: "Ní fuil amhras, a Mháthair, gur dhóuigh Dia mo bás, agus, ionnas go

gcoimh-líonfainn a toil, go bfaghad an bár ar dtuaillidhe gur féidir do nádúir d'órdughadh; agus fós, ionnas go gcuirfinn méad mo ghrádha air an duine i gcéill, go bfulaingeochaidh mé an bár gháireamhail seo air a fon go foighdeach. Dá bríg sin, a Mháthair mhílir, bíodh an foighde ór cionn an uile fhubailce agat-sa, an nídh atá de riaradhas go mór ort cum na h-aimhsire atá romhat." "A Mhic mo chroidhe," ar sí, "ní mire a béas go brách contrárdha do toil an Athar fhíorfhaidhe, agus ó'n é a toil-sean do bár mar thíolaidheadh ar fon cionta na ndaoine, déanaim-se, mar an gcéadna, orrdail ar do chorp daonna go toilteanach do réir tola Dé; gidheadh, a Mhic na trócaire, is é do ghráidheas mo ghroidhe go fírinneach an feoil thiadha sin agat-sa as a dtug Dia le h-oibriughadh an Spioraid Naoimh foirm dheagh-mhaireach in mo bhroinn i a dtug mé oileamhain, beidh dá rianadh air mhodhaibh éagsamhla im' fhiadhnaise as an gcineadh lúdaigeach; agus, dá bríg sin, ionnas go bfaghainn rian mar aon leat, iarraim d'athchuinge ort, ar ucht a ndearna riamh do d'oileamhain, mé féin d'fhulang páirt mar aon leat i gcrann na páirte. Ní féidir nach mbéidh na tairngthe le bhfillfear cuirp, láidir fós, cum mire do chéaradh mar an gcéadna! Ní féidir nach bfaghaidh mire áit i n-éinfeacht i gcrann na páirte! Ní cuibhe dhuit, a Mhic na foillre, an té d'iomchair tú naoi míosa 'na bhroinn go noiúltóchtá í fá aon uair amháin i gcrann na páirte do' choimheadhacht."

Iar gcloss na mbriathar sin do Chríost do chuaidh faigheadh an doilghis do bí aige fá n-a Mháthair go croidhe ann, i as filleadh na súl le cruas uimhe aoibhinn: "A Mháthair mhílir, as seo an t-am agam-sa beidh as tuiall do choimh-líonadh tola m'Athar, agus de bríg nach féidir liom an athchuinge dheidheanach sin do thabhairt, i

fór, nár órduiġ m'Athair dam act mé féin amáin do
éarad ar fon an duine, tabair dam do beannacht,
agus de briġ nach féidir liom 'ran gcroic, ó'n fineadh
do-béarfaid na tairngirde orm, cromadh leo ċuġat-fa,
tabair dam do fóġ mar aon le do beannacht." Do
tóġ an Maiġdean ġlórmhar a fúile fuar ċum an Áird-
Ríoġ, 7 ċuġ a beannacht dó, dá fárġadh le n-a croidhe,
ag rádh: "Go mbeannuiġtear tú ó'n Tríonóid, a Mhic,
agus bíodh cuimhne agat orm-sa 'ran gcroic, 7 ní thréig-
fead-sa tusa go brách."

I ndiaidh an comhráidh thuaiġ-mhéiliġ seo do ġluair
sé le n-a deirgioblaibh ċum na caṫraċ ag rádh: *Desi-
derio desideravi hoc pascha manducare vobiscum ante-
quam patiar*;' sé sin le rádh, "Is mór an dúil atá agam
an cáirġ seo d'ithe lib ful má fulaingeochad" (Lúcás
xxii. 15).

Díodh a fíor agaibh, a cáirde gráduaċa, go raibh gnár
'ran aimsir seo ann uan cáirġe do marbadh agus dul
go teach a gcaithidh é, 7 le linn imtheachta do'n chineadh
Húdaiġeach i dtalamh na h-Eigipte fuil an uain do
ċuimilt d'urranaibh 7 d'fár-doras an tiġe; 7 do
ġeall sé féin go dtiocfadh sé an oidhche chéadna ag rádh:
*Percutiam omne primogenitum in terra Aegypti ab homine
usque ad pecus.* "Ní fágfaidh mé aoin chéid-ġein d'fear
ná mnaoi ná d'ainmhidhe ar fud na h-Eigipte uile gan
marbadh" (Eagosp xii. 12). *Erit autem sanguis vobis
in signum in aedibus in quibus eritis: et videbo
sanguinem et transibo vos.* "Béidh an fuil seo an uain
mar chomarta ar bur dtiġthibh-se, 7 an uair chífead-sa
an fuil, aithneochad gurab í sin bur n-áit-se agus
nochad tarraibh gan díoġbháil do théanamh díbh" (Eagos.
xii. 23). Ní raibh 'ran bruil nó 'ran uan so, a cáirde,
act síoġair, de bríġ gurab é chialluiġeadh sé an t-Uan

naomhta neamh-uilcóideach reo, Iosa Criost, ár Slánuigtheoir, dá ngoiltear Uan 'san Sgiurtiúir as Eoin: *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccatum mundi.* "Féachaid Uan Dé, féachaid an té a tógas peacadh an domhain" (Eoin i. 29). Do táinig do tógbáil peacaidhe an domhain. Do marbadh inniu mar uan cárrga é; agus is é ciallaigeas clann Israel do bí i nDaoirre agus i mbruid as Pháró, fiol Ádaimh do bí i nDaoirre agus i ngeibleach a bpeacaidhe as an diabal, 7 do ghell fé féin .i. Dia, go dtiocfadh fé go h-Eigipt as déanamh díoghaltais an traoghail ro orra. Ní raibh aoin níd dhíobh reo i bpolaic ar Iosa, óir do bí a fios aige go maith gurab é féin do marbhóchaidhe inniu mar uan cárrga, de bhrígh mar adeir fé féin: *Non veni solvere sed adimplere.* "Ní do bhriseadh an peactha táinig mise, acht d'á choimh-lionadh" (Mata v. 17). Dá bhrígh sin dubairt fé: *Desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum antequam patiar.* "'Sé m'fhonn an cáirg reo d'ollmhughadh i nDun meairg 7 i nDun g-cuideachtain ful fulaingeochar mé an páis" (Lúc. xxii. 15).

Ionnas, a cáirde, go mbéadh fios fhaire na páise agaibh tuigid, iar n-éirighe ó'n fuipéar do Iosa, ár Slánuigtheoir, gur ghlac uirge 7 gur nigh cosa na n-abhdal uile, 7 i n-a diaidh sin gur beannuigh arán 7 go dtug dóibh é le n-a ithe .i. sacramaint a chuirp féin; 7 dus fé do lúdhar é féin mar cách, gé go raibh fios aige nach raibh fé ghlan chuige; agus mar nach raibh fios an uilc as cách níorbh áil leis a bhaith mar thréatúir as díultughadh a chuirp naomhta do thabairt dó; agus mar nach raibh feisean ullamh ghlan dó, mar badh dhleacht dó, do chuaid an diabal isteach ann ar an mball 'n-ar chaith fé é. Ní dheachas Dia d'foilliughadh ar a olc acht as rádh go geineamhlta: *Amen, dico vobis quia unus*

vestrum me traditurus est. "Deirim lib go bruil duine i nDur measg do braitfear mire do'n cineadh lúdaigeadh" (Mata xxvi. 21). Do glac gach aon acu uathan mór agus nachár ag rádh rá leit: *Numquid ego sum, Domine?* "An mire é, a Tigearna? Rá deoig, dubairt an tréatúir lúdár le fairceal go n-aitneochaide ar a tocht gurab é féin do déanfadh an feall: *Numquid ego sum, Rabbi? Ait illi: Tu dixisti.* "'An mire an té seo, a Máigirtir?' D'freagair Criost é ag rádh: 'Deir tú mar sin é'" (Mata xxvi. 25).

Ar an áit seo do gluair Iosa 7 na h-abstail go gáirdin Getsemani, agus do glac tuirse mór 7 eagla é ag rádh: *Tristis est anima mea usque ad mortem.* "Trom, tuirseach, dobrónach, atá m'anam go dti an bár" (Mata xxvi. 38). Do glac an colann daonna cnuchnugadh mór roimh méad na páine do bí rá n-a ceann, 7 do cuir allas sola dí. Agus iar mbeit do Iosa ag urnaige i brad, 7 an tóir ag imt cuige, dus ré agaid ar an Athair neamhda, ag rádh go tsuaig-méileach boct: *Pater mi, si non potest hic calix transire nisi bibam illum, fiat voluntas tua.* "A Athair, má tá nach féidir do'n cailís seo gabáil tharam gan mé d'ól airde, go ndéantar do toil-sa" (Mata xxvi. 42). Níor b'fada i n-a diaig sin go dtáinig lúdár agus an cineadh lúdaigeach leis, dá tabairt mar comharda dóib air tar cách, gurab é Iosa an té dá dtiubrad ré féin póg. O! a tréatúir mhalluigte, céard é méad do dánacta, póg do tabairt do'n té díolais leis an náimad ar deic brigimne ar fiche ad! Ó! a duine diabhlaide, cad é méad do díombuideachair, Mac Riog neimhe 7 talman, do bí 'na Máigirtir 7 'na Dionuigteoir agat leis an bratd seo, an té do nig do cora agus dus a fuil agus a feoil féin duit rá gné aráin agus fiona, ag rádh:

Hoc est corpus meum. "Is é seo mo corp-sa" (Mata xxvi. 26) do bhaid agat le póig ceilgeas mío-núnais as páid: *Quemcumque osculatus fuero, ipse est, tenete eum.* "Cibé duine dá dtiubhrad-sa póg, as sin an bitheamhnaċ 7 beirid air" (Mata xxvi. 48). Ann seo do fuaradar na laochrainn ar Mac Dé, ar sgáthán na n-aingeal, ar Áilleán Muire Máthair. Do ċeangladar le pórsáib caola, cruaidh, cnáibe, é, cuid aca dá bualadh le dóighnibh, cuid eile aca dá bhriúghadh le preabaibh, cuid eile as tarraing a fuilt agus a fionnsaid, 7 gurab é ar comhrádh do gach aon aca: *Ah! Insidiator! Ah! Mage! Ah! Samaritane!* "Ó! a thoċ-duine! Ó! a mheallthóir! Ó! a Samaritánigh! Anois, tá tú againn, go deimhin do-bhéarthar díolaigeaċt dúinn i ngaċ nídh dá ndearnais go h-éigceart i n-aghaidh an peaċta."

Ó! a Áigh-Rígh neimhe agus na cruinne go léir, is agat féin amháin atá fíor céadh é méad na péine d'fhulaing an Mac thócaisteaċ an uair seo; ar mhaidh an dronn bad dílse dó ar domhan .i. na h-abraill, gur ċeiteadar uaidh, an uair dáinig briathra Chríosd isteaċ ar Peadar: *Amen, dico tibi, quia in hac nocte, antequam gallus cantet, ter me negabis.* "Amen, adeirim leat go réamhraidh tú mé trí h-uaire roimh ghlaodhaċ do'n choileaċ anocht" (Mata xxvi. 34). Bheathuighidh, a dáithe, méad na péine d'fhulaing an Mac thócaisteaċ! Ní h-é sin amháin, acht iar dteaċt do Láthair Annas do bí 'na árd-phriomhra, do bhuail fear de'n ċineadh lúdaigeaċ dorn air do ghabh go sroighe é, rá ċonn mar adubairt ré leis an bhriomhra ceist do ċur ar an muinntir do bí ag éisteaċt le n-a theagasg go laethe-mhail agus gan ceist do ċur air féin. Ó! a Árd-Rígh na cruinne, is foighdeaċ d'fhulaing tusa seo cé gur ghabh ré tú go cnámh as nádh go ciuin macánta: *Si male*

locutus sum, testimonium perhibe de malo: si autem bene, quid me caedis. "Má labhar droch-ruo, tabair fiadhnaise ar an droch-ruo, acht má labhar deagh-ruo, cad é an fáth gur buaileir mé" (Eoin xviii. 23)? Do bain an phionnra Annas cuigrin ar na briathraib seo Chriost, agus de bhíg nach bfuair coir bár air, do chuir uaidh féin é go Caipheas—fear eile de phionnraíb an phobail. Díodh a fhior agaibh gur go docamhlach do cuireadh é fá dhéin Caipheas, ar mhodh nach raibh rian ná cuibreas, dar leat, 'san gcéad phéin do bí air reas mar do bí anoir ag teacht cum an dara duine le n-a fheicsin. Nior b'é seo an bhreitheamh thródaireas leis an nduine mbocht do chonnaic ré ar choirte anma, acht, ar an mball, fiadhnaise d'iarraidh i n-a aghaidh. D'éirgeadar beirt d'fiadhnaisibh bréige ag dearbhughadh go nduibairt Criost: *Possum destruere templum Dei et post triduum reaedificare illud.* "Ir féidir liom Teampall de do mhilleadh 7 é do chur ar bun i gceann trí laethe arís" (Matha xxvi. 61). Nior leor leis an mbreitheamh tiorántha so sin gan é féin do chur ceiste air, ar b'é Mac Dé é? D'fhreagair Criost gan mhoill ag ráth: *Amodo videbitis Filium hominis sedentem a dextris virtutis Dei et venientem in nubibus coeli.* "Deirim libh go breicrid sibh mise ag teacht de dheaf láimh m'Athar ag déanamh breitheamhnais ar bheathaibh 7 ar mharbh" (Matha xxvi. 64). Do phreab an breitheamh tiorántha ag ráth: *Blasphemavit, quid adhuc egemus testibus? Ecce nunc audistis blasphemiam. Quid vobis videtur?* "Do sinne an mealltóir seo dia-mharbh. Chéad ar fiachanaibh fiadhnaise fearta? Chéad aoibh sibh leis" (Matha xxvi. 65-66)? D'fhreagair an coirte mío-choingharach é ag ráth: *Reus est mortis.* "Tá sé cionntach, do thuill sé a bhárughadh." Tá sé tligte, ar

an mball, gan truaig, gan taire, gan trócaire! Do gabadar de feiliúde i n-a éadan air agus de dóirnid i n-a ceann ag rád: *Prophetiza, quis est qui te percussit?* "A Biteamnaig, do innse tú Mac Dé díot féin, taingair cia buail tú" (Lúcás xxii. 64). Iar mbeit dóib mar seo go meadón-oidce do ceangladar do colmuin cloicde é, 7 do griúrráladar gan moill é.

Dearbuigeann San Ieróm nad féidir d'aon duine dár cruthuig Dia méad na péine d'fulaing an Mac trócaireach an oidce sin do cur i g-céill nó go dtigidré féin lá an bheathamnair déideanaig: *Passio quam Dominus ea nocte sustinuit nunquam perfecte cognoscetur nisi in die iudicii.*

Ar maidin sinneadar comairle a cur ceangailte cum árd-uachtaráin na mbreitheamhan uile .i. Pioláit. Iar gcloig do Pioláit gurab ó'n nGailili táinig sé do cuir sé uaid féin go h-Ioruaid é, do bí 'na phionnsa i gcúige na Gailili. Ní raib acht mear amadáin ag an bfear seo ar Iosa 7 cuig sé rá dearsa orra cóta bán amadáin do cur air agus a cur tar air go Pioláit arís. Ó! a Árd-Rig an domain, is truag an bail seo ar d'Aon-Mac trócaireach! Ó breitheamh go breitheamh, ó sinnse go sinnse, ó coirce go coirce, gan truag, gan trócaire ag aon díob leis an truagán bocht, acht méaduigid péine ag gach aon díob dá cur air. Iar dteacht do Láthair Pioláit, do mear Pioláit nár b'féidir dó féin breith an báir do thabairt air nuair nach bfuair sé coir báis i n-a leith, agus ionnas go leigfidís an cineadh lúdaigeach uatha é, d'fiafruig sé cia aca do béadh faoi Iosa nó Barabbas. Díod a fiosg agaib go raib gnár 'gan aimsir sin ann duine éigin de'n buidin do béadh irtig leigean amach i n-onóir na cárca. Do bí an fear so dá ngoirtí Barabbas 'na

nóġaipe, 'na rgriobadóip 7 'na ġabuibe. Do meap Pioláit ġurab é Iora d'iarrpadaoir do ċaopaḋ agur Barabbar do ċroċaḋ, agur adubairt: *Quem vultis dimittam vobis, Barabbam, an Iesum qui dicitur Christus.* "Cia aca ar mian lib go rgaoilfinn ċugaib? Barabbar nó Iora dá ngoiġeap Críort" (Maċa xxvii. 17)? D'fheagair riad-ran go h-árd, ag ráḋ: *Tolle hunc et dimitte nobis Barabbam.* "Croċ an feap reo agur leiġeam Barabbar ar" (Lúc. xxiii. 18). "An é bur dtoil bur Riġ féin do ċur ċum báir?" ar Pioláit. D'fheagair riad ag ráḋ: *Non habemus regem nisi Caesarem.* "Níl aon ríġ againn acċ Saepar" (Eoin xix. 15). Do ċlaon Pioláit le h-eagla an ríoġ talmaiḋe 7 ċuġ ré bpeiċeamnar báir ar Árd-Riġ neime 7 talman ag ráḋ: "*Accipite eum vos, et crucifigite.*" "Ag reo díb an biċeamnaċ agur cuipiḋ ċum báir é" (Eoin xix. 6). Ó! a bpiaċra malluiġċe, le'r cliġeaḋ Mac an Aċair fíorpaiḋe, ir mairġ béal ar a dtáimiġ rib! Ó! a bpiaċra diablaiḋe, le'r daopaḋ an ríréan i n-éagcóir, ir mairġ teanga do labair rib. Ó! a bpiaċra neamh-ċróicneaċa, le'r glacaḋ Saepar do roġa tar Iora, ir mairġ intleaċt do rmuain rib!

Do ġluaireadar gan moill go cnoc Calbaiġ, áit d'áiniċe do bí aca ċum crioċ-ḋaoine do ċur ċum báir, agur an ċroċ dá h-iomċar ag Críort, cé nár b'furar dó é, nó gur fáguiġeaḋ, fá ḋeoiġ, fúiċe é. Do cuireaḋ annrm iomċar na cnoiċe ar ḋuine áiniċe do caraḋ orra 'ran trliġiḋ, agur ní ar maiċe le Críort, acċ le h-eagla go bfaġaḋ ré bár fúiċe rul fá bfeicfeaḋ an doman dá ċéaraḋ go h-árd innte é. Níor leor ro gan coróin rpine do ċur ar a ċeann agur éaḋaċ maġaiḋ purpair. Ní péarlaiḋe ná cloċa uairle do bí 'ran gcoróin ro mar baḋ ċuiḃe do ċoróin mic ríoġ do.

beit innte; ní fceptep pioghóa tugaó i n-a láim dó map baó ghnáit le mac áipo-phionnpa, acc gap gioltaighe, agup các uile ag magaó paoi ag páó: *Ave, rex Iudaeorum, et dabant ei alapas.* "'Go mbeannuighear duit, a Rígh na n-Iúdaigheac,' i tugadap palltóga dó" (Eoin xix. 3). Breathnuighidh, a cáipde, méid na péine d'fulaing Íofa ap feaó na h-aimpipe feo, dá maplughaó agup dá imdeapgaó leip na fluaighteib ap an uile taob dhe, ag teacht 'na coinne le n-a mbuillíbh, le n-a n-upcapaibh ag páó: "An é feo an mealltóip? An é feo an bitheamhnac? Do pinne pé Mac Dé de féin; cpochaid, céadaid, paobaid, mapbuighidh é."

Iap dteacht go h-áit na cpoiche dóibh do tochail cuid aca an talamh 'n-a gcuimpighe an chpoc 'n-a fearamh. Do bí taipngidhe péid ag cuid aca. Do bí úipd le bualaó na dtaipngidhe ag cuid eile. Do cuipeaó Mac an Átha fíorpaidhe i gcpann na páipe agup taipnge i n-a láimh dheip ap ceann dí, agup map nár fhoich an lámh éli muipcíp an dara taipnge 'pan gceann eile leip an gcpadaó do pinne pé le méad doilghip na láimhe deipe, do tappaingeadap le pópaíb caola, cruadha, í go muipcíp an dara taipnge, agup map an gcéadna le n-a choraib; ap mhod nár fhágbadap alt ná péid ná cuiple 'na chorp nár paobadap, i nár bhpeadap ó céile. Ó! a chíorcaidhe chroidhe, féach a cuma! Ó! a chíorcaidhe nach truagh leat Mac Dé i duine gan cputh, gan fgéimh, gan gné, gan glaine. *Ecce homo.* "Ag feo an duine" (Eoin xix. 5)! dá céadaó ap fon peacaidhe na cruinne. *Ecce homo.* "Ag fo an duine" dá céadaó i gan aon tpnáid uime! A Muipe, atá fá dhun an bile, ag fo do céid-ghein cloinne, labaip fuil mapbtap é uile. Éipt anoip, a fobail chíorcamhail, le h-uall-dubaó na mná boicte. "A dalta m'uicta i a áilleáin mo fúil, ip

truag liom-sa an rioct sin a bruilir i m'fiaonaire duit' lot 7 duit' lán-marbad 7 duit' eorgairt 7 duit' tarrtaing ó céile gan dat, gan rséim! Ó, a compánaig ghráidig! An tú atá ann ar aon cor? Má'r tú, ní aitnigim tú. Muna breicinn féin duit' cur 'san rioct sin, ní creidfinn gur tú atá ann ó'n rioct sin 'n-ar cuimeadar an deirdeara mallughte mic-dhócaimeach tú. C'áit a bruil do blát nó do rséim? C'áit ar gab do dat nó do dealb, a daoinéaig 7 a céile? C'áit a ngeobad fearda? Ní daingean dam aon áit i d'éagmais. Ir mire an bean bocht agus an Máthair millte, gan athair, gan máthair, gan fear, gan ingean, gan mac, gan dalta, gan compánach. Uch! Uch! Ón! a Athair neamhda, ó nár féachair do d'Aon-Mac, ir truag nár féachair do'n mnaoi boicht 7 gan a cráid ar rad. Ó, a Mic mhilir, nach tú chuthaig neamh agus talamh agus do cuir a bruil ionnta 7 eatorra de chréatúiribh? Nach tú ceann na n-aingeal 7 na mbaoine, 7 tú anoir i gcrann na páirce gan mirneach? Ir truag an t-athair so d'éirig duit inniu a ghnúis álainn, oirdeirc, do chleacht beit i m'uct-sa, atá ag dealgaib chine dá pollad go h-inchinn: na cluasa d'éirtigeadh leir na bhiathra úd an aingil: *Benedictus qui venit in nomine Domini.* 'Ir beannuighte an té dig i n-ainm an Tigearna' (Matha xxi. 9), agus d'éirtigeadh gach nóiméad leir na h-aingil ag rádh: 'Naomhta, Naomhta, Naomhta, ainm an Tigearna, Dia na sluag'; atáid inniu ag éirteacht le 'Tóg, tóg, croch, croch, raob, raob, buail, buail, marb, marb an bitheamhnach'; an béal bud mhire 'ná an mil, gan de dig aige act domblar agus finéagra; na lámha láidire le'r b'féidir an domhan mór do chaoid i nóiméad uaire, iad dá bpollad go teann; an corp do b'áilne 'ná an ghrian nior duibe

'ná gual gabann 7 'na cnocaib duba ó láṁaib laoiann! Uċ! a Mic m'anma, do ċréig d'Aṫair féin tú! Do ċeiṫ do ċeirgiobail uaiṫ! Níl bean do finne ná do ċaointe agaṫ. Maire, dá maireoċaṫ lóṫeṗ, ir corṁail go mbaṫ ċruaġ leir an bail reo ar a ċaiṫe féin agur ar mo Mac-ra!" *Quis est homo qui non fleret, Christi matrem si videret in tanto supplicio?* Cia an duine naċ gcaoinfeaṫ Criosṫ do béaṫ aġ éirteaċt leir an Maiġoin nglóṁair ar an gcainnt reo rá bun na croiṫe, agur gur ab é congnaṁ dóláir do bí aici ó'n gcineaṫ lúdaiġeaċ beiṫ dá bṫaicfin aġ cur éadaiġ maġaiṫ amaṫáin air agur aġ imirt a ċuid éadaiġ féin le h-uiṁar oirle! Ó a Máṫair na roillre, ir boċt doġṫainneaċ do ġléar 7 ní h-iongnaṫ tú aġ ṫáṫ na mbṫiaṫar úd aġ an bṫáiṫ leiṁeiṁar: *O vos omnes qui transitis per viam, attendite, et videte si est dolor sicut dolor meus!* "Ó! a luċt ṫiubail na gliġeaṫ tuġaiṫ dá bur n-aire 7 féaċaiṫ go glinn an bṫuil doġṫainn ar doṁan ar mó 'ná mo doġṫainn-re" (Tṫiaṁna ler. i. 12)? Ní ċáinig ṫin, a ċáiṫe ġṫáṫaċa, agur ní ċiocfaiṫ go deireaṫ an doṁain ṫruaġ ar mó 'ná an Maiġdean ġlóṁaṁ inniu. Ar dá áṫbaṫ, ar dtúir fá 'n-a céid-ġein cloinne d'oil agur d'altṁom fí féin agur í i dtaoḃ leir mar ċloinn; an dara h-áṫbaṫ, níor fulaing an céid-ġein cloinne reo aiċir, imṫeaṫgaṫ, marla, mío-ṁoṫ, pian ná pionóṫ nár fulaing ṫire mar an gcéadna; óir mar aṫeir an fealltaṁ: *Anima est magis ubi amat quam ubi animat.* "Ir mó bíor an Criosṫe 'ran gcorp i n-a mbíonn a ġráṫ 'ná ran áit a mbíonn ré féin ar iomċar." Dá bfiġ ṫin, ar ṁéad ġráṫa Muire ar a céid-ġein cloinne, gur mó bí a h-anam ann 'ná innte féin!

Do ċráiṫ doġṫainn Muire Íosa mar gaċ níṫ eile,

agus tug sé claonadh ar a ceann 'san gcroic ag rádh: *Mater, ecce filius tuus* (Eoin xix. 26)—"A Máthair mó-mhilis, de bhíg go bfuil fíor méid do dhílgir agam, ag so duit mar mhac agus mar dhalta Eoin, mo deirgiobal gráidhe féin, do ghráduig mé riamh tar cáċ agus do déanfaidh m'ionad-sa duit feasta." Do claon aris ar Eoin do bí 'na fearadh ór a comhair ag rádh: *Ecce mater tua* (Eoin xix. 27)! "A mhic, ní fuil agam le rádh leat acht gur sin í do mháthair annsin, agus de bhíg go bfuil fíor agat riamh méad a cúraim ionnam-sa, déin-se cúram feasta 'na timcheall sin agus déin m'ionad-sa dí agus mo beannacht lib!" 'Na diaig seo tug sé aghaidh ar a Athair neamhda ag rádh go truaig-méileach bocht: *Pater ignosce illis quia nesciunt quid faciunt* (Lúcás xxiii. 34). "A Athair thrócairig, maith dóibh seo," 'sé sin, "maith do'n mhuinntir seo atá dom' cur-sa cum báis, de bhíg nach bfuil fíor aca chéad atáid dá déanamh;" ionann sin le rádh, "A Athair thrócairig, ní dod' guidhe mar bheitheamh atáim ag iarraidh do bhforthuigthe cum dioghaltais do déanamh ar m'earcáinidh; acht táim dod' guidhe mar Athair lán de thrócaire, ionnas go mbaidh deonach leat, ar uct milleadta an anma so agam-sa, an coir seo do maitheamh dóibh; ir mó mo chion-sa ar fláinte na noaoine, agus ir uairle liom mar atcuinge é 'ná mo beatha féin. Dá bhíg sin, a Athair thrócairig, ir mó an meas ir córa duit do beit agat ar an scaiteannas do-beir orm-sa mo chuid fola do dhortadh go fonnmhar ar a son 'ná ar an olc sin. *Dimitte ergo illis* mar nach maitheas an coir nó go ndéinteas leoir-sniomh 'san ngnoi. Féach gur goideadh torad an chrainn choimeasgta i bPardhas; féach mar éirig annsin mire inniu mar thorad crainn na croice! Glac sin mar fáram agus mar leoir-sniomh

inr na fean-fiaċaib rin." Ó! a Mhic na ngrás, ir aiṫbéil méad do ċaiṫannaċta an tan atá tú ag iarraiḋ maiṫeamhnair do'n mhuinntir do ċuir 'ra prioċt rin tú agus gan de ṫruaġ aca rin duit-re aċt ag méaduġaḋ do ṗéine gaċ trát! Ó! a luċt aontuiġṫe na noiabal, naċ bfeiceann rib na dúile boḋra, balba ar ċlaoċlóḋ rá bár Ċríosd, agus rib-re amháin neamhoḃuiġṫeaċ? Féaċ an claoċlóḋ! *Velum templi scissum est in duas partes, terra mota est et petrae scissae sunt et monumenta aperta sunt et multa corpora sanctorum qui dormierunt surrexerunt.* "Féaċaiḋ, do rinneaḋ dá ċuid de mhullaċ an teampaill go talamh, do maoṫuiġ an talamh féin ċun bruiṫe, do rgaoileaḋ na carraigeaċa d'oṫgluaḋ na tuambaí agus d'éiriġ mórán de ḋaoinib marḃta" (Maṫa xxvii. 51, 52). Ór a ċionn go *tenebrae factae sunt super universam terram* (Lúcás xxiii. 44), 'ré rin, do bí an domhan go léir lán de ċeo agus de ḋorċadas; agus ir é ċiallruiġeas an dorċadas rin go raiḃ na dúile uile lán de náire agus d'aiṫméala rá'n éagcóir do rinneaḋ ar a gcruṫuiġṫeoir agus annroin do ċonnacadar méad na h-éagcóra do rinneaḋ air. Níor leig náire ḋóib iad féin do ṫairbeánaḋ aċt iad féin d'ṫolaċaḋ le h-úrḋúbaḋ na gréine. Má ṫairbeánadar na dúile boḋra, balba an oireas rin de lionnduḃ agus de ċaṫuġaḋ rá bár Ċríosd gur cuireaḋ culaiḋ ḋub agus liḃré cumha orra féin, créas baḋ ċóir ḋúinn-ne do ḋéanamh de briġ gurab ar ár son do céaraḋ é agus naċ ar son na dúile mboḋar mbalḃ. Adeir Naomh Ieróm, *Omnis creatura compatitur Christum et solus homo non compatitur.* "Ní'l créatúr ar biṫ naċ raiḃ truaġ aige do Ḋia aċt an duine amháin," agus gur ar son an duine d'ṫulaing sé an méad ro do ċionn rib. Ó! a ḋuine irreannḋa, i mór do ḋall an

diabal do ċuigse, ir mór do ċtor ré do ċéadaḋ naċ féidir leat tiuaġ do beiṫ agat d'Íosa do céaraḋ i gcrann na páise agus d'aiṁṫeoin a bṫuil dá ḋéanaṁ air gurab é ar comṫáḋ ḋó ar do ṡon *Sitio* (Eoin xix. 28); 'ré rin go bṫuil tart ar Íosa de bríġ gurab é ar tart ann, mian neiṫe do béaḋ fuar fliuċ. Uime rin adeir Cyrillus gur de na pianaiḃ ar ġéire d'fulaing Criost 'san gcroiċ an tart corporḋa. Ní h-iongnaḋ ro agus an méad do ċuir ré d'allus sola de ag iomċar na croiċe agus a beiṫ noċtuiġte innte go h-áiro le teas gaoiṫe agus gréine! Ó! a Ṫigearna, mo ċeirt oirt créad é an éagcaoine do ġníḋ tú ar ṗiantaiḃ an béil aṁáin agus gan ball de' ballaiḃ raor ó péin. Óir do réir tairbeánta Ḃriġde Naoṁta do buaileaḋ cúig ṁile agus ceiṫre céad agus deiċ mbuille agus trí ṫiġid de rgiúirre oirt, ar ṁoḋ naċ dtuigim créad an t-áḋbar naċ ngearánann tú na baill eile ċoṁ maiṫ agus gearánann tú an béal! Créad ar naċ dtuigeann tú, adeir Criost, gur le déanaṁ ríoċa i bpeacaḋ Ádaiṁ do ġlac mire an ċolann daonna, agus de bríġ gur le h-ainṁian agus le mí-ṁeasarḋaċt an béil agus na teangan do ṫárla rin ní neiṁ-iongantaċ mire dá éagcaoine mar ċobair ar ar fil gaċ uile olc dom' ionnsuiḋe. Áḋbar eile, de bríġ go bṫuil pian agus céaraḋ na mball eile foiléir ro-feicsiona ag gaċ aon mar adeir Isaias, ṗáiḋ, 'san céad ċaibidil, *A planta pedis usque ad verticem capitis non est in eo sanitas.* "Níl aon ball slán ó ṫráċt a bonn go mullaċ a ċinn gan pian, gan treaġoaḋ" (Rann 6), gideaḋ, atá pian an béil agus na teangan i bfolaċ agus d'eagla go silfiḋe go mbéaḋ an oiread rin aṁáin raor ó pian agat, 'ré rin do-beir oirt a ráḋ go bṫuil tart oirt! Ó! a Ṫigearna, ir iongnaḋ liom méad do ṫarta agus gur domblas do

ḋeoċ! Is ionġnaḋ liom méaḋ do ċaiṫe aġus naċ cuiṁin leaṫ, an uair do ṫug Fiolóit bpeiṫeaṁnaṫ báir oiṫ, ġur cuireaḋ coṁóin fṡíne i mullaċ do ċinn! Is ionġnaḋ liom nár ċoiṫġ na fṡoċa fola do bí aġ cuicim in do ḃéal do ċaiṫ! Ná bíoḋ ionġnaḋ oraiḃ, aḋeir Críosṫ, óir is minic mé ḋá innsin oíḃ naċ fáṫ ionġantair cócaireaċt ar biṫ ḋá nḋearnaḋ ar mo ċorp-sa, aġ polladh mo láṁ, mo ċoṫ aġus mo ċinn, mar do ċaṁġair an ṗáiḋ Ḋáiḃiḋ: *Foderunt manus meas et pedes meas et dinumeraverunt omnia ossa mea* (Sailm xxi. 17, 18). Cár ḃfuláir na ceiṫre fṡoċa so do leiġean amaċ do ġlanaḋ an ċiniḋ ḋaonna? Cár ḃfuláir na ceiṫre fṡoċa so do ḋoṫaḋ do ṫabairt leoiṁ-ġníoṁa do na fubailciḋiḃ caiṁiṁéalta ionnar naċ mbéaḋ impeaṙán eaṫorra? *Misericordia et veritas obviaverunt sibi iustitiam ut in pace sint* (Sailm lxxxiv. 11). Is deiṁin, a ċáiṁde, má's mian liom labairt ar ċéill ṗáċ-púnta an ṗocail seo, *Sitio*, ġurab é ṫrom-ṡláinte na n-anam é; mar aḋeir Naoṁ Aiḃiṫtín: *Sitio salutem animorum*; tá ṫaṁ ḃur sgeiḋiṁ oṁ agus is mó atá ré ḋom' ġoin 'ná mo ṗian ṗéin. Ó! a ṁíoṫaiḋe ċroiḋe, ná ṫéiġ an Dia céaḋna so innsiu ar níḋ ar biṫ. Féaċ ar a liaċt cneaḋ agus créaċt air ar do ṗon! Féaċ na cúig míle ceiṫre céaḋ agus na trí cneaḋaċa agus trí ṗiċiḋ d'fulaing ré innsiu ḋod' ṡaoraḋ-sa ar ġeiḃeann na noiaḃal. Glac leis innsiu agus aṫṁuiġ. Má tá sglannc ċéille ionnat do-ḃéarṡaiḋ tú ġráḋ ḋó ar son a ċomaoine.

Deaṁḃuiġim ḋuit, a ċaṙaid, ḋá mbéaḋ intleaċt agus teanga a dtáinig agus a dtiocsaiḋ de ṡíol Áḋaiṁ agam an láṫair seo, naċ dtiocsaḋ liom an ṡiċeaṁaḋ míle cuid do ċomaoin Críosṫ ar an té ar úir-ísle annso innsiu do ċur i gcéill; agus, a ċaṙaid ċroiḋe,

ó'r níó é do ċuaió ór cionn tuiġre aguṡ intleaċta duine d'ḟairnéir, iarṁaim oṁc do ḟúile ranntaċa, raoġalta, colnaiḋe do ḋúnaḋ i ríoċċáin na ḟola ríoṁuairle le n-ar ḟuarġlaḋ riḃ, buṁ ḟúile creiḋiṁ aguṡ coinṁiair d'oṁġlaḋ. Tuġaiḋ aon aṁaṁc aṁáin leo ar ṗṁiorún duḃ, doṁċa tiġe iṁṁinn. Ṗéaċaiḋ a liaċt leoṁan ann, a liaċt driaġún criaor-oṁġailte, ciocraċ, conṡaḋaċ do bí le h-aġaiḋ buṁ dtuairġain; teine naċ ṡéiḋiṁ do ṁúċaḋ aguṡ ṁeaċta naċ ṡéiḋiṁ do leaġaḋ i ġceáṁḋa tiġe iṁṁinn! Ṗéaċaiḋ a liaċt riaṅ aguṡ rionóṁ eile naċ ṡéiḋiṁ do ċuṁ i n-ómuġaḋ maṁ aoḋiṁ lób: *Ubi nullus ordo sed sempiternus horor inhabitat.* "De bṁíġ naċ bṁuil ann aċt ġṁáin aguṡ uaċḃár ríoṁṁaiḋe" (lób x. 22). Tóġḃaiḋ buṁ ḟúile ó iṁeann aguṡ tuġaiḋ aon aṁaṁc aṁáin leo ar Ċṁíoṁt, ór Slánuiġteoiṁ, i ġcṁann na páire; ṗéaċaiḋ a ċoṁp criéaċtnuiġte, caoḃ-ḟoṁġailte dá buṁ raoṁaḋ aguṡ dá buṁ ráḃáil ar ċṁaoṁaiḃ, ar leoṁanaiḃ aguṡ ar ḋriaġúnaiḃ diabhlaiḋe tiġe iṁṁinn. Ṗéaċaiḋ na h-úiṁe aġ bualaḋ na dtaiṁṁgiḋe aguṡ na taiṁṁgiḋe maṁ iṁneoin aġ dul i ġcoṁṁ Ċṁíoṁt dá buṁ raoṁaḋ aguṡ dá buṁ ráḃáil ar ċéaṁḋaiḃ aguṡ ar ġaiḃniḃ tiġe iṁṁinn; aguṡ ir deiṁin, a ċáiṁḋe muna nglacaimío triuaġ ḋó aguṡ ṁinn ṗéin d'ḟilleaḋ ó loċtaiḃ 'na bṁuilmío ġuṁ míle mó an céaraḋ do béaṁaimío air 'ná maṁ ċimío inoiu ó'n ġcineaḋ lúḋaiġeaċ! Ir mó, ġan aṁṁar, a ċṁíoṁtaiḋe, ċéaraṁ tú é le ġaċ aon ṡeacaḋ maṁḃaċ do ḋéanann tú; 'ṡé ṁin uabaṁ, ṁainnt, briúṁ, tnúṫ, criaor, ṡeaṁġ, aguṡ leiṁġe, 'ná an méaḋ atá ṡé aġ ṁaġḃáil, ar ṁoḋ naċ dtuġaimío ṁliġe ḋó ar ṡéaċain go ġṁinn ná go tríócaiṁeaċ oṁainn!

Ir meaṁa leiṁ_méaḋ ár noíombuiḋeaċaiṁ ṡá ṁaṁla d'ḟulaṅg ar ár ṁon_'ná an méaḋ rionóiṁ atá ṡé aġ

fagbáil, mar adeir Naomh Aibirtin. Ná bímíd, dá brígh seo, díombuidheach, agus smaoinimíd gurab é do chuid i n-urradhas an ár seo; an uair nár b'féidir linn féin ár saoradh, do fhág Íosa Críosd agus do thug díolaidheacht le n-a chuid fola 'nár bhiadhaibh! Ó! a charthannacht ór chionn gach carthannacha agus a ghrádh do fháimid gach grádh, óir cá bhfuil grádh ann ar mó 'ná duine do thabairt anma ar son a chéile?—*Maiorem charitatem nemo habet quam ut daret animam suam quis pro amicis suis* (Eoin xv. 13). Mairg, is mó 'ná sin carthannacht Chríosd, óir nuair bíomar 'nár n-eascáirdibh aige do thug sé é féin ar ár son, agus do bhí ag an ndiabhal ar ár n-anmannaibh agus do cheangail do'n chroich í. Ó! mo thruagh géar an daoine seo do béadh ar chroich-eadhradh agus gé go raibh an t-eadhradh go h-olc ní luighidhe do chuid feidhm mhaith innte d'eagla go dtiocfadh an mangaire meabhlach, cealgach, mío-rúnach .i. an diabhal, agus go mbéadh sé chuige féin í.

Siúd an cnoc 'na bhfuil an fiosa faidhbir cortaghach; siúd an cnoc 'na bhfuil eadhaidhe an domhain dá ndíol i n-airgead indiu! A chéadsa chroidhe, téanam ar an gcnoc so Calbairí, agus do geobair gach eadhradh dá bhfuil d'eadhaidh ort. Má'r coróin atá d'fheidhm ort, siúd í an choróin fhíne ag dul go cnámh agus go h-inchinn i gCríosd, cóg féin agus cuir ar do cheann í, agus geallaim duit gur míle mó do luach-saothair ar a son 'ná dá gcuirfeá coróin ríoghda ort 'na mbéadh péarlaidhe agus clocha uaithle go talamh. Má'r hata cheartuighear uait nó éadach cinn ar bith eile, siúd é án púicín ar Íosa agus an ceitheamh diabhlaidhe ag gabháil de bharaibh agus de dhóighibh air ag rádh—*Prophetiza nobis quis est qui te percussit!* "A bhiteamhaigh, innir

dúinn cia do buail tú!" (Mata xxvi. 68). Má'r aibío atá uait nó gúna mór-luaig ar bit eile giúd é an cóta amadáin gá Críort agus é dá leagad ar a béal agus ar a aġaid i laṫaig na gráide agus déan éadaċ cuirp de. Má'r glac mór ċubaid atá uait giúd é an gar gíolcaiġe agus cáċ uile ag fonomaid faoi ag gáḋ: *Ave Rex Iudaeorum, et dabant ei alapas* (Eoin xix. 3). Má'r criog atá uait, giúd é an pópa caol, cruaid ag fárgaḋ a ċuid fola ioir feoil agus leaṫar! Má'r biaḋ nó deoċ atá de díṫ ort, giúd é an biaḋ blasda agus an deoċ fíor-fláinte .i. a fuil agus a feoil! Má'r reomra codalta ar mian leat d'faġbáil, giúd é an reomra méid agus an dorar orgailte .i. daob íora ar n-a ċollaḋ leir an gleaġ! Má'r díol cruaiġe atá uait, cá bfuil díol cruaiġe ar mó 'ná ár Máṫair boċt ar dóigiam a h-Éin-Mic agus a céid-ġein cloinne; agus Mac Rioġ dá ġroċaḋ gá ġoid ubaill 7 naċ é féin do ġoid é aċt mire Áḋaim 7 mo fean-aṫair Áḋaim eile. Má ċeartuiġeann nior mó de'n earraid go uait, bíoḋ fíor agat naċ bfuil deiread le h-earraiḋiḃ an ċnuic seo go brád.

Bíoḋ fíor agat gurab uime d'fulaing Críort an méad do inoiu ionnar go mb'féidir leir an nío, do ċeannuiġ ré féin go daor, do brionnaḋ ort-sa i n-airge agus gan de díolaiġeaċt aige dá iarraid ort aċt amáin gráḋ díorraide do ṫabairt dó dá ċionn. Fíaruiġim díot, a ċara ionmuin, dá mbrionnfaide an méad earraide atá i Lonndain nó i bPairir ort, dar nduiġ, ir mór an gráḋ do béaḋ agat do'n bhionntaiġ sin duit agus baḋ duine díomḃuideaċ tú, gan amharc, muna mbéaḋ. Maire, cad é an gráḋ ar cuibe duit do ṫabairt d'Airo-Rígh nime agus talmain atá ag brionnaḋ, ní h-é amáin earraide

Lonnoain nó Paipir oir nó neiċe beaga, fuapaċa, faoġalta, fo-ċaiṫṁe eile, aċt flaiṫeaṁnar Dé aṫá fíorpaiḋe, do-ċaiṫṫe agur do ċuaiḋ ór cionn cuigṫe an doṁain d'foillpiuġaḋ.

'So an eapraḋ náp ṁalairt Muipe Máṫair, náp ṁalairt an ġaouiḋe 'pan ġcpoiċ. Féaċ, dá bpíġ pin, ap Muipe; féaċ oílpeaċt agur deaġ-ċpoiḋe Coin le'p ráġḃaḋ caob leip í. Féaċ aiṫpiġe an ġaouiḋe 'pan ġcpoiċ ag páḋ le Cpíopt: "Cuiṁniġ opm-pa, a Mic Dáiḃiḋ, nuair do ṫiocpair id' Ríoġaċt" (Lúcáp xxiii. 42). Muna mian leat pómpla do ġlacaḋ de'n ṁuinntip peo, féaċ uṁla, úip-íplеaċt, poiġiḋe agur boiċte an tSlánuiġṫeopa féin! Tá pé boċt i ġcúiġ ċáraiḃ inoiu. Ap otúip tá pé boċt i muinntip, óip do ṫeiṫeadap na h-abrtail uaiḋ. Tá pé boċt i ġcáipoiḃ, óip níl aon duine aige do labapraḋ pocal ap a pon. Tá pé boċt i n-éadaċ, óip do paoḃaḋ ap a ċuid éadaiġ é agur do cuipeaḋ éadaċ magaiḋ amaḋain air. Ta pé boċt i mbiaḋ agur i noiġ, óip níl aige aċt domblap agur pínéagpa. Fá ḋeoiġ, tá pé boċt i noúċaiġ, óip níop ráġḃaḋ leiṫeaḋ a ḋá bonn ap uiliáp na cpoipe aige nó gurḃ éigean a ḋá ċoip do ċuip fá aon taipnge aṁáin i ġcpann na páipe. Uċ mo ṫpuaġ! mo ṫpuaġ! mo ṫpuaġ! mo ṁíle ṫpuaġ! Meapamaoid-ne pinn féin do beiṫ boċt agur a pocapaċt agur a pocaṁlaċt do ġeibmíḋ an raoġal aḋ' ṫarpac-pa. Uċ! mo ṫpuaġ! Naċ otuigimíḋ an méad po d'fuilingir ap ór pon agur gurab é ap púnn dúinn-ne i noiaiḋ an ṁéiḋ peo tú do ṫréigean ap neiṫiḃ puapaċa, fo-ċaiṫṁe an traoġail peo!

Cia againn naċ noéapraḋ gurḃ olc an poġa do puġ an cineaḋ lúḋaiġeaċ, nuair do ḋiúltaḋap do Chíopt agur do ġlacaḋap leip an mbiṫeaṁnaċ Baṙabbar. Ip

meara finn-ne go mór 'ná an cineadh lúdaigeach, óir ir meara an peacadh 'ná Barabbar agus 'ré an peacadh do beirimid-ne de fogha. Ní h-áil linn Dia, act uabar, fainnt. Ní h-áil linn Dia act meirge, mácair na n-olc, cailleamain na h-aimrire, long-bruidh na geanmnaidheacta, cúir agus deighidh gach mí-ghinn. Ní h-áil linn Dia agus aoibneas fíorfhaidhe atá dá orfháil dúinn, act ár n-antoil bréagach, claoin-meabhlach, tubairteach tarfhaingear finn i mearg na nduabal malluighte bíor ag fritheálamh agus ag fheartal na bpian doo-fhulangta dúinn an fead mairfeas Dia ag caitheamh na glóire.

Ó! a chíortaidhe chroidhe, ná tréig do Slánuighteoir féin ar nío ar bit. Féach a liacht cneadh agus créacht air ar do fon. Féach na cúig míle ceithre céad agus na trí cneadacha agus trí fichid, d'fhulaing ré inoiu dod' faoradh ar gheibeann an diabail! Glac leis cé go bfuil ré marbh i gcrann na páire; ar a fon fin, tig leis tuga d'aithbeodhacain le n-a ghráradh ó urcóid chuinn Fharrtais.

Ó! a duine doicit, an é ar mian leat-sa beith uaibheach, fanntach, druidheach, tnúthach, chaoch, fearghach, leirceamhail, agus eirean umal, úir-ídeal, toirbeartach, geanmnuidhe, foighdeach, neamh-fhradhanta 'fan méad so d'fhulaing ar do fon. Ó! a duine dhalladhe, an é ar mian duit beith go feargair ag gabáil do chuid earraidhe agus éadaigh umat agus eirean ór do chomair gan aon trnáithe uime 'na ball fómpla ag an gcineadh daonna! Ó! a chroidhe ar chruaidhe 'ná an chruaidh, créad an t-ádhbar nach maothuighean tú ag feicfin na fola fíoruairle dá dortadh i gcrann na páire? O! a chroidhe ar chruaidhe 'ná an chloch, créad é an t-ádhbar nach ngoileann tú ag feicfin na mball mbeannuighte .i. corp

agus lámha ár dTigearna dá dtollaó leis na tairngib maola? Ó! a ghoide ar mear a méine 'ná an natair nimhe, chéad an t-áobar nach bfuil thuag agat dá éann glórmar atá fá'n gcoróin fhine agus do'n taoib aol-dataig do-ní tú iar n-a tollaó leis an fleag tar éis a báis i gcrann na páise.

Do bí nór nó gnár aca an uair seo gan corp marb ar bit do beit i n-áimde aca Dia Satairn, do bí 'n-a dhomhnaé, agus atá fós ar congbáil aca fin. Ó! a ghíortaide, nach thuag leat, mar aon leis so, an corp beannuighte úd do Slánuighteora dá leagaó anuas i n-uét Muire ag méadughaó a pian níos mó 'ná aon ní dár fulaing duine riamh, mar is follus ar a bhiaéraib féin 'nuair connaic sí an taire marb ioir a gilgéagaib. *Heu! Est-ne hic Filius meus? O Mi Iesu, quale reduxerunt peccata hominum?* "Uć! An é seo mo Mac-sa? Ó! a Iosa, chéad é an rioét soin ar a gcuireann seacaide cloinne Ádaimh tú? Ó! a Iosa, an féidir ciontа fíl Ádaimh do beit dom throm fin gur fú iad Mac Rioġ neimhe agus talmhan do bárughaó ar a son? Ó! a naóaire mo fúl agus áilleáin do Máthar, cionnas ar féidir liom a ráó fearta go mbéid mé beo agus tusa marb im' fiaónaire. Is maith nach riaib 'san domhan aon duine ar a dtabharfaide an dorgairt fin, acht tusa amháin, a ghnúis álainn oiróearc! Is mór an t-ioir-dealbaó so éim inniu ort fead mar do connaic mé roimhe seo ort 'san mBeitil. Baó mhór áobar mo luaćgáire 'san mBeitil, is mór áobar mo dhoilgir inniu i n-Ierúsalem! Baó foillseać, dealraighteać m'ionad comhnuighte 'san mBeitil; is tuirseać, doshónaé m'ionad fuighte inniu fá bun na gcroice agus mo Mac mín, álainn, milis, marb ioir mo dá láimh. Uć! mo mhíle thuag nach marb mar aon leat atáim fuil do-

éirfeadh mé tú ag dul mairg uaim 'gan tuamba!" Ó! a ghníomhaithe ghroithe, nach truagh leat Muire fá 'n-a h-aoingean cloinne! Dá bfeicfeá bean uasal ar dhóigheam a h-aoin-mhic agus é d'éis a ghoidte i n-éagcóir, nar nuóigh, bhadh ghuaidh do ghroithe nó do-béarfá congnamh deora dí agus í 'na h-aonar. Is gruaidh, dá bhrígh sin, do ghroithe muna ngeobhaidh tú truagh do Mhuire, bainríoghan na n-aingeal agus na n-abhtal! Glac truagh dí, dá bhrígh sin, agus ná goillidh oirt ar an saoghal go duadh ná docar dá bhfaghair ar son Dé.

An mearann cuma, a ghníomhaithe, comhadh na páirte d'fhágbháil gan duadh, gan docar, gan inghreim? *Nonne oportet Christum haec pati et ita intrare in gloriam suam?* "Féach gurab éigean do Ghníomh an méad go d'fhulang ionnar go bhraighthe-sa an beatha mhaithannach" (Lúcás xxiv. 26). Ná mear, dá bhrígh sin, gurab ar olc leat-sa do bhaineas Dia do chlann nó do mhaoin saoghalta dhíot; ní h-eadh, ar aon chor, acht do dhearbhadh d'fhoighe, mar adeir Basilius: *Non ad mortem iniicit tela in nos sed ad salutem.* "Ní chum bháis do chaitheas Dia a faighidhe linn ar uairibh acht chum fláithe," de bhrígh nach comhraithidhe feirge iad acht comhraithidhe ghrádha, mar adeir Solamh: *Quem enim diligit Dominus corrigit,* "An té ghráidheas Dia 'gé a ghoirtuighean gé" (Sean-ráidhte iii. 12), 7 mar adeir San Aibhirtin: *Nemo potest in utroque saeculo, hic et in futuro, gaudere.* "Ní féidir le h-aon duine flaithear Dé thall agus i bhfuir, ní féidir leis an áit thall do fhaibhuighadh gan an áit i bhfuir do tharcuisnighadh," 7 mar adeir Ghníomh, "Ollmhuighidh rib féin fá chomair an uile inghreama, an uile bhuaidhearta agus an uile thriobhlóide, óir is leis go agus ní le n-a mhalairt do gheobhaidh rib flaithemnar Dé."

Is mór do dhaoinibh ar an saoghal go agus ní mian

leo aon níó d'fulang ar fon Dé. Ní h-é amáin gan aon níó d'fulang ar a fon, acc ag cearaic ar Dia inr gac doilgeas beag dá dteangmaigeann dóib, ag rád go péacac, ainbfiorac, má 'fé a adair nó a mácair, a mac nó a ingean do geobar bár. "A Dia, créad do finnear-fa orc nó créad é an frean-mallacc atá im' diaig nac bfuil i ndiaid mo leicéid eile." Ó! mo fuaig dú, a duine doicc. Nac mearann dú go ndéantar toil Dé i n-aimdeoin do neam-foigde-re? Nac mearann dú gur fré fómpla d'fágbáil agat ar doilgeas d'iomcar go foigdeac atá Criosc indiu i gcrann na páire? Féac air, a éiosctaide éroide, agus gé go bfuil fé marb indiu i gcrann na páire, ar a fon fin, tá fé 'n-a Dia éiócaipeac agus béid go fíorraide 'n-a Dia agus 'n-a duine. Iar n-eiréigde dó ó marbaib agus ionnar go dtiocfad linn-ne an t-eiréigde do déanam leir ó'n mbár, ó gac peacad 'n-a bfuilmíd, guidmíd é go dúdiacdac fá bnaon dá gnáfáib do dortad i n-ár gcroidcib agus fá leac-oidir na locc atá ar ár gcoinfiar do fgaoilead; guidmíd é fá comad na páire agus anmanna na ndaoine do ceigean ó glafaib na ndiabal mallaigde!

Ó! a Mic na h-Oige glaine, cnío impide do Mácar ná créig finn agus ná leig finn i ngeibeann na ndeaman acc furtuig finn ó n-ár nguair, agus creoruig finn cum na beatad fíorraide, an níó do guidim-re óib-re agus dom féin!—I n-Ainm an Acar, agus an Mic, agus an Spioraid Naoim. Amen.

An t-ochtmad lá de Meadón Fógmair, 1740.

Seanmóin a Deic.

An eiséirge an Tigearna.[1]

(Domhnaċ Cárga.)

Iesum quaeritis Nazarenum, crucifixum; Surrexit, non est hic.

Iosa ó Nasaret céasta atá ris d'iarraid; d'éirig sé, ní fuil sé anseo.—Marcus xvi. 6.

Is luaċgáireaċ mo sgéal duit inniu, a ċompánaig, agus ir fonn luaċgáire, molta, agus buideaċais ar cóir do'n uile duine do feinn go rúgaċ do ċluinfeas é; d'éirig an Tigearna go firinneaċ ó bás, do ċuir an cineal lúdaigeaċ ċum báis, ionnas, mar d'fuasgail sé sinn ó bás ár bpeacaide le n-a bás, go dtiubraid sé beaċa na ngrás le n-a eiséirge ó bás duinn. Má'r mór an doilgeas do bí ar Muire, Máċair Dé, agus ar na h-abstalaib rá bás an Tigearna, ir mó 'ná sin go mór an t-iolgáireas do bí orra rá n-a eiséirge ó bás, agus mar ar cóir do'n uile duine ċráideaċ a n-eisiomplái do leanamain 'san tuisce agus 'san dubrón rá bás Éin-Mic Dé, ir cóir dóib beit rúgaċ, foilsiu leo rá n-a eiséirge; ar an ádbar, do an t-am 'n-ar ċuir eiséirge ár dTigearna ár sgreideam 'n-a fuide, léi daingnig sé ár nodċas, agus léi méadaig sé ár scaiteannas. Ir iomda ruin-diamair mór doirċe 'san tSoisgéal do naċ n-iarrann réasún oiriinn aċt do ċreideam le h-iongantas, aċt ir iomda ruin-diamair

[1] Murphy MSS., vol. 50, pp. 254-269.

eile ann atá com foiléir, ro-tuigfe fin nac féidir do duine ar bit, muna bfuil a croide níor cruadha 'ná an cruaid, fmuaineab oppa gan a beata do leafugad. Agus, ionnas go dtuigfeá mé go mait ar an gcurpóir feo, do-béarfaid mé fiof duit 'fan céad cuid de'n comrád fo ar méid luatgáire na féile feo; agus, 'fan dara cuid tairbeánfaid mé cionnas mar ar cóir dúinn le h-eiréirge ár dTigearna ó marbaib eiréirge do déanam leir ó bár ár bpeacaide.

Níl féil d'féiltib an Tigearna 'fan mbliadain ar mó luatgáire 7 ar faoire ó dólár ar bit 'ná an féile feo eiréirge an Tigearna. Má cuir na h-aingil agus na daoine, na flaitir agus an talam gnúir foilbir fúgad oppa féin an oidce do rugad Slánuigteoir an domain agus mar do feinneab go binn dán molta agus buideadair do Dia, níor teartuig, ar a fon fo, áddar doilgir ó'n fólár fo mar do rugad é ar mod com bocd foin, nac raib áit le fagbáil ag a mátair i n-a gcuimfeab fí a ceann irteab le n-a bpeit act frálla dorca, falac, i n-aimfir feaca agus fneachta. Má b'áddar luatgáire an lá do gainneab an t-ainm luatgáireac Íofa Criort air, bad doilgeafad an t-amairc féadain ar a cuid fola ag fileab leir an timceall-gearrad. Ir áddar iolgáirdir do'n Naoim-Eaglair addad agus tadairtair na dtrí rígte do Rígh an domain, ní gan fmúit, gan buaidreab, ar a fon fin, do bí an raogal fo an t-am adubrad le Muire agus le h-Íofep go mbéad iomuaid ag iarraid an leinb le n-a cur cum báir. Ir mór an t-iolgáirdeas do ginneab inr na flaitir an tan do bairteab Criort le h-Eoin i fruit Ordanán, agus do bí fé com mór foin gur foillfig an t-Adair fíorfaide é do beit 'n-a Mac aige féin: "So mo Mac grádac" (Mata iii. 17); gideab, an uair

do chuaid ré do'n fáraċ do chuir an diabal a líonta 'n-a ruide gaċ taob de, do chráid ré agus do buaidir ré é, agus an uair do buaidéad le Criost ar an ndiabal, d'imtig an diabal uaid (Maca iv. 11). Ir mór an féile an lá do h-aiċ-deilbead an Tigearna, an uair do ċairbeáin ré a gnúis com roillsead leis an ngréin le glóir a chuirp. Nior mhair, ar a fon fo, an luaċgáir so i bfad do na h-abstalaib, mar do chráċt ré leo, gan moill, ar a fáir do bí aige le fulang ar fon an cinid daonna. Ir luaċgáireaċ, mórdálaċ do glac pobal Ierúsalem iosa Criost le gáir molta agus iolgáirdir cúig laeċe roim an bráir d'fulang dó; gidead, do b'éigean dó imteaċt uaċa 'n-a thorcad mar ní raib le fagbáil aoin-neaċ do béarfad cuiread dó. Do marluigead agus do crádad agus do criúrfad é 'ran ċaċair céadna. Fá deiread, má bí Criost luaċgáireaċ ar a fuiréar déideanaċ le n-a deirciobalaib an tan do chuig ré a fuil agus a feoil féin mar biad dóib agus mar dig, ní raib ré gan mío-fáram mar geall ar an dtréatúir lúdar do bí ar a bórd. So amáin an féile, lá eiréirge an Tigearna, do dibreas uaidi an uile doilgeas agus dólás, an uile gruaim agus cmúit. D'éirig an Tigearna go fírinneaċ, do rug ré buad le n-a bár ar an uile bár, do cloidig ré an diabal, do fágaig ré an raogal agus d'fuargail ré na daoine. Do bí luaċgáir ar na flaitearaib agus ar an dtalam, mar adeir an Naoim-Eaglais, i lá eiréirge Criost. Do bí luaċgáir ar na h-aingealaib, ar Muire, ar na h-abstalaib, agus ar na trí Muire .i. Maigdelen, Cléofa, agus Salóme. Do bí luaċgáir ar an raogal mór go h-iomlán, ar an ngréin, ar an ngealaig, ar na réaltaib, ar na dúilib, agus ar chréatúrib an domain uile, mar d'éirig a gcruċuigteoir ó bár, agus go freagrálta

do fáruig Luaċgáir Muire an uair reo ioligáireadar an traogail go h-iomlán. "Ir í an céad duine," adeir Naom Ambrós, "do connaic é agus do ċreid rí." "Éirig ruar, deiċbrig orm, a ċairde milis, do ċuaid an geimhreadh anoir tart, agus d'imtig an ciċ agus do ċuaid ré i leaċ-taoib, do-ċiteas bláċa ar an bhreapann" (Cant. ii. 10-12). "Éirig ruar," arubairt an Mac le n-a Máthair Muire, "ntad fearta ó dheoraib an doiligeara, croiċ díoċ an uile ċuirre agus dobrón, ná caoin níor fuide bár d'Aoin-Mic Iosa, iompuig d'ornaċa doiligeara i n-a nglóiriaib binne, do ċaoineadh i n-a runġaeil, do ċuirre i n-a rólár. Anoir, a Máthair milis, do ċuaid geimhreadh cruaid, géar, fearb mo páire tart, d'imtig gneaċta, cloċa-gneaċta, agus stoirm teann, láidir na briantа mór lér brúġad agus lér céasad mé, agus do táinig glóir dom' Áthair neamha, earrach glórmhar m'eiréirge; féaċ, a Máthair ċumha, ar an slioċt daonna go atá liom agus d'fuarġail mé le mo bár ó bár, féaċ ar do sinnsir, ar Ádam, ar Éaba, ar Abraham, ar Isaac, ar Iacób, ar Iosef, ar Dáiġ níġ, ar d'athair agus ar do máthair, Ióachim agus Anna, ag déanamh adhaiċa agus onóra duit mar bainniġean na bhflaiteas agus an talaimh. Féaċ, a Máthair na naomhtaċta, ar gaċ bláth nó-bheáġ, glórmhar d'fár ar gaċ áit i n-a raib criaċta in mo ċorp. Bí go rúgaċ luaċgáireaċ, a Máthair na h-óġaċta, féaċ naċ glórmhar do Mac inniu ag éirge a marbaib, teann leo' ċroiġe mé, tabair póg agus bratáil dom." Ir féidir leis an uile anam criáiġteaċ do ċreideamh gurab é seo comhrád nó a leiteid eile do bí ag Críost le n-a Máthair an tan do ċairbeáin ré é féin dí tar éis éirge ó bár an treas lá dó. Act cionnas do labair Muire le n-a h-Aon-Mac an uair reo. Níl amhras agam gur labair

rí leir leir na briathraib seo: "Féach, ir deas tú, a Mhic Ghiúdaig, agus ir breág, cumta tú. Ó! a Mhic, ir tú mo Mac mór-mhilir atáim d'fárgaó lem' chroíde roim mo dá láimh. An tú an té úd do marluigeaó go truaillighe agus do cuireaó cum báir trí laethe ó foin? An tú an té úd do connaic mé nochtuighe, fírinne, céarta 'ran chroich, is' chuathar poill roim beirt nógairí ór comhair an traoghail? Ó! créad é a ghlórmhaire do thairbeánar tú tú féin dom inniu! Ó! cad é an t-aoibneas dom' fhúilib an t-amhairc so do-gheibhim ar m'Aon-Mac féin, Íosa Críost? Créad na péarlaibe mór-foillsreacha glórmhara sin, a Mhic, do-chím in do choraib agus in do láimhib, agus do-beir solus choin iongantach, mór foin uatha? Goidé sin agat is' thaob agus is' chroíde do fágbuigear solus agus breághteacht na gréine?" Mar seo do bí comhrádh agus luathgháir Muire le n-a h-Aon-Mac féin, tar éis éirge ó bás dó. Agus ionnas go dtiocfaó linn fáilte do chur roimhe le croíde glan i lá so n-a h-eiréirge, ir cóir dúinn ar dtúis eiréirge do théanam le h-aithrige ó bás ár mbreacaibe. D'éirig Críost, a chompánaig, ar an dtuamba i n-a raib ré sínte ar feaó trí lá mar dá mbéaó ré, mar leat, 'n-a chodladó. "Do chodail mé agus do ghlac mé mo shuan agus d'éirig mé" (Sailm iii. 6).

Anoir iarrann Críost ort éirge suas leis ar tuamba bréan, bhocach, falach do fheacaibe leis an aithrige. Ó! ir fada atá tú, a bhochtáin bhoicht, is' chodladó i n-uaimh do feacaibe, ir mithid duit eirge ar an dtrom-shuan mór sin atá ort ionnta. Nach gcluineann tú Naomh Pól ag gáirdibe leat agus ag iarraidh ort éirge gan moill: "Éirig, a shir atá tu chodladó. agus éirig ó mharbaib" (Epher. v. 14). Ir iomda bliadain do chaith tú go macnaitheach, súgach, le sainnt,

le dhúir, le tnúth, le díomar, le craor agus le leirge; ir mitid duit éirge fuar ar an leabaid mharbtaig sin na breacaide mór do sinne tú i n-aghaid Dé agus d'anma féin. "So an uair agat," adeir Naom Pól leat, "le h-éirge fuar ar do chodlad." Mar d'éirig Criost, do Slánuigtheoir, ar an dtuamba 'n-a raib sínte, ir cóir duit éirge a fuan do breacaide, agus mar d'éirig sé go sírinneach, tá sé ag iarraid ort éirge leis go sírinneach i n-aimsir beannuighte na Cásca ó bár do breacaide go beathaid na nglár. Ó! créad an failligh atá tú a déanamh? Créad an moill atá ort? Sgrúid, a charaid, go dícealladh do dian-breacaide nó do choingreas, forgail do béal do'n athair saoirtine, aithris dó do breacaide, teilg amach an luct deamhan agus diabal atá i gcroide d'anma. Croit do chroide le croide-brúghadh, tóg leat na rad-dála agus na leirge, éirig amach ar uaimh na noubailcí le deoraib agus le h-oibreacaib na h-aithrige sírinnighe, agus cuir romhat gan luighe innte go brát airír.

Le fáinne an lae, Dia Domhnaigh, d'éirig Criost ó marbaib, mar adeir sé féin le béal an fáidh, "éireochaid mé go moch" (Sailm lvi. 9). Mar sin, ir cóir duit, a compánaigh, gan fuireach i brad io' chodlad in do breacaidib, acht éirge go moch, ir cóir duit éirge go moch arta. Mar d'éirig an Tighearna ar maidin go moch, mar so, ní go mall acht go moch ir cóir duit éirge ar do breacaidib. Ó! ná cuir ó lá go lá, ar cáirde d'eiréirge ó bár do breacaide go beathaid na nglár; ná cuir go nuige d'aoir árra an ghiomh uasal so; ná h-abair: "Déanfaid mé aithrige i mbáirneach nó i gceann bliadna nó i noeireadh mo laeche," acht déan anoir go moch agus go garta í ar an ádhbar, mar adeir an Sriopaid, "an té do ghníd faire go moch cum Dé do

geobaid ré é." Ir é rin, má beir tú agaid go moc ar Dia leir an aitrige, do-geobaid tú grára agus trócaire go furas uaid, act má cuireann tú ar cáirde í do b'féidir go gcuirfead ar gcúl ó trócaire tú agus nac dtiubraid Dia ré na h-aitrige duit. Ar an ádbar rin, a compánaig mo croide, ó tá an aimrir neimcinnte ná cuir leat d'anma ar cáirde.

Do bí eiréirge Criost iomrlán; níor fág ré aon cuid de féin i n-a diaid inr an cuamba; mar reo, ir cóir dod' eiréirge beit iomrlán; níl mait duit éirge ar aon peacad amáin muna n-éireocaid tú ar do peacaidib go h-iomrlán; ní béarfaid Dia maiteamnar duit i n-aon peacad amáin muna n-iarrfaid tú maiteamnar i n-éinfeacht air in do peacaidib go h-iomrlán. Do tug Criost eirriompláin duit. D'éirig ré féin ó bár le n-a ballaib go h-iomrlán; mar ro déan, a compánaig, eiréirge iomrlán ó bár do peacaide ar mod nac bfeicrid tú diabal ar bit le peacad marbtac dá luigead i reilb croide d'anma. Ó! na h-abair: "Ní béid mé ar meirge go brát, ní cionntócaid mé le mírógrad nó neamh-rógrad coidce, ní goidrid mé níd ar bit go brát, act ní féidir liom maiteamnacar dom' náimdib." Ó! ná déan mar rin, a boctáin boicc; "teit ód' peacaidib uile," adeir an Spiorad Naom leat, "mar do teitfeá ó agaid nathrac nime;" díod gráin marbtac agus fuat náimdeac agat ar do peacaidib uile mar nac bfuil mait duit éirge ar an bpeacad nó ar aon peacad aca, muna n-éireocaid tú arta uile i n-éinfeacht, agus má fágann tú aon peacad amáin id' diaid gan aitrige do déanam ann, béid reilb i gcomnuide ag an ndiabal ar d'anam.

"Criost ag éirge ó marbaib ní bruigid ré bár agus ní béid comacta ag an mbár níor mó air" (Róm

vi. 9); agus mar nár fill ré tar air ar an áit ar ar éiriġ ré, mar ro, éiriġ go fearṁaċ, a ċompánaiġ, ċum na h-aiṫriġe, ar ṁoṫ naċ bruiġiṫ tú bár níor fuide le hiṫreaṫ na n-aiteanta; ná fill go bráṫ ar an aiṫliogan, ná fín tú féin fearta i n-uaiṁ bréan broṫaċ do ṡeacaide. Glac comairle Naoiṁ Eoin: "Ná déan seacaṫ níor fuide ar eagla go n-éireoċaṫ níor measa duit" (Eoin v. 14); go noiúltóċaṫ Dia gnáṫa do ṫabairt duit nó trócaire do déanaṫ ort, ar eagla go bruiġṫeá bár in do ṡeacaiṁiḃ agus go maṫṫá i lorg ṁullaiġ do ċinn go tiġ na mbian. "Mar éiriġ Criort ó marbaiḃ le glóir an Aṫar, mar ro fiubalamaoir i nuaideaċt beaṫaṫ" (Róṁ vi. 4); mar do h-aṫ-nuaḋaṫ Criort go h-iomlán i n-eiréiriġe ó bár, agus naċ bruil ré níor fuide fá flait ag an mbáṫ, ag piantaiḃ, ag boiċteaċt, nó ag cráiḋteaċt ar biṫ, aċt breáġ, glóriṁar, roillreaċ, luaṫġáireaċ, gaṫa, agus líonta lán te na fubailciḃ uile, ir coir duit éiriġe fuar ar aiḃéir do ṡeacaide, gúna doiṁa dub na ndubailci, agus aingeal daol-dub daṫ-ġránna an diabail do díbirt uait agus brat roillreaċ na fubailci do ṫarraing ort. "Má'r mian liḃ follaṁain na Cárta do déanaṁ mar ar cóir," mar adeir Naoiṁ Ambróir linn, "ir cóir díḃ imirce maiṫ glan ċlaoiḋteaċ do déanaṁ ó na dubailciḃ cum na fubailci. Má bí tú, a compánaiġ, go nuige ro taḃaiṫa do'n ṡeacaḋ marḃṫaċ nó do leanṁain de ċeann ar biṫ aca, diúltuiġ díḃ mar do diúltóċṫá do'n diabal; fgiúr, niġ, agus glan d'anam boċt ó falaċan do ṡeacaide leir an gcroide-bruiġeaḋ fíṁinneaċ agus le faoirtin glain i n-aimrir beannuiġte na Cárta, mar adeir aiṫne na h-Eaglaire ort; mar do fuair Criort beaṫa nuaḋ le h-eiréiriġe, adeir Naoiṁ Beannaiṫe, do-beir ré cuireaḋ dúinn ċum beaṫa nuaḋ

do beit againn. Féach go grinn, a compánaig, ar Criost ag éirge inniu ó marbaib agus má'r mian leat beata na ngrás d'fagbáil ó uaigear na beatad, éirig suas go firinneach leis ó bás do peacaide. Éirig go moch, go luath, go h-iomlán, go gearrmach, ar mod nach dtuitfeá coidce amis ins na peacaidib céadna, agus, fá deoid, éirig as múnlach do peacaide, ionnas go siubalfá le beataid nuad trié bealach na subailci anois ar an saogal so, agus go dtiubradh Dia do cuid de'n glóir duit an lá déideanach. Ionnas go gcuirfeadh Dia an Criod maith so ar do beataid abais anois Paiois agus Abé Maria.

Criod.

Seanmóir a n-Ém-déag.

Urcóid an tSaoghail.[1]

Atá dream mór daoine inr an traoghal 'ran aimrir ro dom taitneamh rin ar curtum fallra an traoghail gur ró-dheacair dóib maireachtain gan cuid dá cleachtadh leanmhain. Ní fuil ré órdaighe dúinn teicheadh ó'n traoghal, acht tá ré órdaighe dúinn diúltughadh dá flighidh malluighe, ní h-é amháin na peacaidhe fganallacha puiblidhe do thuilleann marla an traoghail dúinn, acht fór gach nídh atá bun ór cionn le órdughadh Dé. I measc na ndaoine seo atá i ngrádh le mí-ádh an peacaidh agus an traoghail tá cuid díobh atá tabaidhe d'onóir agus do mhór-mheas agus a gcroidheacha ceangailte le gach nídh tabharthach ghradam raoghalta dóibh; cuid eile tabaidhe d'imirt mailíse agus fallrachta ar a chéile; cuid eile i ngrádh le rúghadh agus le caitheamh-aimsire díomhaoin na colna; cuid eile díobh gan de ghlór i n-a mbéal ó mhaidin go dtí an oidhche acht Dia agus Muire dá ndearbhughadh, diabal agus deamhan agus gach mionna eile dá mhalluighteacht, gan d'eaglas ghoirm dhioghaltas an Tighearna acht comh maith a'r nach mbéadh Dia ar neamh ná pian i n-ifreann; i n-aon focal tá an uile dhream nach bfuil i ngrádh le Dia ag déanamh malluighteachta éigin do thuillfear fór dóibh pianta dóighe loingsighteacha go fiorraidhe má fagann fiadh bár

[1] Murphy MSS., Vol. 8, pp. 273-286.

ı n-a bpeacaıóıb—níó ar ıó-baoġalac go bpaġaıo, oo ıéır cırt-bpeıteamnaır Dé. Anoır, aoeırım lıb ata annro oo láṫaır, oá noéanpaó rıb beaġán maırbne ar an raoġal, oo-cíúreaó nac bruıl ann le reıcrın acṫ malluıġteacṫ, cama-clearaıġeacṫ, claóaıreacṫ, bıceamanracṫ, marbuġaó oaoine, meırgeoıreacṫ, ıaballaıreacṫ, mıonna móra, gaırreamlacṫ, bruıreaó raoıre, móı-cúır ꝛ onóır ꝛrıl, agur an ríor-beaġán ata ag tréıgean na noıoıc-cleacṫaó ro, rá ṁoıc-ṁear an traoġaıl, gan aon ṁear oo réır an traoġaıl ar aon ouıne acṫ ar reırbíreac an ıaballaıl ata ór cıonn lıbéıl na boıcṫneacṫa. Marbnuıġıó aríर mar oo ċruṫuıġ Dıa an raoġal ċum úráıoe an ouıne agur an lá céaona ċeap ré an céaó beırt, gur bruıreaoar a óliġe agur oo rınneaoar comaırle an ıaballaıl; gur báıó Dıa an oomán ı n-a ṁaıġ rın oo ṫeargaıb peacaıde na noaoine agur rá ṫeıreaó gur b'éıgean dá Mac réın Íora Críorc cuırılınġ anuar ı gcolainn oaonna ar an raoġal ro, ċum go nglanraó ré le n-a ċuro rola rmúıc an peacaıó oe anamnaċaıb na noaoine, agur ċum go n-orgloċaó ré na flaıṫır oo bí ounca ı n-a gcoınne ı otaoıb na bpeacaıde gcéaona. Tar éır gac maıṫeara dá noeaırnaıó ré ınr gac aon rórc rlıġeaó oo'n ouıne, tá ríor agaıb réın gur ró-beag an buıdeaċar oo ġabann ré leır. Ní luaıṫe taġann caınnt ı n-a ṫeangaın 'ná tuġann ré oıoıc-ṁear oo Dıa leır an teanga céaona rın oo ruaır ré ċum é réın oo ṁolaó. Ní h-aon ıongantar ró-mór an leanb beag oo ṫabaırt marla oo Dıa, mar ní bíonn a ṁalaırt oe ċéıll aıge, acṫ ır ıongnaó ró-mór go mbéaó aon aṫaır agur aon ṁáṫaır ċoṁ dall rın a'r go leıgfıdír dá gclainn ı otorac a raoġaıl aıṫrıġ oo ṫéanaṁ ar an ıaball, ıompóó ı gcoınne an Tıġearna ag bruıreaó a

dligeadh agus a riaghail naomhta. Ní déanann an t-athair ná an máthair rin aon rgím dá gclainn do thabairt cum reirbire Dé. Ní h-é ar meara leo acht ir fearr leo iad féin do tógaint 'n-a n-oitriúcáin gan eolas ar Dia ná orra féin. Ir cuma leo é acht go mbéadh biadh deoch agus éadach agus iad i gcomhair maireachtain dóib féin le linn iad a beith i n-aoir rir nó mná dóibh, roinnt beag béarla do beith aca do déanfadh a ngnó cum labháil trío an raoghal, agus gan an oireas leir an bPaidir agus leir an *Ave Maria* aca mar ar ceart, cé gur clirte bíonn teanga aca cum Dia do thabairt mar mhonna, nó mionna éigin eile láimh le beith comh dona. Ná mealltar rib a críochaidhe, ní le beatha de'n tréirt ro do raghadh rib ruar an bóthar caol, cumhang do thriallar go Parrdar; agus deimhnim díbh gur ab é bóthar leathan irrinn atá rib a leanmhain gach am do déanann rib na neithe ro d'aithrir mé díbh. An dtuigeann rib go maith rib go Parrdar i dtaoibh rib féin do choirreacan ar maidin agus 'ran oíche, a'r fairir nó dó do riar le ruta fada deithir, teacht annro ar maidin Dé Domhnaigh mar d' eadh ag molad Dé. Cad é an fórt molta do tugann an mhuinntir reo do Dia do riceann annro irteach mar a béadh rgata gabhar, dá gcaitheamh féin ar a leat-ghlúin go minic, agus an fad bíd riad ag tiomáint an fairir nó dó rin tárrta iad ag briollacadh thall a'r i bur, annrin, cúpla futhal dá n-orduigh do tharraing le deithneas ar chlár a n-éadain agus imteacht amach an dorar, annrin ag reanchur ar an raoghal nó ar lochtaibh na comharran; i n-a diaidh rin, aimrir an airrinn an briollacadh céadna thall a'r i bur orra, ag ruathadh fairireacha gan cháibteacht trí n-a mbéal; tar éir an airrinn do beith críochnuighte rin a baile nó go dtí cruinniughadh éigin puiblidhe—áit a

ġcaiṫid ṙiad an lá ag ól agus ag imirt, i ġuiḋeoireaċt agus i mbarbaraċt, ṙl. Diúid lán-deimneaċ cioḋ go mbíd ṙiad ro agus móṁán eile dá ṙórt i láṫair an airṙinn, naċ mbíonn dá ṫairbe aca aċt an oiread leir an muinntir atá in Seapáinn nó i n-oileán éigin an-imċian eile. Aoeirim leo ro gur ait atá ṙiad ag caiṫeaṁ a raoġail; cuirim i ġcás go bṙuil ṙiad anoir óg, láidir, ṙláinteaṁail, ar a ṙon ṙin ní ġlacṙaid Dia aon leiṫ-ṙséal uaċa gan aiṫriġe ċeart do ḋéanaṁ. An duine uasal ná ísteal, an duine saidḃir ná an duine láidir ná an duine boċt, an t-easlaiteaċ ná an tuata, ní ṙábálṙar iad gan an aiṫriġe.

Cionnas ar ṙéidir leir an muinntir seo dul go ṙlaiṫir Dé gan an aiṫriġe, naċ dtéidḃeann ṙtad ar a dteangain aċt ag ruaċaḋ briéaga agus búrḋúnn tri n-a ċéile, iad lán de nim ṁiorġairiġ ag tráċt ar loċtaiḋiḃ a gcoṁairean, iad go h-árd-ċainnteaċ, mór-ḋálaċ, lán d'áṫas an uair aoeir ṙiad ṙocal mío-ṫanaṁail, neaṁ-ġlan i láṫair cuideaċtan ag déanaṁ grinn orra ṙéin, agus naċ ṙráṁálaid ṙaġairt ná bráiṫre, duine muinnteairḋe ná náṁaid, duine briaġ ná gránda, an duine riaġalta ná an duine raoġalta gan beiṫ dá ngearrad agus dá marḃuġaḋ i n-a gcneideaṁain.

Cionnas ar ṙéidir leir an muinntir seo dul go ṙlaiṫir Dé naċ noeir saidir ná cré maidionaċa ná oiḋċeanta i n-a mbeaṫaiḋ, gan beann ar airgeann, gan beann ar ṫiorgaḋ, gan beann ar ṙaoidin, gan beann ar déirc do déanaṁ agus móṁán eile, agus ṙór tóġann a gclann mar a béaḋ conairt gaḋar gan múineaḋ, gan eolas, gan deigeéir, gan riar aiteanta a gcneidiṁ, gan aiṫne ar Dia ná ar Muire aca. Cionnas ar ṙéidir leir an muinntir seo dul go ṙlaiṫeas Dé atá lán de ṫaiḋḃre, de ṁailís, de ṙainnt, de ḋiúir, gan úil ar

aon nuo acc ite agur ól, agur éadaige fairgeanta neamh-coitcheanntach, fuil 7 compóid lá agus oíche. Oigiaid bur fúile mar ar ceann agus tuigid fá ndeara dá mbéad tinneas fiacal oraib aon treachtmain amáin, chéad an pionóis do béad oraib, chéad é liacht duine nach inneosad fib dó é, ag féachain an mbéad aon leigheas ag aoinne díb, nó fós, dá mbiaitheadh fib torach eitinne nó tinneas éigin eile do beit oraib chéad é an triobloid do béad oraib le h-eagla roimh an mbás; do loingeochad fib comairle doctúiride gan mhoill cum fib do leigheas dá mb'féidir é ó'n ngalar sin.

Sin galar friothaltha ar meara 'ná bás do thabairfead bás fíorraide i n-iffrionn díb, a'r cá bfuil an dúthracht sin bad cheart díb do beit oraib ag dul go dtí doctúiride Dé, 'sad foin na fagairt, ag iarraid leighis. Ó! ní fuil aon chaitheamh i n-a diaid agaib, ir fearr lib fuireach mar atá fib ar eagla go gcuirfead na fagairt d'fiachaib oraib bur nodoich-chleachta théigean má'r maith lib fib féin do leigheas. agus n-a thaob foin ag cur an fséil i bhad nó go mbíonn an t-ochar nó-dhainnéamhach fá dheireadh a'r nach mbíonn ré i gcomhachtaib an domhain aon mhaith do dhéanamh díb, muna ndéanfad Dia amáin míorbailte, nió nach gnáthach leis ar a leithéid sin de reachtachaib i ndeireadh a saoghail.

Gabaim-se orm féin a rádh, nach ndéanfad fib leis an doctúir saoghalta imteacht a baile uaib agus teacht an uair béad an bás ag fsiosgaoil lib agus fib do leigheas annsin. Do b'fada geobad uaib é. Agus béid de dhánuigheacht ionaib fuireach i n-aonann i nglanaib ag an diabal ar fead bur saoghail, tinneas marbhtach ar bur n-anamnacha agus gan dúil agaib leigheas do lorg nó go mbíonn fib ag dóirrib an báis.

Ní ḟuil móṁán le ḟeicṁin inḟ an traoġal acṫ oliġe agus clampar, ḟeall agus mailíḟ, mionna móṁa agus neiṁ-ṫiaṫantaċt, agus gan aon eagla ar an muinntir ag cionntaiġe inḟ na neiṫiḃ ḟeo ḟoiṁ ṫioġaltar ná teangan. Do-ċímiṫ ḟiṁ a'ḟ mná breáġṫa uairle ag imṫeaċt i n-a gcóirtiḃ lán d'onóir agus de ċairṫéim traoġalta, mear agus creideamain móṁ ṁá n-a gcoṁair ag an traoġal. Ó! ní ḟuil de ṁear ag Dia orra acṫ an oiread le riarṫaiṫiḃ na talṁan, maṁa bḟuil ḟgím a n-anama ḟáḃáil orra. Agus ḟós i mearc na coiṫ-ċeannṫaċta ṁéin, luċt eolais agus tabairt ḟuar i bḟoġluim, ḟiṁ láiṫre, cumaraċa, ciallṁara do ṁéin ḟiot an traoġail ḟeo, agus ḟós mná inḟ an ḟliġe céadna, maṁa bḟuil riaṫ ag déanaṁ leaḟ a n-anama do b'ḟearr ṫóiḃ a beiṫ i n-a gcloiċ nó i n-a maiḋe 'ná beiṫ i n-a noṁoiċ-ċṁiortaiṫċiḃ. Ata ré ċoṁ ḟiot a'ḟ ata Dia ar neaṁ aon duine 'n-ar ṫug Dia ciall dó naċ ndéanḟaiṫ aiṫṁiġe i n-a ḟeacaiṫiḃ maiḃṫaċa naċ bḟaġaiṫ reilḃ i bḟlaiṫir Dé go bráṫ. Adéarḟaṫ a lán againn ata gan eolas ceaṫ a n-anama: "Ata Dia láiṫir, gráṁaṁail agus ata Máṫair ṁaiṫ aiġe, a'ḟ náṁ leiġiṫ Dia go mbéaṫ ré ċoṁ daor oṁainn agus adeir na ḟagaiṫ é." Ir ḟiot go bḟuil Dia trócaireaċ, agus muna mbéaṫ, go rguabḟaṫ ré de'n talaṁ gan ṁoill ḟinn. Ċoṁ luaṫ agus do ṫuiteamar inḟ an ḟeacaṫ maiḃṫaċ, do ṫiomáinḟeaṫ ré ḟiot go h-iḟḟionn ḟinn, maḟ do ḟinne ré leiḟ na h-aingliḃ i dtoḟaċ an traoġail. Ná tuigeaṫ riḃ, a ṁiortaiṫṫe, go mealḟeaṫ na ḟagaiṫ ar aon duine 'n-a mbaġróċaṫ air ag altóiḟ Dé. Ní deiḟ riaṫ acṫ ḟíḟinne ċeaṫ. Ní h-áil leo na bḟiaṫḟa ḟeo do ċlos adéarḟaṫ leo a loċtaiṫe do ṫréigean. Déarḟaṫ riaṫ leo ṁéin: "Dar ndóiġ, ní ḟeacaṫ maiḃṫaċ a beiṫ pléiḟiúṫa cuideaċtaṁail, ní

peacaḋ marḃṫaḋ ár noóṫain d'ól, ná roinnt de'n oiṫḋe do ḋaiṫeamh ag imirt cárṫaiḋe, ní peacaḋ marḃṫaḋ fuo beag guiḋeoireaḋta do ḋéanamh an uair naċ mbíonn droċ-ċroiḋe ag duine." Ní peacaḋ marḃṫaḋ leo aon fuo aċt duine do ṁarḃaḋ nó robáil do ḋéanamh. Seo mar aḋeir go leor de ḋroiċ-ċríorṫaiṫiḃ; ní ċreiḋeaḋ riaḋ aon duine aċt a dtuairim féin. Deir riaḋ naċ daorfar aon duine fuair bairteaḋ na h-Eaglaise, aċt cum roinnt beag puingaḋóireaḋta d'faḃáil. Dá mb'fíor sin ní béaḋ aon ṗráiḋinn le faoiṫoin do ḋéanamh, ná Corp Críosṫ do ġlacaḋ, ná paiḋir ná aifé do ṗáḋ, ná dul go dtí an t-aifreann. Do béaḋ ré ċoṁ maiṫ úsinn a beiṫ i n-ár mbiṫeaṁnaċaiḃ, i n-ár nduínṁarḃṫóiriḃ, i n-ár meiṫgeoiriḃ, i n-ár gclaḋaireaḃ díoṁaoine le beiṫ macánta, ceannsa, deaġ-fomplaċ agus diaḋanta, agus do béaḋ na flaiṫis le faġḃáil ag na droċ-ḋaoine ċoṁ maiṫ leis na deaġ-ḋaoine. Do fuair Críosṫ bás ar son an domain le ċéile agus is deacair a ṁáḋ go noamnóċaḋ ré aon duine. An lá fuair Críosṫ bás ar ċrann na croise do ṫug ré brieṫeaṁnas damanta ar ḋaoiniḃ agus níor fgaoil díoḃ ó foin. Do faoi ré beagán eile d'iarr páirúin air agus do sinne aiṫriġe. Is mar seo fóir do ḋamnuiġeann ré an dream peacaṁail naċ ndéanann aiṫriġe, agus faoisann ré na daoine fíréanda do ṫréiġeann an peacaḋ agus do ṫugann fáraṁ dó ann. Aḋeirim liḃ-se, a ċríorṫaiṫiġe, ciall do beiṫ agaiḃ agus gan aiṫis do ḋéanaṁ ar an faoġal. Créaḋ é an tairbe do ḋaoiniḃ an traoġail do beiṫ fáṫaċ, lán de faiṫḃreas agus de ċompóro, lán de faoġal agus de fláinte má faġann siad bás i n-a breasaiḋiḃ; béiḋ mío-foṫún síorraiḋe orra, béiḋ teinte teoġa, pis agus suiḃ dá loscaḋ go bráṫ, béiḋ diaḃail dá gcráḋaḋ a'r dá

ġciaraḋ, béiḋ teanċaiṁ ḋá ṡtiacaḋ, iad ḋá múċaḋ le bolaiḋtiḃ bréana, ṡalann teine ḋá ċimilt de ċneaḋaċaiḃ a n-anama. Ar an dtaoiḃ eile ní féidir a innsin méad ṡonair agus compóird, méad onóra agus ġlóire na muinntire do déanann aiṫṁiġe agus do ġeibeann báṡ naoṁṫa. Créad an díoġbáil do ḋuine beiṫ boċt, dealb, ġan móṁán compóird ná ṡláinte inṡ an tsaoġal ṡeo má bíonn ré go glóṁar, go móidheaċ agus go díoġaṁail inṡ na flaiṫis go díorraiḋe. Is ṡaḋa ó baile do ṫéidheann móṁán daoine i ġcontaḃairt a ġcaillte as iarraiḋ raiḋḃir an tsaoġail ṡeo do ċaiṫeann riad d'ṡágaint i n-a noiaiḋ an lá déidheanaċ. Seo raiḋḃreas na nġiáṡ le ṡaġbáil inṡ an mbaile ġan contaḃairt, ġan ṡgeiṁle, agus raiḋḃreas na bṡlaiṫeas i n-a ḋiaiġ ṡeo, agus féaċaiḋ créad é laiġeas na ruime do cuiṁteas ċum é ṡaoṫruġaḋ. Ní ṡuil aon tsaoċas ar féidir a déanaṁ do'n ċolainn naċ déantar dí, acṫ déantar deaṁaḋ iomṡlán de'n anam. Do-ċuala ṡib go minic naċ féidir le h-aon ċlainn niaṫ, ṡonas, ná réan do beiṫ oṁṁa an uaiṁ a bíonn riad eaṡuiṁeaċ oiroiċheaṡaṁail ar a n-aṫair agus ar a máṫair. 'Sé Dia na glóire ár n-Aṫair go léir agus an Teampall Catoiliceaċ Rómánaċ ár Máṫair. Atá ṡeo ċoṁ ṡíṁinneaċ sin agus atá Dia ar neaṁ,—an té naċ mbéiḋ uṁṁaṁaṁail ómóraċ do ḋuiġe Dé agus an Teampaill, naċ mbéiḋ uṁṁaṁaṁail dá Aṫair a'ṡ dá Máṫair, ní béiḋ ṡonas ná réan ríoṁṁaiḋe air, acṫ uiṁearbaiḋ na bṡlaiṫeas agus mallaċt Íosa Ċriosd. An té naċ noéanann obair Dé anoir ar ṡeaḋ a beaṫaḋ ní baiṁṫiḋ ré róġṁar na glóire go briáṫ i bParraiṫeas. Is dóiġ go gcloiseann sib daoine dá ráḋ: "Is deacair ḋúinn toṁnuġaḋ róṡ ar aiṫṁiġe déanaṁ, sinn-ne atá lán de flaiṁe a'ṡ d'óiṡe. Cár beag ḋúinn iomróḋ an uaiṁ

vo béaṫ tonn váin n-aoiṙ tarainn. Cáṙ mór vúinn roinnt ve ṙólár an traoġail a beiṫ aġainn ċoṁ maiṫ le vaoinib eile. Vaoine eile aveiṙ vá mbéaṫ aon ṙṡím eile oṙṙa ro atá aġ véanaṁ aiṫriġe maṙ atá oṙṙa ṙéin, naċ paiṙeaċa baṫ ṁeaṙa leo. Vaoine eile aveiṙ vá mbéaṫ leanbaiṫe i n-a ġcúṙam oṙṙa aġuṙ cúṙam ciora aġuṙ cána maṙ atá oṙṙa ṙéin, ġuṙ beaġ v'ṙonn aiṫriġe a béaṫ oṙṙa. Vaoine eile aveiṙ naċ mbíonn aon vuine aġ véanaṁ aiṫriġe aċt vaoine vioṁaoine ġan cúṙam, aġuṙ, vá mbuailṙeaṫ an raoġal vóib ṙéin a beiṫ maṙ iaṫ, ġo nvéanṙavaoiṙ aiṫriġe."

Anoiṙ, le ṙuṫ beaġ ṙtúiveiṙ vo véanaṁ aṙ an muinntiṙ ṙeo, iṙ vall viablaṙaċ é a n-aiġne aġuṙ a vtuiġṙin, ċoṁ maiṫ a'ṙ ġuṙ ċeaṙt toṙaċ vo ṫabaiṙt vo ġaċ cúṙam aġuṙ obair raoġalta roiṁ leaṙ a n-anama. Ġlacaiṫ ciall, a ṙean-ṙeaċtaċa, riḃ-ṙe, a vaoine aoṙta, cuiṁniġiṫ aṙ bliaṫanṫaiḃ ḃuṙ n-óiġe, maṙ vo ċaiṫ riḃ iaṫ; cuiṁniġiṫ aṙ liaċt ḃuṙ bṙeacaiṫe ó ṙoin, liaċt raoiṙe vo ḃṙiṙ riḃ, liaċt mionna vo ṫuġ riḃ, liaċt meiṙġe vo bí oṙaiḃ, liaċt neaṁ-ṙuime vo ṙinne riḃ i leaṙ ḃuṙ n-anama. Má tá riḃ rocair ṙtúiveárta anoiṙ ġan móṙán váile inṙ na oroiċ-ċleaċttaiḃ ṙeo, an ṙéiviṙ liḃ a ráṫ le ṙíṙinne ġuṙ ṙinne riḃ aiṫriġe ṙóṙ ionnta? Cuiṙ i ġcáṙ ġuṙ ṙinne riḃ raoiṙvoin ṙuaṙ, ṙailliġeaċ ionnta, aṙ a ṙon ṙin iṙ baoġalaċ víḃ aġ coiṙte an ċiṙt. Siḃ-ṙe vo bíoṙ bliaṫain nó b'ṙéiviṙ níoṙ ṙia ġan raoiṙvoin, an uaiṙ vo ṫéiṫeann riḃ i ḃṙiaṫnaiṙe an traġaiṙt, ní bíonn móṙán le h-innṙint aġaiḃ má'ṙ ṙíoṙ víḃ ṙéin é. An té naġaṫ ġaċ aon treaċtmain ċum raoiṙvoine, iṙ ṙuive béaṫ ré aġ véanaṁ raoiṙvoine 'ná ġo leoṙ aġaiḃ-ṙe taṙ éiṙ ḃuṙ mbliaṫna nó leiṫ-bliaṫna. Má ṙiaṙṙuiġeann an raġaṙt víḃ an mbíonn riḃ aġ ġuiṫeoiṙeaċt, véaṙṙaiṫ riḃ ġo nvéanann

ṙiḃ ṙoinnt ṫíoḃ anoiṙ a'ṙ aṙíṙ agus an uaiṙ ṙin ṙéin ġuṙ ab iad buṙ ġcland do ċuiṙeaḋ d'ṙiaċaiḃ oṙaiḃ é nó duine éiġin eile aṙ ṙuaid buṙ dtiġe. Má ṙiaṙṙuiġeann ré ḋíḃ an mbíonn ṙiḃ paiṙiúnta, bṙéagaċ nó cúl-ċainnteaċ, déaṙṙaiḋ ṙiḃ ġo mbíonn ṙiḃ anoiṙ agus aṙíṙ, aċt naċ mbíonn aon uṁóid i nḃuṙ ġcṙoiḋe aṙ an am céadna, maṙ ṙeo aġ taḃaiṙt leiṫ-ṙgéal cam uaiḃ agus aġ déanaṁ neiṁ-níḋ de buṙ bṙeacaiḋiḃ do bíonn b'ṙéidiṙ ċoṁ móṙ le ṙliaḃ nó ċoṁ iomadaṁail le ġṙuaiġ buṙ ġcinn. Taṙ éiṙ an ṙóṙt ṙaoiṙdine ṙeo do ḋéanaṁ, naċ aṁlaiḋ ṁiċeann ṙiḃ amaċ i dteannta a ċéile aġ ṙeanċuṙ aṙ an ṙaoġal agus ġan de ċaṫuġaḋ oṙaiḃ aċt ċoṁ maiṫ agus dá mbaḋ ṙgéal ṙiannaiḋeaċta do inneoṙaḋ ṙiḃ. I n-aimṙiṙ an aiṙṙinn ṁiṫṙiḋ ṙiḃ iṙteaċ annṙoin ċum an aiṙṙinn, ġlacṙaiḋ ṙiḃ comaoin i ndeiṙeaḋ an aiṙṙinn, agus aṙ an nóimeint taṙ éiṙ beannaċta an tṙaġaiṙt, ṁiṫṙiḋ ṙiḃ a baile i bṙeiṫil buṙ nġnóṫa ṙaoġalta, a'ṙ ġan buiḋeaċaṙ do ġaḃáil le Dia, ná móṙán cuiṁniġṫe an ċuiḋ eile de'n lá aṙ an taḃaṙtaṙ do ṙuaiṙ ṙiḃ; agus i n-a ḋiaiḋ, an ċuiḋ aṙ ṙia de, i ġceann lá nó ḋó, iṙ ṙiḃ na peaċṫaċa céadna aġ déanaṁ na ġcleaċtaḋ ġcéadna. Seo, adeiṙim, an ṙóṙt aiṫṙiġe do déanann uṁóid an tṙaoġail. An féidiṙ a ṙáḋ ġo bṙuil ṙí ġo ceaṙt déanta. Tóġaiḋ-ṙe a ḋaoine óġa, ciall aṙ beaċaiḋ ṙṙaideaṁail na ndaoine aoṙta ṙeo. Atá buṙ ṙliġe féin ġo ṙó-ḋona ġan eaġla ná ġṙáḋ Dé, le bṙiṙeaḋ ṙaoiṙe le mionnaiḃ móṙa agus meiṙġe, ġuṙ coṙaṁla ṙiḃ ġaċ aon Doṁnaċ le daoiniḃ ṙiaḋáine ġan péaṙún, ġan ṙtúideaṙ 'ná le daoiniḃ cṙíoṙtaṁla ciallmaṙa. Iṙ úṫṙaċtaiġe an cion agus an cúṙam atá aġ an maoṙa timċeall an té ṫóġann é agus do ṫuġann ġleim le n-iċe ḋó, 'ná atá aġaiḃ-ṙe do'n té do ċṙuċuiġ ṙiḃ aṙ neaṁ-níḋ, do ṫuġ ciall agus meaḃaiṙ

díb, do ċuig gláinte agus faoġal díb, agus fór fuair bár ar ċrann cruaid ceannalaċ na croire le gráð díb, agus ċum an gráð ro do mhéadugað díb, d'fág a ċuid feola agus fola mar beaċaid do bur n-anamnaċa. Acht fáimíor, is nó-beag an tairbe do mhórán agaib-re iad ro d'fágbáil agaib, mar is nó-annamh do ċagann rib dá nglacað, agus an uair annamh rin réin, is nó-baoġalaċ gur nimh do déanann riad díb, do dearġaib bur noṁoċ-faoiduine-re, agus laiġead an ċáir do bíonn oraib díoġaltar Dé do ċuilleam. Ní fuláir dúinn go léir méad na foiġne atá ag Dia linn d'aonáil dá méid é ár gcuirpċeaċt. Is fada ó foin do ċuilleamar a mallaċt. Bímid deimhneaċ gur do dearġaib ár bpeacaide atá an faoġal ag iompóid 'nár gcoinne,—féaduntaí na h-aimsire ceaċt contrálta dá nádúir, cinneas ag fear feangus i measc na gcríoċtaide, agus an bár gaċ aon lá ag fgiobað na noaoine óga de'n traoġal ċoṁ maiċ leis na daoine aosta. Gaċ cruaidtan, géis-leanṁain, boċtanaċt, anró, agus timbloídí faoġalta do ċagann orra, is iad ár bpeacaide ar cúis fá noeara leo. Leis sin, a ċríoċtaide, glacaid gráin dos na peacaidib fearta le h-eagla roiṁ bheiċeaṁnas an Tigearna; fmuainid naċ bfuil le fagbáil acht fíor-beagán de deig-ċríoċtaidiġ. Ná mealladh an faoġal rib, agus ná tuigid go fagaid gaċ aon do-ġeibeann ceart na h-Eaglaise ar uair an báis go flaiṫis Dé. Bidid deimhneaċ gur ab iomda duine 'n-a deiseal go leor airgeann le n-a n-anamnaċaib, agus 'n-a mbíonn a n-ainmneaċa ar liosd na marb ag an fagart ċum beiṫ ag guide leo, atá ar a fon fíor i n-ifrionn ar fiuċad i gcoinne loisgiṫeaċ, agus ní fábálfad aiṫriġe an domhan an t-anam do-ġeibeann bár gan aiṫriġe isin bpeacad marbṫaċ.

Atá an aiṫṁiġe ċoṁ ṁiaċtanaċ aġainn aġur oo bí an baiṫeaṁ an uair a ṁuġaṁ finn. Tá braġaimíṙ bár gan baiṫeaṁ aon ṫreiḃ inṙ na flaiṫiṙ ní braġaimíṙ; maṙ an gcéadna, má ṫaġaimío bár gan aiṫṁiġe, ní ṙiúṁálta Dia oo beiṫ aṙ neaṁ 'ná gur ab é irrionn ṙíoṙ ár n-áṁur aṙ ṙeaḋ na ṙíoṁṁaiḋeaċta. Leiṙ finn leiġimío oínn ár noíṫ céille, ṙguiṁimío o'obair na mallaiġteaċta, glanaimío anoiṙ ṙéin finn ṙéin ó ṫalaċar ár bpeacaiḋe, ná cuġaimío éiṫteaċt oóiḃ ná oo'n ṁuinntiṙ ṙeo aoeiṙ linn naċ baoġal oúinn. Smuainimío ar gaċ ar ġaiḃ na naoiṁ tṁío ag oéanaṁ aiṫṁiġe, ar ṫulaing na maiṙtíṙeaċa. Smuainimío ar a liaċt ṙeaṙ agur ban bneáġta oo ṫréiġeann an ṙaoġal agur oo ṫéiḋeann iṙteaċ i mainṙtneaċaiḃ ag teiċeaḋ ó'n bpeacaḋ ag iaṁṁaiḋ na bṙlaiṫeaṙ oo ṙaoċ-ṁuġaḋ oóiḃ ṙéin. Is aca ṙo oo bíonn an ċiall agur ní againn-ne, cé naċ é finn aoeiṙ an ṙaoġal leo. Aċt lá an ṙgeiṁle agur an bneiṫeaṁnaiṙ oéiḋeanaiġ 'ṙeaḋ béiḋ ṙíoṙ againn go léiṙ cia h-iaḋ luċt na céille agur na h-aiṫṁiġeaċa ṙíṁinneaċa, agur gur ceann oe tṙí náiṁḋiḃ an anama an ṙaoġal ṙo. Tá bṙíġ finn, naċ maiṙġ oo ċneiḋeaḋ cao aoéaṁṙaḋ an ṙaoġal i oṫaoiḃ na h-aiṫṁiġe. Ní meaṙa úinn an oiaḃal 'ná a ṙeiṁbíṙiġ má oéanaimío a gcoṁaiṁle. Is ṁó-ṁóṙ oíoḃ inṙ an ṙaoġal ṙo.

Má tá ṙonn buṙ leaṙa oṙaiḃ-ṙe ṙeaċnaiḋ iaḋ cé gur oeacaiṙ oíḃ é go minic, luċt na ṙṙíoe agur na mailíṙe, agur is cuio oe ṙeiṁbíṙeaċaiḃ an oiaḃail iaḋ; luċt na gaouiḋeaċta agur na mionna móṁa, luċt na mḃṁuiġean agur na meiṙge, luċt na baṙbaṙḋaċta agur an éiṫiġ, luċt na taiḋḃe agur na poimpe agur móṙán eile naċ bṙuil mé o'áiṙeaṁ. O! is ṁó-beag oe ṙaiġ-ḋiúiṁiḋiḃ an Tiġeaṙna le ṙeicṁin, agur an beagán

beag do-címíd díob go leor díob dá mealladh ag an diabal agus dá dtarraingt isteach i n-aighann i líontán-aib an peacaid. Ó! is amhlaidh atá an saoghal mar do béadh marcach i n-a mbéadh daoine ag dul ag díol 's ag ceannach ann ó maidin go dtí an oíche, 'sé sin le tuigsin, na daoine a beith ag díol a n-anamnacha agus an diabal ag tairgsin orra agus é dá bhaghdáil ar fuarachar beag saoghalta.

Ní mise a rádh le firinne go bfuil ceo draoidheacht na nó gamal éigin thom dá fórt ar meadhair agus ar thuigsin na ndaoine, an trilis 'n-a gcreidheann riad an firinne do chaob-gaoil Mac Dé agus 'n-ar chuir sé séala a chuid sola leis na soclaibh céadna. Aimsir an báis 'sadh chídh an seachtach méid a dhaillseachta, agus béid sé nó-dheidheanach an uair sin. Acht sib-se, a chíorchaidhe, iarraim oraibh ar son Dé gan beith ag déanamh moille níos sia leis an aithise. Tosnuighidh léithe anois agus déanaidh i dh'aithe, ní go fuar, fraidheamhail fá dhó ins an mbliadhain, acht gach aon lá ar sead bus saoghail. Déanaidh taithighe de'n saoithin ghlain, cuirid teora le nbur gcomhairdibh malluighthe, ná déanaidh aithis searca ar fhighthibh an traoghail, déanaidh anois féin comhairle Dé agus leanaidh í go dtí an bás, a'r do-gheobaidh sib páidhín in gach ar dhéin sib go dtí anois ar choinneall gan carad aníos ar na dhoich-cleachtaibh, agus an beatha fhíorraidhe i n-a diaidh seo. Amen.

Seaghan Ua Dheada, fear an aith-ghníobtha, 1818.

Seanmóir a Dó-déag.

Toradh an Chuirp agus imtheacht an anma.[1]

Pulvis es, et in pulverem reverteris.

Is luaithreán tú agus iompóchaidh tú i luaithreán.

—Gen. iii. 19.

Nuair do fhaoilfeas, a chompánaigh, an bás an ceangal fuin atá idir d'anam agus do chorp, fínfeas é feo gan mhoill, ní mar chorp feartha le muirn acht mar chonablach thuaillighte, gan bhrígh, gan mhothughadh, le claon-fhuaraigh agus ní fada go mbéidh fé chom fhánna, chom uathbharach fuin leis an gcuma do thiocfar air gur doilg do'n té ar muinnteanúa d'fhág tú id' dhiaidh ar an faoghal fo, amharc air ná dhuidim leis. Dá dteilgfidhe corp caoch, capaill, nó gadhair, ar an machaire, i n-aimsir tearbaigh, do bhéadh fé chom fhámeamhail, fuathmar fuin gan mhoill, ag an fúil agus ag an fhóin, go gcaithfeadh lucht fiubhail an bealaigh, a fhóna do fhoradh agus deifir do dhéanamh ar amharc an chonablaigh fuin, ó mhéad an dhroch-bholaidh do bhéadh air. Nach ar an gcuma gcéadna fo, muna mbéadh ar chuma níor measa, do bhéadh corp an duine gan anam, dá mbéadh fé i n-a chorp impire an domhain?

Créad an níodh ar cúramaigh ag daoinibh an traoghail feo 'ná corp a níogh nó a dtigheasna? Ar an dtaoidh

[1] Murphy MSS., Vol. 50, pp. 326-338.

eile, créad an níd ar dtuaillidhe 'ná an corp céadna dar éis báis? Cá bfuil an uair seo an mórdacht nó an daibhéim? Cá bfuil an t-uaisbarán, an onóir, nó an pomp do bí aige ful fgar a anam leis? D'imtigh siad mar an fgáil, mar nach mbéidís ann riamh. I n-a diaid seo gléasfar seachrán duit ód' daoinibh muinnteardha agus bí riúnálta gur nó-beag de'n gnóis nó de'n traidhbhear do bí agat do cuirfear leat ins an talamh· "Ná bíodh eagla ort" deir an fáidh "nuair do-gnídear duine saidhbir agus nuair do méadóchar gnóis a tighe; ar an ádhbar, nuair d'imtheochaid sé, ní béarfaid sé an t-iomlán agus ní fhacar a gnóis fíos leis" (Sailm xlviii. 17, 18). I n-a diaid seo, tochaltar an talamh duit agus ní fhagann do corp bocht acht amháin a feacht nó a h-ocht de throighthibh d'uaigh i n-a gcuirfear é. Dá mbéitheá id' fír nó id' impire an domhain fhaighfear finne tú i gcuideachtain cnámha na marbh eile ar dearmad go deireadh an domhain. An mhuinntear do connaic an bainfíogan bhreágh comhachtach Ierabel i n-a beathaid ag triúnadh na fíogachta go cumasach agus do connaic í tar éis a báis, nuair do thagfaing, do réir toile Dé, na marbhai a corp i n-a fíoraibh ar a céile agus nár fhág siad i n-a noiaid dí acht cnámha an cinn agus bárr na lámh agus na gcos, lán d' uathbhar anubhaist siad: "an í seo an Ierabel úd" (4 Rígh ix. 35, 36)? Agus gach duine do gheibh an bealach céadna agus do connaic í aneirithe arís le h-iongantas mór na bhiathra céadna. An í seo, aneirdead gach aon, an bainfíogan comhachtach Ierabel do trúig an fíge go glic agus a gnáth beatha agus bás ar a láimh?

Anois téidhmíd isteach le n-ár smuaineadh i n-uaigh fíos na Fhiannce nó na Sagsan nó na bainteagarna ar bhreágha ar a gnáth eolas again i n-ar mbeathaid agus

a ḋonnaiceamaṙ go minic i nGlóiṙ agus i bpoimp. An tan do-ċíṙimíṙ an an-ḋuma ġránna do ḃéaṡ oṁṁa le h-uaċḃáṙ móṙ aṡéaṙṙaimíṙ na briaċṙa céaḋna úd nó a leiṫéiḋe eile; an í ṙeo an leṙabel úd? Cá bṙuil anoiṙ an aġaiṡ bṙeáġ úd ṙúgaċ ṙoilḃiṙ? Cá nḋeaċaiṡ na ṙúile bṙeáġṫa úd do ḃeiṙeaṡ buaḋa aṙ ḋṙoiṡċiḃ na nḋaoine ṁoiṁe ṙeo agus do ḋṙiocṫuiġeaṡ le ṁéiḋe aṁáin na gluaiġte? An é an conablaċ ṙo an coṙṙ oṙnálta, uaṙal, luaċṁaṙ, neaṙṫmaṙ úd do ḋonnaic mé ṁoiṁe ṙeo? Cá bṙuil an ṫeanga liomṫa, ḟoġlumṫa do ċuiṙ ṙmaċt aṙ na gluaiġtiḃ agus do ṙtiúiṙ na ṙíoġaċta le briaṫṙaiḃ aṁáin? Cá bṙuil anoiṙ ḟuilt óṙ-ḃuiḋe an ċinn? Cá bṙuil an ḋoṙóin óiṙ nó na ṙáinní? Cá bṙuil anoiṙ na bṙiaṫ nó na cuilceaċa móṙ-luaiġ? Cá nḋeaċaiṡ an ċúiṙt agus na ġáṙḋaí? Cá bṙuil anoiṙ na ṙéaṙṫaí, an ceol, an ṙṙóṙt, agus an imṙt? Cá bṙuil anoiṙ an ṫṙeilġ agus ġaċ aoiḃneaṙ eile do ḋonnaic mé aġ na ḋaoiniḃ móṙa ṙo an lá ṙá ḋeiṙeaṡ? Ó, ní ṙaiḃ aċt ṙġáil, ḋaṙ leaṫ, ionnṫa ṙo uile. Do ċuaiṡ ṙiaḋ ċaṙainn maṙ an ġceo nó maṙ naċ mbéiḋíṙ ṙiaṁ ann, agus ní ḟuil anoiṙ le ṙaġḃáil aṙ a ṙon aċt luaiṫṙeán, cnuṁóġa, cnáṁa, ṙalaċaṙ agus bṙéantaṙ. Cuiṁniġ, aṙ an áḋḃaṙ ṙin, Ó a ḋuine, ġuṙ ċṙiaḋ tú agus go n-iomṙóċaiṡ tú i luaiṫṙeán.

Anoiṙ, a ḋompánaiġ, ó ḋaiṫṙeaṙ tú do ḋoṙṙ d'ṙáġḃáil ṙá ḋeiṙeaṡ 'ṙan uaiġ, ṙéaċaimíṙ cionnaṙ maṙ ionnṙuiḋeaṙ an t-anam i n-a h-aonaṙ, noċtuiġṫe ċum an ṫṙaoġail eile. Toṙnóċaiṡ an ḋṙéaṫúiṙ boċt, uaṙal ṙo aṙ a ṙiuḃal ḋoṁ luaṫ agus do ṙġaoilṙeaṙ amaċ aṙ an ġcoṙṙ í ċum ṙíoġaċta nuaiḋe, coiṁiġṫiġe i n-a bṙuil aeṙ, ṫalaṁ, agus áiṫṙeaḃ coiṫcṙíoċaċ, lán de ḋliġe, de ḃéaṙaiḃ, agus de ġṙáṙaiḃ nuaḋa. Cṙéaḋ do ḋéanṙaiṡ ṙí, a ḃoċtáin boiċt, nuaiṙ do-ċíṙiṡ ṙí i

réin i n-a h-aonar inr an réigiún nuaó ro, atá lán d'uaébár agur de rgáile an báir? Créad mar do déanfaió rí í réin do fábáil inr na gleannraib móra, doiréa, diamaire úd ar na diablaib ag a mbéid a gcraogaéa gránna, fuilteaéa, náméaéa orgailte, réid le n-a rlogad ruar munar éuill rí le leoir-gníom-artaib i n-a beataió éom rada a'r do bí rí i n-a corp ar an raogal ro, guide na naom agur cuméaé na n-aingeal do beit aici an uair reo? Ir uaébáraé an bealaé atá aici le dul trío, acht níl ré níor raide ná níor giorra 'ná an triorraideacht. Acht ir uaébáraige 'ná rin go mór an breiteamnar ar gnát le Dia do déanam inr an áit reo, atá i n-a breiteam ró-géar, éeart. Táid na diabail ró-gnóéaé, náméideaé, agur níl agat acht aon nóimead amáin, ar a reagann riorraideacht d'anma, riorraideacht, adeirim, na glóire, riorraideacht na brian. Agur an Dia úd atá inr na flaitir, do éruéuig tú agur d'fuargail go daor le n-a éuid rola i gcrann na croice tú ir é béarrar breiteamar damanta nó rábála ort, do réir d'oibreaéa maite nó olca; agur an uair reo, ní éirtrió ré le guide ná le deoraib; ní fábálraió raiébreag na cruinne go h-iomlán tú. An uair reo, d'uairle, do ééim, ná do caitéim, ní déanraió riad mait duit acht do rianta do méadugaó, má'r breit damanta béarrar ort, mar adeir an t-Eagnaide go gcaitrió tú rúil ar ron rúile, riacail ar ron riacaile, lám ar ron láime, agur cor ar ron coire do tabairt uait (Deut. xix. 21). Ní táinig rmuaineaó, dá luigead, id' éroide ariam agur níor imtig briatar diomaoin ar do béal ar read do beataó ar an raogal ro, nad otiocraió do látair le cur ort, agur caitrió tú cunntar do tabairt ionnta do'n breiteam riorraide lá an breiteamnair (Mata xii. 36).

Ó ċaiṫṁiu, maṁ ṡin, an cunntaṁ ṡuaiṫ ṡin do ṫabaiṙt uainn inṙ na bṙiaṫṙaiḃ diomaoine, maṁ adeiṁ ṡíṁinne an tSoiṙṡéil linn, ṡoiḋé an cunntaṁ naċ ṡcaiṫṁiu do ṫabaiṙt uainn inṙ na peaċaiṫiḃ maṙḃṫaċa do-ṡníṁiu ṡo laeṫeaṁail? Cionnaṁ maṁ do ḃéiṫ ṙé aṡ luċt an uaḃaiṁ, na ṙainnte, an aḋaltṙannaiṙ, aguṡ na ṙuíṙe; aṡ luċt na tnúṫa aguṡ an ċṙaoiṙ; aṡ luċt na neaṁ-ṙoiṡde, na ṙeiṙṡe, aguṡ na ṙuaṫa; aṡ luċt náṁdaċaiṙ aguṡ ṡadaiḋeaċta aguṡ na mionn móṙ? Má'ṙ aṁ éiṡin do ṙáḃálṙaṁ, an uaiṁ ṙeo, an ṙíṙéan, maṁ adeiṁ Naoṁ Peadaṁ linn, cá ṙaċaiṫ an duine miċeaṙt aguṡ an peaċtaċ? (1 Pead. iv. 18). Cṙéad an ṙṙeaṡṙa do-ḃéaṙṙaimiu uainn an tan iaṙṙṙaṁ cunntaṁ oṁainn i n-áṁ mbeaċaiṫ, i n-áṁ bṙoiṫiún, inṙ an intleaċt, inṙ an aimṙiṁ bṙeáṡ do ċaiṫeamaṁ ṡo diomaoin, aguṡ i nṡaċ ócáid maiṫe do ṫuṡ Dia ḋúinn aṁiaṁ ċum leaṁa áṁ n-anma do ḋéanaṁ? Ó, cṙéad ṁéad ataá anoiṙ aṡ ḋéanaṁ peaċaiḋe ṡan ṙoṁaṫ, maṁ naċ mbéaḋ ṙé i n-aṡaiḋ Dé nó naċ mbéaḋ ann aċt dia cloiċe nó maiḋe aṡ naċ mbéaḋ uṁlaḃṁa, moṫuiṡeaḋ ná éiṙteaċt,—do ḃéiṫ lá an bṙeiṫeaṁnaiṙ ḋéiḋeanaiṡ óṙ coṁaiṁ an bṙeiṫiṁ ṙíoṁṁaiḋe Iosa Cṙíoṙt, lán de náiṁe aguṡ d'eaṡla, nuaiṁ do-ċíṙiu óṙ coṁaiṁ a ṙúl an caṁnán duḃ, diablaiḋe de'n ṁéad peaċaiḋe do ṁinneadaṁ aṁiaṁ aguṡ Iosa Cṙíoṙt ṙá ḃṙaṫ ṙeiṙṡe aguṡ díḃṙeiṙṡe, ṙéiṫ ċum bṙeiṫeaṁnaṁ do ṫabaiṙt oṙṁa. An tan do ḃéiṁ 'ṙan mbaṁa aṡ Iosa Cṙíoṙt, éiṁeoċaiṫ an t-aiṁṡeal maḷḷuiṡṫe ṙin na láiṁe cléiṫe ataá aṡaṫ, ṙuaṙ iad' aṡaiḋ aguṡ ḋéaṁṙaiḋ ṙé óṙ coṁaiṁ do ṙúl ṡo ḋána le Mac Dé maṁ ṙeo: "Ní ṙéidiṁ leaṫ, a bṙeiṫiṁ ṁó-ċeiṙt, ṡan an t-anam coiṁṫeaċ ṙo do ḋamnuiṡeaḋ aṁ an áḋḃaṁ baḋ liom-ṙa í ṡo nuiṡe ṙeo maṁ ṡeall aṁ a ṁoiċiṡníomaṁṫa ṙéin. Is ṙíoṁ ṡo naiḃ ceaṁt aṡaṫ-ṙa,

mar ir tusa do chuideoig corabhail leat féin í, acht ir liom-sa anoir do baineann sí mar do thréig sí tusa, mar do glac sí liom-sa id' ionad. Do mharluig sí tú. Do tug sí gean dom-sa. Do cuir sí suar duit. Níor congaib sí d'aitheanta. Ní dearna sí do toil. Do cuir sí suar duit agus dod' comhairle. Ní raib do grádh ná grádh na comharban aniamh i n-a croidhe. Do-rinne sí gach nídh d'iarr mise uirri dom fada a'r do bí sí i n-a corp. Mo béasa agus mo lorg-sa do lean sí go díomdach, díchealladh, ag tabairt an uile fáraim do'n dolainn do taitnig léithe. Mar sin ir liom-sa ó thearc í cum beith i n-a compánach agam go síorraidhe i dtig na bhfian. Ir síor" adéarfar an diabal le h-Íosa Criost, "ir tú do chuideoig í, d'fuargail i gcrann na croise le do chuid fola í, cum na glóire síorraidhe do tabairt dí. Ir tú do tug ó bás go beathaidh í, ó luige go neart, ó pheacadh go grása. Air a son sin do thréig sí tú agus do tug sí mo dhuine, uirrsim, agus umhlaidh dom-sa. Nár iarr tú uirri trocadh, déirc, na h-urnaighthe do théanamh le n-a cuid de'n ghlóir do saothughadh dí féin? Níor tug sí áird orra. Do bí sí maitheasdach i gcomhnuidhe agus díomaoin. Do bí sí uaibhreach, fanntach, lochtach, uallach iomarcach. Do bí sí i n-a méirdreig, i n-a róthaire, i n-a ceannbhach. Mar sin, ó thearc ir liom-sa anoir í. Adhraim tú," adéarfar an diabal le h-Íosa Criost, "cum tearc do théanamh dom anoir do réir an bhreitheamhnais do rinne tú féin, nuair adubairt tú leis an gcinead lúdaighe: 'Tugaidh a tearc féin do Shaethar agus a tearc féin do Dhia' (Matha xxii. 21). Tabair mar sin, an anam bhocach, falach go dom-sa, mar ir liom do baineann sí anoir le tearc." Tar éis na pléidheála chuaidhe reo do chlos do'n anam bhocht, ór

coṁaiṙ a Cṙuṫuiġṫeoṙa agus a Slánuiġṫeoṙa, má'ṙ é bṙeiṫeaṁnaṙ do béaṙaṙ uiṙṙi imṫeaċt ṙíoṙ i noiaiḋ a cinn go ṙíoṙ-íoċtaṙ iṙṙinn, le n-a beiṫ dá loṙgaḋ agus dá dóġaḋ i gcuideaċtain na noeaṁan i láṙ na laṫṙaċ lán-ċṙaoṙaiġe naċ múċtaṙ go bṙáṫ. Ó, cṙéaḋ an cṙiocnuġaḋ uaṫbáṙaċ do ṫiocṙaṙ uiṙṙi an uaiṙ ṙeo? Cṙéaḋ do ṫéanṙaṙ an boċtán boċt nuaiṙ do ṫṙéigṙiḋ Ḋia í? Cṙéaḋ aṫéaṁṙaiḋ ṙí aṙ a ṙon ṙéin? Cá ṙaċaṙ ṙí? Ó, cṙéaḋ an gáiṁeaċaṙ do béaṙ aṙ a náiṁḋiḃ an ṫan ṙin! Ó, cṙéaḋ an luaṫġáiṙ do béaṙ oṙṙa nuaiṙ do-ġeoḃaiḋ ṙiaḋ ṙeilḃ uiṙṙi agus do béaṙ ṙiaḋ dá ṙṫṙacaḋ leo go ṙeomṙa agus go noċaí na bṙianṫa ṙíoṙ-ṙaiṫe—an uaiṙ do ṫiocṙaṙ bṙiaṫṙa an ġáiḋ iṙteaċ aṫeiṙ, aġ caiṁṫ aṙ náiṁḋiḃ an aṁma: ṙéaċ an lá aṙ a ṙaḃamaṙ aġ ṙeiṫeaṁ, do ṙuaṙamaṙ agus do ċonnacamaṙ é (Tṙiaṁna Ieṙ. ii. 16). An uaiṙ ṙeo cuiṁṙeaṙ cṙíoċ aṙ aoiḃneaṙ an duine. Ḋúnṙaṙ nó oṁuoṙeaṙ le h-eoċaiṙ na ṙíoṁṙaiḋeaċṫa ġeaṫaí ṙlaiṫeaṁnaiṙ Ḋé i n-a aġaiḋ agus oiṙġeoltaṙ ṙoṙaiġiṙ iṙṙinn dó, áiṫ i n-a mbéiḋ ṙé dá ṙianaḋ ċoṁ ṙaṙa a'ṙ béiḋ Ḋia i n-a Ḋia.

A ċompánaiġ, ó tá gaċ níó dá nḋeaċtuiġ mé ḋuit ṙó-ṙíṁinneaċ, deaṙc i n-am go cṙíonna oṙt ṙéin, ċoṁ ṙaṙa agus do-béaṙaiḋ Ḋia ṙé na h-aiṫṙiġe ḋuit, agus ġlac coṁaiṁle an ṫé do-ṁinne aḃcóiḋe de ṙéin aṙ do ṙon, ṙul a ṫiocṙaiḋ ṙé ċum bṙeiṫeaṁnaiṙ do ṫaḃaiṙt oṙt. Féaċ, aṫeiṙ Mac na ṫṙócaiṙe, naċ gcaleaṙaiḋ ḃuṙ gcṙoiḋḋe nó naċ gcuiṁṙiḋ ṙiḃ ualaċ ṫṙom oṙṙa le h-iomaṙca ṙóiġ agus meiṙge agus cúṙaim an ṫṙaoġail ṙeo, agus go ṫiocṙaiḋ an lá obann úd oṙaiḃ (Lúcáṙ xxi. 34), agus naċ ḃṙaġaiḋ aṙ ṙon an ṁéiṙ do ṙaoċṙuiġ ṙiḃ, acṫ an uaiġ aṁáin. Tuġaimíṙ ṙinn ṙéin i n-am do na h-uṁaiġṫiḃ go ṫiċeallaċ, do'n ṫṙoṙgaḋ go ciocṙaċ,

do'n déirc do déanamh go fonnmhar cum buaidh do bheith ar na trí earcáirdibh úd atá romhainn ar an mbealach go tig Dé,—ar an faoghal, aoibhim, ar an gcolainn, ar an diabhal. Smuain anoir go minic ar an mbás ionnas go bhuighfeá anoir agus ar uair do báis, gráfa agus trócaire ó'n té d'fuiling bás agus páis ar do fon i gcrann na croiche. I n-ainm an Athar agus an Mhic agus an Spioraid Naoimh. Amen.

Iar n-a gcrafadh anoir ins an mbliadhain 1819 cum áiride an Tighearna Earbuig i gCorcaigh, le Micheál Ua Longáin.

Seanmóin a Trí-déag.

an breitheamhnas déidheanach.[1]

Cum autem venerit Filius hominis in maiestate sua et omnes angeli cum eo, tunc sedebit super sedem maiestatis suæ.

An tan do thiocfar mac an duine i n-a mhórdhacht féin, agus a aingle uile leis, an uair sin suidhfid sé ar cathaoir a mhórdhachta féin.

—Matt. xxv. 31.

Goidé mar ar féidir liom-sa do bheith ábalta, a compánaigh, le h-oirnéalthacht bhiathar, téarmaí fealltha nó diadhachta, cum an lae uathbháthaigh seo an bhreitheamhnais déidheanaigh do mhíniughadh duit inniu; an lae dhéidheanaigh aneirim, mar do béar sé 'n-a ghníomh déidheanach ag an mbeathaidh daonna 'san nGleann Boct so na nuadh agus 'na céad coincéim aici cum na fíorphaidheachta. Mar do dearbhann go forghailte an fáidh Malachias dom nach féidir le neach smuaineadh mar ar cóir air. "Cia le'r féidir," adeir sé, "smuaineadh ar lá teachta an Tighearna; agus cia seasóchar le n-a theith ag amharc air" (Mal. iii. 2)? Goidé an nídh, dá méid, ar féidir liom-sa, atá 'mo theachtaidh thoct, ainbhfiosach, do réidh nach mbíonn ró-beag, simplidhe, úir-íseal do chathaoir an bhreithimh, do mhórdhacht a theasfan do foimp a cúirte, do chuime na gcoirthe, do ghéire an bhreitheamhnais agus do fíorphaidheacht na bhfiantas? Ó! Goidé an díle deor do b'féidir a réabadh amach ar mo shúilibh, nó

[1] Murphy MSS., Vol. 109, pp. 269-294. Vol. 50, pp. 343-373.

na h-ornaí trioma fuaim do déanamh in mo éiadh, nó an torann agus an mac-alla do éiocfad le briathraib do déanamh amad ar mo béal, le n-a dtiocfad fearbadar an lae reo na feirge do tabairt le tuigse duit, do éuaid doi-éimécnuigte, in mo bagamail, ór cionn tuigse daonna an domain go h-iomlán? "Cia le'n féidir," adeir an t-Airo-file,[1] "carcair agus tórmaidead doilgeasta na h-oidhe úd do mhinugad nó le n-a dtiocfad le deoraib an doilgeasa do déanamh coimionann leo?"

Cá bfuil mé d'iompódh, Ó a Dia agus a duine fíre, má geibim ar an uile éadh mé féin claoidte le fuaimneadh amáin ar uamadaib bréana, fíorfuire, ar fúgmairíb domhne, dorca irfinn, ar do breitheamhnas nó-géar, déidheanad, do-mhinigte? Má tig fiad inniu ór mo comair na cadaoideada gan leit-ghéal, na cionntada gan cáinde, an breitheamhnas gan at-gairm, na pianta fíorfuire gan fuarglad, an doilgear gan fóláir, na cnoidadóirí fuilteada, cnoradá, faladá, gan tuaig, na fuiorúin bréana, dorca gan crích, gan deireadh, goidé ar féidir liom-sa do riáh ar gad cuid ada so? Ar cruthugeadh níh ar bith amail ó thús go deireadh an domain, fós ag labairt ar na créatúirib gan mothugadh, nad corghóchar le h-uathbás an lae reo? Nad mbéidh na gairte ag na flaithis? Nad dtuitfidh na réalta? Nad mbéidh an t-aer agus na réagúin ag ornaide? Nad mbéidh an talamh ar éin-chloch le cloch-talmhan ag freabadh agus an fairrge ag at le tonnaib cnadarda, dealga? Nad

[1] Virgilius, l. ii. l. 361, 2:—

Quis cladem illius noctis, quis funera fando
Explicet? Aut possit lacrymis aequare labores?

mbéid na cnuic agur na gléibte ag damrad agur na beadaidig éigcéillide rá coldg reirge le fíoc i d'aghaid, a peacdaig? Nach mbéid na dúile mí-ghléarta agur an raoghal mór go h-iomlán ar bárr largnac id' timceall an uair do tiocfar Mac an duine i n-a mhórdacht féin agur a aingle uile leis? An uair seo, mar adeir Naomh Eoin, béid a fúile mar lagair teine i n-a ceann le reirg leis an traoghal, agur a cóta croicte le fuil, agur imteocaid amach ar a béal claideamh raobrach líomhta de dá faobar (Tairb. xix. 12, 13, 15), ionnar go rgriosfaid ré leis peacdacha uile an domain; agur fo an t-am do fuidfid ré i gcataoir a mhórdachta féin. So curróir m'eagla, fo cúis mo doilgeara, fo ádbar mo chiad-eagla. Cia, mar rin, le'r féidir fmuaineadh ar an lá fo teachta an Tighearna? Goidé an t-éadan, ar an ádbar fo, a compánaig peacdaig, le n-a bfuighid tusa agat féin do theacd i látair coimdeach ór comhair an bheidimh do mharbuig tú dom minic rin id' beataid. Béid, adeirim leat, a ghnúis nior pianamhla duit an lá fo 'ná pianta ifrinn uile. Goidé mar do tiocfar tú tligde i látair an té atá rá eideadh reirge agur díbreirge id' aghaid, lag, anbfann, gan bhíg i látair milid chróda, uile-comhachtaig; agur caillte i bfiadnaise Dé nach féidir a guide nó a fárughadh mar geall ar do thoil-beataid. So na puinc ar a otrádtfaid mé leat inr an gcomhrádh fo.

Cia le'r féidir reafamh ór comhair an bheidimh comhachtaig, mío-fárta fo mar do peacuigeamar i n-a aghaid ar feadh an faid rin d'aimrir? Má labhramuid ar an aimrir i n-ar coruigeamar le mío-fárughadh do thabairt dó, do coruigeadh na locta i n-a aghaid an uair do coruig an raoghal do beid; má'r ar uimhir ár bpeacaide do labhramuid, Ó! do cuaid riad tar

áireamh. Má'r ar nádúir na bpeacaidhe do-ghníodh, Ó! ní fuil ré le fagbáil an té le n-a dtiocfaidh nádúir mhalluighte do choimhde do chur síos duit. Má'r ar dtuaillfeadh an té do-ghníodh an gníomh malluighte, uch, fáimhios! ginn na créatúirí bocht, mío-thaitneamhach do thuaillfeadh ár n-anam féin leis in gach am agus gach uair dá ndéanamuid é; agus muna nglanamuid ginn féin leis an aithrighe ó fhalachan ár bpeacaidhe, le gnúis uathbháraigh, feargaigh do chluinfimid, i lá an dorchadais agus an cheoigh, na briathra so ar béal Dé: "Do mheas tú, a dhuine mhi-chirt, go mbéinn-se comh-chomhaimhail leat; éireochaidh mé id' aghaidh, mar aneir an fháidh, agus cuirfidh mé do pheacaidhe féin id' aghaidh" (Sailm xlix. 21). Tuigeann, a chompánaigh, nach ndéanfaidh Dia dearmad den' dhroich-fhlighidh an lá déidheanach, ach go gcuirfidh sé do peacaidhe uile id' aghaidh, peacadh ar peacadh, marbhtha agus ro-lódhta, agus go gcrúfaidh sé do beatha le comhar a thuigfe do-chíochnuighte nach féidir a mheallad, le n-a ghéin-cheart nach féidir a airgthiughadh, agus le n-a bheitheamhnas déidheanach nach féidir a lochtughadh.

"Cuirfidh mé," aneir Dia leat, "do peacaidhe id' aghaidh." Ó! a bhochtáin bhoicht, cuimheochaidh an bheitheamh fíorfaidhe, an lá so, ar gach aimsir bheagh, taitneamhaigh do chait tú go díomhaoin ariamh ar feadh do beathadh, ar lochtaibh d'óige agus d'aoise, ar ghníomhartaibh falacha do cholna, ar do dhroch-thuaintibh le gach briathar dhíomhaoin dá dtáinig amach ar do béal ariamh. Cuimheochaidh sé ar do mhío-nádúrtacht leis ar fon gach tiodhlaicthe do thug sé duit agus gach nídh d'fhulaing sé ar do fon, ar do dhánacht mhío-náisiúnta, ar an neamhfuim do ginne tú de gach contghnamh agus gaisim dá dtug sé duit chum leas d'anma do dhéanamh agus fós, ar gach dí-mheas dá dtug tú ariamh ar beathadh na naoine

rubailceac. Ni éreidim, a boctáin boicit, go bruil tú com oícéillide rin a'r go mearrá tú réin do beit com naomta leis na h-abstalaib, leis na práidib, le h-aitpeacaib naomta an tsean-peachta nó an peachta nuaid. "Cia againn," adeir Naom Sgéagóir, "le n-a dtig beacta na n-aitpeac do cuaid romainn do leanmain nó do fáguzad?" agus má bí riad ro, mar do bíod, ar aon éroc aimáin eagla agus criagail an uair do rmuaintoír ari na briathraib úd an fáid le n-a n-abrann Dia go scuirfid ré do peacaide id' aghaid, goidé mar do béar tusa, a deoraide boicit, i ló an éunntair. "Sgrúdfaid mé," adeir Dia, "Ierúsalem .i. na daoine naomta, le lóchrannaib" (Soph. i. 12); agus má sgrúdann Dia com oícealladh roin na firéin .i. muinntear Ierúsalem, cia do béar fábálta i mBabilon .i. i scathair na loct? Goidé do déanfar na cabáin .i. na peacthaig má bíonn na colamain agus na ceoil .i. na naoim dá sgiadad an lá ro le h-eagla agus le criagal. Ó, goidé méad de fubailcíb do-cífear an lá ro i n-a nduballcíb, nuair tógfar briat na mealltóireachta díob. Goidé méid d'eiriompláimib atá i bfolach anoir fá púcóig na lúbairneachta do béar an uair reo fuag-airte amach mar sgannradha náimdeacha. Ó, goidé méad de ghníomartaib an éinid daonna do-cífear dúinn-ne anoir do beit naomta, beannuighte do tiocfar i láthair an lá ro coinneal-báidte, diabladde, malluighte. An uair reo do tiocfar briathra lób naomta irteach le n-a ndeaidbann ré dúinn go mbéid briat náire agus uathbáir ar an muinntir ó donn go bathair as a raib fuath ari Dia, an uair do-cífid riad ór a gcomair an bpeitheam ríorraide rá colg feirge 'n-a n-aghaid, agus ór comair a rúl na peacaide uile do rinne riad 'n-a aghaid.

"Do tug mé an t-anam foin duit id' éiadh," adéarfaid Dia leat an lá fo, a boċtáin boiċt, "comċoraṁail le mo náduir féin, agus do finne tusa í, a duine ṁalluiġte, comṁ-coraṁail leis an ainṁide bhúideaṁail. Do finne mé do ċoir breaġ fgiaṁaċ deis-ṁír ċum do beiṫ mar árus comnuide ag ċréatúir ċom uasal le d'anam agus do finne tú a unfairt i múnlaċ falaċ do ṗeacaide. Do tug mé duit, ċum cúraim do ġlacad id' timċeall, ar onnsa de ṗrionnsaib aingle mo ċúirte agus níor tug tú áird air; do ċuir tú fuar dá comairleaċaib agus do ṁarluiġ tú é. Do tug mé ar ċréatúiríb an aeir, an uisge agus an talaiṁ do ċoċuġad, ag déanaṁ an uile feirbíse duit do táinig leo, agus do diabluiġ tú iad uile ċum easonóra dom. Do tug mé na milte agus na milte leiġeas duit in mo fasaṁaintíb naomḋa ċum créaċta d'anma do leiġeas agus ní déanna tú úráid ar biṫ mar baḋ ċoir diob cum d'fuasgluiġte ó flaiṫeasaib do ṗeacaide agus ó na pianaib fíorṁaide. Do tuirling mé anuas ar focal m' Aṫar Neaṁḋa i mbroinn na h-Óiġe, mo Ṁáṫair Muire, ag ġlacad colna daonna agus do doirt mé mo ċuid fola i gcrann na croiċe ar do fon; agus ar a fon fo ní fuair mé uait aċt marla agus créatúireaċt im' aġaid. Cá ṁéad uair do buail mé geataí do ċroide ċum dul isteaċ ann, reilġ do ġlacad air, agus a beiṫ i n-a árus comnuide agam, agus do díbir tú uait mé? Cá ṁéad uair do labair mé i gcluair do ċuiġre agus d'intinne ċum do ċur ar fliġiú do fáḃála agus do diúlt tú éisteaċt liom? Naċ minic minic do ċuir mé an t-aṫair faoistine agus an seanṁóntaide ag cainnt leat ċum naḃṫa do ṫabairt duit go gcaiṫfeá fá deiread teaċt ċum cunntais, an lá fo, liom, agus do bí tú ag fsigead agus ag magad fúta? Naċ minic

minic d'fhoghail mé congnamh mo ghrádha agus mo chrócaire ort agus do dhuine cúl leo? Míle agus míle uair do mhaith mé do pheacaidhe dhuit, agus na milte agus na milte uair d'fhill tú ar an aithleogan arís. Nach minic minic do ghlac mé le gach geallamhain mhaith dá dtug tú dom, agus do bhris tú gan mhoill iad, do chuaidh tú ar ais id' fhocal liom agus do chuir tú in gach locht do tháinig leat do dhéanamh. Do leig tú na h-aingheala le d'antoil chomh mío-náireach, mashiamhail sin ag peacughadh im' aghaidh mar nach mbéinn mar Dhia, acht mar Dhia maithe nó cloidhe ag nach mbéadh uplabhra, mothughadh, nó éirtheacht chum ceart do dhéanamh ort. Do mharbhuigh tú go tshuaillighthe mórdhacht mo pheasan shadha, mo chrócaire dhoi-chríochnuighthe, agus mo cheart dhoi-mhinighthe. Do bhris tú gan fhoras mo dhighead. Níor chongaibh tú m'aithearta. Ní raibh mo ghrádh ná ghrádh do chomaitean mar bhadh chóir id' ghnoithe. Ní raibh acht cheitheamh agus dóchas marbh gan foirm na caithannachta agat. Do sinne máighistreacht ar m' fhoighe le do ghníomhaibh diablaidhe sgannalacha i gcomhnuidhe ar read do beathadh. Do bí tú malluighthe de m'ainm gan fhoras. Do thug tú sgannail do m' Eaglais le do dhioic-eiriomplái[illegible]eacaibh, agus do chuir tú an plágh agus an conach ar an daoghal go h-iomlán le diablaidheacht do beathadh. Ó, anoir a chréatúir mhalluighthe, shannthaigh, uaibhrigh, lochtaigh, uallaigh, iomarcaigh, do tháinig an uair i n-a bhroillreochaidh mé do'n domhan go h-iomlán sháineamhlacht do pheacaidhe im' aghaidh. Ar read na fíorshaidheacha béidh mé im' náimhid forgailte agat, agus thé shaoghal na saoghal iomchaiméadh tú ualach do pheacaidhe i dtigh na bhfian." Ó, an uair seo béidh do peacaidhe mar chliabh teine dod' lorgadh. "Cuirfidh tú iad," adeir an fáidh, "mar bácúr iarainn teine i n-aimsir do ghnúise" (Sailm xx. 10). Is é sin,

mar adeir San Aibirtín, cuirfid tú iad ar laraí go h-inmeadónaċ le coinriar a mallaiġteaċta féin; agus mar adeir an Béal Órda, má tá neaċ ar bit eagarta le céill agus tuigse, do b'fearr leis an té seo, go dearbċa, teine irrinn d'fulang 'ná fearaḃ ór comair Dé. Ní fuil inr an teine fíorraiḋe, má ċuirimid i compráid leis í, aċt róir; ní fuil i ngreamannaiḃ ilḃiartaċa, criaraċa, fuilteaċa, falaċa irrinn, ná má fmuaintear orra, aċt póga milse, deaġ-blarta; ní fuil i fgiúirfiḃ fíorraiḋe tiġe na briain i gcompráid leis aċt ceol, frórt, agus fólár; agus fá deiread, ní ċualaid cluar ariaḃ, ní faca fúil agus ní deaċaid isteaċ i gcroiḋe daonna ariaḃ, rian ar mó 'ná an rian do béar ar na peaċtaċaiḃ i ló an breiteamnair ó'n aḃaire teintriġe do-ġeobar riad ar ġnúir fearġaiġ, uaċbáraiġ Dé nuair adéarraid ré leo: "Imtiġid uaim, a ḋaoine malluiġte, ċum na teine fíorraiḋe; ní féidir liom dul druland nior faide ór mo ċomair ó ġráineamlaċt dul gcoirte."

Ó, a compánaiġ, cia le'r féidir fearaḃ ór comair Íofa Críort an lá ro gan a croiḋe do réaḃad le fgannrad? Cia an t-uċt naċ brléargfad le cloirint na mbriaċra ro ar a béal? "Cá bruil do ḋée do rinne tú duit féin? Éirġead riad agus rábálaidir tú i n-aimrir do doġruinne 7 do ḋeacra" (Ierem. ii. 28)? "Cá bruil do faidḃreas i n-a raiḃ do croiḋe agus d'anam nior mó 'ná i nDia? Cá bruil do ġlóir, d'onóir, agus do poimp do rinne com dí-mearaḃail rin ar do comarrain tú? Cá bruil do ċáirde do ṫreoruiġ go tiġ na h-imeartа, an damra, agus na póiteamreaċta tú? Cá bruil d'uairle? Cá bruil d'aċair agus do ṁáċair do rinne uaidhreaċ áiro-intinneaċ tú? Cá bruil an óige, an neart, agus an

tríainte? Cá bfuil na dée uaibreaċa eile do finne tú id' ċuigse mise comh minic sin id' beaċaid? Feiceam an fábálfaid siad tú anois"? Ó, an uair seo, a boċtáin boiċt, cuirfid Dia tú féin id' aġaid féin, mar aduair San Aibirtín linn, agus an t-amharc nár mian leat d'faġbáil oirt féin ná ar do peacaidib id' beaċaid, do-ġeobaid tú oirt féin agus orra sin i lá an bpeiteamnair déideanaiġ é ór comair Dé, na n-ainġeal, agus na naomh, ór comair síl Éada agus Ádaim agus diabal isin go h-iomlán, agus béid an t-amharc so níor sianamla duit 'ná teine ċraosaċ isin. Béid sé dod' lorgaid agus dod' ċaiteamh gan críoċ do ċur oirt go bráċ. Do-éirid tú, mar aduair Doċtúir na Tríonóide, do bréantar féin, ní h-ionnar go learfaid tú tú féin aċt go mbainfead laraid arat.

Anois, a ċompánaiġ, ó ċuala tú uaim goidé mar tá Dia mío-fárta linn, féaċamuid goidé mar ċairbeanar sé é féin fá éideaid feirge i n-aġaid na bpeaċtaċ an lá so. Éirig suas, a firinne, agus méab amaċ ar foiġde, mar aduair Tertullianus ag cainnt le firinne Dé. "Do bíod mé i gcomhnuide im' ċoir, agus do bí foiġde agam," aduair Dia, "go nuige an lá so." Anois, a ċompánaiġ, 'n-ár mbeaċaid tá geataide na trócaire forgailte againn, agus claideamh faobraċ feirge Dé gan tarmaing, aċt an lá so druidfear geataí na trócaire i n-aġaid luaċt an mí-ċirt, agus tarmaingfid Dia amaċ an claideamh faobraċ úd an dá faobar, ionnar go scorgfróċad sé leis peaċaiġ an domain uile i nġleann Iosafat, an áit 'n-a n-iompóċaid gnúis aoibinn Dé i n-a gnúis feirge, a ċeannaċt i n-a fíoċ, a ġrád i n-a fuaċ, a ċiuineas i n-a stoirm uaċbáraiġ agus a maiteas i n-a feirg ċeintsiġe; an áit i n-a sgreadfaid amaċ an t-Uan ceannsa

mar leomhan fearsach, i n-a mbéid a fúile seanamhla mar chaora teintsighe i n-a ceann, a teanga taitneamhach mar chlaídeamh faobhrach ag gearradh; an áit i n-a mbéid a glór milis mar tóirnigh uathbháraigh, a lámha cumta mar rgolba nimhe agus a deilb go h-iomrlán i n-a h-uathbár agus i n-a péin níor géire 'ná larrtaca fíorrtuide irrinn ag na peactacaib adéarfar an lá ro le Dia na bruatha ro lób: "D'iompuigh tú cum beit tíoránta dom" (lób xxx. 21); agus an uair reo le h-éadóchar iompóchaid an peactach i n-a meall feirge i n-aghaid Dé agus i n-a aghaid péin. "Do-chírid an peactach," adeir Dáibhí naomhta, "agus béid fearg air, agus béid ré ag gabháil dá fiaclaib ar a chéile le báinidhe agus claoidhfear é; a mhian ní fuighid ré go bráth" (Sailm cxi. 10). Do-chírid an drong mallaighthe daonnacht ár Slánuighthеora an uair reo, gidheadh, ní feicfid riad a diadhacht dá dtabairt cum na glóire. Do-chírid riad dá brianadh é mar bheitheamh ceart mar ghealladh ar a noimhe-ghníomharthaibh. Do-chírid riad é, ní mar chairde, acht mar námhaid forghailte, agus fá deireadh mar an néal do threorruigh an pobal Eabhrach thíd an muir ruadh do bí roillsech ar chaoibh clainne Israel agus dorcha ar chaoibh Pharao agus a fluaighte. "An glóir atá ag na naomhaibh, ní fuighid riad agus ní feicfid riad í," adeir an Béal Órdha, "agus an méad d'feicfid riad í, le bárr péine dóibh péin do-chírid riad í." Cia, mar rin, le'r féidir fearamh cum beith ag amharc ar Íosa Criost an lá ro?

An Tighearna, a chompánaigh, mar chairde agus mar athair thócaireach rgiúrann ré rinn anoir inr an mbeathaid reo le comhachta a mhéir amháin. Ar an lá ro tairbeánfaid ré a lámh go h-iomrlán agus a chomachta i n-aghaid na bpeactach agus ní déanfaid thócaire

orra. Chiló Lacedaemón an tan do rinneadh breitheamh ar an bpuiblíocht de, do cuir ré cruinniughadh ar a teaghlach go h-iomlán, ar a mhaoi, ar a cloinn, ar a lucht gaoil, agus ar a cáirdibh uile, agus le malaíb cloma agus le gnúir dorcha dubairt ré na briathra ro leo: "Ó'n lá ro amach measraid gur rshiainréar díb mé. Go nuige ro do bí mé mar chairead agus mar athair agaib, acht ó'n lá ro 'n-a ndeaghnadh breitheamh díom, do-gheobaid rib mar bheitheamh géar ceart ar bur ndroichid-ghniomharthaib mé, mar nach mbéadh cuid agam díb amhach." Ó, a compánaigh, rmuain anoir go minic in do beathaid ar na caomhthaib teintrighe do teilgfear síor ar na peacthacaib le n-a leithéid riúd eile de bhiathaib ar béal Dé lá an bheitheamhnair. "Aderim lib," aderi Iosa Chríost, "ní aithnighim rib" (Matha xxv. 12). "Níor aithin rib mé i n-aimrir m'foighde nó mo chó-caire. Níor chongaib rib mo dhighe, ní dearna rib mo thoil. Ar an ádhbar ro, ní aithnighim rib i n-aimrir bur mbathanair nó bur dtrioblóide, agus tréigim rib agus toirbhirim rib i lámhaib na ndeamhan agus na ndiabal tré faoghal na faoghal." Béid, a dearbhráthair bhoicht, na bhiathra ro Iosa Chríost .i. ní aithnighim rib, mar aderi an Béal Óndha, ag na peacthacaib an lá ro níor do-fhulangtha agus níor géire agus níor truime 'ná teine uile irrinn. Gointé, mar rin, do théanfaid tú, a compánaigh? Tá, tabair d'aghaid ar an aithighe. Théan mar ar cóir í agus béid tú rábálta an lá ro.

Téidmid ar ár n-aghaid agus féachamuid gointé mar do finfear Dia a lámh amach an lá ro i n-aghaid na bpeacthach. "Tairbeanfaid mé," aderi Dia, "an lámh ro agus mo chomhacta, agus béid a fhior aca gur ab é ar ainm dom an Tighearna" (Ieriem. xvi. 21). So an lá i n-a dtairbeanfaid Dia comhacht iomlán a láimhe

do'n traoghal mar nár thairbeáin ré aniamh roimhe. Goidé ro adeir tú, a Chriost? Nár thairbeáin Dia comhachta a láimhe do'n traoghal an uair do dhíbir ré ar gháirdín Eden finn ingh an ngleann hocht go na nveor (Gen., Caib. iii.)? An uair d'fhorghail ré toibreacha na bhflaitheas agus do bháidh ré an traoghal le díle (Gen., Caib. vi., vii.)? An uair do thug ré ar an talamh fgoilteadh agus luchd na fainnte do flogadh fuar i n-a chiaor domhain? An uair do fgiúir ré an Éigipt (Ecf., Caib. vii., fhl.)? An uair do bháidh ré Pharao le n-a fluaighthibh ingh an muir ruaidh (Ecf. xiv. 28)? An uair do fgrios ré le ceathannaibh teine na caithreacha (Gen. xix. 24, 25)? An uair do loifg ré go h-iongantach muinnteir Aaron (Leu. x. 2)? An uair do chuir ré fá fhaobhar an chlaidhimh nach mór threabh Benjamin (Bhreith., Caib. xx)? An uair do chuir ré ciod chloca fheachta ar na Chanaanitibh (Ioſ. x. 11)? An uair do rinne ré luaithreamhán i n-aon oidhche amháin d'arm Senacherib .i. de chúig míle a'f ceithre fichid a'f céad míle fear (2 Mach. viii. 19)? An uair do chuir ré fluagh leomhan irtheach go Samaria agus do fgrios ré le mathghamhnaidhibh fíochmhara buachaillí do-cheannta na tíre úd (4 Ríogh ii. 23, 24)? An uair do fgiúir ré go minic minic an domhan go h-iomflán le gorta, le plágh, le cogadh, le chiod talmhan? An uair do chuir ré ifreann thíd a chéile, agus do dhíbir ré phionnta an dorchadais ar feilb an t-saoghail seo? Níor thairbeáin Dia, mar adeir San Lúcás linn, leis an méad ro uile acht comhachta a mhéin amháin. Tá méar Dé annso, adeir ré, "agus má'f i méar Dé do dhíbhim na diabhail, gan contabairt thainig fíoghacht Dé chugaibh-fe,"—*porro si in digito Dei eiicio daemonia, profecto in vos venit regnum Dei* (Lúcás xi. 20); ar an ádhbar, mar adeir Philo Eabhrach

linn: "Ní féidir leis an saoghal mór go h-iomlán a lámh d'iomcar" (Beatha Maoire). Le comhacta na láithe seo tligfid sé na seacthaigh uile i ló an bpeitheamnair, agus "an uair sin aithneochar," adeir Dáibhí, "an Tighearna ag déanamh bpeitheamnais (Sailm ix. 17).

Cia le n-a otig smuaineadh ar lá teachta an Tighearna nach féidir a fágubháil mar gheall ar peacaidhibh an chinid daonna mar ar féidir anois le guidhe agus le deoraibh na h-aithnighe sinne, an tan atá sroicthe na trócaire dá leathnughadh féin le suaimhneasaibh na nglárs ordainn agus toibhreacha créachta Íosa Chríosd forgailte cum roithighe toighthe na nglár do dhéanamh dhínn. Is féidir adeir, a compánaigh, an t-Uan ceannsa do fághabháil nó do mharbhadh mar do-beir sé féin le tuigsi dhúinn leis na bhiathaibh seo an fáid: "Ná guidh mé ar son an bobail seo, agus ná tar im' aghaidh" (Ieirem. vii. 16); agus le Maoise adeir sé mar so: "Leig dom ionnsar go laithe m' fheirg" (Ecs. xxxii. 10); ar a dtuigthear gur féidir fearg Dé do thuiscint i gcúrsa na beatha so; acht i lá an bpeitheamnais, mar adeir an Béal Órdha, ní fhághálfaidh sé neach ar bith, agus ní foighidhfidh sé le guidhe chréatúra ná le guidhe fós a Máthar Muire, acht adéanfaidh sé le h-ionghnadh an domhain go h-iomlán mar so: "Goidé an fáth ar féidir liom beith trócaireach dhuit" (Ier. v. 7). "Ó, a dhiongmhalluighthe," adéarfar Dia, "goidé an nídh ar féidir mo choimhuighadh nó mo chaomhadh cum maitheamhnar do thabairt dhíbh? Cia le'n féidir an sgiúrsa do bhaint ar mo láimh? Cia le n-a dtiocfaidh laithreacha m'fheirge do mhúchadh. Goidé an t-ádhbar, mar sin, le'n féidir liom trócaire do dhéanamh orit"? Is iomdha sliighe agat anois, a compánaigh, io' beathaidh le d'anam do ghlanadh agus do fhábháil. Tá Muire Máthair Dé ag guidhe a

h-Éin-Mic féin i gcomnuide ar do fon agus ní mian leis a diúltaú, act an lá úd ní tiubhraid an gealac glóirmhar úd folus uaithe. Guideann anois na naoimh ar do fon agus éirteann Dia leo, act an uair úd béid siad i n-éinfeacht leis an mbreitheamh, agus adéarfaid siad mar so leis: "Is ceart tú, a Tighearna, agus is ceart do bhreitheamhnas" (Sailm cxviii. 137). Cuimnigeann na h-aingil anois orainn, act an lá úd adéarfaid siad i n-ar n-aghaid mar so: "Do leigeadar-sa Babilon agus ní fuil sí slán, tréigthe í" (Ieiem. li. 9). Labhann anois ar ár son fuil ár Slánuigtheora Iosa Criost ins na sacramaintibh naomhta nios géire 'ná sgread arsaid fuil Abel i n-aghaid Cáin, act an uair úd cuirfear ar úrádh na sacramaintí. Goidé an t-ádhbar, mar sin, le'r féidir le Dia trócaire do tairbeánadh do na peacthaibh an lá so? Do-beir an Béal Óigha fiadhna anso, agus adeir sé nach bfuil a fhios ag Dia goidé an méadún le n-a dtiocfadh leis trócaire do déanamh an lá so. So an nídh do tug ar an bhfionnsa mór úd na h-Eaglaise, .i. Peitsur Damianus méadaid amach i sgnoct gola ag smuaineadh dó ar an lá so teachta an Tighearna agus a rádh: "Goidé do déanfamuid ór comair mórdhachta bheithimh dom mór so"? Goidé an leith-sgéal ar féidir leat do thabairt dó an lá so má tig tú coimtheach i n-a láthair? Goidé an cosnamh ar féidir leat do déanamh ar do fon féin? Nach dtug tú cúl leis an aithrighe? Nár cuir tú suas do na subhailcibh? Nach ndearna tú iodhbairt de'n anam agus de'n chorp foin agat do'n diabhal? Nár theil tú do feadaibh ins an bhaoithin le náire nach raibh ort nuair do-rinne tú iad? Ó, a chompánaigh, foillseochthar do'n domhan go h-iomlán iad an lá so le do thamnughadh fiorfhaidhe.

Béidh tú cuirtha inar an mbarra an lá ro ór comhair an bhreithimh. Béidh an coirtce mór 'n-a fuighe oirt chum d'fhagbhairt amach coimhdeach. Béidh na naoimh agus na h-aingil id' aghaidh. Béidh diabhail ifrinn an lá ro i láthair ag cur id' aghaidh mar do dheachuigh mé duit ceana im' chomhnaidh ar imtheacht an anma. Béidh tú féin id' aghaidh féin. Béidh chéadchúiri an domhain go h-iomlán dod' fhagbhairt coimhdeach, agus iarrfaidh siad ar Dia ceasd do dhéanamh duit, an nídh do dhéanfar nuair adéarfaidh sé: "Bidh ar siubhal, a shaoine malluighte, chum na teine síorraidhe" (Matha xxv. 41).

Ag ro an bheith nach féidir do ghairm go h-athraach binnse. Uch! is annso do béas an tsuaigh ag lucht na mallacht agus béidh luathghair i n-a ionad ar lucht na mbeannacht an tan adéarfar Críost: "Tigidh, a lucht na mbeannacht, agus glacaidh seilb ar an ríoghacht d'ullmhuigeadh dhá nDul gcomhair ó thoruighadh an domhain" (Matha xxv. 34). Smuain anois, a chompánaigh, go minic id' beathaidh ar gach nídh dá ndubairt mé leat ó thús go deireadh an chomhraidh seo, agus déan an aithrighe in am ionnas go dtiocfaidh glan i láthair an lá ro, agus chum ro do dhéanamh, smuain go minic ar fháir do Shlánuighteora Íosa Críost do réir an léighinn seo dobeirim síos duit annso i ndeireadh an chomhraidh seo.

Is i bFairrchar do sinne ár sinnsear Ádhamh an céad peacadh do réir na Scriosdúire agus i ngáirdin Geitsemini do dhionnsgain Íosa Críost an fháir d'fhulang. Is ion-tuigse gurab géar an sgrúdadh agus gurab iomlán neimh-dhearmadach badh mhian leis an Athair síorraidhe fáruighadh d'fhagbháil ó n-a Aon-Mhac i bpeacaidhibh an chinidh daonna, mar ar follasdar ar an bráth. Do dionnsnadh i ngairdhe í mar ar i ngairdhe do sinneadh an céad peacadh. I ngairdhe

Jeremini d'fág Íosa a deisciobail, agus do cuaid uiccar cloiche uata, agus d'iarlig ar an talaim, agus do rinne urnaigthe ag rád: "A Athair, má'r féidir é, cuir tharm an fáir." Ar breicrin an uair seo gach puinc rá leit de'n fáir i gcátán na diabaltа d'Íosa Criost, do chiochnuig an tolann daonna dom mór roin ar mod nach raib áit i n-a gceithrithe innn bioráin ó mullach a cinn go traéth a bonn nár fil allar fola le n-a corp, amail d'foillrig Íosa Criost do thuir ban-naom .i. Elisabet, Brigita, agus Mechtild, ar foillsiugad dóib gach puinc eile de rúin-diamraib na páise, agus táinig aingeal ó flaitheamnas dá ionnsuide ag tabairt com-fortacta dó ag rád: "Fuilingeochaid tú fáir." A Athair thócaisig, is iongantach an com-fortacht an fáir só, fáir com pianamail sin agus gach ponc di com do-fuilingthe, cruadálach go bruigead ré healugad a anma agus a cuirp le céile, gur ab é ar com-fortacht dod' Aon-Mhac go bruilingeochaid an fáir céadna. Act, ar mear rúin-diamra na mbuiadan so, do-geibthear amach nár b'féidir ádbar luathgáire agus iolgáiridir bad mó 'ná so d'fagbáil. Ó'n am so suas ní fuil créatúir i bflaitheamnas, ar talaim, nó i n-irfeann nach leigfid ar a nglúinib iad féin ag umlugad, ar gclor ainm Íosa dá rád,— "bad tú Rígh na rígthe agus Tigearna na dtigearnaí (Tairb. xix. 16), ar a dtiocfar duit bheitheamnar do tabairt ar beodaib agus ar marbaib le raogal na raogal." Ina an ngarmaide táinig na raigdiúiri do gabáil Íosa Criost agus dá bualad, agus do leagad go minic cum talaim é ó'n ngarmaide go teach Caifar, an t-árd-fagart. Do gabad de feilib 'san éadan air. Le baraib agus le dornaib do bualad air; tarmaingead ar mullach a cinn é. Mórán

ornaḋa do ginne cloiḋe mo Ślánuigṫeora, Íosa Críosd. Uċ! mo ṫruaiġ, ir neimh-iongantaċ mo Ṫiġearna do ṗáḋ na mbṗiaṫar úd: "Do dún-bṗúġaḋ mo ċroiḋe." Uċ! Uċ! ní gaib annsa aċt níḋ naċ mór gan guim nó gur cuireaḋ na gaigḋiúirí géamh-gáiḋte do gsiúrgáil mo Ṫiġearna, Íosa Críosd, tar éis a gaḋḃa agus a noċtta ar a ċuid éadaiġ, gaċ cúpla ḋiob fá seaċ agus trí fóid gsiúrgṗí i n-a láimh leo; ó ṫús, gsiúrgṗí lán de ḋealgaib gur ġeasp agus gur ḋoll a ċroiceann agus gur ṫarraing a ċuid fola. An dara seaċt, cóṁraiḋe caola cnáibe agus noṫaí iarnaiḋe ar a gceannaiḃ gur ġeasp a ċuid feola agus leaṫair araon. An tsear seaċt, glaḃraí iarnaiḋe dá gsiúrgáil ionnas gur leagraiḋ agus gur gsoraḋ a ċuid feola 'na ṫimċeall agus gur leigeaḋ ar gileaḋ an t-iomlán dí. Do buaileaḋ air an uair seo coṁraiḋ a'r cúig míle builli de gsiúrgíḃ. Tar éis na gsiúrgála do ċuireadar braṫ purpuir uime agus córóin de gsionán-aiḃ lán de ḋealgaib gá n-a ċeann ar éigean, ar ṁoḋ go nḋeaċaiḋ na dealga do bí uirri trío feoil agus leaṫar a ċinn, gur ḋoirt a fuil gá n-a fúilib, agus ṫug giaḋ gliaṫ cuirgniġ i n-a láimh mar ċomarṫa gtiúrṫa, agus 'geaḋ aḋeiriḋ: "Dia do ḃeaṫa, a Ríġ na n-lúḋaiġṫe" (Maṫa xxvii. 29). An tan do fuaraiḋ a ċuid fola agus do ṫeaċt i lúib an ḃraiṫ purpuir ṫángadar i n-a ṫimċeall agus do sgrios an braṫ de mar aon le n-a ċuid feola agus leaṫair, ar ṁoḋ gur léir a ailt agus a cnáṁa gan feoil, gan leaṫar ag a ḃrolaċ. Annsa do ríoraḋ gáḋ an gáiḋ 'gan tsailm: "D'áirmeadar mo cnáṁa go h-iomlán" (Sailm xxi. 18). Do bí ar ċorp mo Ṫiġearna Íosa Críosd an uair so nior mó 'ná cúig míle criéaċt. Gá ḋeoiḋ, do ġléaradar croċ ḋó 'n-a gaiḃ dá ċroiġ déag innte ar gad

agus ré troigte in gach beangán dí, troig in gach ceathramhain de'n mhaide ar tarrna, agus do cuireadar an chroc go hard ionnsaighe mo Thigearna Íosa Críost dá h-iomchar go cnoc Calbarí, gur nocht na cnámha i n-a ghalainn i otrí áitibh. Annsin do fineadh Íosa Críost 'san sgroic agus do buaileadh tairnge ceann-garbh le carún trío chroide a dheárnainne i sgionn beangáin de'n chroic, agus iompuigeadh an chroc i n-a mullach air nó gur bháthuigeadh an tairnge 'san otadh eile de'n chroic, agus gur tarruingeadh an lámh eile le córda cnáibe go roice an ceann eile de'n dara beangán, agus gur ceangladh le tairnge eile í mar an gcéadna. Do tarruingeadh na corda le córdaibh cnáibe go ceann íochtarach na croice, agus do ceangladh iad le tairngibh neamhra ceann-garbha, mar an gcéadna, ar mhó gur dío-sgaoileadh a ailt agus a bhaill ó chéile, ionnas go mbadh foiléir ro-fhaicsiona gach ball dá ballaibh agus gach cnámh dá chnámhaibh dealuighte ó chéile. Annso do fíoradh bhriathra ár Slánuighteora Íosa Críost ag Dáibhí an ríogh: "Do dhollaodar mo lámha agus mo chorsa, d'áirmheadar mo chnámha go h-iomlán" (Sailm xxi. 17, 18).

Tuig, a chompánaigh, ar an sgomhádh so, gio gur fúgadh tú anoir, gur ab géar nimheach atá Íosa Críost inniu ag fulang ar son do peacaidhe. Tá fuil a chinn ar fileadh fá n-a fhúilibh i n-éinic na n-amharc mailíneach do rinnir ar an sgomharsain agus ar a maoin le do fhúilibh urchóideacha, agus fuil a chinn fá n-a chluasaibh i n-éinic monabair agus sgannail na comharsan d'éirtir le do chluasaibh. Domblas badh feirdhe 'ná garann ag dul i n-a béal i n-éinic na naomh-aitir do rinnir, agus gach sgannail dá dtugair do'n chomharsain, agus aith-iomrádh mí-dhligheanach dá ndearnair le do béal

agus le do theangaidh. Croidhe a dá dhéarnainn do
pollaidh le tarnáchar agus do ghreamuighead le tairngidh
neamhna ceann-garbha iarnaidhe do chrann na croiche
céarta i n-éinic na glacainneachta mailíghe do rinnir
le do láimhaibh an chuid do chomairgan, an mhaoi, an inghin
nó an chailín do chomairgan. Thoighe a cor do pollaidh,
mar an gcéadna, agus a nghreamughadh do chrann na
croiche i éinic gach riubhail mailíghe mí-dhlighteanaigh dá
noearnair le do coraibh. A chaobh do forglaidh le fleigh
nó-ghéir agus a chroidhe do sgoiltead gan choigil i n-a
chliabh i n-éinic gach intinne mí-dhlighteanaighe agus gach
rúin dhíoghaltair dá raibh riamh agat an iomcheann ro' n
chroidhe. Tuigh, a chompánaigh, go dtug Íosa Críosd
fáguighadh do'n Athair ríoghmaidhe in gach ball dá ballaibh
in gach peacadh dá noearnair le gach céadfadh dod'
chéadfadhaibh aniamh, agus go bhfuil a dhá láimh sgaiscthe ag
feitheamh an do bhiaghail idir a láimha, agus a chorp
ghreamughte agus fnaidhm agus barrdhas nó-chruaidh orra
ag fuireach leat nó go dtighthea dá ionnsuidhe. Tabair
d'aghaidh air gan mhoill, a chompánaigh. Smuain go minic
an fháir agus an bás Íosa mhilir. Ghreamuigh dhó i
gcrann na croiche. Déan an aithrighe i gcomhnaidhe
ro' peacaidhibh. Déan strón agus lón de na deigh-
ghníomhartaibh ro' beathaidh, agus árdhódhaidh riadh dhá an
dhear-láimh Chríosd lá na feirge,—níh atá mire
d'iarraidh dhíbh-re agus dom féin. I n-ainm an Athar,
agus an Mhic, agus an Spioraid Naomhtha. Amén.

An n-a sgríobadh do Phroinnsias na Donnabháin.

Muinntir Bhrúin agus Nualláin, Sráid Nassau.

LIBRARY
15
JUL
1976
UNIVERSITY OF TORONTO

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 14 10 02 02 012 8